De laatste goendroen

Anton Koolhaas

bron
Anton Koolhaas, *De laatste goendroen*. Met illustraties van Thomas Koolhaas. G.A. van Oorschot, Amsterdam 1977

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/kool009laat01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

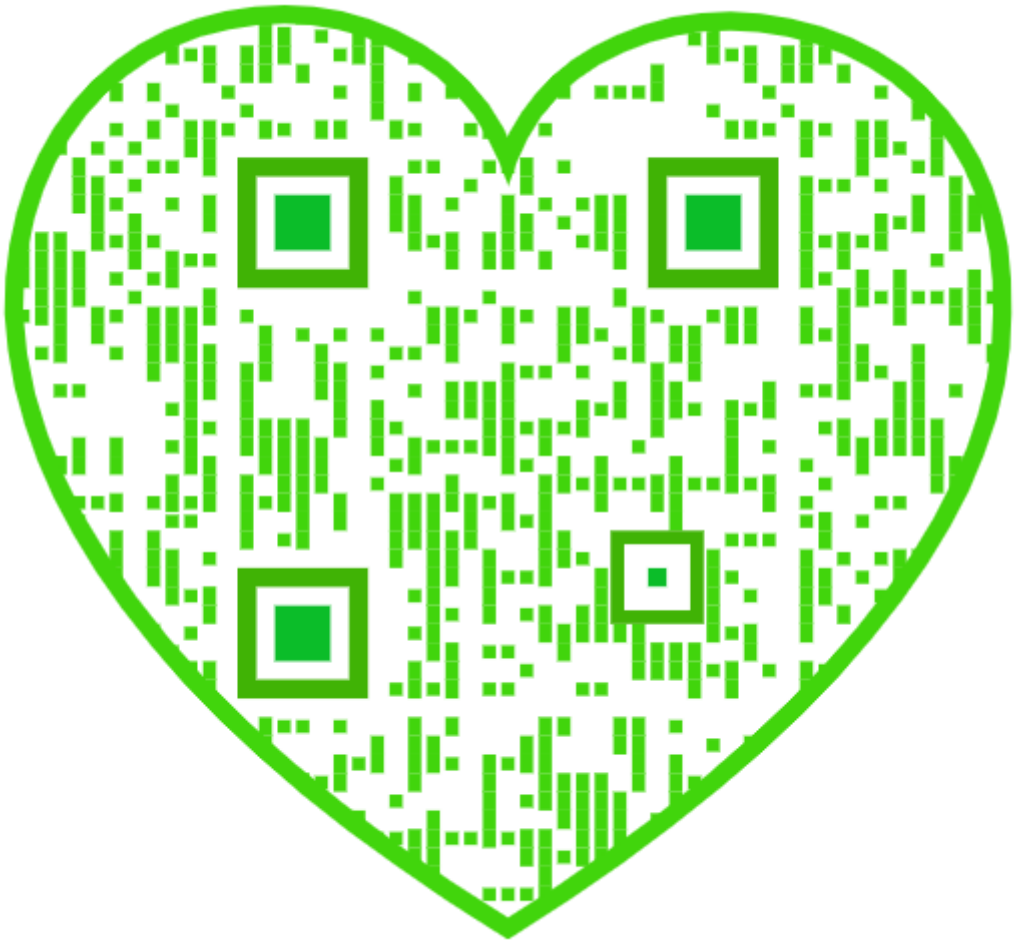

[1]

Doordat jonge goendroens te kort na hun geboorte zelfstandig zijn en hun moeder verlaten, heeft men deze dieren in de hele geschiedenis van hun bestaan eigenlijk nooit in groepen van enige omvang gezien.

Dit heeft weer tot gevolg gehad dat naarmate de wereld dichter bevolkt werd hun aantal steeds kleiner werd. Niet alleen hun schuwheid voor mensen, maar ook al door hun vrees voor alles wat op het bestaan van mensen wees. Huizen, gebouwen, wegen, spoorwegen, watermolens, zelfs hekken schrikken hen af. Men zou kunnen verwachten dat ze als een gevolg daarvan in een soort kolonies zouden voorkomen in onbewoonde gebieden, maar er is nog nooit een dergelijke kolonie gevonden.

Behalve in de paartijd en vlak nadat het vrouwtje geworpen heeft zag men wel eens twee of drie goendroens; maar dat is dan ook de enige uitzondering.

Met de goendroen Bladroes en zijn moeder was dat niet zo, want de vader van Bladroes was omgekomen kort nadat Bladroes geboren was en toen Bladroes, zoals de gewoonte is bij goendroens al gauw van zijn moeder weg wilde, begon Wappedrien, zoals ze heette hèm te volgen inplaats van zoals bij moeders het geval is, bij haar.

Zij had daar een goede reden voor, want het had drie jaar geduurd voordat zij haar pas verongelukte mannetje ontmoet had en in al die tijd had zij geen andere goendroen gezien! Dat was een zeer eenzame periode geweest en zij

wilde niet opnieuw de kans lopen om zo lang geen soortgenoot te ontmoeten.

Het was dus eigenlijk voor het eerst in het bestaan van de goendroens dat een jong gevolgd werd door zijn moeder. Bladroes begreep dat er iets ongebruikelijks gaande was, maar aangezien die scheidingen tussen jonge en oude goendroens zoiets volkomen vanzelfsprekends zijn, had hij er niet zozeer een verweer tegen. Wappedrien zorgde er trouwens ook voor om niet vlak achter hem aan of precies naast hem te blijven, maar ze verloor hem niet uit het oog en met het scherpe gehoor dat goendroens hebben was het haar altijd mogelijk om wanneer zij hem even niet zag, hem later toch te horen al bewoog Bladroes zich nauwelijks.

Voor een belangrijk deel kwam dat door de eigenaardige huid, die deze dieren hebben. Ze zijn in geen enkel opzicht met stekelvarkens te vergelijken, maar wanneer ze door dicht struikgewas of onder zeer lage beplanting lopen veroorzaken ze een hevig geritsel. Hun huid is zeker ook niet te vergelijken met een schild, zoals schildpadden hebben en evenmin met een pantsering als die van krokodillen. Hij doet denken aan blaadjes van een camelia en die liggen schubsgewijs zou men kunnen zeggen, maar eigenlijk toch meer als dakpannen over de romp heen. De materie van die cameliavormige blaadjes doet enigermate denken aan peau de suède, met dit verschil dat ze een beetje harder zijn en aan de randen heel licht naar boven krullen.

In het begin probeerde Bladroes zijn moeder nog wel steeds kwijt te raken, maar doordat ze drie jaar had moeten zoeken voordat ze Bladroes' vader Roebrons voor het eerst hoorde waren haar oren uitzonderlijk geoefend in het waarnemen van de geluiden die goendroens maken,

zodat ze, ook al lukte het Bladroes om nogal een eind uit haar buurt te komen en ze concentreerde zich sterk, hem nu toch altijd weer wist te vinden; ook al veronderstelde Bladroes volstrekt roerloos bijvoorbeeld in de hei te zitten.

Bladroes gaf het dus op een gegeven ogenblik maar op, hoewel hij zijn ogen die van zijn moeder zelden liet ontmoeten als nog een restant van zijn aangeboren neiging om zo snel mogelijk zijn eigen leven te beginnen.

Er is doorgaans weinig te beginnen tegen aangeboren eigenschappen, want ook Wappedrien wist best dat haar onophoudelijk zoeken naar haar zoon eigenlijk hinderlijk volgen was en vandaar dat zij zelden de blik van Bladroes trachtte te vangen. Aan eenzaamheid was zij gewend, maar ze had nu eenmaal na Roebrons het gevoel dat het best kon zijn dat ze nooit meer een andere goendroen zou ontmoeten.

Daar had ze maar al te zeer gelijk in. Want toen Wappedrien en Roebrons paarden was het inderdaad de laatste keer dat twee goendroens dat deden. Ze waren de laatste exemplaren van deze diersoort, die overigens in geen enkele encyclopedie te vinden is en in geen enkel modern wetenschappelijk werk en zo er al een door mensen is waargenomen, ook in geen al lang verloren of vergeten geschrift zijn ze waarschijnlijk óóit genoemd. Hun schuwheid voor mensen is daarvan natuurlijk de eerste oorzaak; de andere is hun voorkeur van alleen te leven, behalve in die paartijd dan, zodat ze in gebieden zonder mensen eigenlijk ook maar zeer beperkte kansen hadden om een paar te vormen.

Wappedrien had dus zonder nu precies te weten waarom ze dat probeerde, een manier op het oog om voortdurend in Bladroes' nabijheid te blijven, zonder dat dit al te opvallend voor hem was. Hoewel ze 's avonds, net als toen hij nog heel klein was wel eens wat dichterbij kwam en zelfs zo nu en dan tegen hem aan ging zitten. De eerste keer dat ze dit probeerde, werd het Bladroes wel wat te bar; maar de volgende nacht begon ze er wat later mee en bleef hij zitten, toen zij tegen hem aankwam en uit dankbaarheid, dat hij nu niet wegliep ook zo dicht mogelijk tegen hem aankroop, zoals Bladroes dat in zijn eerste dagen bij haar deed om te laten merken dat hij blij was dat zij er was. Bladroes liet zich ook dit welgevallen, al maakte de omstandigheid dat Wappedrien natuurlijk veel groter was dan hij dat hij op den duur omtuimelde.

Misschien is dit nu juist een van de redenen waarom Goendroens al zo snel van hun moeder weggaan, want wanneer ze eenmaal omvallen, kost het ze ongehoord veel moeite om weer overeind te komen. Bladroes merkte dit nu voor de eerste keer. Hij lag op zijn linkerzij en hij probeerde met de vreemdste rukkingen van zijn rug en zijn voor- en achterpoten zijn buik weer op de grond te krijgen, zonder dat hem dit lukte. Integendeel na een eindeloze serie pogingen lag hij dan eindelijk goed en wel op zijn rug met zijn poten omhoog.

Het is een houding die de goendroens verfoeien en daarmee de eigenaardige dakpanachtige ligging van de leerachtige schubben, die aan cameliablaadjes doen denken. Want doordat die ten opzichte van elkaar bewegelijk zijn, komt iedere poging om te rollen neer op een verbreding

van de rug in zoverre die zonder ronding dan overgaat in de zijkant van het dier, omdat de schubben of blaadjes zich spreiden.

Het is niet eens helemaal onmogelijk, dat het uitsterven van de goendroens sneller gegaan is dan nodig was door deze ongelukkige bijkomstigheid! Als ze bijvoorbeeld van een helling rollen, wat makkelijk gebeurt en ze komen op hun rug terecht op vlakke grond en op mos helemààl, kunnen ze de rest wel opgeven, omdat het ze dan onder geen omstandigheden lukt om weer op hun poten terecht te komen.

Wappedrien die door haar betoon van aanhankelijkheid aan het adres van Bladroes had bijgedragen aan diens ongelukkige positie begon dan ook met haar wat puntvormige snuit aan hem te duwen om hem te helpen. Eerst gaf dat heel weinig, maar na een tijd zette ze die snuit als een soort wig onder de rug van haar zoon en krikte die op, zodat Bladroes, zich zelf in een verbazingwekkende slinger-beweging gooiend, iets schever kwam te liggen. Wappedrien maakte hier onmiddellijk gebruik van door de wig verder onder de rug te schuiven en zo gebeurde het na zeker een klein uur van wurmen, slingeren, duwen en kronkelen dat Bladroes dan eindelijk weer op zijn poten stond. Zo moe, maar tegelijkertijd zo voldaan dat hij totaal vergeten was dat het Wappedriens innigheid was geweest die hem ondersteboven had gehaald.

Het was intussen donker geworden en ze sliepen vredig in, waarbij ze af en toe als ze wakker werden een kleine groet uitwisselden door hun snuiten wat tegen elkaar te brengen en eens geducht uit te ademen met een zucht die zeer rijkelijk te kennen gaf hoe heerlijk slapen is en hoe veel heer-

lijker het nog genoemd moet worden om samen even wakker te worden en daarvan dan te getuigen.

Het verongelukken van Roebrons had zowel Wappedrien als Bladroes in de war gebracht. Er is reeds vermeld dat de goendroens een grote afkeer hebben van mensen en van alles dat hen doet denken. Kort na de geboorte van Bladroes was Roebrons óók door een val op een straatweg beland; gelukkig niet op zijn rug, maar wel op het ogenblik dat er een vrachtauto naderde. Hij was zo hard als hij kon gaan hollen in het gras langs de kant van de weg en daarbij op een brug beland en toen de auto hem daar inhaalde vervolgens zonder zich ergens rekenschap van te geven, het water ingesprongen. Het was een hoge brug en Roebrons had geen enkele kans. Hij kwam nog wel levend in het water, maar werd meteen door de sterke stroom meegesleurd, botste met zijn kopje tegen alle stenen waar tegenaan te botsen was, duikelde een paar keer over zijn rug en begaf het toen.

Zijn lijk raakte uit het snelste deel van de hoofdstroom, schoof langs de oever onder in het water hangende planten door en kwam vervolgens onder een nogal ver over het water uitstekende rots, raakte in de diepe duisternis daar en werd in de komende nachten en dagen nog een stuk verder het donker ingeduwd.

Niemand realiseerde zich dat toen nog, maar voor de wetenschap was het verdwijnen van dit dode exemplaar van een goendroen een ontzettende slag. Er bestonden nu nog maar twee exemplaren op de wereld: Wappedrien en Bladroes en het *totale verdwijnen* van alle goendroens was een stuk dichterbij gekomen!

Wappedrien en haar zoon waren geen moment met Roebrons meegedraafd, toen die geschrokken van de vrachtauto in de richting van de brug was gaan draven. Zij waren een veld ingeschoten naast de weg. Toen de avond begon te vallen en het verkeer vrijwel tot stilstand was gekomen, kwamen ze weer naar de weg toe; liepen een eind in de richting waarin Roebrons gevlucht was, tot vlak bij de brug en zaten daar zeker een uur met al hun macht te luisteren of ze nog iets van Roebrons hoorden. Alleen het snelle stromen van de rivier onder de brug door en langs de waterplanten en stenen was echter te beluisteren en na dat uur van uiterste inspanning gaven ze het op.

Hoewel Wappedrien het eigenlijk wel wilde wagen om de brug over te gaan en ook aan de andere kant van de rivier te gaan zoeken en luisteren. Maar ze durfde het niet goed met Bladroes aan haar zijde; want mogelijk zou die in het donker uit haar buurt gaan toch en bijvoorbeeld volstrekt alleen de brug op gaan en daar moest ze helemààl niet aan denken.

Ze keerden dus terug naar het veld waar ze zich aanvankelijk verborgen hadden toen de vrachtauto langs was gekomen om daar te gaan slapen; zij het, dat Wappedrien nog tijden lang met gespitste oren omhoog bleef zitten luisteren in de hoop toch nog iets van enig geritsel van Roebrons te vernemen. Af en toe draaide ze zich zelf ook met zo veel mogelijk gedruis om, zodat die Roebrons, mòcht hij nog in de buurt zijn en nog in leven, Bladroes en haar zou kunnen horen en dus vinden. Er gebeurde de hele nacht echter niets en toen de zon op kwam en de rivier begon te glinsteren keek Bladroes voor het eerst sedert dagen recht in haar ogen om uit maken hoe haar verwachtingen waren.

Wappedrien keek niet terug!

Ze geloofde er niet meer in en begreep werkelijk niets van Roebrons' meer dan eigenaardig besluit om de brug op te rennen waar de vrachtauto ook over zou komen.

Volgens haar was zijn dood op dat ogenblik al zeker.

Ze maakte een zacht jankend geluid en deed dat toen nog een paar keer.

Bladroes bleef haar aankijken en na een tijdje scherp op de ogen van zijn moeder gelet te hebben, maakte ook hij een piepend geluidje; want een volwassen gejank kon hij natuurlijk nog niet maken.

Die hele dag deed hij geen enkele moeite om uit de buurt van zijn moeder te raken. Integendeel, hij bleef vlak naast haar en af en toe jankte Wappedrien volwassen en volgde daar onmiddellijk dat piepen van Bladroes op.

Er bestaan op dit ogenblik dus nog maar twee goendroens op de aarde en ze zijn er slecht aan toe. Het is natuurlijk mogelijk dat deze twee elkaar niet meer zullen verlaten en op een gegeven moment zullen paren. Het gebeurt hoogst zelden dat een wijfje meer dan één jong werpt; zou dit het geval zijn dan zouden er zelfs vier goendroens zijn.

Maar de kans dat ooit iemand er een zal waarnemen is buitengewoon gering te achten.

De chauffeur van de vrachtwagen die de brug over was gereden had bijvoorbeeld niets bijzonders opgemerkt, alhoewel hij Roebrons van de brug had zien springen. Hij had er echter hoegenaamd geen aandacht aan geschonken, want het gebeurde vrij vaak dat een of ander dier van de smalle brug sprong en in het water, als er zo'n auto over

de houten brug daverde; want angstaanjagend is dat genoeg! Misschien had hij aan een rat gedacht, of aan een otter en mogelijk zelfs aan een bever, die hier ook wel voorkomen. Maar geen onderdeel van een seconde aan de mogelijkheid van een totaal onbekend dier, door hem wie weet als de eerste vertegenwoordiger van de mensheid aanschouwd.

Kortom, op het moment dat hij Roebrons weg zag flitsen, was hij het alweer vergeten ook; hij had honger en wou naar huis.

Hij reed iedere dag grind en steenslag naar de plaats waar de weg ophield en dat was dus iedere dag een stukje verder, want de weg beoogde een nieuwe verbinding te vormen tussen twee stadjes. Het was een betonnen weg. Andere vrachtauto's brachten zand. Ook werd er water aangevoerd en aan het einde stonden twee niet al te grote betonmolens en dan was er verder nog een kleine stoomwals die voordat de beton gestort werd de laag steenslag daaronder mooi egaal platwalste. Bij het hele werk waren vier chauffeurs betrokken: twee mannen die de betonmolens bedienden; een machinist van de stoomwals en diens kleinzoon die in de vacanties altijd mee mocht helpen; twee landmeters en een opzichter. Ook kwam er wel eens iemand van het departement van wegenbouw en een van ruimtelijke ordening.

De oude en nog vrij lichte stoomwals werd 's avonds altijd zo dicht mogelijk bij het einde van de weg neergezet. De oude machinist besteedde al zijn vrije tijd aan de verzorging van het ding, dat werkelijk wel een museumstuk genoemd mocht worden, dat hem helemaal tot een zonderling gemaakt had, want alle handelingen die hij verrichtte kondigde hij met luide stem aan.

De chauffeurs en ook wel de mannen van de betonmolens deden hem vaak na en riepen dan ook dingen als: ‘en nu naar links gedraaid’ en ‘nou gaan we die kar es netjes leegkieperen’, maar de oude machinist had daar nauwelijks erg in.

Zijn kleinzoon zoveel te meer, want die werd geacht om mee te lachen en daar voelde hij niets voor, want zijn moeder was gestorven en de oude machinist was hààr vader voor wie hij een zeer grote bewondering had, omdat hij behendiger dan denkbaar was met die oude stoomwals wist te manoeuvreren en vrijwel extatisch in zijn werk opging.

In zijn vacantie fietste de jongen dan ook kilometers en kilometers ver over de lege nieuwe weg om zijn grootvader te helpen. Af en toe mocht hij ook wel eens een nacht slapen in het kleine woonwagentje, waarin de grootvader bivakkeerde, als er weer eens een nieuwe weg moest worden aangelegd of een oude verbeterd.

Het is open, helder en zonnig weer; er is een fris briesje, het werk geschiedt met grote regelmaat. Als de chauffeurs een lading zand of grind bij de betonmolens hebben afgeleverd roken ze samen met de betonmakers een sigaretje. Dan vertrekken ze weer om een nieuwe lading te halen en de betonmaker brengt de molen aan het draaien en stort dan die nu nog slappe materie tussen de paaltjes die de landmeters de grond in hebben geslagen op de prima gewalste steenslag. De oude machinist is zoals altijd aan het poetsen. Hij heeft zojuist een lading cokes aangekregen; de wals sist hard en straks zal hij de nieuwe weg vooruit rijden en de bedding door zijn gewicht verharden.

Het maken van een weg door een landschap dat voor het

overige geheel verten is en terwijl je helemaal niet kunt zien van waar naar waar hij zal komen te liggen kan je liefelijk noemen; het heeft misschien ook wel iets aangrijpends wat betreft de nooit te stoppen activiteit van mensen, die altijd met de aardbol in de weer zijn en het heeft zelfs wel iets dramatisch vooral als het hard regent, de weg wel een waterbaan lijkt en er voor zover je kijken kunt niets te zien is dat beweegt of verraadt dat er leven is op aarde. Behalve dan de planten en de bomen in de velden. En de struiken.

Er staat geen enkele bank langs de weg, geen enkel bord dat iets aangeeft of een informatie bevat. Ja, af en toe zijn er wel vogels te horen, maar niemand slaat er acht op, behalve wanneer er eens een hele grote overvliegt en de mensen van de betonmolens of de landmeters naar elkaar roepen en in de lucht wijzen naar die kanjer.

De twee stadjes die over een half jaar door de weg verbonden zullen zijn kennen alleen een monotoon leven. Huizen, winkels, een paar kroegen, een markt.

Aan de andere kant van allebei de stadjes is óók een weg die zich in de verte verliest. Het eigenaardige is dat men na een uurtje rijden - en dat geldt voor allebei de wegen die de stadjes aan de andere kant verlaten - in een heuvelachtiger gebied komt en in de verte zelfs bergen ziet liggen.

Er is heel wat over te doen geweest voordat men besloot de nieuwe weg aan te leggen, maar hij zou een geweldige bekorting betekenen, omdat er tot dusverre alleen een weg door de heuvels was en er maar één brug over de rivier bestond - dezelfde waarin Roebrons was omgekomen - zodat men de voordelen ervan toch zwaarder had laten wegen dan de kosten die ermee gemoeid zouden zijn.

Vandaar dus het werk aan deze nieuwe weg. De houten brug zou op den duur vervangen worden door een betonnen, of een stalen. Daar was men het nog niet over eens.

Daar blijkt wel uit dat men in dit gehele gebied niets afwist van het bestaan van de goendroens. Het feit dat ze nog nooit door mensen waren gezien is nog tot daar aan toe. Er worden soms kostbare expedities uitgerust om het gedrag van bestaande dieren te bestuderen en bij iedere beweging die ze maken, van welke men veronderstelde dat ze die niet konden maken, kan de wetenschappelijke wereld in verrukking raken en het van geestdrift uitschreeuwen dat een nieuwe schakel tussen mens en dier aan het licht is gekomen!

Maar een helemaal nieuw dier!

En dan nog wel een van een omvang als de goendroens kunnen krijgen die niet veel voor een bever onderdoet en tenslotte die huid van cameliablaadjesvormige leerachtige schubben, die dakpansgewijze...

Degeen die er een zou zien, zou niet veel geloof vinden en zeker niet als hij een leek was, niet gewend aan wetenschappelijke observaties en de voorbereiding ervan. Maar stèl dat iemand er een zag en naar de schoolmeester die hij vroeger voor de klas had staan zou rennen, die man een licht geloof zou bijbrengen dat het inderdaad mogelijk wel iets bijzonders is, wat hij gezien heeft - denk dan aan de moeite om de man mee te krijgen het veld in en vervolgens het eindeloze zoeken. Want het is moeilijk aan te nemen dat het eerst ontdekte exemplaar zou blijven zitten waar hij zat en zich niet zou verroeren.

Niemand, maar dan ook helemaal niemand wist iets van

de gewoonten van de goendroen af; zijn voedsel niet; niet of het een nachtdier was of een dagdier; een beest dat zowel in het water als op het land kon leven; in bomen of op de grond: noem maar op. Dus de schoolmeester zou er al gauw de brui aan geven en de man die voor de eerste keer echt een goendroen gezien had zou mogelijk nog een paar zondagen blijven zoeken en het dan ook opgeven in de veronderstelling dat het toch het waarschijnlijkste was dat hij alleen maar een ontmoeting had gehad met een al lang gekend dier dat men alleen in *deze* buurt tot dusverre nog maar zelden had aangetroffen.

Iets totaal anders zou het zijn als men er een ving!

Goede God die eerste foto's!

En van alle kanten van de wereld zouden de geleerden komen. De hotels - voor zover die er waren - zouden in minder dan geen tijd vol zitten en hoofdkwartieren worden en overal zouden tentenkampen vol geleerden verschijnen in deze tot dusverre nog vrijwel door niemand of enige vreemdeling bezochte streek.

Daar zou het niet bij blijven, want er zouden zoveel mensen komen en films gemaakt worden, dat de plaatselijke autoriteiten van de stadjes die dan het dichtst bij de plaats lagen waar het dier gevangen was, er volstrekt niet tegen opgewassen zouden zijn; de hele zaak zou ook de vertegenwoordiger van de ruimtelijke ordening over het hoofd lopen en de aanleggers van de weg bij wie het dier in de buurt gevangen zou zijn, zouden geen centimeter meer opschieten met hun weg vanwege alle inlichtingen die ze zouden moeten verschaffen en de interviews waarin ze vragen te beantwoorden zouden krijgen, die hen volkomen in de war zouden brengen.

Want kijk eens even hier: EEN NIEUW SCHEPSEL GODS... Mee in de ark en zo! En voor zover dat voor andersdenkenden niet zo'n probleem zou zijn: waar in de evolutie is de plaats van de goendroens? Hoe komt het dat ze nú eerst ontdekt zijn? (Mogelijk pas op het moment van hun uitroeiïng). Welke biothoop? Welke vijanden? Zijn het carnivoren? In welke hoeveelheden hebben ze ooit bestaan?

Hoe lang dragen de wijfjes? Hebben ze nesten of enigerlei vaste verblijfplaats? Op wat voor soort klimaat wijst hun bouw?

En dat zijn dan nog maar oppervlakkige vragen. Maar alles wat men te weten zou komen, zou *nieuw* zijn en mogelijk zou de naam van een geleerde verbonden kunnen worden aan hun oriënteringssysteem, dat mogelijk wel helemaal afwijkt van de andere systemen. En zou eenmaal blijken, dat er geen gegevens tevoorschijn komen van andere plekken op aarde waar ze gezien bouw en gewoonten óók zouden kunnen bestaan: hoe in 's hemelsnaam is het dan te verklaren dat ze juist hier voorkomen? Althans één. Of misschien twee. Ze moeten dan of wel talrijke vijanden hebben, of een systeem van voortplanten dat niet adequaat is voor de eisen van overleving.

Kortom, als er een gevangen zou worden, dus Wappedrien dan wel Bladroes, dan zou er een geweldige beweging ontstaan! Duizenden mensen zouden op reis naar de nieuwe betonweg gaan en het gevangen dier zou bedolven worden onder belangstellenden en het is maar de vraag of die belangstelling te overleven zou zijn. Dan kon men het laatste exemplaar altijd nog opzetten en in ieder geval het bewijs hebben dat er goendroens bestaan hebben op aarde, maar dat zou een schrale troost zijn.

Op dit moment weet niemand nog van iets. De chauffeur van de vrachtauto had natuurlijk beter uit zijn ogen kunnen kijken, maar ook dan zou het moment van de sprong van Roebrons tekort geweest zijn - zelfs voor een geschoolde bioloog - om iets speciaals op te merken.

Dat wil dus alles bijeengebonden zeggen, dat U en ik de enigen zijn die op *dit* moment althans *iets* van de goendroens weten en met name dat er nog maar twee van bestaan. En dat dus alles nu even précair is en verontrustend genoeg om niet al te hoge verwachtingen te hebben van een goede afloop.

[2]

Er zijn veel mensen die ‘alleen zijn’ met ‘eenzaamheid’ verwarren. Alléén zijn is een situatie die door het verschijnen van een ander al is opgelost. Die ander kan vervelend zijn of onderhoudend, een sekreet of iemand vol begrip, maar het leidt toch altijd tot communicatie, die het ‘alleen zijn’ opdoekt. Niettemin kan er achter die communicatie een grote eenzaamheid achterblijven, een ongeneeslijke zelfs, omdat iemand bijvoorbeeld gevangen kan zijn in een eigen wereld, een eigen wijze van beschouwen en ondergaan, waar de communicatie met anderen - tenzij die puur zakelijk is als de mededeling dat de reizigers thans dienen over te stappen - au fond geen invloed op heeft, omdat die uit een andere wereld komt.

Wappedrien voelde zich, hoewel ze af en toe zacht jankte niet alléén toen ze met Bladroes door het veld liep en evenmin eenzaam. Terwijl Bladroes in weerwil van het feit dat hij vlak naast zijn moeder liep zich buitengewoon eenzaam voelde en het eigenlijk enigszins betreurde dat hij niet alleen was om die eenzaamheid ongestoord te kunnen ondergaan.

Tenslotte wàs hij al weggelopen van zijn moeder en weer bij haar teruggekomen. Maar hij was weggegaan toen het er de tijd voor was bij goendroens en die tijd *is* er nu eenmaal, of Wappedrien nu de vrees had nooit meer een mannetje tegen te komen of niet. Het zachte janken van Wappedrien, door hem met licht en zeker toch wel treurig piepen nagedaan, begon hem te hinderen en lang niet

iedere keer dat zijn moeder nu jankte volgde automatisch een piepje.

Hij wilde weer weg, maar iedere keer als hij een poging deed door bijvoorbeeld te doen of hij ergens een paar al bijzondere smakelijke blaadjes zag die hij ging eten en er naartoe draafde, kwam Wappedrien hem achterna. Ze wist natuurlijk heel goed dat dit niet de bedoeling was en ze liet Bladroes ook de blaadjes rustig eten, zonder er voor zich zelf ook een paar met haar scherp gerande buigzame tong af te rukken; maar Bladroes was dan, als de blaadjes verdwenen waren, niet zo goed of hij moest weer verder en zij volgde hem. Na dat een tijd gedaan te hebben, piepte hij dan ook maar weer eens een keer mee om Wappedrien te kennen te geven dat het slechts bijzondere omstandigheden waren die hem haar in zijn nabijheid toelieten.

In de nacht na die eerste dag, volgend op Roebrons' dood kwam Wappedrien wéér dicht naast hem zitten, hoewel ze dit keer wel oppaste om hem ondersteboven te duwen uit aanhankelijkheid.

Op deze manier werd Bladroes dus al heel jong geconfronteerd met het verschil tussen alleen zijn en eenzaamheid. In het andere geval zou dat niet gebeurd zijn. Hij zou alleen zijn eigen weg door het leven gevonden hebben; altijd alleen en zonder last van eenzaamheid, behalve op de momenten van paardrang die hem zouden nopen om een vrouwtje te zoeken. Hij wist niet evenmin als Wappedrien, dat dit onder de huidige omstandigheden zeer lang zou duren en dat het enige vrouwtje waarmee hij, zou hij ooit uit haar buurt raken, zou kunnen paren het gevolg moest zijn van een herontmoetinng met Wappedrien, die in hem haar zoon niet zou herkennen uiteraard, zoals hij

geen moment een partner, wetend dat zij Wappedrien was zou bespringen.

Nu is het paren van goendroens een aangelegenheid van zeldzame moeizaamheid. Door de eigenaardige plaatsing van de cameliablaadjesvormige, zowel enigszins op schubben als een beetje op peau de suède lijkende huidfragmenten, die dan bovendien in wezen dakpansgewijs geplaatst zijn, is het een onbeschrijfelijk geduldwerk om een geslachtelijke gemeenschap tot stand te brengen.

Het kan dagen en nachten lang duren. En lukt het, dan is het behalve een onvermoeibaar pogen doorgaans vooral aan het toeval te danken dat de beide dieren in een positie belanden, waarin de gemeenschap mogelijk is en het mannetje zich kan bevrijden van het bevruchtende zaad, dat een nieuwe goendroen het leven kan schenken.

De apostel Paulus zou er handenwrijvend bij staan, wanneer hij er de tijd voor zou hebben, want zijn opvatting dat gemeenschap alleen de voortplanting mag dienen, wordt tijdens de pogingen tot paring van goendroens à outrance doorleefd.

Telkens is óf het mannetje, óf het vrouwtje te vermoeid voor verdere actie; ook de mate van lust wordt doorgaans sterk bestreden door al dat vruchteloos pogen en vaak in de geschiedenis van de goendroens wordt verder werken aan de paring opgegeven. Dit is dan vermoedelijk mede reden van hun uitsterven.

De paring die Bladroes in het leven had geroepen had vijf dagen en vijf nachten geduurd en het moet voor een goendroenmoedertje een behoorlijk stuk leed betekenen

dat een jong haar niettemin altijd al zo kort na de geboorte verlaat. De moderne dierpsychologie zou er mogelijk een verklaring voor kunnen opwerpen, maar verder dan opwerpen zullen ook deze geleerden niet komen en nooit komen, nu de goendroens op het punt staan uit te sterven en studies in dit opzicht niet meer mogelijk zijn. *Temeer* daar de uiteindelijke verrassing die de goendroens de wetenschap te bieden hebben later de psychologische oorzaak van de geringe moederbinding mogelijk wel onbelangrijk zal maken.

In de loop van die tweede nacht met zijn moeder maakte Bladroes van een ogenblik dat hij aan haar ademhaling hoorde dat ze sliep gebruik, om met de uiterste behoedzaamheid, eerst een heel klein stukje opzij te gaan en toen zo zacht als hij maar enigszins kon weg te sluipen. Toen Wappedrien na ongeveer een uur ontwaakte en ook wat opzij ging om haar zoontje te voelen, merkte ze dat hij weg was en toen volgde er niet alleen een zacht janken, maar een klagelijk, half grommend jammeren; want haar alleen zijn was nu voorgoed eenzaamheid geworden. Dat wist ze. Ongeneselijk.

Het komt zelden voor dat dieren achteraf spijt van iets hebben en Bladroes had er dan ook geen spoor van, toen hij steeds dieper het veld waar de nieuwe weg doorheen werd gelegd introk en bemerkte hoeveel verschillende soorten van planten en kruiden er stonden, die van smaak verschilden. Zodat hij bij wijze van spreken telkens gewoon kon kiezen waar hij de meeste zin in had. Af en toe bleef hij wel eens een tijd doodstil zitten om na te gaan of hij enig geluid van zijn moeder hoorde.

Maar doorgaans niet eens lang, want hij was al aardig op weg om haar te vergeten.

Bij Wappedrien was dat totaal anders gesteld. De ervaring van jarenlang zoeken naar een mannetje zat haar wat je noemt in de botten en hoewel zij zeker het eten niet vergat, zat zij toch wel het grootste deel van de dag doodstil luisterend naar enig geluid van Bladroes, of van het merkwaardig dof ritselend gerucht dat de schubben die de rug bedekken van de goendroens tegen de blaadjes van strui-

ken waar ze onderdoor kruipen maken. Ze hoorde echter mets en dat maakte haar wanhopig.

Wanhopig genoeg om tegen komende nachten en dagen op te zien als tegen een lijden. En nog wanhopiger zou ze waarschijnlijk geweest zijn als ze geweten had dat Bladroes die eerste dag, maar ook de volgende zo weinig mogelijk onder blaadjes doorkroop om vooral maar niet gehoord te worden.

Een klein drama zou men het eventueel kunnen noemen; maar het was er wel een dat behalve de 2 goendroens iedereen ontging.

[3]

De kleinzoon van de oude walsmachinist die Jonas heette, een naam die hij haatte omdat hij er vrijwel zonder ophouden mee gepest werd en omdat men hem met steevast dezelfde blik (alsof men iets heel geestigs te berde bracht) vroeg ‘waar hij zijn walvis had?’, gebruikte de drie vrije dagen die zijn school altijd gaf om de stichting van de staat te vieren om naar zijn grootvader te gaan.

De laatste keer dat hij er naartoe was geweest had de oude man hem gevraagd om een paar nieuwe schoenen en een paar nieuwe sloffen van touw voor hem mee te nemen. Jonas' stiefmoeder vond dat onzin. ‘Je grootvader heeft het vorige jaar ook al schoenen gehad en die trijpen pantoffels zijn onverslijtbaar’, zei ze. Bij een vriend had Jonas toen gevraagd of ze daar nog bruikbare oude schoenen of sloffen voor zijn grootvader over hadden, die mogelijk niemand meer gebruikte en na lang zoeken waren er een paar oude peau de suède schoenen uit een schuur tevoorschijn gekomen ‘van echt walvisleer’, zei men koddig en Jonas had er een halve dag aan besteed om ze weer een beetje toonbaar te maken. Ze waren zo afgetrapt dat het ‘schoenen en sloffen tegelijk’ waren, spraken de milde gevers, maar de oude man zou wel niet tot iedere prijs het nieuwste model willen hebben dat te krijgen was.

Jonas twijfelde wel of zijn grootvader er mee in zijn sas zou zijn, maar ze bungelden aan zijn stuur toen hij de tocht over de nieuwe weg begon. Op zijn bagagedrager had hij in een bundeltje zijn eigen spullen, wat tabak voor de oude

man, een fles whisky en twee kruidkoeken, zodat de machinist de anderen ook eens kon tracteren.

Jonas kwam tegen de avond aan. Zijn grootvader was uiteraard aan het poetsen en was blij om hem te zien. Vroeg hoe het op school ging en daarna naar de schoenen en de sloffen. Jonas bekende met een hele zachte stem dat de nieuwe vrouw van zijn vader het een niet te verantwoorden uitgave vond en kwam met de schoenen die hij van zijn vriend gekregen had tevoorschijn. De oude man keek hem aan, zei niets, maar knikte wel op een eigenaardige manier, waar een grote stilte van uitging. Precies het knikken van een zeer eenzame man die geen woorden meer nodig heeft om tot diepe conclusies te komen. Jonas zei dat hij er alles aan gedaan had om ze nog wat op te knappen. Zijn grootvader ging op de weg zitten, deed zijn totaal versleten sloffen uit en trok de peau de suède schoenen aan. Nog van die half hoge ook; inplaats van gewone schoenen. Ze pasten niet al te best en niet al te slecht. Hij hield ze meteen aan - net als mensen in schoenenwinkels soms heel trots doen, die dan de oude in laten pakken inplaats van de nieuwe - liep een paar keer om de stoomwals heen, pakte Jonas in zijn haren en bedankte hem voor de moeite.

‘Je moeder had het niet beter kunnen doen’, zei hij ook nog, maar daar meende hij natuurlijk niets van; dat zag Jonas zo!

De betonmakers die in het veld aan het voetballen waren kwamen er nu ook bij, vroegen naar de gezondheid van de walvis en zagen toen de nieuwe schoenen van de walsmachinist. ‘Zo uit Parijs’, zei die maar vlug. Ze verborgen hun verontwaardiging, want ze wisten dat de oude grootvader, ook al kon hij door de afstand van zijn werk tot de

woning van zijn schoonzoon zelden naar huis komen, tòch kostgeld moest betalen. Nu goed, ze zeiden er dus niets van en spraken hun vreugde uit over de komst van Jonas, dan kon hij de laatste avond mee voetballen.

Daarna besloot men naar bed te gaan, want de vrachtauto's zouden de volgende morgen om zeven uur weer verschijnen. De scholen mochten dan drie dagen vrij hebben vanwege de jubilerende staat, maar het werk aan de weg zou maar één dag stilliggen. De betonmakers zouden dan naar huis gaan, maar Jonas' grootvader niet, want in de eerste plaats had hij zijn kleinzoon nu en vervolgens kwam hij na de dood van zijn dochter niet zo graag meer in dat huis. Hij sliep zelf in een soort hangmat in de kleine woonwagen en Jonas had een slaapzak bij zich en sliep daarin op de grond.

Toen hij dacht dat zijn grootvader al lang onder zeil was hoorde hij hem ineens zeggen: ‘Zeg, de opzichter zit te klieren over oneffenheden in de weg en dat dit aan het walsen moet liggen, of aan de wals’.

Jonas zei niets en dacht al dat het zo maar een mededeling was, maar even later bleek het toch iets te zijn dat de oude man erg bezig hield. ‘Ik denk dat hij me van die wals af wil hebben, òf dat er een nieuwe wals op komst is, waarvoor ze mij geen geschiktheid vinden hebben’, zij hij na een hele tijd.

‘Geen geschiktheid...?’ riep Jonas. ‘U...!’

‘Nou is het maar zo, dat ik je zou willen vragen morgen es een uurtje inplaats van op de wals mee te rijden er achteraan te lopen, of je iets van oneffenheden aantreft’, vroeg de oude na weer een hele tijd.

Jonas antwoordde dat hij dat maar al te graag voor hem wilde doen. En na weer een hele tijd zei de grootvader:

‘Welterusten dan maar. En binnen een week passen die schoenen me zo vast als een huis’. ‘Fijn’ zuchtte Jonas en toen sliepen ze allebei in.

Jonas waste zich de volgende morgen al vroeg bij een beek, dicht in de buurt en toen hij zich had aangekleed en de eerste stappen zette, terug naar de weg hoorde hij een lawaai of er met prikkeldraad door verdorde takken werd gesleurd. Het moest vlakbij zijn. Bomen stonden er niet, dus Jonas keek naar de grond en zag een glimp van een bruin dier met een wat snuitachtig kopje, zo te zien zeer korte pootjes en een eigenaardige huid, die wel uit schubben of uit bruine wat verdorde blaadjes leek te bestaan. Het beest verdween met een voor zijn korte pootjes merkwaardige snelheid tussen de lage planten die langs de beek groeiden, maar bleef toen hij het nakeek door die bruingroene kleur toch nog een tijd zichtbaar.

Jonas had er geen idee van wat voor dier het kon zijn. Hij had aan een opmerkelijk grote egel gedacht, aan een bever ook, maar als hij even verifieerde wat hij werkelijk gezien had, moest hij direct al toegeven dat het evenmin een egel als een bever geweest kon zijn, noch enig ander dier dat hij uit deze streek kende.

Teruggekeerd bij zijn grootvader vertelde hij het en die stelde hem meteen de vraag waarom hij er niet achteraan was gegaan, want zo oud als die man was, hij had toch nog een echte jagersnatuur.

Jonas voelde dat hij dit inderdaad had moeten doen. Hij had een grote belangstelling voor de natuur en de daarin levende dieren en hij vond zich zelf een ezel dat hij na zijn conclusie dat het geen egel en geen bever was er niet verder op uit was gegaan.

Nu is het zeer de vraag of hij daar succes mee gehad zou

hebben, want goendroens kunnen onder laag gewas en struiken door een opmerkelijke snelheid bereiken en bovendien kunnen ze zò doodstil zitten dat ze eenmaal op een terrein beland, dat veel bruin bevat buitengewoon moeilijk zijn te ontdekken.

Jonas had Wappedrien gezien!

Die was dichter in de buurt van de woonwagen, de wals en de betonmolens gekomen dan ooit tevoren; met nog steeds de vage hoop dat ze Bladroes zou kunnen redden uit de gevaarlijke nabijheid van mensen. Ze luisterde zo geconcentreerd naar de speciale goendroengeluiden dat ze veel te weinig gelet had op andere geluiden, zoals het geruis en het geplas van het water waarmee Jonas zich waste. Concentratie is een goed ding, maar doordat er zo ontzettend weinig goendroens bestaan, zijn die zich in de loop van hun voorkomen zo op de geluiden van soortgenoten gaan concentreren, dat de ontvangst van die geluiden eigenlijk een speciale faculteit is geworden, zodat ze het gevaar lopen het waarnemen van andere geluiden volledig buiten te sluiten. Dat heeft heel wat goendroens al het leven gekost, die het naderbij sluipen van een vos of een wolf, hoe dicht ook al genaderd niet opmerkten voordat het te laat bleek.

Niet alleen vossen en wolven trouwens, maar ook andere roofdieren en zelfs roofvogels zaten wel achter goendroens aan. Of liever: hebben ooit wel eens achter goendroens aangezeten en ze verslonden. Op hun huid na dan, want daar wist geen roofdier raad mee.

In ieder geval wisten Jonas en zijn grootvader nu dat er een merkwaardig en zo op het eerste gezicht niet te herkennen

dier in de buurt moest zijn en ze besloten om aan het einde van de middag op zoek te gaan in de buurt van de beek. Toen beklom de grootvader de wals, greep het wiel dat de stuurmachine bediende en riep: ‘Vort jij, de weg op’. De oude machine begon langzaam te rijden. De voorste walsrol was bestuurbaar en had een kleinere diameter dan de walsrollen die de achterwielen vormden, waartussen de voorste rol, zou men die tussen de achterrollen kunnen krijgen, precies paste. Het was altijd een enorm moeilijke manoeuvre om de wals van de berm de weg op te krijgen. Reed men er in loodrechte richting op, dan was het onmogelijk om hem, gezien de niet al te grote breedte van de weg, daar in de lengterichting van het wegoppervlak te draaien; trachtte men er scheef op te komen dan was de kans groot dat het ding omviel door het wegzakken van een van de achterwielen op het moment suprême. Het was dus een kwestie van een geweldige feeling om de achterrol die het laatst op de weg kwam meteen zò'n steun van het wegdek mee te geven, dat hij niet meer weg kon glijden. En die feeling had de grootvader nu in zulk een mate, dat hij nog nooit een ongeluk gemaakt had niet alleen, doch dat men hem nu hij al twee en zeventig was en al lang gepensionneerd diende te zijn, nog maar steeds in dienst hield, omdat men zich een even grote feeling bij een ander eenvoudig niet kon voorstellen.

Daarom was het ook zo'n smerige pesterij van de opzichter geweest om over ‘oneffenheden’ te spreken. Expres om de oude in de onzekerheid te houden of hij niet binnen afzienbare tijd aan kant gedaan zou worden.

Bij een walsmachinist zo als hij er een was, is het woord oneffenheid wel het vuilste dat iemand kan gebruiken! Toen de wals sissend en rokend en stomend op de weg

stond was de eerste vrachtauto er nog niet eens en de betonmakers waren, nadat ze zich gewassen hadden - óók in de beek - gaan voetballen en riepen uit de verte naar Jonas om mee te doen. Jonas keek naar zijn grootvader en die knikte en nam vervolgens maar weer een grote dot poetskatoen en begon een koperen stang langs de ketel nog juist iets glimmender te poetsen dan hij al was. Jonas vroeg of hìj alle ballen die een beetje ver weggetrapt waren mocht ophalen, in de stille hoop dat hij ergens tussen de struiken nog weer een spoor of het geluid van het vreemde dier zou ontdekken. Het gevolg was dat hij zich iedere keer volledig buiten adem holde; en verder dat de betonwerkers steeds ongeduldiger werden, omdat hij duidelijk nog naar iets anders zocht ook dan de bal.

Maar toen kwam in de verte de eerste vrachtauto aan en terwijl ze met hun drieën langzaam naar de betonmolens liepen kreeg Jonas de vraag te horen waar hij eigenlijk nog méér naar zocht dan naar de bal.

Toen vertelde hij van het merkwaardige dier dat hij die ochtend vroeg gezien had, informeerde of zij het ook wel eens gezien hadden, maar kon op hun verzoek om een beschrijving toch te weinig bijzonderheden vertellen om een duidelijk ja of nee van de mannen te krijgen.

De tweede vrachtauto kwam er nu ook aan en even later draaiden de betonmolens.

Jonas' grootvader stond boven op zijn wals zeer opvallend knipogen te geven in de richting van zijn kleinzoon en met zijn hoofd naar achter de wals te gebaren. Jonas herinnerde zich ineens weer dat hij op oneffenheden zou letten vandaag en knikte hartelijk naar de oude man, die een vinger op zijn lippen plaatste om Jonas duidelijk te maken dat de betonwerkers er niets mee te maken hadden.

De ontmoeting van Wappedrien met Jonas had haar wel uit haar doen gebracht, doch niets veranderd aan haar beslistheid om tot iedere prijs Bladroes terug te vinden. Om die reden was ze ook het kleine kampement van de wegenbouwers zo dicht genaderd en had ze in het algemeen alle normale voorzichtigheid laten varen. Want iets in haar zei dat nog slechts een fractie meer van totale concentratie haar in staat zou stellen Bladroes te horen en de richting te leren kennen waarin ze verder moest zoeken.

Dus na haar vlucht voor Jonas was ze toch weer dicht bij de weg gekomen. Op de weg gaan zitten leek natuurlijk te gek; maar ze ging toch op de laatste strook grond, tussen de door de landmeters geplaatste paaltjes op haar achterste zitten, stak haar ronde oren omhoog en begon aan de concentratie op het goendroengeluid, die zo groot kan worden dat alle andere geluiden als van geen belang geheel wegvallen.

Het kan heel lang duren voordat die concentratie volledig bereikt is, maar als de windrichting goed is konden goendroens elkaar op een afstand van meer dan een kilometer horen. Het zou uit een oogpunt van de evolutieleer interessant zijn om te weten, of naarmate de goendroens minder in getal werden dat vermogen om elkaar op grote afstand te horen is toegenomen?

Het zit inderdaad helemaal in het gehoororgaan, want behalve het geritsel van de peau de suède-achtige huid tegen gebladerte, maken ze verder geen bijzondere geluiden, of het zou het zachte janken of piepen moeten zijn als van Wappedrien en haar zoontje na de dood van Roebrons. Aangezien de betonwerkers nog maar net begonnen waren kruiwagens met beton te storten op een de vorige dag reeds gewalst stuk steenslaglaag, liep Jonas een eind de weg

op, van de wals af om te kijken of hij daar soms een oneffenheidje zag, want hij had langzamerhand natuurlijk wel verstand gekregen van goed of slecht aangelegde wegen.

Waar hij ook keek: iedere meter weg vertoonde de voor zijn grootvader kenmerkende perfectie en Jonas kreeg danig de pest aan de opzichter die er trouwens nog niet eens was, al had hij zijn werk al lang moeten beginnen. Doorgaans gaf de opzichter het teken dat de wals kon gaan rijden maar nu namen de betonmakers het maar op zich om de grootvader zijn wals op gang te brengen. Dat vond hij vervelend genoeg, want als de opzichter hem ‘zocht’, dan zou hij in het al begonnen walsen vóórdat hij er de opdracht toe gegeven had, vermoedelijk wel een reden zien om de oude man een flinke kat te geven en wie weet weer eens met ontslag te bedreigen.

Maar aan de andere kant waren de auto's er nu al voor de derde keer en de chauffeurs hadden geen glimp van de opzichter gezien, dus toen begon Jonas' grootvader dan maar; zij het met de dood in het hart voor de gevolgen. Hij walste overigens niet minder sierlijk dan anders en Jonas liep er nauwkeurig kijkend achter aan en schreeuwde af en toe boven het lawaai uit naar zijn grootvader dat er geen oneffenheidje te bespeuren was.

Nou, als je het die oude vroeg keek Jonas nog beter uit zijn ogen dan die hele opzichter, dus langzamerhand werd hij weer wat kalmer en ze schoten goed op.

De betonwerkers en de chauffeurs gingen voor de eerste keer schaften, toen grootvader de wals terug de weg opreed en Jonas bij zich riep en zich samen met hem bij de anderen voegde. Men vroeg zich af wat er met de opzichter aan de hand zou zijn en putte zich uit in de meest dol-

zinnige veronderstellingen. Men keek telkens de weg af om te zien of hij er nù dan eindelijk aankwam. Maar het was zulk lekker warm weer en er was zo weinig wind dat het gesprek verflauwde en na nog enige tijd sliep het hele gezelschap vredig en buitengewoon ontspannen. Er was niets meer te horen, ook weinig geruis van bladeren en in weerwil van de wals, de vrachtauto's en de betonmolens - toch weinig passende attributen in de vredigste van alle vredige naturen - leek de hele wereld ineens in een staat van vrede van de allergrootste weldadigheid.

Wappedrien had nu bijna de uiterste concentratie bereikt en ze meende zelfs iets van geritsel te horen. Ze deed een paar pasjes achteruit omdat ze wat tussen twee rijen bomen in zat en toen nog een paar pasjes om werkelijk voor ieder geluid bereikbaar te zijn van Bladroes en zo kwam ze ongemerkt en nog steeds achteruitlopend op het beton terecht.

Het vermoeden van Wappedrien werd op deze hardere grond bevestigd: heel vaag hoorde ze een geritsel en zelfs enig geknabbel en nu ging zij werkelijke àlle andere dingen uitschakelen om met enige nauwkeurigheid de richting te bepalen van waaruit het geluid van Bladroes - want een ander kon het niet zijn - precies kwam. Alles aan haar was even stil. Ze maakte geen kauwende beweging, ze slikte niet, haar oren leken wel verstard en ze werd er, hoe langer ze in deze toestand verkeerde, steeds meer zeker van dat het inderdaad een goendroen was en niets anders die daar in de verte bezig was.

Van wat er op de wereld verder nog gebeurde merkte ze niets - dat is nu eenmaal iets dat samenhangt met zo'n totale, door niets af te leiden concentratie.

Ze merkte dus niet dat de opzichter er toch aan kwam en

de wegwerkers wakker maakte en vroeg of ze helemaal bedonderd waren om de dag te verslapen als hij er eens even niet bij was, omdat men hem voor belangrijke besprekingen nodig had. De auto's reden weg en de grootvader beklom de wals en de betonmolens begonnen te draaien en Jonas stelde zich weer achter de wals op en het bedrijf was weer in volle gang.

Op dat ogenblik was de concentratie van Wappedrien intenser dan ooit en wist ze precies de richting die ze moest nemen om Bladroes te vinden en zelfs de paadjes en onderdoorgangen die ze zou gebruiken om bij hem te komen, of althans zo dicht in zijn buurt dat ze zich niet meer zo alleen zou hoeven te voelen!

Ze was heel trots dat ze in staat gebleken was om een dergelijke concentratie te bereiken en tegelijkertijd vervuld van een geluk, of misschien moeten we in dit geval tevredenheid zeggen, want wat is ‘het’ geluk van een goendroen? Dat weet niemand. In ieder geval en dat maakt het hele geval mogelijk iets minder tragisch, rolde de voorste walsrol van achteren naar voren over de hele Wappedrien heen toen zij in een staat was van voldoening als nog nooit eerder in haar leven. Ze leed geen pijn, ze merkte zelfs niets, maar ze was wel zo plat als een stuk mat toen Jonas haar aan de achterkant van de wals tevoorschijn zag komen. Jonas wist absoluut niet wat hij zag. Hij liep om het voorwerp heen en nog eens, knielde toen en wist vervolgens zeker dat zijn grootvader een dier had platgewalst en verpletterd. Hij had best een beetje verstand van dieren, maar hij begreep al snel dat hij een dier als dit nooit tevoren gezien had en er evenmin ooit van had gehoord. Dat kwam door die cameliavormige, peau de suède-achtige blaadjes (?) of schubben (?) bovenop het geheel waarvan

de randen alweer een beetje omhoog begonnen te krullen. Hij liep nu snel naar de wals en schreeuwde zijn grootvader toe te stoppen en wees achter hem op de weg. Ook de twee betonmakers zetten hun molens stil toen ze de oude man van de wals zagen klimmen en met zijn kleinzoon weg zagen lopen. Even later lagen ze allemaal op hun knieën rondom het lijkje van Wappedrien. Een van de betonwerkers had een stokje van de kant van de weg gepakt en wilde daar een paar dingen die ze niet zo goed konden zien wat mee verschuiven, maar de anderen zeiden dat hij dat moest laten zo lang ze niet wisten wat voor dier ze voor zich hadden. Want ze werkten allemaal nu al een flinke tijd in deze buurt, hadden allerlei diersoorten gezien, maar iets dat in de verste verte op dit leek was er niet bij geweest en ook zij kwamen tot staving van die mening op de cameliablaadjes-achtige en tegelijkertijd schubachtige, dakpansgewijs geplaatste stukjes huid, ‘waar zeker niemand op de hele wereld van gehoord zou hebben’, zo wonderlijk anders dan alle andere dingen, zagen die er uit. Het werk stond volledig stil. Ook de chauffeurs die met nieuwe lading kwamen aanzetten, van de verte uit al beduid om te stoppen, begonnen al snel te veronderstellen dat het in ieder geval een heel bijzonder dier moest zijn, wie weet eentje dat tot dusverre nog niet bekend was. ‘Wat zonde dan dat ie dood is’, zei de walsmachinist.

‘En plat!’, zei een chauffeur.

‘Ja, en plat!’, zeiden de anderen ook.

‘Want nu weet geen sterveling hoe hij er uit heeft gezien’. ‘Z'n koppie heeft wel iets van een egel gehad, denk ik’, zei een man van een betonmolen.

‘Je tante heeft iets van een egel,’ riep zijn collega.

Na verder overleg besloot men dat de chauffeurs op de te-

rugweg de mijnheer van de wegenbouw en ruimtelijke ordening op zouden bellen om te komen kijken en of het de moeite waard zou zijn om het platte en in het beton gedrukte lijkje op de een of andere manier te bergen. En zo ja: hoe dan wel? Daarna werd het werk hervat en Jonas hoefde nu niet meer achter de wals aan te lopen en mocht er op. De oneffenheden waren al te duidelijk flauwekul. Tegen het einde van de middag kwam de mijnheer van de ruimtelijke ordening inderdaad aanrijden; even later en met grootste snelheid gevolgd door de opzichter, die alweer naar huis was gegaan en die al lang begreep dat wanneer hier een nummer van gemaakt zou worden het oponthoud niet te overzien zou zijn! De opzichter reed dan ook meteen door naar het woonwagentje van de oude man om daar een schop te pakken, maar toen hij er mee aankwam bij het groepje dat over de goendroen gebogen stond, vroeg de mijnheer van de ruimtelijke ordening, onmiddellijk razend driftig, of ie soms van plan was om met die schop aan de gang te gaan?

De opzichter werd even voortvarend woedend en riep: ‘Ja natuurlijk. Als we zo'n vergadering moeten gaan houden over iedere dooie egel die er op de weg ligt, kunnen we de weg zelf wel vergeten. Tenzij dat de bedoeling is, want dat zou ook nog kunnen’, mompelde hij er onverstaanbaar achteraan, want van ruimtelijke ordening had hij langzamerhand genoeg ellende meegemaakt.

‘Dan zal ik u toch even onder Uw aandacht moeten brengen, dat ik u verbied om met uw schop dit voorwerp te beroeren’, zei de mijnheer van de ruimtelijke ordening, die trouwens Abraham Rütlü heette.

‘Ik ben hier toevallig de opzichter’, zei de opzichter.

‘En ik ben vertegenwoordiger van het departement en

daarmee van de regering, toevallig', zei de heer Rütlü. Vervolgens gaf hij instructie om het lijkje van Wappedrien met zeil te bedekken en stenen langs de randen te leggen, zodat het niet kon wegwaaien. Iedereen ging aan het werk om een geschikt stuk zeildoek te vinden en zoveel mogelijk stenen, want er moest ook geen gedierte bij het dode dier onder het zeil kunnen komen en toen ze er ook nog een walletje van zand omheen opwierpen, smeet de opzichter midden van de weg, de schop waar hij de hele tijd mee in zijn handen had gestaan met zoveel berenkracht van zich af in de richting van de woonwagen, dat hij daar precies voor de deur neerkwam. Op zich zelf een prestatie voor bewonderende kreten, die echter nu uitpakte in veel gemeesmuil van de anderen. De opzichter zei dus tegen de oude machinist dat hij net door een kuil was gereden in de nieuwe weg om U tegen te zeggen 'en dat dit nog maar één keer hoefde te gebeuren' en dan zou hij een ander zoeken voor de wals.

Jonas zag zijn grootvader beven van verontwaardiging en hij streek die oude even langs zijn hand om hem te beduiden dat zulk volk niet waard is om je over op te winden. De anderen waren trouwens niet minder verontwaardigd en mijnheer Rütlü zei dat het hem juist zo getroffen had hoe 'perfect vlak' de nieuwe weg lag in overeenstemming met de faam die hun volk als wegenbouwers bezat. De opzichter kon nu eerlijk gezegd wel helemaal inpakken, hoewel het inderdaad geen zin meer had om die dag nog verder te werken, zoveel tijd was er in Wappedrien gaan zitten.

De opzichter stapte in zijn auto, draaide een raampje open en riep dat hij zich bij het departement zou beklagen. 'Dat moet U zeker doen', riep de heer Rütlü van het departe-

ment, ‘Daar krijgen ze nog wel andere varkentjes te wassen’. Vervolgens prees hij iedereen en zelfs in het bijzonder Jonas voor hun aandacht en opmerkzaamheid en sprak hij af de volgende dag, al was het dan ook een nationale feestdag, met enige deskundigen terug te komen om te kijken hoe Wappedrien zonder verdere schade geborgen zou kunnen worden, want dat hier een ongemeen belangrijke vondst was gedaan was hem al wel duidelijk. Overigens was dat ‘zonder verdere schade’ wel wat euphemistisch gesteld: want hoe die arme Wappedrien nog verder beschadigd zou kunnen worden zou niemand weten te verzinnen.

De mannen van de betonmolens die op het punt stonden met de vrachtauto's mee naar huis te rijden vroegen of hun aanwezigheid op de volgende dag noodzakelijk was. Maar dat was niet zo. De heer Rütlü stelde zich voor om een en ander te klaren met *deskundigen*. Een van de betonwerkers wilde nog opmerken dat zij dan misschien wel de deskundigen bij uitstek waren, maar hij hield zijn mond maar, want op die vrije dag rekenden ze thuis ook op hem. Jonas en zijn grootvader waren dus de enige twee van de ploeg die er bij zouden zijn en dat beviel hen zeer.

De heer Rütlü nam met een handdruk afscheid van iedereen, nam Jonas zelfs nog apart en zei dat er mogelijk alle reden zou zijn om hem te feliciteren met een unieke vondst. Ook de grootvader kreeg een extra stevige hand, maar meer als steun tegen de opzichter vermoedelijk dan omdat hìj het was, die de op één na laatste goendroen doodgereden had, of liever gewalst.

Jonas vroeg aan de heer Rütlü of het goed was dat hij in de buurt in de velden zou zoeken of er nog meer exemplaren van het soort met die ‘blaadjes’ te vinden zouden zijn.

‘Een prachtidee en veel succes’, zei mijnheer Rütlü. Toen stapte hij weer in zijn auto en reed weg. Met bewondering nagestaard wegens zijn kennis en doortastendheid.

Tien minuten later waren de grootvader en Jonas alleen. Ze kookten en aten samen en toen was het nog licht genoeg om zeker nog een uur te kunnen zoeken. Ze namen allebei een stok mee tegen slangen en om takken opzij te duwen. Ze spraken ook af dat Jonas zeer speciaal op geluiden zou letten en de grootvader op ongewone bewegingen in het gebladerte langs de grond.

Jonas zei telkens dat hij het zo getroffen had en zo blij was dat hij gekomen was, maar zijn grootvader zei dat hij zijn mond moest houden en dat hun lopen door het veld al lawaai genoeg maakte. Ze liepen tegen de wind in om zich niet reeds door hun mensenlucht te verraden.

Soms meenden ze wel eens iets te horen. Dat wil zeggen Jonas; want grootvader was aan de dove kant. En soms meenden ze ook wel ongewone bewegingen in het veld te zien.

En het opwindende is dat dit best bewegingen konden zijn, veroorzaakt door Bladroes want die zat hier nog steeds in de buurt, zonder enig vermoeden trouwens dat hij Wappedrien nooit meer zou terugzien; niet omdat hij zo slim bij haar uit de buurt was gekomen, maar omdat ze dood was en zeer plat.

Wat hij óók niet wist was dat het hem niet gegeven zou zijn om ooit een andere goendroen te ontmoeten omdat hij thans de laatste op aarde was.

Het is eigenlijk niet in te denken - althans zeer moeilijk - wat dat betekent: de laatste op de aarde. Er zijn al heel wat

diersoorten uitgestorven, vaak door de jacht die mensen op hen maakten, vaak ook doordat ze zich niet konden handhaven door voedselgebrek, droogte, overstromingen, of andere natuurlijke vijanden. Zoals men weet heeft bij de goendroens de onbeschrijfelijke moeite die met de paringsdaad gemoeid was mogelijk een beslissende rol gespeeld, maar er moeten ook andere oorzaken geweest zijn die het goendroenbestand zo hebben teruggebracht waarbij op het laatst practisch geen mannetje meer een wijfje kon vinden, resp. geen wijfje de kans had een mannetje te ontmoeten, ook al concentreerden ze hun gehoor in een mate als Wappedrien vlak voor haar dood, toen ze dwars door het lawaai van de wegenbouwers haar jong tóch nog hoorde, naar zij dacht: tot haar geluk.

Grootvader en kleinzoon belandden toen het goed donker was in bed. Dat wil zeggen de grootvader in zijn hangmat en de kleinzoon in een slaapzak eronder. Ze hadden weliswaar die avond geen ander dier gezien dat ook maar ergens deed denken aan de platte Wappedrien; maar wel hadden ze geluiden gehoord en bewegingen gezien, die alleen maar optimistisch konden stemmen ten aanzien van toekomstige ontmoetingen met de vooralsnog onbekende diersoort.

Ze besloten de volgende morgen vroeg weer op zoek te gaan, net zo lang tot ze de auto's van de mijnheer van ruimtelijke ordening en diens medewerkers op de weg zouden zien verschijnen.

Maar 's ochtends vroeg zagen ze niets en hoorden ze niets en dat kwam doordat ze de vorige avond bij het zoeken zo veel lawaai hadden gemaakt, dat Bladroes een flink eind uit de buurt was gevlucht, bang voor mensen als goendroens nu eenmaal zijn.

[4]

Mijnheer Rütlü had nog heel wat moeite gehad om deskundigen te vinden die op de nationale feestdag bereid waren hem te volgen naar het tot nu toe bereikte eindpunt van de nieuwe weg om daar een kadaver te bergen; maar aangezien hij van al die deskundigen op de een of andere manier de chef was, of in ieder geval hun promotie kon bevorderen had hij er aan het begin van de middag toch een stuk of vier bij elkaar die alles behalve gelukkig in zijn auto zaten die een fikse betonzaag op het imperiaal droeg, zodat het mogelijk was Wappedrien mèt het beton waar zij in was geperst mee te nemen, om haar, eenmaal in veiligheid (zeiden ze) met alle middelen van techniek en wetenschap los te maken; vervolgens te proberen uit te maken wat haar meest bijzondere kentekens waren en uiteindelijk een poging te wagen haar vorm van voordat ze onder de wals kwam, terug te vinden.

Toen het gezelschap gearriveerd was kwamen de grootvader en Jonas er al snel bij. Maar veel anders hadden ze niet te vertellen dan dat ze ‘mogelijk’ iets gehoord hadden en ‘eventueel’ iets hadden zien bewegen. Ook die bescheiden mededelingen brachten de heer Rütlü tot geestdrift. ‘Je zult zien dat er meer van zitten, hier in de buurt’, zei hij. ‘Ik heb wat dat betreft een Fingerspitzengefühl’ en ik geloof dat het terrein waar de nieuwe weg doorheen komt, wel eens miraculeuze dingen zal kunnen opleveren, die de hele ruimtelijke ordening van dit gebied wel eens

op zijn kop zou kunnen gaan zetten'. Zijn medewerkers waren niet onmiddellijk zo gelovig. Ze lachten eerder beleefd dan blij en hadden duidelijk de pest aan hun winderig verblijf op deze nieuwe betonnen weg, zonder enige beschutting tegen de gure wind die hun jassen deed opwaaien en noodzakelijk maakte dat ze voortdurend hun hoed moesten vasthouden.

De heer Rütlü had een alpientje op en leed daardoor minder. Hij onthulde met een plechtigheid of hij een oude pharao aan het licht bracht het zeer platte lijk van het goendroenwijfje en riep toen in het Frans: 'Voila!'.

Zijn medewerkers keken met weinig geestdrift naar de verpletterde grote egel, die ze veronderstelden voor hun uitstekend werkende ogen te zien liggen, maar toen ze vervolgens een voor een door de knieën braken zagen ze - zò deskundig waren ze toch wel - dat er absoluut geen sprake was van een egel. Vanwege de huidfragmenten uiteraard en de totaal andere nagels dan egels hebben!

Ze keken elkaar aan en vervolgens gezamenlijk hun chef Rütlü en een riep: 'Inderdaad dit kon wel eens een vondst van enorme betekenis zijn'.

Rütlü was er de man niet naar om te doen of alles aan hèm te danken was en wees op de grootvader die het dier verpletterd had en op Jonas die als eerste de verplettering had opgemerkt in zijn grote waakzaamheid. Ook de anderen richtten nu hun ogen op de oude man en de jongen en vervolgens begaf men zich met grote ernst in de behandeling van het probleem hoe Wappedrien met beton en al uit de weg te zagen en naar het kleine stadje waar ze woonden te vervoeren, om hun vondst te bestuderen. De grootvader gaf de nodige adviezen en spoedig klonk het lawaai van breekijzers en de betonzaag en na twee uur hard

werken had men een vierkant blok beton uit de weg gezaagd, op het imperiaal getild, zeildoek er overheen gespannen en de betonzaag en aanvaardde men de terugtocht na uitbundig afscheid genomen te hebben van Jonas en zijn grootvader, die op hun beurt verzekerden tot het donker in het veld te zullen zoeken om andere exemplaren op te sporen.

Van beide kanten werd langdurig gewuifd, want men kon doodeenvoudig niet meer ontkomen aan de gedachte aan een sensatie die de hele wereld in rep en roer zou zetten. Men vindt nog wel eens een nieuw soort slang, of een tot dusverre onbekende mier, maar de vondst van een dier met een huid die aan peau-de-suède deed denken, camelia-achtige blaadjes en dan bovendien dakpansgewijs rond de romp geplaatst, moest toch wel de stoutste verwachtingen overtreffen en God (en dan ook alleen Hij) weet wat dit alles voor de schepping resp. evolutie zou kunnen betekenen.

Op die manier kwam de heer Rütlü in stijgende opwinding de woonplaats binnenracen en de vele mensen die vanwege de nationale feestdag op straat waren zagen het meteen: het gezelschap in de auto bevond zich in een hevig geëmotioneerde toestand. En die was niet toe te schrijven aan ruim gebruik van de nationale drank, zoals bij de meesten hunner, MAAR AAN EEN OPWINDING VAN HOGER, ZO NIET ZEER HOGE ORDE.

Toen ze het ziekenhuis naderden om het lijk in een formalinebad te leggen deed de heer Rütlü zijn chauffeur zelfs de claxon met een sireneachtig geluid hanteren, want hij zag een weg voor zich; wetenschappelijk in de eerste plaats, maar verder geplaveid met glorie, voortdurend bedreigd door angsten voor vergissing maar ook vondsten

die het heelal aangingen mogelijk nog eerder dan alleen de aardbol.

En om zo in een auto te zitten, nagestaard door practisch de hele bevolking is niet niets.

Bij het ziekenhuis aangekomen had dan ook het hele gezelschap een zekere hang tot zingen, al hoefde dat nù nog niet het volkslied te zijn.

De portier van het ziekenhuis opende de beide deuren van de ingang en nam zijn pet in zijn hand toen de auto het hek binnenreed.

Terwijl hij van niets wist!

Er zijn dingen op de wereld die veler, zo niet ieders verstand te boven gaan. De mijnheer van de ruimtelijke ordening die het stoutmoedige besluit had genomen om de platgewalste Wappedrien mét het beton van de weg te bergen deed iets unieks. Daarna had hij lang met de burgemeester en de leraar biologie van de middelbare school overlegd hoe het bericht van de vondst van een tot dusverre onbekende diersoort overal bekend te maken.

Ze begrepen wel dat wanneer zij dat persoonlijk zouden doen het effect veel geringer zou zijn, dan wanneer het van regeringswege zou gebeuren, of door een van de twee universiteiten die het land bezat. Aan geen van deze twee instellingen doceerden echter geleerden van wereldnaam op het gebied van de biologie en de kans was groot dat er nauwelijk of geen reacties zouden komen op een dergelijk bericht. Men belde daarom ook de hoofdredacteur van een plaatselijke krant op, die tevens correspondent was van een beroemd blad in de hoofdstad om advies inzake deze aangelegenheid van publiciteit. Staande de vergadering belde deze journalist de hoofdredacteur van het hoofdstedelijk blad op.

Die was niet aanwezig.

Dan de adjunct hoofdredacteur maar. Evenmin op zijn post. Op het laatst kreeg hij de chef redacteur van het hoofdstedelijk nieuws te pakken, die weinig geïnteresseerd deed en zei dat er bij hun iedere dag een tot dusverre onbekend dier gevonden werd, doch dat het altijd varianten bleken van alligators of mandarijneenden. Ze moesten eerst maar eens een foto sturen en dan zou hij iemand van de redactie wetenschappen zo gek zien te krijgen om eventueel de reis naar het ziekenhuis waar Wappedrien bewaard werd te ondernemen.

Een foto!

[5]

Hoe kon een foto van de totaal geplette goendroen in godsnaam duidelijkheid verschaffen over het al dan niet unieke van de vondst achter de wals?

‘Nou hebben we iets in handen dat niets met politiek, geknoei, agressie of sex te maken heeft en alleen maar van het allergrootste wetenschappelijk belang is en het laat de wereld zo koud als een klontje’, riep de burgemeester en van binnen kookte hij van woede, want als je zou nagaan wat voor verwachtingen hij al koesterde van Wappedrien voor de toekomst van zijn stad, dan kon je alleen maar bewondering hebben voor zijn visie.

Niettemin veroorzaakte het verzoek om een foto een behoorlijke impasse in het overleg.

Jawel; je kon net zo goed een foto maken van een cocosmat met enig ondefinieerbaar vuil er op! Er werden toch enige fotografen ontboden - concurrenten - aan wie de vraag gesteld werd of ze een foto konden maken, contrastrijk genoeg om in kranten gepubliceerd te worden, die zelfs de sufste en meest verdoofde krantenlezer de indruk zouden geven iets unieks te zien.

De fotografen bekeken het platgereden dier mismoedig en op een na zeiden ze dat dit onmogelijk was. Ze vertrokken weer op die ene na, die trouwens even later ook vertrok om een nieuw soort lamp te halen en bij het hek naar de straat door zijn daar wachtende collega's werd uitgemaakt voor rotte vis, zonder dat dit hem overigens iets scheen te doen. Hij kwam een kwartier later terug met een

auto vol lampen die hij met eindeloos geduld opstelde en vervolgens maakte hij inderdaad een hele serie foto's. Maar toen ze vroegen wanneer ze de afdrukken konden krijgen zei hij dat daar minstens twee dagen mee gemoeid zouden zijn en dat was niet het tempo dat men verwachtte, want de wereld moest nù weten.

Veelbelovend kon men dit alles niet noemen!

'Wat doen we?', vroeg de heer Rütlü. Men had om een foto gevraagd, dus de kans dat het bericht in de krant zou komen zonder foto was te verwaarlozen. Het zou mogelijk zijn om met de deskundigheid waarover men op dit moment beschikte verder te gaan met het onderzoek. Maar het kon best zijn dat men gedurende dat turen onherstelbare dingen zou aanrichten.

Het beste was dus om Wappedrien voorlopig óók nog in een ijskast op te bergen en af te wachten tot er respons kwam op het bericht plus foto.

Na twee dagen kwam de arme fotograaf inderdaad met een hele serie foto's in zwart wit, zowel als in kleur, maar de goede god mocht weten waar al die lampen voor nodig geweest waren, want als je het nou over contrastrijkheid had... Maar goed. De plaatselijke correspondent had zijn berichtje al een keer of tien herschreven, toen het dan eindelijk verzonden werd met een bedenkelijke collectie van foto's. Het luidde:

Bij..... is dezer dagen bij het aanleggen van de nieuwe betonweg van Fodd naar... een tot nu toe onbekend dier onder de stoomwals geraakt die bij de werkzaamheden gebruikt wordt. Aanvankelijk vermoedde men met een egel of een beverachtig dier te maken te hebben, doch een nader onderzoek door deskundigen heeft uitgewezen dat er sprake is van het kadaver, zij het in enigszins gehavende

vorm, van een tot dusverre onbekend dier. De bij het onderzoek betrokken wetenschapsmensen hebben in geen enkel bestaand geschrift gegevens gevonden die ook maar in de geringste mate corresponderen met die welke men constateerde bij het geheimzinnige dier dat thans gevonden is. Wij zijn zo gelukkig een afbeelding van het onder de wals tevoorschijn komende dier aan onze lezers te kunnen voorleggen. Men acht de vondst in het bijzonder van belang door de eigenaardige huid van het dier - een van de belangrijkste aanwijzingen die bewaard is gebleven - die van een zozeer afwijkende structuur van alle bekende huidsoorten is, dat men wel moet aannemen met een tot nu toe onbekend dier te maken te hebben, dat na onder de wals geraakt te zijn een lengte van 70 centimeter bleek te hebben en een breedte van 33,507 centimeter.

Het team van deskundigen dat bezig is na te speuren of er gegevens te vinden zijn die overeenstemmen met de ‘vondst op de betonweg’ staat vooralsnog voor een raadsel, waarvan de uitkomst de wetenschappelijke wereld nog wel eens voor grote verrassingen kon plaatsen, EINDE VAN HET BERICHT.

Nu was het wachten geblazen!

Vier dagen later stond in de hoofdstedelijke krant: ‘Bij het aanleggen van een nieuwe betonweg van..... naar Fodd is een dier onder een stoomwals gekomen waarvan de plaatselijke bevolking veronderstelt dat het bestaan tot dusverre niet bekend was... Het houdt het midden tussen een egel en een bever. Vermoedelijk is het dus een beger...’.

De foto stond er niet bij en de betrokkenen meden die avond nadat de krant verschenen was ieder contact met elkaar, omdat ze knarsetandend hun gal verwerkten. De volgende ochtend ontmoetten ze elkaar echter onder leiding

van de heer Rütlü. In een zeer eigenaardige stemming, omdat ze wel begrepen hoe vreemd het was dat ze zich de vorige avond niet ziedend van verontwaardiging beraden hadden over wat ze nu moesten doen na het affront van het grote dagblad, met zijn flauwe grap van de beger.

En ze hadden allemaal hetzelfde excuus. Ik dacht dat jullie wel bij elkaar gekomen waren maar het was mij te bar, een dergelijke schoftenstreek. De correspondent van het grote blad was helemààl kapot en berichtte dat hij iedere verdere medewerking aan het blad had gestaakt

Alleen een huisdier weet zo nu en dan dat het gezocht wordt. Bladroes niet. Nu het lijk van Wappedrien althans enigermate is bestudeerd zijn er toch wel zo veel afwijkende dingen gevonden vergeleken bij andere dieren, dat degenen die met een beperkte deskundigheid onderzoek hebben verricht steeds sterker tot de overtuiging komen met een totdusverre onbekende diersoort te maken hebben.

Het zal er nu zeker van komen dat er naar Bladroes gezocht zal worden. Althans naar andere exemplaren van het diersoort waar Wappedrien toe behoorde. Aangezien Bladroes nu nog het enige is, dus naar hem.

Daar is één ding voor nodig. Belangstelling van de wetenschappelijke wereld. Expedities vermoedelijk, want hoe verminkt Wappedrien ook is, een aan het onderzoek deelnemende veearts had al wel vast kunnen stellen dat paring bij deze dieren een zeer lastige onderneming moest zijn en dat er dus al tijden en tijden slechts weinig exemplaren op de wereld bestonden. Waarom de natuur het deze dieren zo moeilijk had gemaakt kon hij niet verzinnen. Het had in de leer van het behoud van de soort eerder iets tegennatuurlijks!

Dat was in ieder geval al één ding om achter te komen. En het tweede was de huid. Van een samenstelling en een vorm die niet bekend was, in geen handboek te vinden en zelfs, toen men er een stukje van los had gemaakt nauwelijks een begin van opheldering verleende over de constructie of speciale eigenschappen van die schubachtige, dakpansgewijs geplaatste op cameliablaadjes lijkende... wat?

Alle enigermate deskundige mensen in het kleine stadje werden in het onderzoek betrokken, maar er was er niet een die niet voor een raadsel stond.

Het moest dus wel zo zijn dat grotere geleerden van elders geinteresseerd zouden zijn, mogelijk zelfs in hevige opwinding zouden raken vanwege de perspectieven die in de vondst op de nieuwe betonweg aanwezig waren.

Toen er na de eerste berichten die men wereldkundig maakte weinig reactie kwam werd men al gauw somber over het begrip wereldkundig. Men begreep dat er twee mogelijkheden waren: a. de wereld zou Wappedrien ernstig nemen, of b. de wereld zou niet echt reageren en het nieuws over de vondst niet serieus nemen. In dat laatste geval zou men al gauw in een situatie komen die niet was uit te houden, want degenen die tot dusverre aan het onderzoek hadden deelgenomen kenden hun beperktheid in wetenschappelijk opzicht zeer goed.

In het eerste geval zou een systematisch onderzoek over de hele wereld kunnen plaatsvinden; in het tweede weinig of niets! In het eerste geval zou vooral in de buurt van de vondst op intensieve manier naar andere exemplaren gezocht worden; in het tweede geval zou het toeval een overwegende rol moeten spelen en mogelijk nog in lange tijd geen verdere opheldering brengen, zo ooit. 'Het is van belang de gang van zaken van beide mogelijkheden te gaan, nu het gaat om de laatste van de goendroens.

Toen de deskundigen van..... nog slechts aan het begin waren van hun jammerklachten over de miskenning door de ‘hogere’ wetenschap, de opzettelijke miskenning en vernietiging door de hogere wetenschap van de niet reeds met glorie bekroonde lagere, werd er een t e l e g r a m bezorgd bij de burgemeester, luidende: ‘Wacht mijn komst op 3-4 dezer stop’. Ondertekend ‘Borax’.

Als dat dè Borax was dan was er tenminste één biologisch genie op de wereld die werkelijk belangstelling had voor wat men nog niet wist!

De stemming sloeg onmiddellijk om. De avond tevoren hadden de meesten de plaatselijke journalist die het stukje had opgesteld vervloekt om de pummeligheid van zijn berichtgeving. Maar nu niet meer. ‘Blijkbaar heb je precies de goede toon getroffen’, was wel de minste van de complimenten waarmee hij werd overladen.

Een victorieus tijdperk was aangebroken en de dode Wappedrien werd uit de ijskast gehaald en met nieuwe ogen betuurd, nu de naam Borax hun eigen twijfels had weggeblazen.

In de namiddag werd een gezamenlijk diner aangericht op kosten van het gemeentebestuur en het scheelde maar weinig of men had ook Jonas en zijn grootvader er voor uitgenodigd. Men zag er alleen maar van af omdat zij zich niet op hun gemak zouden voelen in dit gezelschap.

De volgende dag begon men enige moeite te krijgen met het ‘3-4 dezer’. Het was nù twee dezer en het kon betekenen dat hij de volgende dag om vier uur zou aankomen, maar ook overmorgen om drie uur.

Men nam het zekere voor het onzekere en de volgende dag stonden mijnheer Rütlü van de ruimtelijke ordening en de burgemeester op het station om vier uur, zonder

daar anderen dan bekenden uit de trein te zien stappen. De dag daarna stonden ze er weer en inderdaad om drie uur stapte iemand die onmiskenbaar de wereldberoemde etholoog moest zijn uit een ie klas coupé, met een klein valies in de hand en hij keek speurend rond.

Borax!

Ze stoven op hem af, maar vlak voor hem staande keerden ze terug tot de eerbied en stelden zich voor als degenen die tot dusverre de leiding hadden gehad van het onderzoek. Borax vroeg naar hotelaccomodatie, maar de burgemeester zei het vanzelfsprekend te achten dat de hoge gast in ieder geval de eerste tijd bij hèm zijn intrek zou nemen. Op knorrige toon antwoordde de professor daar totaal niets voor te voelen. Misschien deze ene nacht, nadat hij vandaag zou hebben besloten hoeveel leden van zijn wetenschappelijke staf hij over zou laten komen.

'Natuurlijk, natuurlijk', zei de burgemeester die ineens besefte dat zijn visie van overstelpende belangstelling juist was geweest en toen zei hij nòg een keer 'natuurlijk'.

Ook Rütlü kreeg rode oren toen hij over de grootte van de wetenschappelijke staf hoorde spreken en ook hij wist op dat moment zeker, dat zijn positie bij ruimtelijke ordening van dit moment af hem alles zou veroorloven.

In een officiële auto met zwaailichten en sirene maakten ze de race naar het ziekenhuis waar Wappedrien in de ijskast lag en hoe kort het ritje ook duurde, ze smaakten het genoegen dat Borax hen prees omdat ze vrijwel geen ingrepen hadden verricht op de stoffelijke en platte resten van het dier.

De portier van het ziekenhuis had tot in het overdrevene hekken geopend, deuren en nationale symbolen opgehangen; de directeur van het ziekenhuis stond hagelwit gejast

in de vestibule en men repte zich naar de ruimte met de ijskast waarin *onder andere* Wappedrien geborgen was, wat ze allemaal meteen als een fout zagen, want natuurlijk had Wappedrien alleen in die kast moeten zitten, haar betekenis in aanmerking nemende. Borax maakte er geen punt van.

Toen de dunne laag beton met Wappedrien erop op een witte tafel werd gelegd was Borax op het zelfde moment buiten zich zelf Door de huid in de eerste plaats, maar vervolgens door iets wat hùn deskundigen over het hoofd hadden gezien: *aan de top van de nagels van voor- en achterpoten zaten gaatjes*.

'Dit is nieuw', zei hij, langs een van de cameliablaadjes vormige, schubachtige, dakpansgewijs tussen de andere schubachtige huidfragmenten geplaatst wijzend en vervolgens naar die gaatjes in de nagels die zonder twijfel kokervormig tot diep in die nagels en wie weet tot het einde ervan doorliepen.

Verder zei hij niets en liet het dier weer wegzetten (intussen hadden op een aanwijzing van de directeur krachten van diens dienst de ijskast ontruimd).

Hij informeerde hoe hij hier kon telefoneren met zijn wetenschappelijke basis en de directeur van het ziekenhuis zei dat zijn inrichting voorrang had boven ieder ander telefoonverkeer, zodat Borax maar snel naar de directiekamer moest komen om daar waarheen dan ook te telefoneren. Borax betrad de directiekamer even later, vroeg hoe hij de telefoniste kon bereiken en om alleen gelaten te worden. 'Jezus nog toe', sprak mijnheer Rütlü, 'dat gaat wat worden!'

Ook de burgemeester was zich zelf nauwelijks meester. En de directeur van het ziekenhuis zei: 'Mijn ziekenhuis wordt nog beroemd met die dode patient...'

Kortom de zaken keerden zich ten gunste!

Het bericht van de komst van Borax verspreidde zich met een ongekende snelheid over de hele streek en ook degenen die betrokken waren bij de aanleg van de weg kwamen al gauw te weten dat de publiciteit niet stil zit. Tal van journalisten reden zonder acht te slaan op borden die aangaven dat de nieuwe weg nog was afgesloten naar het einde, waar de betonmolens stonden, de stoomwals, en het woonwagentje van Jonas' grootvader. Het eerste dat hun belangstelling trof was het vierkante gat in de weg, dat er uit was gezaagd met het stoffelijk overschot van het onbekende dier. Veel was er niet aan te zien, maar in ieder geval was het een bevestiging en er werden foto's van gemaakt.

Jonas was al een paar dagen naar huis en ook hij werd op school door leraren en thuis door journalisten en buren ook telkens met vragen overstelpt, tot het hem zijn keel uit begon te hangen en hij alleen nog maar zei dat alles wat hij te zeggen had al lang in de kranten had gestaan.

Zowel de betonmolens als het woonwagentje van de oude walsmachinist waren een stukje verderop getrokken. Met het groeien van de weg moest dat iedere drie dagen gebeuren. Al die belangstelling was precies wat de opzichter had verwacht en soms probeerde hij door midden op de weg te gaan staan en de naderbij snellende auto's die helemaal niet op de weg mochten komen tegen te houden, waarbij hij genoodzaakt was telkens toch op het laatste moment weg te springen.

Vaak konden de auto's met zand en grind niet bij de betonmolens komen vanwege de geparkeerde auto's en op het laatst moest er politiehulp ingeroepen worden om de aanleg althans nog enige voortgang te geven.

Al die drukte maakte ook dat Bladroes niet meer in de buurt van de weg kwam.

Niet tot zijn genoegen, want het was een goed terrein voor hem met een grote gevarieerdheid van voedsel in overvloedige hoeveelheden en het bood hem eveneens rijke mogelijkheden voor een veilig nachtleger, waarvan hij er drie een beetje had uitgegraven zodat hij overdag volkomen verborgen wat in de zon kon liggen maffen zonder vrees voor enigerlei vijand, zoals bijvoorbeeld fretten. Want behalve zeer sterke nagels en zeer scherpe knaagtanden heeft de goendroen weinig om zich mee te verdedigen en is zijn snelheid om mee weg te vluchten niet opmerkelijk, hoewel die gezien zijn korte poten nog meevalt.

Die drie schuilplaatsen had Bladroes echter op moeten geven, toen hij de onmiddellijke omgeving van de nieuwe weg begon te mijden en dat bracht iets verontrustends in hem, ook al omdat de vegetatie naarmate hij verder uit dit gebiedje kwam geringer werd. Tenslotte hadden zijn vader en moeder elkaar niet voor niets hier ontmoet na jaren van eenzaam zoeken naar een partner.

Professor Borax had op de dag van zijn aankomst nog een aantal telefoongesprekken gevoerd op de studeerkamer van de burgemeester. Die had zich uiteraard discreet teruggetrokken en vrat zich nu in de zitkamer - met zijn gezin rond hem verenigd - op van nieuwsgierigheid. Telkens hoorden ze het verklikkerbelletje opnieuw rinkelen in de gang ten teken dat er weer een nieuw nummer gebeld werd en toen de professor na twee uur eindelijk naar beneden kwam, zei hij alleen maar een en ander geregeld te hebben voor het onderzoek en voorbereidingen had

getroffen om een grote zoekactie te doen plaatsvinden in het gebied waar de nieuwe weg doorliep, want het leek hem '*op zijn minst waarschijnlijk*', dat daar nog andere exemplaren zouden zitten, waarvan men er mogelijk enkele zou kunnen opsporen en vangen of van schuilhutten uit in hun doen en laten zou kunnen bestuderen.

Om te beginnen zou men moeten proberen een reconstructie van de vorm van Wappedrien te maken, een onderzoek naar de maaginhoud en het gebit, etc en...; maar hier onderbrak de burgemeester hem toch even door te melden wat de plaatselijke deskundigen reeds hadden kunnen constateren, waarbij de observatie van de veearts over de plaatsing van de vermoedelijke geslachtsorganen van in ieder geval de wijfjes een zodanige was, dat copulatie vrijwel onmogelijk te noemen moest zijn en in ieder geval zeker op een toevalstreffer zou moeten berusten. Hem leek het wel zeker dat dit in ieder geval een van de meest uitzonderlijke bijzonderheden moest zijn van het onbekende dier dat bovendien het feit van die onbekendheid reeds met zeldzaamheid had bevestigd.

Borax had hier een slappe glimlach voor over en zei dat men dergelijke eigenschappen ook wel bij ander dieren had aangetroffen, maar dat het woord 'toevalstreffer' hem niet overtuigde van de wetenschappelijke scholing van de veearts waar de burgemeester het over had.

De burgemeester perste zijn lippen op elkaar en zei de volgende dag, als professor Borax daar tijd voor kon vinden een bijeenkomst te willen arrangeren tussen de professor en degenen die tot dusverre aan het onderzoek hadden gewerkt. Borax zei dat hem dat weinig interesseerde in dit stadium, maar dat hij als de burgemeester meende dat het voor die personen *psychologisch* erg belangrijk was hij wel

wilde proberen de volgende dag een kwartiertje ter beschikking te stellen en dan bereid zou zijn van de door hen gevonden feiten (maar alstublieft niet de interpretatie ervan) kennis te nemen. Hij moest overigens wel zeggen dat degenen die bij de aanleg van de weg betrokken waren alsof het een lolletje was Wappedrien plat hadden gewalst. Walsen en in het bijzonder stoomwalsen maken zoveel lawaai en gaan bovendien zo langzaam dat hij zich niet kon voorstellen hoe een dier dat dan toch in ieder geval poten had er onder zou kunnen raken...

'Mogelijk is er iets speciaals met het gehoororgaan', zei de burgemeester zacht en iedereen die deze geschiedenis gevolgd heeft weet hoe wonderlijk raak hij hier de spijker op de kop sloeg en hoe Wappedrien in haar niet voor te stellen concentratie op het geluid van Bladroes alle andere geluiden had weggezeefd en midden in haar geluk Bladroes te horen, haar einde gevonden had.

Professor Borax keek de burgemeester van..... gedurende enige tijd scherp aan en zei toen dat het onbekende dier dan zeker evenmin ogen als oren had.

'Want', riep hij lachend uit, 'om een stoomwals over het hoofd te zien moet je wel stekeblind zijn'. In ieder geval wilde hij een van de komende dagen een gesprek hebben met de betrokkenen over de omstandigheden van de dood van Wappedrien.

'Of hebben uw deskundigen dat ook al gehad?'.

De burgemeester moest het ontkennen, tenzij de heer Rütlü het gedaan had. 'En wie is die heer Rütlü?'

'De heer Rütlü is een hoge functionaris van het ministerie voor Ruimtelijke Ordening', zei de burgemeester. 'Een zeer deskundig man, aan wie het te danken is dat het dier geborgen is.'

‘Inderdaad: dat is *iets*!’, zei de professor.

Op dat ogenblik ging de telefoon. De burgemeester keek vragend naar zijn gast of die zelf de telefoon zou aannemen, of dat hij... Professor Borax zei geen telefoontjes te verwachten, omdat zijn instructies duidelijk waren; de burgemeester ging nu naar zijn studeerkamer en nam de hoorn op.

Rütlü!

‘Het wordt grandioos’, riep die uit. ‘Er zijn vier telegrammen van buitenlandse universiteiten, of we onderdak kunnen verzorgen aan een groep onderzoekers. In het tegengestelde geval nemen ze tenten mee of caravans. In een van de telegrammen hebben ze het zelfs over mobiele laboratoria’.

Aangezien er maar drie hotelletjes waren in..... die geen van drieën een accomodatie te bieden hadden waar geleerden zich met wetenschappelijk werk en alles wat daar aan vast zit bezig moeten houden een gunstig klimaat voor hun werk zouden vinden zei de burgemeester, dat het hem raadzaam leek terug te telegraferen dat het meenemen van eigen accomodatie hem het verstandigst leek.

De heer Rütlü was dezelfde mening toegedaan en las de door hem reeds gemaakte teksten in antwoord op de ontvangen telegrammen voor. Ze hadden de instemming van de burgemeester, die in zijn vreugde over het werkelijkheid wordende visioen van zijn gemeente als centrum van een gigantische wetenschappelijke expeditie jolig uitriep: ‘Zet die tekst maar op een stencil...’

‘Prima’, riep Rütlü luid lachend. ‘We gaan grote tijden tegemoet’.

‘We moeten morgen met het college - en jou er natuurlijk bij - met de opzet van een coördinatie beginnen.

Dat duldde het inderdaad niet, want de volgende dag, waren er nog meer telegrammen. Ook van kranten met een wereldnaam.

Plus een telexboodschap van de maatschappij die de weg aanlegde, als een gevolg van een gesprek tussen de directie en de opzichter. Die zat niet alleen onder de schaafwonden omdat hij een paar keer toch nog net niet helemaal bijtijds voor een auto weg was gesprongen, maar hij was bovendien totaal over zijn toeren door het oponthoud in het werk, dat veroorzaakt werd door al die bezoekers.

De maatschappij wenste in ieder geval de boetebepalingen in het contract geschrapt te zien voor het te laat opleveren van de weg en behield zich verdere eisen voor, wanneer nog op andere wijze de belangen van de wegenaanleg geschaad zou worden.

Die eisen getuigden van groot inzicht want professor Borax had al het besluit genomen dat die werkzaamheden in het terrein van zijn onderzoek volledig gestaakt zouden worden; zelfs dat de machines, noodzakelijk voor de verdere aanleg van die weg, verwijderd dienden omdat niets de rust zou mogen verstoren.

Hij had dat plan genomen zonder nog iets af te weten van de andere telegrammen die waren binnengekomen. De burgemeester had hem dat na zijn telefoongesprek met mijnheer Rütlü niet durven vertellen en teruggekeerd in de huiskamer op de vraag van zijn vrouw wie er gebeld had, geen antwoord gegeven en alleen maar iets gemompeld dat niet te verstaan was. Maar toen de professor zich de volgende morgen in een auto van het ziekenhuis naar de plaats liet brengen waar Wappedrien in de kou lag, ontging het hem niet dat daar voor de hoofdingang een paar

caravans stonden met zeer duidelijke opschriften als ‘University of Phoenix’; ‘Scientific Institute of Giadara’; ‘Republican service for accoustic Experiments’ en nog een paar die hij zo gauw niet kon lezen en hij voelde zich verraden, omdat hij wegens zijn faam onmiddellijk had aangenomen, dat *zijn* onderzoek het monopolie zou hebben. Hij moest onmiddellijk met de minister van wetenschappen contact hebben en vroeg de geneesheer directeur van het ziekenhuis de verbinding te verzorgen met die bewindsman. Nu kende het land door zijn geringe omvang en beperkte bevolking geen minister van wetenschappen en de geneesheer directeur zei dat Borax zich het beste in verbinding kon stellen met de heer Rütlü wiens invloed verder reikte dan men hier wel eens aannam. Dat was een mededeling die Rütlü zelf vaak verstrekte en niemand had er ooit aan getwijfeld, want ook de nieuwe weg was vooral door zijn toedoen tot stand gekomen, of althans bezig te ontstaan.

Wéér die Rütlü, dacht Borax en hij begaf zich naar beneden naar de lokaliteit waar de ijskast met Wappedrien er in stond opgesteld.

Hij kon er nauwelijks in, zo vol was het daar al!

Klaarblijkelijk was het lijkje op beton al weer op de tafel geplaatst midden in de kamer en probeerden alle aanwezigen op zijn minst een glimp van het dier op te vangen, wat uiteraard alleen de mensen die langs de randen van de tafel stonden lukte; zij het niet ongestoord, want ze dienden zich aan de tafel vast te klemmen om niet door het gedrang van hun veroverde positie weggeduwd te worden. Voor het onmiddellijk doen van nieuwe en verhelderende ontdekkingen was dus weinig gelegenheid.

Borax in de deur werd wel door enkele geleerde collega's

en hun medewerkers herkend en met enige eerbied toegeknikt, maar dat zich plotseling een opstelling vormde die Borax gelegenheid gaf om bij de tafel te komen, kan niet worden gezegd. Hij werd dus zeer kwaad en vroeg met luider stemme en zeer snijdend of het de aanwezigen bekend was dat ze met zijn allen alleen al door hun lichaamswarmte en hun adem een temperatuur veroorzaakten die niet in het belang was voor het behoud en de gaafheid van een lijk.

Nu zag iedereen hem en er ontstond een zekere verlegenheid- 'Laten journalisten zich verwijderen', riep een stem. 'De resultaten die we bereiken met het onderzoek zullen onmiddellijk bekend gemaakt worden. Aangezien niemand wist wie de journalisten waren en wie de geleerden, gebeurde er niets. Borax snelde dus naar de directeur van het ziekenhuis en eiste dat het lijk nu weer in de ijskast gezet zou worden en vergaderruimte voor die middag om te overleggen met de chefs van de verschillende wetenschappelijke teams. De directeur vroeg zich af of hij daarvoor de meest geschikte persoon zou zijn en droeg de opdracht over aan de onderdirecteur en telefoneerde zelf met het gemeentehuis, waar het college van B. en W. in spoedzitting bijeen was met de heer Rütlü om het onderzoek te coördineren. 'Nou, als U de bende ziet kunt u coördineren wel uit het woordenboek schrappen!', zei de geneesheer directeur uit de grond van zijn hart en hij legde de telefoon kalm neer. Daarna stond hij peinzend geruime tijd voor zich uit te staren en zuchtte, tot een diagnose komend: 'Godallemachtig hoe redden we dat!'.

Hij zei dat precies gelijk met een van de wethouders in de vergadering, die met deze verzuchting een diepe en lange stilte in de vergaderzaal teweegbracht in de loop waarvan

alle ogen zich richtten op de heer Rütlü die al die borende blikken op het laatst niet goed meer kon verdragen en zei dat men in ieder geval politieversterking moest aanvragen in de hoofdstad. Men knikte somber en keek toen uit het raam waarvoor een knots van een caravan met het opschrift ‘Laboratoire mobile’ klem was komen te zitten in een smalle straat.

Toen men weer ging zitten werd het telexbericht van de wegenbouwmaatschappij aan de orde gesteld.

Schrappen van de boetebepalingen leek iedereen nu redelijk, maar het bleef gissen welke verdere maatregelen of processen nog zouden kunnen volgen van die kant. Het was wéér Rütlü die zei dat wel te kunnen uitvissen, want de directie had er precies als alle wegenbouwers belang bij om met ruimtelijke ordening op goede voet te blijven staan.

De inwoners van het stadje..... van laag tot hoog waren in de loop van die eerste verontrustende dagen vol drukte en totaal niet te voorziene gebeurtenissen vooral over één ding blij en dat was het bestaan van de heer Rütlü, met als toegevoegde gelukkige omstandigheid dat hij in hun midden leefde. In de loop van de dag en zelfs tot diep in de nacht arriveerden er meer wetenschappelijke teams en journalisten; de burgemeester riep vrijwilligers op en in de hal van het stadhuis werden tafels en stoelen neergezet en zitjes gemaakt en een bemiddelde stadgenoot stelde zijn bar ter beschikking als information desk, waar een paar mooie meiden achter werden geplaatst die onmiddellijk een treffend zakelijke houding aannamen en voorzover ze iets wisten dat aan de talloze vragenstellers meedeelden.

Des middags vond in de raadszaal een vergadering plaats onder voorzitterschap van de burgemeester, maar met Rütlü op een iets kleinere stoel vlak naast hem en op de zetels van de raadsleden de leiders van de tot dat ogenblik aangekomen expedities, met professor Borax op een ietsje verder naar voren staande stoel, in de positie van wie het eerst komt, het eerst maalt en bovendien in die van de tot dusverre belangrijkste geleerde, die op Wappedrien was afgekomen.

Mijnheer Rütlü had al lang begrepen dat de zoekacties naar verdere exemplaren van het onbekende dier gepaard zouden moeten gaan met toekenning van terreinen en in de lunchpauze had hij een kaart genomen van de wijde omtrek waardoor de nieuwe weg werd aangelegd en met al zijn deskundigheid op het gebied van de ruimtelijke ordening met dikke lijnen complexen grond aangegeven over de verdeling waarvan men dan des middags zou kunnen vergaderen.

Zijn indeling had hij met grote eerlijkheid verricht. Alle terreinen boden mogelijkheden te over voor schuilhutten, spoorzoeken, camouflage of wat dan ook en aangezien alle expedities waren uitgerust met walkie talkies, geraffineerde radar en optische apparatuur, zou de communicatie van de onderzoekers met hun eigen basis in de vorm van mobiele laboratoria hoogstwaarschijnlijk geen moeilijkheden opleveren.

Bovendien had hij het gebied zo verdeeld, dat er zo weinig mogelijke natuurlijke grenzen waren als rivieren en beken, heuvelruggen en kale vlakten, zodat er nog enige speelruimte overbleef aan degenen die een exemplaar aantroffen en dit wilde achtervolgen en vangen.

Personeel van de heer Rütlü had diens indeling overge-

bracht op kaarten die met een overhead projector op een achterin de raadszaal aangebracht wit doek geprojecteerd werden, zodat de wetenschappelijke leiders de naar hun mening meest kansrijke terreinen konden claimen. Dat gebeurde dan ook en daarna werd er een half uur tijd gegeven voor overleg tussen de teamleiders onderling, waarbij ze zelfs nog complexen konden ruilen.

Rütlü en de burgemeester glimlachten nu en dan over de driftbuien die daarmee gepaard gingen, maar in het algemeen bestond er toch waardering voor het systeem.

'Als er nóg meer volk op af komt, maken we nog meer velden voor onderzoek,' fluisterde Rütlü de burgemeester in en die knikte en zei: 'O jé, grond genoeg. Kochten ze het maar...'

Terwijl de vergadering nog aan de gang was werd er aangebeld in het huis waar Jonas met zijn vader en zijn stiefmoeder woonde. Degene die belde was professor Ruddell, een naam even bekend als die van Borax. Hij was die morgen vroeg, door niemand opgemerkt aangekomen, had het lijkje van Wappedrien bekeken (hij was een van degenen die op de eerste rij stonden en zich goed aan de tafel hadden vastgeklemd) had zich daarna bekend gemaakt aan de geneesheer directeur van het ziekenhuis en tot zijn verrassing bevonden dat ze aan dezelfde universiteit gestudeerd hadden en dat ze elkaar toen wel als vrienden ontmoetten en waardeerden. Nadat Wappedrien weer in de ijskast was verdwenen hadden de beide studievrienden een vrij uitvoerig gesprek met elkaar gehad, waarin Ruddell wel wat extra medewerking loskreeg in verband met een theorie die hij nu reeds had ontwikkeld, maar die uiteraard nog nergens enige bevestiging gevonden had.

Na het ziekenhuis was hij naar het huis van Jonas gegaan

en hij vroeg, toen diens stiefmoeder de deur opendeed onmiddellijk naar haar zoon. ‘Mijn zoon is hij gelukkig niet’, was het antwoord. ‘Hij is nog uit het eerste huwelijk van mijn man’. Vervolgens riep zij met schelle stem om Jonas en toen die tevoorschijn kwam zei ze dat er een mijnheer voor hem was en dat hij die in de vestibule wel te woord mocht staan. Niet erg gastvrij en professor Ruddell was wel iets anders gewend, maar hij wist ook van de nood een deugd te maken en zei tegen Jonas: ‘Kom, het is mooi weer laten we dan maar op de stoep gaan zitten’. Toen ze daar hadden plaatsgenomen deed hij bovendien de buitendeur weer dicht, want het leek hem mogelijk dat Jonas' stiefmoeder wel eens erg nieuwsgierig zou kunnen zijn naar wat hij met Jonas behandelen wilde.

Dat was Jonas trouwens ook, maar die was onbevangen van natuur en toen professor Ruddell zei dat hij uit zijn land hier naartoe was gekomen om te kijken of er inderdaad sprake was van een onbekend dier en dat hij graag precies wilde weten hoe het ongeluk met de stoomwals nu in zijn werk was gegaan, kreeg Jonas een kleur en vroeg of hij bij het begin moest beginnen.

Hij vertelde van zijn grootvader, die de vader was van zijn moeder die jammer genoeg gestorven was; dat hij het erg goed met hem kon vinden en dat hij als het van zijn huiswerk kon iedere keer als hij er de kans toe kreeg probeerde een paar dagen mee te werken aan de weg; liefst op de stoomwals. ‘Maakt die erg veel lawaai?’

Jonas knikte, maar zei er bij dat je er op den duur wel aan wende. ‘Maar voor iemand die er niet aan gewend is, maakt hij toch zeker wel ontzettend veel lawaai?’. ‘Ja, maar omdat ik er zo vaak op meerij ben ik er al gauw aan gewend’, zei Jonas.

‘Oké’, zei de professor. ‘Maar een dier dat de weg oversteekt zou zich door zoveel lawaai toch nog wel eens bedenken...’. ‘Natuurlijk’, zei Jonas, ‘Alles wat er maar aan dieren in de buurt zit smeert hem al als de machine begint te sissen.’

‘Precies’, zei Ruddell.

‘Het is eigenlijk heel gek dat het beestje is doodgereden’, zei Jonas nu, ‘als je bedenkt, dat ze juist allemaal weglopen en ze hebben alle gelegenheid, want die wals gaat maar heel langzaam. Nou ja, mijn grootvader kan er zo goed mee omgaan, dat hij soms wel snel gaat hoor, maar ik heb wel een ogenblik gedacht dat het beest gewoon is blijven zitten, toen mijn grootvader er aankwam.’

‘Kan je goed op de weg kijken als je achter op die wals staat?’

‘Nou,...goed...?’

‘En kijkt je grootvader altijd op de weg voor hem?’

‘Behalve als hij het vuur moet opstoken. Maar als ik er dan bij ben, mag ik wel eens sturen en dan kijk ik dus op de weg. Dat doet ie dan natuurlijk om mij een plezier te doen’. ‘Maar jij zag niets zitten?’

‘Nee natuurlijk niet. Op die dag in ieder geval niet, want ik liep achter de wals aan en zag het beest er onderuit komen. Helemaal plat natuurlijk. Dat heeft nog in de krant gestaan’.

‘Precies’, zei professor Ruddell nu, ‘En het kan dus best zijn dat je grootvader even iets anders deed toen het gebeurde’. Jonas zweeg een tijd en zei toen dat zijn grootvader inderdaad iets anders deed. ‘Wat dan?’.

‘Hij stond te pissen. Dat doet hij wel vaker als hij op de wals staat. Met zijn andere hand houdt hij dan het stuur vast. Hij doet het alleen als hij een beetje uit het zicht is

hoor, maar vlak voordat ik dat beest zag liep ik schuin achter de wals om op oneffenheden te letten die er natuurlijk helemaal niet waren en toen zag ik het, dat hij zijn kunststuk weer eens vertoonde. Ik moest nog lachen, toen ik dat bruine ding onder de wals vandaan zag komen. Eerst zag ik trouwens geeneens wat het was'.

'Heb jìj het wel eens'? vroeg Ruddell nu, 'dat je zo ingespannen naar iets speciaals luistert, dat je de andere dingen die óók te horen zijn eigenlijk niet opmerkt?'

Jonas dacht na.

'Vroeger, toen mijn moeder nog leefde en ze waren 's avonds uit gegaan, dan lag ik in mijn bed te luisteren of ze terugkwamen en verder hoorde ik dan eigenlijk niets. Dat komt voor hoor. Zelfs andere mensen in de buurt, waar de t.v. aanstond of de radio, daar hoorde je op het laatst niets van. Of de klok bijvoorbeeld. En toen ik zelf een bromfiets had gekregen hoorde mijn moeder als ze wachtte tot ik thuis kwam alleen maar *die* bromfiets van mij. Nog toen ze dood ging schijnt ze even gelachen te hebben of zo toen ik er aan kwam. Want ik was gewaarschuwd dat het zo ver was'.

Professor Ruddell knikte.

'Ik denk dat het zoiets geweest is', zei hij toen kalm.

'Wat?', vroeg Jonas.

'Met ons arme platgereden onbekende dier', mompelde de professor. 'Oooh...', riep Jonas, zonder overigens het fijne ervan te begrijpen. 'Als je het niemand vertelt zal ik je zeggen wat ik denk', zei Ruddell toen. 'Wat je vertelt bevestigt volgens mij namelijk dat we inderdaad - en of het nu een onbekend dier is of niet, doet er op dit ogenblik nog niet zo toe, al is de kans groot - een exemplaar van een practisch *uitgestorven* diersoort hebben, waarvan er ver-

moedelijk nooit veel van bestaan hebben. Omdat het zich moeilijk voortplant o.a. en dat schijnt wel vast te staan. Zodat de kans dat een mannetje en een wijfje elkaar ontmoeten, naarmate het dier zeldzamer werd steeds kleiner is geworden. Maar de paardrift, hè. In de paartijd zullen ze wel half dol worden als ze geen partner kunnen vinden en in de loop der tijden zullen ze wel een gehoororgaan hebben ontwikkeld dat alle andere geluiden dan die van een soortgenoot er uit zeeft, zodat ze als ze ook maar *iets* van het geluid van een mogelijke partner horen ze zich zo kunnen concentreren op de richting van waaruit dat geluid komt, dat ze verder niets anders horen. Zelfs geen stoomwals!' Jonas keek Ruddell gespannen aan. 'Dus op het ogenblik dat deze werd doodgereden hoorde hij misschien iets van een soortgenoot...?'

'Misschien wel. Of in ieder geval iets dat daar sterk op leek.'

'Dus dan zou er nòg een in de buurt kunnen zitten...?'

'Daarom ben ik hier!'

'Nou, u is niet de enige, dat zult u wel gemerkt hebben'.

'Wat denk je ervan?', vroeg Ruddell.

'Waterdicht', zei Jonas.

'Dat lijkt me ook'.

'Slim bedacht hoor', zei Jonas en toen, 'Zouden al die anderen dat ook bedacht hebben?'

'Dat zou me sterk verbazen', zei professor Ruddell hard en zo beslist dat Jonas maar niet vroeg waarom die anderen dan wèl gekomen waren.

Hij beloofde, dat er onder deze omstandigheden geen sprake van zou zijn dat hij de veronderstellingen van Ruddell aan iemand anders zou vertellen; waar tegenover de professor Jonas beloofde dat hij hem zou waarschuwen als

hij op zoektochten uitging en dat Jonas dan zou mogen assisteren.

‘Maar ik ken niet het hele terrein hoor’, riep Jonas en als het er al te vol wordt met zoekers zal dat andere exemplaar hem zeker smeren.

‘Precies’, zei Ruddell, ‘Borax is gek’.

Hij zei dat zo ongeveer precies tegelijk met Borax, die naar zijn eerste stafmedewerker, toen deze er zijn verbazing over uitsprak dat prof Ruddell nog niet gesignaleerd was: ‘Ruddell is gek’ riep.

Aan het einde van die avond had professor Borax echter de aandrang om te mompelen ‘Borax is gek’. De verdeling van de terreinen was tot een goed (?) einde gebracht, maar tijdens die reserveringen bleek dat er een telefoontje van professor Ruddell was geweest, die een terrein had geclaimd dicht bij de nieuwe weg en wel bij de plaats waar Wappedrien was omgekomen, van ongeveer 6 kilometer lengte en begrensd door een zeer grillig stromende beek tamelijk dicht bij de weg. Het was een terrein waar niemand belangstelling voor had getoond, ervan uitgaande dat er wel zo veel drukte op de weg zou zijn tijdens de periode van opsporing, dat het dier zeker een flink eind van de weg vandaan zou vluchten. Nu al, maar wanneer die acties in volle gang zouden zijn, helemaal.

En hoe kon Ruddell weten dat hij met een telefoontje kon volstaan om juist déze claim te leggen en dit terrein te zullen krijgen, zonder zelfs op de bijeenkomst te verschijnen en aan het overleg deel te nemen? Dat kon alleen op grond van de omstandigheid zijn, dat hij meer wist of vermoedde dan Borax en de anderen en reeds het begrip ‘Borax en de anderen’ voelde deze het eerst gekomen geleerde als iets uitermate tergends, want het was wel duidelijk dat de an-

deren pas gekomen waren, toen ze vernomen hadden dat Borax g i n g !

Hij had de hele avond zonder een woord te zeggen ten huize van de burgemeester en diens gezin doorgebracht, in de zitkamer waarin op het laatst door zijn kille zwijgen niemand meer een woord durfde uitbrengen en zei toen ineens en op een toon die alle aanwezigen hevig deed schrikken, dat hij alsnog en als een aanvulling die hem zeker toekwam, óók nog een terrein claimde in het verlengde van dat van Ruddell gelegen, tot vijf kilometer verder en eveneens begrensd door de beek.

Aangezien dat veld nog door niemand geclaimd was om dezelfde reden van storende activiteit en lawaai, durfde de burgemeester hem dat wel toezeggen. Niettemin deed de beroemde gast die nacht geen oog dicht.

De werkers aan de weg betreurden het al lang dat de opzichter er niet in geslaagd was de heer Rütlü vóór te zijn en geen gevolg had kunnen geven aan zijn aandrift om het platte kadavertje met een schop van het beton te scheppen en te krabben en het in de berm te smijten. Ze waren nu allemaal al wel een paar honderd keer gefotografeerd op en om de stoomwals heen, ze verschenen tot vervelens toe in hun eigen huiskamer op de t.v. en ze schoten maar niet op met die weg. De opzichter, toch al een zure, gooide met de meest woeste beschuldigingen in het rond en had hele bossen rode vlaggen in een ruime kring rondom de plaats van de werkzaamheden gezet om het geleerde volkje en vooral de journalisten uit de buurt te houden, zodat het er veel van had of er een revolutie was uitgebroken. Maar dan wel een die genegeerd werd door andersdenkenden, want het hielp niets.

[6]

Op Bladroes na wist langzamerhand de hele wereld dat er naar hem gezocht werd en dat een hele meute van geleerden op tal van gebieden in de weer was om methodieken uit te vinden om hem op te sporen en te vangen. Vooral dat vangen was nu van grote betekenis, omdat het gezelschap van geleerden zo internationaal was en het er dus voor elk land en iedere universiteit of welk instituut dan ook op aankwam om te voorkomen dat Bladroes, eenmaal gesignaleerd zou wegdraven naar het terrein van een ander land, of een andere universiteit of instituut. Bovendien had het land waar dit alles gebeurde als eis gesteld dat Bladroes levend gevangen diende te worden en niet aan gevaren zou worden blootgesteld als die Wappedrien het leven kostten.

Bladroes was ook de enige die niet wist dat zijn moeder hem was ontvallen. Hij hoorde of zag weliswaar niets meer van haar, maar dat was precies zijn bedoeling en hij concentreerde zich dus nooit zo als Wappedrien gedaan had om hem terug te vinden. Integendeel, hij was zeer ontspannen en had weer een paar nieuwe legers gemaakt om beschut in te slapen, of juist onbeschut in de zon te liggen.

Voor de paardrift was hij nog te jong en buiten die drift om zijn de goendroens alleen. Toen Bladroes dat een week was begon hij meer aandacht te krijgen voor zijn onmiddellijke omgeving en meer ervaring in wat het smakelijkst was om te eten. Het is nu eenmaal zo dat de goendroens

niet langzamerhand uitgestorven zijn omdat ze in het gebied waar ze leefden niet genoeg te eten vonden. Daar waar maar enige plantengroei is en geen mensen zijn, kunnen of konden ze bestaan. Hun natuurlijke bescherming is hun gehoor en zodra ze iets horen dat op gevaar duidt, verstoppen ze zich in de begroeiing, houden zich doodstil en ontspannen zich juist op een wonderbaarlijke manier, waardoor hun huid, daar waar het ene lapje een ander overdekt zich wat losser maakt. Zò ver kan dat gaan, dat als het waait het net kan lijken of de wind door de bladeren speelt. Is een goendroen eenmaal zo ontspannen, dan ontgaat het hem of haar wat de reden voor die ontspanning geweest was. Een licht en verkwikkend doezelen treedt dan op waardoor de ogen dicht gaan en dus het glinsteren ervan ze niet meer kan verraden. Er treedt dan bovendien een zeker lustgevoel in hen op als de wind die losse blaadjes huid wat beweegt, of er zelfs maar langs streelt. En net als bij katten komen hun nagels dan wat verder te voorschijn en ze verdwijnen bij goendroens zelfs een stukje in de grond. Dus enig levend wezen moet wel met ongemene speurzin zijn toegerust, of half gek zijn van de honger om - mocht het te voren een goendroen gezien hebben of gehoord - hem tussen de planten, of in struikgewas en zelfs in hoog gras te vinden, want aan de onderkant van de huidschubben, daar waar die een andere gedeeltelijk bedekken, zijn die nog groen ook!

Nee, daar kan het niet aan liggen dat de goendroens zijn uitgestorven op vermoedelijk alleen Bladroes na.

Het moet echt zijn dat het met de voortplanting zo onvoorstelbaar moeilijk toegaat. Dat roept dan onmiddellijk de vraag op hoe het komt dat er toch óóit méér geweest zijn dan nu, die zich toch eens wel moeten hebben voort-

geplant, zoals andere dieren die hun soort in stand wisten te houden eventueel tot in de meest ongunstige omstandigheden.

En daarmee ontstaat dan meteen de vraag of, met al deze expedities die op Bladroes uit zijn en die hem welhaast *moeten* vinden (toegerust met die millioenen kostende apparatuur) het onderzoek en de bestudering van Bladroes het geheim zullen ophelderen van het uitsterven van de soort.

De mens wil nu eenmaal weten, want iedere vermeerdering van kennis kan zijn nut hebben.

Toch knaagde aan de meeste geleerden die bij het zoeken naar Bladroes betrokken waren twijfel of ze niet bezig waren te zoeken naar iets dat er geen barst toe deed. Het stadje..... was van een onstuitbare saaiheid en tot in zijn diepste naden volstrekt oninspirerend. Op het lijk van Wappedrien was iedereen uitgekeken en men kan die resten kwalijk verdelen zoals men dat met het omliggend gebied had gedaan. Men moest het dus eens zien te worden over een poging tot sectie, maar of een ontleding van die platgewalste troep een reconstructie zou toelaten, zodat men in ieder geval zou weten hoe het ding waar men naar ging zoeken er tenminste *ongeveer* uitzag, was nauwelijks een vraag. Wel zou men degeen die de sectie zou gaan verrichten vragenlijsten kunnen geven op grond ven eventuele veronderstellingen of theorieën (zoals die van Ruddell) maar eerlijk gezegd was het nu juist vrijwel onmogelijk om veronderstellingen of theorieën te hebben op grond van die dooie mat, die Wappedrien geworden was.

En als er nu een enigszins redelijk café was waar de geleerden eens ongedwongen tegen elkaar op konden lopen, toevallig, dan zou men mogelijk nog wel eens in een sfeer

kunnen belanden waarin vertrouwelijk over problemen gesproken kon worden; maar er waren slechts twee café's en dat was al erg weinig voor de inwoners, die óók diepe behoefte hadden om met elkaar te praten over wat het stadje overkwam en die soms, als er dan een geleerde in godsnaam dan maar aan hun tafeltje plaatsnam, probeerden zo'n man uit te horen, die dan wel verplicht was buitengewoon geheimzinnig te doen en dingen als ‘spannende dagen’ te roepen, of dat ‘bepaalde aanwijzingen nog door de computer moeten’, te fluisteren. Dat laatste maakte wel indruk en betrok de toehoorders althans enigermate in een geheim.

In de bijeenkomsten die in de raadszaal gehouden werden en die langzaam maar zeker meer gebrek aan inhoud kregen, stond iedereen echter pal voor zijn land, dat de (hoge) kosten betaalde, of voor zijn universiteit en kwam men tot weinig of niets. Intussen waren wel de caravans en de mobiele laboratoria en de video treinen en de radarapparatuur op de toegewezen terreinen neergezet en de slijterijen uitverkocht. Op één drank na, plaatselijk populair bij de vrouwen die ‘Zonnegloren’ heette en die zo walgelijk zoet was, dat niemand het drinken ervan kon volhouden tot een zekere mate van opgewektheid bereikt werd.

Het was prof Ruddell die de impasse doorbrak door voor te stellen een algemeen sterk gewaardeerde patholoog anatoom op het gebied van de diergeneeskunde over te laten komen voor de ontleding van ‘onze kleine x’ en de resultaten in een rapport vast te laten leggen dat iedereen tot zijn beschikking zou krijgen. En voorts om in samenwerking met enige andere deskundigen reconstructies te maken van *die* delen die daar de mogelijkheid toe boden na de ontleding.

Niemand vroeg het woord en 's avonds voerde Ruddell als indiener van het voorstel een lang telefoongesprek met de door hem genoemde geleerde, die toezegde zich zo snel mogelijk naar..... te zullen begeven. Toen hij twee dagen later in de raadszaal aanwezig was werd hij met een aarzelend applaus begroet. De volgende dag toog hij aan het werk in aanwezigheid van de geneesheer directeur van het ziekenhuis.

Om de spanning wat te breken maakte prof Ruddell die dag een lange wandeling met Jonas op het hem toegewezen terrein. Een leerzaam tochtje voor allebei, want Ruddell noemde Jonas alle namen op van de planten die er stonden en bloemen en Jonas wees de plaatsen aan, waar hij ooit wel eens dieren had verrast als bunzings, konijnen, fazanten en zo. En wezels en egels. Het ontging Jonas niet dat Ruddell veel notities maakte onderweg, ook op de kaarten die hij mee had genomen en verder alle planten, kruiden, grassen en mossen en struiken die hij tegenkwam en waarvan hij Jonas de naam had genoemd ook in de microfoon van een kleine bandrecorder sprak, die hij meedroeg. Jonas vroeg na een tijdje of hij dat mocht doen en dat was meteen goed. Enkele keren zagen ze een plant waar Ruddell de naam niet van kende!

Bij de grens van het terrein van professor Borax gekomen waar wel zeven caravans van allerlei aard stonden en een stuk of vijf tenten, was weinig te ontwaren eerst, maar toen Ruddell een verrekijker pakte die hij met een riem om zijn nek had gehangen, zag hij een drietal hoofden boven struikgewas uitsteken die toebehoorden aan leden van Borax' staf en die zich deinend voortbewogen, zodat het duidelijk was dat ze zeer behoedzaam slopen. Dat had het voordeel dat ze op de grond niet veel gerucht maakten,

doch het nadeel dat ze in het struikgewas een gestadig lawaai veroorzaakten, zodat Bladroes die vlak achter de struiken in de zon lag, een dichtbij gelegen nachtleger insloop dat hem perfect verborg, tenzij men er bovenop zou springen. Maar springen had Borax nu juist in het bijzonder verboden.

Ruddell borg zijn kijker weer op en ging toen in op het voorstel van Jonas om op de terugweg even langs zijn grootvader te gaan.

Toen ze de stoomwals in de verte zagen, zei Jonas dat hij benieuwd was of zijn grootvader zijn nieuwe schoenen aan zou hebben. Dichterbij gekomen sprak hij er zijn verbazing over uit dat ze zò weinig waren opgeschoten met de nieuwe weg dat je het je haast niet kon voorstellen. Toen ze bij de betonmolens en de wals gearriveerd waren, troffen ze de grootvader en de betonwerkers liggend in het gras aan, omdat ze zonder steenslag zaten wegens opstoppingen op de weg, dicht bij...

Professor Ruddell gaf iedereen een hand en noemde Jonas een belangrijke medewerker en daar hoorde zijn grootvader zeer trots van op en de anderen lachten hem toe. Maar toen zag Jonas dat de oude man zijn oude versleten sloffen aanhad en hij zei: ‘Hè, draagt U de schoenen niet?’. ‘O jawel, jawel’, zei de oude ‘maar dit geeft een beetje meer lucht als je toch niets te doen hebt’. ‘O, dus u draagt ze wèl!?’ De oude knikte. Maar overtuigd was Jonas niet helemaal, zodat hij zei dat hij nog eens heel onverwacht zou komen.

Toen gingen Ruddell en hij weer verder. Ze liepen nu flink door en waren gauw bij Ruddells Landrover.

Op de terugtocht naar het huis van Rütlü, waar professor Ruddell logeerde vertelde Jonas alles over de schoenen en

dat zijn stiefmoeder zijn grootvader soms zo misselijk behandelde.

Mijnheer Rütlü vroeg Jonas ook binnen en ze verhaalden wat ze die dag gedaan hadden en Ruddell draaide het bandje met de namen van de planten die ze hadden aangetroffen en Jonas hoorde voor het eerst zijn eigen stem. Rütlü vertelde van zijn kant dat hij de geneesheer directeur even had gesproken en dat hij van hem niet de indruk had gekregen dat de eerste dag van de ontleding veel hoop gaf. En wat de huid betreft: die had de geleerde ontleder met stomheid geslagen!

Ruddell vroeg toen of er een boek voor hem was bezorgd door de post. ‘Inderdaad’, zei Rütlü, ‘Per expresse. Er zat voor een kapitaal aan postzegels op’. ‘Ja die weten van wanten’, zei Ruddell en hij pakte het boek onmiddellijk haastig uit toen Rütlü het hem overhandigde.

Hij bladerde er even in, keek in het register achterin, sloeg toen een bladzij op en riep: ‘Verdomd! “Kukka huomiseksie” heet het’.

‘Wat bedoelt U?’, vroeg Rütlü’.

‘Dat is Fins’, zei Ruddell verrukt.

‘En wat mag dat betekenen?’

‘Iets als ‘De bloem van morgen’, mompelde Ruddell. ‘Het is een oeroude Finse legende’, voegde hij er verstild aan toe. Mijnheer Rütlü en Jonas keken hem vragend en verbaasd aan. ‘God, wat in mijn kop zit is wonderbaarlijk’, zei professor Ruddell hoofdschuddend. ‘Ik heb er ooit, *ooit* es van gehoord’.

‘En als ik vragen mag?’ vroeg mijnheer Rütlü, ‘wat heeft die Finse legende te maken met ons platgereden dier?’.

‘Dat moet nog blijken’, antwoordde Ruddell, ‘dat moet nog blijken, maar de mogelijkheid lijkt me niet uitgesloten

dat er een aanwijzing inzit... Overigens kijk ik wel uit voorlopig met het bekend maken van veronderstellingen, want ik ken bijvoorbeeld ook een Nederlands spreekwoord dat luidt: “Je verrader slaapt niet”. Vat u?’. Rütlü die bijna uit elkaar barstte van nieuwsgierigheid, zei dat toch wel gebleken was dat men in hèm moeilijk een verrader kon begroeten. ‘Anders had ik bijvoorbeeld wel melding kunnen maken van de vriendschappelijke betrekkingen die er bestaan tussen u en de bewaarder van de stoffelijke resten: de geneesheer directeur van ons ziekenhuis!’

Die zat!

Het was Ruddell duidelijk dat zijn trots op zijn phenomenale geheugen hem parten had gespeeld (weer eens!). Hij maakte zijn excuses en vertelde toen, dat als hij het zich goed herinnerde in die oude Finse legende sprake is van een edele krijger Turgor die met een kleine groep vertrouwelingen de strijd aanbond tegen een grote groep onderdrukkers van hun gebied en vlak na een nederlaag een dier aantrof in het veld, van een soort dat hij nog nooit eerder had gezien. Het dier bleef als vastgenageld zitten met zijn kop in een bepaalde richting alsof het ingespannen luisterde. De krijger vatte dit op als een teken; maar aangezien door de grote overmacht de positie van hem en de zijnen vrijwel hopeloos was, stak hij toch in woede zijn speer dwars door het dier heen. De andere krijgers verzamelden zich om het in de grond gespietste dier en hielden krijgsraad. Het beestje bewoog nog even,. Toen stierf het, maar het bleef ook in zijn doodstrijd het kopje in de richting houden die het had, toen de aanvoeder der krijgers het dier opmerkte. Ze besloten tijdens de krijgsraad dit als een wonder te aanvaarden en het teken te volgen.

En Turgor besloot zijn speer net zo te laten staan. Hij kreeg

een andere, juist geslepen speer aangereikt die hem nieuwe moed gaf en ze slopen in de richting die het onbekende dier had aangewezen.

Al gauw hoorden ze achter struikgewas voor een hoog bos met rechte stammen de overwinningszangen van hun tegenstanders die de zege vierden met een drankgelag. De kleine groep van overlevende getrouwen met Turgor aan het hoofd wachtte tot hun tegenstanders allemaal dronken waren, vielen toen aan en doodden al hun vijanden.

'Pas acht seizoenen later, bij het zonnefeest toen alle sporen van de vroegere onderdrukking verdwenen waren, besloot men met grote plechtigheid het gebied van de overwinning opnieuw te bezoeken, waarbij een beloning was uitgeloofd voor de vinder van de speer waarmee de opperkrijger het onbekende dier doorstoken had, want men begreep dat die speer in zekere zin een nationaal reliqui zou kunnen worden. Maar hoe men ook zocht niemand vond hem. Dat maakte Turgor die zijn getrouwen naar de overwinning geleid had toornig (ik weet nog precies dat dit woord gebruikt wordt in de legende) en toen ging hij zelf zoeken. Hij kende het terrein zo goed dat hij al snel de plaats terug vond; maar inplaats van de speer vond hij een puntig omhoog stekend struikje, dicht bebladerd en vol knoppen, waarvan er enkele bezig waren uit te komen. Het wonder van de overwinning was dus nog niet voltooid op deze plaats waar het onbekende dier de strijders de weg had gewezen! Er was daar nu een bloeiende struik als een voortzetting van het wonder en die is eeuwenlang bedevaartsplaats geweest, wanneer het in het land slecht ging'.

Jonas zat met opengesperde ogen naar professor Ruddell te kijken die peinzend voor zich uitstaarde. De heer Rütlü

vond het een merkwaardige legende, die hij nooit eerder gehoord had, al kende hij er een heleboel. ‘Als je fauna en flora op je hand hebt, of wanneer die een verbond sluiten... dat is inderdaad een mooi gegeven voor een legende. Echt Fins!’

‘En dan te bedenken hoeveel groepen strijders er hier in het veld zitten’, zei Ruddell.

‘Maar waarom verbindt u die legende met onze situatie?’, vroeg Rütlü, ‘Wij bij de ruimtelijke ordening zijn niet zo romantisch’.

‘Wij van de biologie en de ethologie evenmin’, antwoordde prof. Ruddell, niet zonder venijn, ‘Maar als u niet begrijpt waarom ik ineens aan die legende dacht en uitriep God wat in mijn kop zit is wonderbaarlijk - en ik doelde hier alleen op mijn geheugen - dan zal ik het u zeggen, als ik er zeker van kan zijn dat de heren het onder hun pet houden! De platgereden mat die nu bestudeerd wordt, week niet van zijn plaats toen er een stoomwals aankwam. Het dier van de legende evenmin toen een groep krijgers door het veld beende. Dat heeft me om het boek met de legende “Kukka huomiseksie” laten telegraferen. Ik ga die vannacht bestuderen, want wie weet staat bij de voetnoten iets van de naam van het dier, of enigerlei aanwijzing...’ Zowel mijnheer Rütlü als Jonas keken nu met eerbiedige bewondering naar professor Ruddell. Wat een kennis en vooral: welk een combinatievermogen!

Jonas kwam met een diepe zucht weer tot zich zelf en zei dat hij zich haasten moest, wilde hij op tijd voor het eten zijn. ‘En als ik niet precies op tijd ben, mag ik tegenwoordig niet meer mee eten. Opvoeding!’, zei hij met een schamper lachje. ‘Zal ik je even brengen?’, vroeg Ruddell, maar Jonas zei, dat hij het net nog wel halen kon. ‘Anders

mag je hier wel een hapke meeëten, riep Rütlü. Maar Jonas was al weg en de beide mannen die achterbleven om wat te drinken op de ingeving van Ruddell spraken nog wat over Jonas, die ze allebei een erg aardige jongen vonden met zijn streng uitgevallen stiefmoeder.

De avond begon nu te vallen en bijna alle geleerden in het stadje en in de wijde omtrek gingen met enige opwinding naar bed. De volgende morgen zou er een eerste rapport zijn over de sectie op Wappedrien en bovendien zouden in de loop van de dag de slijterijen bevoorraad worden en kon men de flessen met "Zonnegloren" ver, ver weg het veld ingooien.

Op de een of andere manier had prof Borax het eerst het anatomisch rapport in handen. Die manier was overigens niet zo geheimzinnig, want hij logeerde nog bij de burgemeester.

Het eerste wat definitief vaststond was dat het lijk van het vrouwelijk geslacht was. Voorts dat het vrouwelijk geslachtsdeel *vermoedelijk* zò eigenaardig geplaatst was, dat de vagina uiterst moeilijk bereikbaar geacht moest worden. Dit hing dan weer samen met de allereigenaardigste huid, waarvan de patholoog anatoom op het gebied van de diergeneeskunde geen enkel voorbeeld kende en wel met zekerheid wist te stellen, dat het ook in wetenschappelijke literatuur *niet voorkwam*. Een nogal grof uitgevallen tekening van de opbouw van die huid, nog verder vergrofd door het papier van het stencil gaf enige opheldering en de meeste lezers van het rapport zagen dan ook tot hun opluchting staan dat een 5 tal verpleegsters van het ziekenhuis die nogal bedreven waren met naald en draad en een handwerkcursus hadden gevolgd, doende waren om enige modellen te maken van een stuk huid. Het wachten was

op een paar lappen dunne peau de suède, waaraan de materie van de huid nog het meest deed denken. Onder leiding van prof Strutt (de patholoog anatoom) zou een van de verpleegsters proberen op een van de modellen de vermoedelijke plaatsing van de vagina in de kruissteektechniek aan te brengen, zodat iedereen zijn conclusies kon trekken omtrent de onbereikbaarheid van dit geslachtsdeel.

Prof Strutt ging dus niet over een nacht ijs.

Het rapport stelde vervolgens de nagels van Wappedrien aan de orde, die inderdaad, gelijk Borax reeds had opgemerkt, aan het uiteinde een gaatje vertoonden. Welnu, dit gaatje was inderdaad het begin (of het einde!) van een uiterst nauw kokertje dat door de gehele nagel heenliep. Ook van een dergelijke uitholling had Strutt nog nooit vernomen en bijaldien stond hij voor een raadsel.

Vervolgens bevatte het rapport de mededeling dat getracht zou worden in de komende dagen tot een analyse van het gehoororgaan te komen. Zekerheid of dit zou lukken bestond er overigens allerminst, gezien de omstandigheid dat de hersens van de arme Wappedrien geen enkele wetenschappelijke conclusie meer zouden toelaten. Wel was prof. Strutt getroffen door eigenaardige samenbundelingen van zenuwen achter de oorschelp; in een dergelijke concentratie evenmin ooit eerder bij enig ander dier aangetroffen.

Een volgend punt was de samenstelling van het beenderstelsel. Voorzover het laboratorium van het ziekenhuis dit toeliet zou getracht worden hier een analyse van te maken. De kans dat hier de hulp van een gespecialiseerd laboratorium ingeroepen zou moeten worden was echter groot. Deze mededeling in het rapport bracht de deskundigen

van een van de aanwezige mobiele laboratoria in alle staten van opwinding, want dit was nu juist hun specialiteit, evenals de hematologie. Een hunner snelde dan ook onmiddellijk naar het ziekenhuis en vertrok daar een uurtje later weer met wat beenderfragmenten en enig zorgvuldig bijeengeschrapt geronnen bloed.

Kortom: men begon over gegevens te beschikken.

Professor Ruddell hield het mogelijke gegeven dat de bestudering van de voetnoten van de Finse “Kukka huomiseksie” legende hem had opgeleverd nog “onder zijn pet”. Dat kwam omdat hij de Finse taal niet kende. Wel was er een voetnoot bij de Finse tekst die niet voorkwam onder de Engelse vertaling die in hetzelfde boek stond en waarin herhaaldelijk het woordje “gondron” stond. Dat kon best eens de naam van het dier zijn, doorstoken door de vermetele krijger. “Goendroen... goendroen...” mompelde Ruddell toen hij wakker was geworden een paar keer voor zich uit. Het zou kunnen betekenen dat het diersoort in de Finse oudheid toch enige bekendheid had genoten en dat de verspreiding ééns enige omvang had gehad en wel over een uitgebreid gebied want Finland lag ettelijke graden meer Noordelijk dan de streek die men thans onderzocht.

De heer Rütlü had intussen enkele exemplaren van het rapport opgehaald bij het ziekenhuis en professor Ruddell wilde eigenlijk, terwijl hij nog onder de douche stond beginnen met lezen, maar hij wachtte toch maar tot hij zich stond af te drogen. Hij was na lezing erg opgetogen. Zijn theorie over een bijzonder gehoororgaan vond een begin van bevestiging en daarmee de mogelijke verbinding met “Kukka huomiseksie”. Hij moest in ieder geval nu een Fin te pakken zien te krijgen die hem zijn veronderstelling

over de naam “goendroen” kon bevestigen. Eventueel. Prof Borax zat boordevol vragen na lezing van het rapport. Weliswaar hadden zijn medewerkers die de vorige dag verkenningen hadden gedaan in het toegewezen terrein tussen de nieuwe weg en de beek hem gerapporteerd “op de een of andere manier het gevoel te hebben” dat het terrein veelbelovend was (ze hadden inderdaad een verlaten nachtleger van Bladroes gevonden), maar hij zelf had eveneens “op de een of andere manier het gevoel”, dat Ruddell wetenschappelijk gesproken een ronde vóór lag. En het besodemieterde bij hem was, zoals hij in vertrouwde kring zelf wel eens zei, dat hij “dichtklapte” als hij het gevoel had dat een collega die zich met eenzelfde onderzoek bezig hield als hij, daar verder mee was dan hij op dat ogenblik nog gevorderd was. “Ik weet dat het idioot van me is”, riep hij dan altijd uit, maar bij onderzoek komt een heleboel Fingerspitzengefühl te pas en als ik weet of denk dat een ander verder is, dan is het of ik met wollen handschoenen aan werk en hou er dan maar eens Fingerspitzengefühl bij over!’. Hij had er vroeger zelfs de hulp van bekende psychiaters bij ingeroepen om er af te komen en zijn wetenschappelijke koelheid te bewaren, maar die wollen handschoenen bleken niet weg te praten ook al lag hij maanden op zijn rug op een divan te vertellen over alle gevallen van jalouzie in zijn jeugd en hij had het met het rapport van de eerste dag onderzoek in zijn handen in zo sterke mate, dat de rillingen hem over de rug liepen die naar nog meer wol wezen dan nodig is voor een paar handschoenen.

Als Ruddell nu maar niet gekomen was! Ruddell was eigenlijk niet eens iemand voor het veld. Hij was een geniaal theorieënbouwer, dat moest Borax toegeven, maar hij

ontwierp zijn theorieën doorgaans op gegevens van anderen die speciale bijzonderheden nog wel eens over het hoofd zagen. Nu Ruddell zelf in het veld verschenen was, moest Borax eigenlijk wel aannemen dat die geleerde collega *al een theorie had* en dat hij zelf op zoek was naar bewijzen daarvoor. En als je zelf nog geen theorie hebt is het behoorlijk rottig als je die ander dan steeds opgewekter ziet rondlopen. Dat wordt helemaal een obsessie als je uit ervaring weet dat je door zoiets met volstrekte zekerheid dichtklapt.

Borax merkte dat meteen toen hij het eerste rapport had uitgelezen. Hij kon er niets van maken. Een ongewoon gehoororgaan? Volgens hem was dat dier potdoof geweest, of had het zelfs in het geheel geen gehoororgaan, of een heel primitief. Als je zelfs een stoomwals niet hoort aankomen dan hoor je niet veel. Dat was een nuchtere conclusie en het is zaak in de wetenschap, om nuchter te blijven onder alle omstandigheden.

Inderdaad was dat een van de redenen van Borax' succes als geleerde. Hij ging altijd uit van een paar honderd keer bevestigde feiten. Dan voelde hij zich pas lekker; ook al had hij eventueel bij de eerste waarneming van zo'n feit soms al wel de ingeving van een conclusie gehad. Nee, wat dat betreft kon hij Ruddell maken of breken en op menig congres had hij geopponeerd tegen stellingen van Ruddell, die loze veronderstellingen bleken tegenover Borax' als een heiblok neerdonderende bewijzen.

Godallemachtig wat zat Borax met dat rapport in zijn maag. Hij stapte in zijn snelle auto en reed zo hard als hij kon naar zijn hoofdkwartier op zijn terrein vlak bij de weg. Zijn medewerkers wachtten hem daar al met ongeduld en het eerste dat ze berichtten, nog voordat ze hem het ge-

vonden nachtleger van Bladroes gingen tonen, was dat Ruddell die morgen een gesprek had gehad met de geneesheer directeur van het ziekenhuis en dat hij van het ziekenhuis uit met zijn eigen laboratorium in L. had gebeld om ‘een Fin die een tekst moest vertalen’, die hij vervolgens telefonisch door had laten geven door een van de telefonistes van het ziekenhuis. Borax' medewerker had dit van de telefoniste zelf vernomen, met wie hij in de afgelopen dagen ‘veiligheidshalve’ een intieme relatie had aangeknoopt. ‘Mooi is ze niet, maar ze heeft een paar goeie oren aan haar kop’.

‘Een Finse tekst...?’, vroeg Borax. Nu klapte hij werkelijk helemaal in elkaar. ‘een Finse tekst? Wat voor tekst?’. Daar had Ruddell juist heel geheimzinnig mee gedaan. Het was een fotocopie van een gedeelte van een bladzijde uit een boek. De rest was afgedekt en bovendien had Ruddell de fotocopie weer meegenomen. En Fenja (zo heette de telefoniste) had de tekst letter voor letter gespeld en kon die uiteraard niet uit haar hoofd nog eens produceren.

‘Dan moet ze tot iedere prijs het antwoord te weten komen. Desnoods afluisteren. Dat kan vast met die ouderwetse telefooncentrale van het ziekenhuis’, riep Borax. ‘Dat heb ik haar ook al gezegd. Maar het is de vraag of ze dienst heeft als Ruddell vanavond weer komt bellen. Aangenomen dat ze inderdaad een Fin te pakken hebben.’ Wat in godsnaam kon een Finse tekst voor opheldering brengen? Dat was de vraag die iedereen in de caravan die Borax tot hoofdkwartier diende zich steeds stelde.

Na enkele uren zei professor Borax dat ze die vraag nu maar even moesten laten liggen en dat thans een gemeenschappelijke evaluatie van het eerste rapport over de sectie aan de orde was.

Men praatte om te beginnen een uur over de eventuele uitzonderlijkheid van het gehoororgaan, zonder daarbij zelfs in de buurt te komen van de theorie van Ruddell, die Jonas onmiddellijk zo goed begrepen had, omdat hij zo veel van zijn moeder had gehouden.

Daarna kwam de vagina aan de orde.

Men twijfelde sterk of aan die observatie enige waarde viel toe te kennen, gezien de platgewalste staat van het object. Anderzijds bevond men dat met die mogelijkheid rekening gehouden diende te worden en dat de conclusie dat het dode dier een wijfje was geweest vermoedelijk wel zou kloppen. Algemene verbazing ontstond er weer over de handvaardige verpleegsters die hun krachten gingen geven aan de reconstructie van de opbouw van de huid met dun peau de suede. ‘Als het al te gek gaat worden wat ze daar uitspoken, dan moeten we toch de raadszaal maar weer in, om te protesteren’, meende professor Borax, ‘Tenslotte gaat het om een wetenschappelijk onderzoek en niet om een examen in fraaie en nuttige handwerken’. Vervolgens informeerde hij naar de aard van de kruissteektechniek, doch geen van de deskundigen die hem omringden wist daar een antwoord op te geven. Wel zagen ze dat hun chef er buitengewoon ongelukkig uitzag en toen ze hem wat wilden opmonteren en voorstelden mee te gaan naar het nachtleger dat ze gevonden hadden, bleef Borax als verdoofd voor zich uit zitten kijken en reageerde hij in het geheel niet. Hij hield dat sombere zwijgen zò lang vol dat zijn medewerkers de een na de ander de caravan verlieten om buiten te overleggen wat ze aan Borax zouden kunnen doen om hem weer wat te activeren. Zo dichtgeklapt als nu hadden ze hem nog nooit eerder aanschouwd!

In de andere hoofdkwartieren was de stemming beter. Men hechtte daar veel waarde aan wat er uit de eerste dag van de ontleding tevoorschijn gekomen was en er werd druk getheoretiseerd over de mededeling omtrent het vermoedelijk hoogst bijzondere gehoororgaan. In de meeste gevallen kwam men tot de veronderstelling dat het dier vermoedelijk een grote diversiteit aan natuurlijke vijanden had en door veel roofdieren met inbegrip misschien zelfs van de grotere roofvogels als een bijzonder lekker hapje werd beschouwd. Deze theorie had de aantrekkelijkheid dat daarmee de zeldzaamheid, resp. de vrijwel volledige uitroeiing van de soort verklaard zou zijn. Dat deze dieren zo ontzagwekkend veel moeite met de voortplanting zouden hebben wilde er bij de meeste deskundigen niet in. Eerder gaf die veronderstelling tot nogal wat vrolijkheid en grove mannengrappen aanleiding, waarbij vooral het woordje kruissteektechniek furore maakte.

Iedereen had er vrede mee dat het daarvoor speciaal ingerichte mobiele laboratorium het onderzoek naar de samenstelling van het gebeente zou doen en de hematologen daar het geronnen bloed onder de loupe zouden nemen; terwijl men ook begreep dat die gaatjes in de nagels van betekenis moesten zijn. Erg veel was het nog niet, maar op alle toegewezen velden en terreinen ontstond in de loop van de dag flink wat activiteit.

Dit bracht de medewerkers van Borax ertoe om te proberen hem nu maar eens uit zijn lethargie te wekken door hem te vertellen dat ‘het’ begonnen was. De professor klom gekweld in de kleine uitkijktoren die vlak bij de hoofdcaravan uit lichte buizen was opgetrokken, nam zijn verrekijker en zag het toen zelf ook dat in wijde omtrek

mensen in de weer waren, bezig allerhande apparatuur op te stellen. Ook schuilhutten van een grote verscheidenheid van vorm en samenstelling werden geplaatst; vertuid of opgeblazen en het was wel duidelijk dat wanneer er inderdaad exemplaren of eventueel zelfs één exemplaar van de soort die men wilde ontdekken aanwezig zou zijn, diens kans om *niet* ontdekt te worden gering genoemd moest worden.

Bladroes was nog jong en had weinig ervaring met vijanden, maar het ontging hem niet dat er uit alle richtingen geluiden op hem afkwamen die hij niet kende. En vooral toen Borax, omringd door medewerkers uiterst behoedzaam sluipend op een soort van cirkelvormige vilten sloffen, die de gebruiker welhaast verplichtten ze loodrecht op de grond te plaatsen, waardoor ze al bijzonder weinig gerucht maakten en in iedere geval elke onstuimigheid beletten, op weg waren naar zijn voormalige nachtleger werd hij onrustig en sloop hij met enige haast een eind verder, daardoor belandend op het terrein van professor Ruddell, dat zoals men weet grensde aan dat van professor Borax en zijn groep.

Daar heerste vooralsnog stilte, want Ruddell was nog in..... waar hij zat te praten met zijn vroegere vriend, de geneesheer directeur van het ziekenhuis. Professor Strutt had namelijk de volgende morgen vrij genomen, omdat de eerste dag van de sectie hem verschrikkelijk vermoeid had door dat gepeuter in de platte Wappedrien. Bovendien had hij gedurende de nacht vrijwel geen oog dicht gedaan als gevolg van al zijn getob op de ontleedtafel, dat zo veel inspannende behendigheid had vereist, dat hij gedurende de momenten van slaap de gruwelijkste nachtmerries had gehad, met telkens om hem heen slingerde lia-

nen er in waar hij zich niet uit wist te bevrijden, omdat hij die met zijn blote handen niet weg kon scheuren en hem verder alleen een borduurschaartje tot zijn beschikking stond, dat bovendien telkens verboog. Dat schaartje behoorde toe aan de verpleegster die de kruissteken zou gaan aanbrengen en ze had het hem getoond, samen met enkele keurig ingelijste kruissteeklappen.

Om zeven uur in de morgen had hij diep wanhopig een ongewoon krachtige slaappil genomen, nadat hij een briefje op zijn kamer in het ziekenhuis had bevestigd, waarop werd medegedeeld dat hij niet voor 12 u. 30 gewekt mocht worden.

De geneesheer directeur, die Henri Laeet heette, had dus gelegenheid om Ruddell van alles te vertellen van het werk van Strutt gedurende de vorige dag. Laeets eigen specialisatie was oor, neus en keel en hij zei inderdaad nog nooit zoiets wonderbaarlijks gezien te hebben als de rijkdom van zenuwen achter de oorschelp van het kadaver, die hij als net zo bijzonder kenschetste als de ene zenuw waarmee het gehoororgaan van een sprinkhaan het moet doen.

‘Acht je het denkbaar, Henri, dat die samenbundeling van zenuwen een selectieve werking kan hebben?’, vroeg Ruddell, wiens voornaam overigens Dront was. ‘Verklaar je nader, Dront’.

‘Ik bedoel of je het mogelijk acht dat het dier uit de overvloed van geluiden in de omgeving er een aantal wèg kan zeven, om zich volledig te kunnen concentreren - en met volledig bedoel ik nu inderdaad *volledig* - op één bepaald geluid. En dat dit wegzeven van alle andere geluiden plus die concentratie op dat éne, een duidelijke samenhang hebben? Zojuist had je het over die ene gehoorzenuw van

de sprinkhaan. Wanneer die naar het geluid van andere sprinkhanen luistert dat verschillend van aard kan zijn naar gelang van de omstandigheden waarin ze verkeren, moeten ze die verschillende "boodschappen" die door die ene zenuw geleid worden coderen. Is het nu denkbaar Henri, dat de eigenaardige samenbundeling van gehoorzenuwen die jullie gevonden hebt...'

'Nou jullie is wat overdreven: Strutt!'.

'Goed, Strutt dan, maar jij beheerst dat vak, dus nogmaals: is het mogelijk dat die eigenaardige samenbundeling van zenuwen *per zenuw* een bepaald geluid hoort en dit horen ook *per zenuw* kan uitschakelen om vervolgens alle hersenactiviteit in te zetten op die ene zenuw die reageert op één bepaald geluid, bijvoorbeeld dat van de eigen soort.'

'Daar vraag je me wat, Dront', zei dokter Laeet 'We hebben met een dier te maken en niet met een kruidjeroermeniet, met een plant dus'.

De beide mannen geraakten nu diep in gedachten en dr. Laeet stuurde een portier van het ziekenhuis naar een van de slijterijen om te vragen of er al nieuwe sherry was aangekomen.

'Hoe kom je aan *die* theorie?', vroeg Laeet toen, na nog een tijd te hebben nagedacht.

'Als je zelfs een stoomwals niet hoort aankomen, dan moet je wel diep in concentratie zijn Henri'.

'Geconcentreerd zijn op andere geluiden, of desnoods één geluid bedoel je'.

'Precies', antwoordde professor Ruddell.

Dokter Laeet keek zijn vriend nu langdurig aan en zei toen: 'Godallemachtig'.

'En ik zeg godallemachtig bij wat jij zei, Henri'.

‘Wat zei ik dan?’.

‘Kruidjeroermeniet zei jij’.

‘Oooh’, riep Laeet.

‘Precies’, fluisterde Ruddell nu. Dokter Laeet bleef Ruddell aanstaren, maar nu met iets onzekers in zijn blik. ‘Waarom ik dat zei, weet ik eigenlijk niet precies, Dront’. ‘Maar ik wel en ik dank je ervoor!’.

De portier kwam toen binnen met vijf flessen sherry, gevolgd door de hoofdverpleegster die beide geleerden een glas inschonk.

Professor Borax en de zijnen hadden Bladroes verlaten nachtleger teruggevonden en waren zelfs al tot de ontdekking gekomen dat er *geen enkele haar* in aanwezig was. Borax leefde daar zo van op, dat hij nauwelijks de woorden vond om de vinders van het nest te prijzen. Met zekerheid kon nu immers worden aangenomen, dat het onbekende dier zich hier wel terugtrok. De mogelijkheid was natuurlijk aanwezig, dat het verongelukte dier de nacht hier wel in doorbracht, maar het was ook heel goed denkbaar, dat een ander exemplaar hier wel sliep, of nog kortgeleden geslapen had.

‘We zullen de visuele methodiek kiezen’, zei professor Borax daarna. ‘Dat betekent heren dat we hier een video camera zullen plaatsen die ook in het donker beeld geeft en vervolgens dat we systematisch onze beide terreinen zullen onderzoeken op meerdere dag- of nachtlegers en op al die plaatsen camera's zullen zetten, alsmede op die plekken die eventueel in aanmerking komen deel te zijn van verbindingsroutes van onze onbekende vriend of vrienden. We zullen geen camara's en monitoren genoeg hebben en om die reden er méér hierheen laten komen. Ik leg

verder iedereen zwijgplicht op met betrekking tot de vondst die we gedaan hebben en onze methodiek’.

Borax' medewerkers waren in de wolken. Inderdaad leek deze methodiek ideaal, want na plaatsing van de camera's hoefde niemand meer het veld te betreden en zou er geen sprake zijn van afschrikking of verjaging van het dier door menselijke activiteiten in zijn omgeving. Men zou het dier in zijn doen en laten kunnen volgen en naar bevind van zaken een strategie kunnen ontwerpen om er een levend in handen te krijgen.

Nog dezelfde dag werd tegen het einde van de middag de eerste camera geplaatst en in werking gesteld en in de monitor caravan aanschouwde men enkele uren later Bladroes' verlaten nachtleger. Op dat ogenblik brachten Borax en zijn medewerkers eindelijk een dronk uit op het succes van de onderneming. Er was reden tot hoop op een goede afloop en menige dronk volgde nog tot diep in de nacht. De bewoners van het stadje..... merkten die avond dat er iets stond te gebeuren. Van geen enkele expeditie was ook maar iemand in een van de café's te ontwaren en alle geleerden hielden zich op in het eigen hoofdkwartier, kwamen eveneens tot methodieken die de beste kansen boden en dronken er op. De beide slijterijen begrepen al lang dat ze weliswaar hun voorraad behoorlijk hadden aangevuld, maar dat ze wel pendeldiensten zouden moeten organiseren als dat zo doorging als nu.

Professor Strutt was om twee uur weer in het ziekenhuis verschenen. Landerig gestemd en ontevreden over het honorarium dat men hem had geboden voor dit karwei hier, want als alle nachten zo zouden worden als de afgelopen nacht, zou hij door dat ellendige beest als een wrak terugkeren naar zijn eigen werk. En bovendien verslaafd aan

slaappillen. Hij begroette de geneesheer directeur flauwtjes en nam vervolgens idioot veel tijd om de modellen te bekijken die de verpleegsters na een hele nacht doortobben gemaakt hadden om de diverse expedities een idee te geven van de huidstructuur van Wappedrien. De meeste lapjes hadden er wel iets van, maar volgens Strutt toch niet genoeg en hij keurde er een aantal van af, erbij vermeldend dat alle andere exemplaren eigenlijk ook afgekeurd dienden te worden.

Daarna begon hij met eindeloos geduld nog weer eens uit te tekenen hoe het nu precies in elkaar zat, maar toen de verpleegster van de kruissteken hem daarbij, om hem te helpen, haar borduurschaartje even overhandigde smeet hij dat vol walging weg, want al zijn nachtmerries kwamen op dat moment tegelijkertijd weer in zijn kop. Hij trok zijn gummihandschoenen aan en keek vragend naar dokter Laeet, waar die bleef met het lijk.

De geneesheer directeur was in een slecht humeur geraakt door de manier waarop Strutt zijn verpleegsters die zich werkelijk de pokken hadden zitten borduren behandelde en hij smeet de ijskast open en schoofde ellendige mat van Wappedrien, alsof het echt alleen maar een mat was op de sectietafel en ontstak de sterke lichten.

‘Nee, ik moet eerst een borrel’, riep Strutt die een reeds ter hand genomen pincet weer van zich wierp.

‘Sherry?’, vroeg Laeet.

‘Goddome nee man. Aquavit’.

‘Dat hebben we hier niet’, gromde Henri Laeet terug.

‘Toch zal iemand er dan aan moeten zien te komen, want anders begin ik niet in dit verdomde nest’, schreeuwde Strutt.

Ruzie dus!

Dokter Laeet zei dat hij niet hoefde te proberen om aan aquavit te komen en dat het hem al mee zou vallen als er van wodka of jenever van welke aard dan ook sprake zou zijn bij de plaatselijke slijters. Whisky, daar viel nog over te peinzen.

'Nou, ik peins er niet over', riep Strutt en hij trok zijn handschoenen weer uit. De zusters liepen met het hoofd omhoog en met verontwaardigde gezichten de deur uit en dokter Laeet en professor Strutt waren alleen. 'Het is me goddome wèl een veebonk', dacht Laeet duidelijk en alsof Strutt die gedachte raadde schreeuwde hij nu ineens: 'En ik wil er worst bij ook!'

De geneesheer directeur vroeg zijn gast om wat geduld te hebben; hij begreep dat het enige dat er op zat was te trachten Strutt zijn zin te geven, want stel dat die man kwaad weg ging dan waren de expedities niet zo'n beetje gedupeerd.

Worst was natuurlijk geen probleem. Maar aquavit...

Mijnheer Rütlü ging nogal eens naar het buitenland naar congressen over ruimtelijke ordening. In feite waren alle intellectuelen van..... zelfs nog wel eens verontwaardigd over de frequentie van die congressen in den vreemde, zeker in vergelijking tot de betekenis daarvan voor hun eigen schraal bevolkte land. Maar goed, door die reizen had hij flink wat verstand gekregen van uitheemse gerechten en dranken en God weet, dacht Henri Laeet, of hij neemt wel eens een fles mee naar huis. Hij belde dus het kantoor van Rütlü op en vroeg, toen die aan de telefoon kwam, of hij wel eens van aquavit gehoord had. 'Dat zal waar zijn', riep Rütlü opgetogen, 'Jubileum aquavit. En dan met een schijfje worst. Van die vuurrode Deense worst. God kerel dat is pittig'.

‘Strutt gaat alleen over die mat heen als hij een glas aquavit krijgt, zegt hij, maar ik denk dat hij een fles bedoelt’, zei Laeet somber.

‘Ik heb de vorige maand een fles meegebracht voor de burgemeester, met een lel van die worst erbij; dat is al verdomd toevallig’, zei de heer Rütlü, ‘Maar die kan ik moeilijk terugvragen. Hij zal trouwens al wel op zijn ook, denk ik’. Het bleek dat de heer Rülü het niet erg goed aandurfde om Strutt's meest geliefkoosde drank terug te vragen aan de burgemeester, maar de geneesheer directeur maakte hem terecht bang met het vooruitzicht dat professor Strutt die erg aan nachtmerries scheen te lijden er dan wel mee zou ophouden. Tot schade van iedereen die betrokken was bij het onderzoek.

Rütlü belde dus met de burgemeester en vroeg of er nog wat in die fles zat. ‘Als het anderhalf glaasje zou zijn, bof je’, riep de burgemeester vrolijk. ‘Verdomde stille drinker, hoe bestuur jij eigenlijk een gemeente’ zei Rütlü qasi vrolijk en hij legde de zaak uit. ‘Ik zal het overgieten in een klein medicijnflesje, dan toont het nog wat’, zei de burgemeester die begreep dat er iets moest gebeuren.

‘En die worst? Is die ook op?’. Nee, daar bleek ook nog een klein mopje van voorhanden.

Een half uur later had professor Strutt twee glaasjes (zeer kleine) aquavit en drie plakjes worst tot zich genomen en hij trok zijn handschoenen weer aan. Hij keek dokter Laeet zelfs met enige olijkheid aan toen hij een pincet in zijn hand nam en zei dat iedereen wel eens een steek liet vallen!

Laeet beaamde dit en boog zich vervolgens samen met Strutt over het platte lijkje, om te kijken wat daar verder nog uit was te vissen. Ze werkten enige uren achter elkaar

door en kwamen ook samen tot de slotsom dat er geen reden was om de volgende morgen met een nieuw rapport te komen; al waren er enkele, zij het geringe aanwijzingen, dat er een nieuwe ontdekking in de lucht zat.

Toen ze op het moment dat de straatlantarens van..... begonnen te branden hun werkruimte verlieten, werden ze opgewacht door de verpleegster die de kruissteektechniek beheerste en die hen verraste met een meesterlijk werkstuk.

‘Zo moet het zitten!’, riep Strutt, ‘U hebt het voorbeeldig gedaan’.

De verpleegster bloosde en zei dat het een hele uitzoekerij was geweest. ‘Dat zullen de mannetjes van deze diersoort ook wel zeggen’, schaterde Strutt en de zuster werd nu dan ook zo rood als die Deense worst.

In de stilte van de nacht waren er weinig geluiden te horen die samenhingen met de onderzoekers en hun werkzaamheden op door hen gekozen terreinen. Een enkele keer hoorde men nog een eenzame zanger die een dronken lied zong, maar de overweldigende ruimte onder de sterrenlucht dempte het misplaatste daarvan naar behoren af. Ook hoorde men nu en dan wel een uil en de grootvader van Jonas (wiens woonwagentje nu zo ongeveer ter hoogte van het door professor Borax geclaimde terrein tussen de nieuwe weg en de beek stond) en die niet erg goed kon slapen de laatste tijd, luisterde zowel naar die flarden dronkemansgezang als naar de uilen, want hij had een grote belangstelling voor vogels.

Natuurlijk hadden de apparaten, antennes, torentjes, schuilhutten en laboratoria en vooral ook de veldradar antennes die in de afgelopen dagen overal geplaatst waren hem verbluft; maar, dacht hij, zo'n uil ziet 's nachts toch

meer dan al die apparaten bij elkaar. Hij had toch al geen hoge dunk van alles waar geen stoom aan te pas kwam in de techniek en hij was blij als hij uilen bezig hoorde op hun nachtelijke jacht die al het electronische gedonderjaag in de schaduw stelde. Hij kon daar zelfs de tranen van in zijn ogen krijgen. Zo'n uil zag dat onbekende dier natuurlijk iedere nacht lopen, aangenomen dat er nog een was, en dook er alleen maar niet op af omdat het te groot voor hem was vermoedelijk om het mee de lucht in te nemen, of om het op de grond zonder meer te verslinden. Maar al die apparaten...? och, mensenwerk', had hij al vaak tegen de betonmakers gezegd; 'Het enige dat ze bereiken is dat het beestje de zenuwen krijgt en opgejaagd ergens in valt waar het helemaal niet meer te vinden is, of wie weet een doodsmak maakt'. De betonmakers waren het daar niet mee eens en hadden de vaste overtuiging, dat er geen ontkomen aan zou zijn voor het onbekende dier. En hoe eerder ze het te pakken zouden hebben hoe liever het hun was, want anders zou het voltooide deel van de weg kapotgereden zijn door al die zware videotreinen en mobiele laboratoria, voordat hij aan de andere kant klaar was en konden ze overnieuw beginnen; maar nu de andere kant op. Die gedachte was niet zo vreemd, want het reeds aangelegde stuk van de weg was er zeer slecht aan toe en golfde hier en daar als een binnenzeetje. En met de bermen was het op vele plaatsen nog erger.

Nu kon het de grootvader niet zo erg veel schelen waar hij walste, maar om je weg die je zonder enige oneffenheid achterlaat *onmiddellijk* de verfloddering in te zien gaan, alsof die van marsepein, inplaats van beton is kan voor geen enkele walsmachinist een houdbare situatie zijn. Dat was dan ook één van de redenen van de slapeloze nachten van

Jonas' grootvader en de andere..., ja, het pleit mogelijk niet voor de man, vormde het paar oude peau de suède schoenen dat hij van Jonas had gekregen.

Hij moest wel toegeven dat hij zich wat dat betreft schandalig gedroeg omdat hij zijn gevoel van dankbaarheid jegens Jonas liet kleineren door de haat die hij diens nieuwe moeder toedroeg, die in haar gierigheid zijn wens niet vervuld had; terwijl hij wèl kostgeld betaalde ook als hij in zijn woonwagentje huisde. Maar die haat zat er nu eenmaal zo sterk dat hij iedere dag minstens 20 keer, hoog van zijn stoomwals op de weg spoog en daarbij dan luid ‘Hier lel, die is voor jou’ riep. De schoenen stonden in het woonwagentje, en op een avond, toen het op alle velden van de onderzoekers rustig was geworden pakte hij ze op, omdat hij die terging van telkens over die rotschoenen te struikelen niet langer kon verdragen en hij gooide ze met alle kracht waarover hij nog beschikte zo ver mogelijk weg. Eerst de ene en toen de andere, met alle kracht van zijn beide handen. Dat luchtte op. Hij was ze kwijt.

Alleen moest hij het nu nog klaarspelen iets te verzinnen over het lot van zijn schoenen, als Jonas weer eens langskwam en er naar vroeg. Toen hij in zijn hangmat lag begon hij aan dat verzinnen, maar hij kwam nergens op, omdat hij ze kwijt was en daarmee zo van een last bevrijd dat hij onmiddellijk insliep. Hij moest de volgende morgen trouwens vroeg op, want de weg was weer voldoende gevorderd om de betonmolens en het woonwagentje te verplaatsen. Zo'n meter of zeventig.

Terwijl ze daarmee in alle vroegte bezig waren zagen ze de medewerkers van professor Borax druk in de weer met het plaatsen van video camera's op de plekken die ze de afgelopen dagen geschikt voor permanente bewaking had-

den gevonden. Zeer goed ‘ausgeklugelde’ plaatsen, net als in warenhuizen waar ze die camera's wel tegen winkeldieven gebruiken. Het onbekende dier had in ieder geval op het terrein van Borax niet veel meer kansen dan een winkeldief; ook al omdat de camera's zorgvuldig werden gecamoufleerd, zodat ze door het glinsteren van hun lens niet konden opvallen. Voor de grap liet men prof Borax, toen de zon op zijn hoogst stond de verborgen camera's zoeken, maar hij vond er maar drie van de zeven en veertig!

Daar had hij wel een beetje de pest over in; anderzijds bleek dat zijn medewerkers gisse jongens waren.

De monitorencaravan gaf op alle zeven en veertig kostbare monitors dag en nacht beeld en het werd nu een zaak van wakend wachten. Een dienstindeling was al gemaakt en prof. Borax zelf voelde zich er niet te goed voor om ook in de nacht enkele uren mee te waken.

Toen prof Ruddell een dag daarna zijn veld weer eens in ogenschouw kwam nemen was hij zeer verbaasd over de totale rust op het terrein van zijn buurman en hij begreep dat men daar in ieder geval ook in de veronderstelling leefde een zeer schrandere tactiek gevonden te hebben. Overigens was Ruddell nogal zorgelijk. Voornamelijk omdat men op zijn eigen laboratorium in L. klaarblijkelijk nog steeds de hand niet had weten te leggen op een Fin, zodat hij van louter ongeduld naar zijn terrein was gereden. Maar nu hij daar zo in zijn eentje stond had hij het gevoel dat men in L. bezig was te trachten hem aan de telefoon te krijgen! Hij wierp een mistroostige blik over zijn veld.

Hij had geen tactiek. Hij had alleen een theorie en dan nog een vage ook. Borax zat vermoedelijk al bewijsmateriaal te

verzamelen tegen Ruddell's theorie, ook al kende hij die niet. Bovendien was het zo dat dokter Laeet zijn vriend Dront Ruddell die morgen vroeg wat scheen te ontlopen en dat kon alleen maar betekenen dat Henri door zijn uitvoerige gesprek met Ruddell enige achterdocht op zich had geladen bij de andere expedities, die mogelijk veronderstelden dat Laeet zaken over de sectie had verklapt aan zijn oude studievriend. Het onderzoek strekte zich nu eenmaal uit in alle richtingen en het had ook aangetoond dat Ruddell en Laeet tijdens hun studententijd wel met elkaar omgingen! Terwijl het juist niet zo was dat Laeet van alles verklapte, doch alleen maar eerder suggesties kreeg van Ruddell ten aanzien van de ontleding. Die sfeer van verdenking en jalouzie en gekonkel in het wetenschappelijk onderzoek hinderde Ruddell toch altijd al, vooral als die achterdocht geen grond had, zoals nu met al die netjes verdeelde terreinen en een gemeenschappelijke bron van informatie. Van mismoedig werd Ruddell nu ineens agressief. Hij ging weer in zijn auto zitten en reed de nieuwe weg verder af, waar hij met veel motorlawaai en gepiep van banden voor de hoofdcaravan van zijn collega Borax draaide en stopte. Met vlugge tred ging hij op de caravan af, wipte jeugdig het trapje voor de toegangsdeur op. Klopte op die deur en stond plotseling tegenover Borax die zich ongelukkig schrok en zich daar slechts zéér langzaam van herstelde.

‘ACH!’, riep hij, ‘AACH!, bezoeki’, en hij gaf behalve een kreet van schrik een akelige lach van zich. ‘HOOG BEZOEK!’, voegde hij er aan toe. Professor Ruddell schrok op zijn beurt van de hevigheid van Borax' schrik en ontdaanheid - ‘Ik dacht: ik zal hier maar eens aanwippen. Je verveelt je hier toch al zo verdomd gauw in deze buurt.

Maar nu al heel erg!’

Onschuldig bedoelde woorden; eigenlijk meer gezegd om iets te laten horen, de schrik van Borax wat te bedaren en kenbaar te maken dat er bij hem Ruddell geen speciale bedoelingen aanwezig waren. ‘Een buurpraatje’, voegde hij er dan ook nog aan toe.

Al gauw merkte hij dat de ontsteltenis bij Borax die toch al aanzienlijk was, door zijn woorden zo ongeveer met de factor tien vergroot werd.

En als je het goed nagaat is dat ook niet zo verwonderlijk, want terwijl er in het hoofdkwartier van Borax met de allergrootste inspanning zeven en veertig monitors tegelijk in de gaten gehouden werden, kwam er een gevreesde wetenschappelijke concurrent even binnenwippen om te verkondigen dat hij zich zo vervéélde! Dat kon alleen maar betekenen dat zij met al hun activiteiten in de ogen van Ruddell voor gek zaten en dat Ruddell al zò ver was met zijn onderzoek, dat hij zich nu al verveelde. En dat hij bovendien de tocht van..... naar hier gemaakt had om Borax daarvan in kennis te stellen! ‘Je verveelt je hier zo verdomd gauw in deze buurt. Maar nu al heel erg’. Welbeschouwd had Ruddell niets ergers kunnen zeggen, al had hij zich een maand zitten bezinnen hoe hij Borax nu eens een vernietigende slag zou kunnen toebrengen.

Borax moest er van gaan zitten. Maar aangezien men in caravans doorgaans geen zware fauteuils heeft staan, zakte hij meteen door het lichte klapstoeltje heen waar hij op neer dacht te ploffen en lag hij op de grond. Niemand kon volhouden dat Ruddell's buurpraatje reeds een succes was. Hij stond dan ook een beetje schuldig naar de opkrabbelende geleerde Borax te kijken, die gesteund door enkele medewerkers in de enige behoorlijke stoel die aanwezig was

werd gezet. Verder besloot iedereen tegelijkertijd er het zwijgen toe te doen, tot Ruddell zijn verveling nader zou verklaren. Maar aangezien Ruddell dat in het geheel niet deed en trouwens al lang vergeten was dat hij had gemeld zich zo te vervelen, ontstond er een stilte die van minuut tot minuut pijnlijker werd.

'Is er iets naars gebeurd?' vroeg professor Ruddell.

Daar konden Borax en zijn medewerkers kwalijk 'neen' op zeggen. Toch zeiden ze geen van allen 'ja', want ook deze vraag had duidelijk een dubbele bodem. Professor Borax voelde echter wel langzamerhand tegenover zijn medewerkers verplicht te zijn nu óók eens iets van zich te laten merken. 'Professor Ruddell', zei hij dan ook, 'Profesor Ruddell, als u resultaten bereikt hebt door andere en nadere informatie over de sectie dan ons ter beschikking gesteld is, dan lijkt het me niet het gedrag van een gentleman om daar de overige deelnemers aan het onderzoek mee te komen bespotten door ons expliciet te komen vertellen dat u al zò ver is, dat u zich al lang weer verveelt. Het is denkbaar helaas, professor Ruddell dat men met onoirbare middelen in de wetenschap een voorsprong behaalt op anderen, wier methodiek niet op bedriegerspractijken berust en die denkend en op eigen kracht systematisch hun gebied verkennen, inplaats van op een louche manier van vriendendienstjes gebruik te maken en collega's op bedriegelijke wijze gegevens te laten onthouden. Dat is al erg genoeg. Maar als dit dan bovendien nog gepaard gaat met een zich vrolijk maken over de inspanningen van anderen, die recht door zee met al hun kennis en kunnen wetenschappelijke feiten trachten bloot te leggen, dan heb ik daar maar één woord voor en dat woord zal u uit eentonige ervaring bekend zijn. Het luidt: 'DISGUSTING'.

‘Zou ik u mogen verzoeken mij uit te leggen wat u met deze belachelijke toespraak bedoelt?’, vroeg Ruddell.

‘Dat moogt u verzoeken. Maar ik zal u dat antwoord niet geven, want u kent het beter dan ik’. Godallemachtig wat vonden Borax' medewerkers die oude op dreef!

‘Nee, maar in gemoede: ik verveel me nergens anders om - en dat bezweer ik u met mijn hand op het hart - dan dat het hier zo'n saai rotgat is. Verder verklaar ik dat alle methodieken van al deze expedities hier me even schitterend voorkomen en dat ik inderdaad een paar vermoedens heb, waarvan het belangrijkste is dat het wel eens zeer gewenst zou kunnen zijn dat we de goendroen (en dit was wetenschappelijk een uiterst brutaal stukje van Ruddell, dat hij de naam zonder enigerlei bevestiging van Finse zijde en die nog slechts een veronderstelling op goed geluk was vooralsnog, prijsgaf.) juist niet opjagen en vangen, maar ons tezamen er toe zetten het dier in zijn natuurlijke staat te volgen, en die natuurlijke staat en levensgang en ik herhaal dat *levensgang* te bestuderen. Want dààr beste heren ligt het wonderbaarlijke geheim van de goendroen’.

‘Goendroen? Goendroen? Wie en wat is de goendroen?’, vroeg professor Borax wiens voornamen overigens Brieten Daats waren, Brieten Daats Borax, nu schamper.

‘De goendroen, beste heren... de goendroen is de soortnaam van het dier dat u zoekt en waarvan een exemplaar het leven gelaten heeft onder een stoomwals’.

De stilte in de caravan veranderde van karakter. Van kille vijandigheid ging die over naar opperste verbazing. Hoe wist Dront Ruddell dat ze met zijn allen op zoek waren naar een goendroen?

‘Heeft u daar bewijzen voor?’, vroeg Borax (op een andere toon dan hij tevoren bezigde)

‘Kukka huomiseksie’, glimlachte Ruddell.

Het was zeer duidelijk dat niemand een licht op ging.

‘En wat mag koekie homosexie dan wel beduiden?’, vroeg Prof. Borax. Zijn ogen werden ietsje minder somber en donker en er lichtte zelfs iets in op toen hij vervolgens vroeg: ‘Een koekje van eigen deeg soms, of wellicht een koekje dat een speciale lekkernij is voor homosexuelen?’ Zijn medewerkers besloten om hier hartelijk om te lachen en niet zonder verbazing bevond Ruddell zich nu plotseling in een kring van uitbundige schateraars.

‘Ik had het niet over Kukkie homosexie, maar over KukkA HuomIseksie’ en dat is net zomin een koekje van eigen deeg als een versnapering voor homosexuelen. Het is de naam van een oeroude Finse legende die ‘bloei van morgen’ of ‘bloem voor morgen’ betekent.

Gelukkig bevind ik me in een gezelschap dat de gaven niet heeft om er óóit achter te komen welk geheim in deze naam en in deze legende verscholen ligt, dus ik kan het rustig zeggen. Ik dank u voor uw even beleefde als vriendelijke ontvangst en groet u zeer en in het bijzonder uw geniale leider Brieten Daats'.

Even voortvarend als Ruddell binnengekomen was, verdween hij weer. Borax en zijn staf verdrongen zich voor de raampjes van de caravan, zagen Ruddell instappen en wegscheuren op een manier die zijn walging even goed vertaalde, als zijn verlangen om zo gauw mogelijk ver van Borax en de zijnen verwijderd te zijn.

In..... aangekomen reed hij naar het ziekenhuis en vroeg of er uit L. getelefoneerd was. ‘Een kort bericht is er’, zei de telefoniste die ook de tekst voor L. had gespeld.

‘En dat bericht is?’.

‘Hadden Fin hier. Voetnoot is inderdaad verwijzing naar

de naam. Naam was Fin echter onbekend en bij telefonische navraag in diens vaderland dààr ook'.

'Meer was er niet', zei de telefoniste.

'Het is meer dan genoeg', lachte Dront Ruddell en vervolgens vroeg hij wanneer hij dokter Laeet zou kunnen spreken.

'Dat zou nu wel kunnen denk ik', zei de telefoniste, 'want prof. Strutt werkt aan zijn tweede rapport en gaat morgen near huis'.

Ruddell die snel de boodschap uit L. had opgeschreven ging op zoek naar de geneesheer directeur.

Het is bijzonder moeilijk om de stemming te beschrijven die in de caravan heerste na het vertrek van Ruddell. Iedereen riep als om strijd: 'Laten we de feiten eerst eens op een rij zetten', een loze kreet zo lang men nog niet wist wat nu eigenlijk de feiten waren. Feiten: professor Ruddell komt volkomen onverwacht binnen;
hij roept uit, dat hij zich verveelt;
hij stelt dat hij zich erger verveelt dan ooit;
professor Brieten Daats Borax valt op de grond;
er heerst een langdurige en ontzettend pijnlijke stilte;
Borax verwijt Ruddell dubbelhartigheid en dubieuze practijken;
Ruddell stelt voor het onbekende dier niet te vangen of op te jagen;
Ruddell geeft voor de naam van het dier te kennen en verwijst naar litteratuur;
Borax maakt zich hier vrolijk over en bespot Ruddell;
Ruddell vertrekt even plotseling als hij verschenen is, maar nu kwaad.
Inderdaad waren dat feiten, maar in de vreselijke verwar-

ring die er tijdens Ruddells bezoek heerste had niemand gelegenheid gevonden bliksemsnel de naam die Ruddell genoemd had op te schrijven, noch van het onbekende dier, noch die van de potsierlijke legende waar men zich onder leiding van Borax zo vrolijk over gemaakt had. Diens medewerker die een relatie met Fenja had aangeknoopt werd dus aangespoord om die nacht met die telefoniste naar bed te gaan en tijdens het liefdesgefluister haar de namen die zij zeker moest kennen te ontlokken. De man had er niet zoveel zin in, omdat hij er bezwaar tegen had illusies te wekken bij een onschuldig meisje en hij mopperde dat hij overal maar voor kon opdraaien. Prof Borax weigerde op dit stuk een standpunt in te nemen, ‘maar de heren moesten wel bedenken, dat hìj tenslotte nóóit notuleerde en dat het bijaldien hun fout was dat ze door Ruddell vermelde gegevens niet hadden genoteerd’. Daar konden de heren het mee doen en toen de schemer viel, ging de spionnerende minnaar op weg naar Fenja. ‘Neem een pyama mee’, schreeuwde men hem fijnheidshalve achterna en hij riep iets nijdigs terug, dat niemand verstond. De verwachtingen die men had van die nacht waren overdreven, want Fenja weet alleen van een Fin die zelf naast L. de enige is die nu de naam goendroen kent, die Fenja weliswaar heeft gespeld, maar van een papiertje af dat Ruddell heel wijs en ervaren meteen in zijn zak gestoken heeft.

In Borax' hoofdkwartier werd vervolgens de wacht in de monitor caravan afgelost.

Het tweede rapport van prof Strutt sloeg bij alle expedities in als een bom. Hij kwam er 's avonds om half elf pas mee te voorschijn en in hoofdzaak kwam het er op neer dat a)

de schedel van het platgereden dier wat materie betreft aan een vogelschedel deed denken, met zelfs rudimentair iets van een snavel, die echter geheel verdween in een vlezige snuit, b) dat de ruggewervels naar die schedel toe vermoedelijk uitsteeksels droegen als alleen bij bepaalde vissen voorkomen en c) dat het aantal ruggewervels van het achterste deel van de rug buitengewoon groot was over een klein gedeelte zo geplaatst dat ze iedere beweging van de staart vrijwel onmogelijk maakten en dat ze gevolgd werden door wervels van een soort als men alleen bij reptielen aantreft. Die staart had kortom iets zeer dualistisch. En dan het laatste punt, d) van alle vier de voeten uit lopen zeer dunne strengen, die zich duidelijk onderscheiden van zenuwen, naar tal van punten van de huid.

En wat die huid betreft verklaarde prof Strutt dat hij dank zij de zeer te waarderen medewerking van dokter Laeet en diens helpsters zo gelukkig was een aantal modellen ter beschikking te kunnen stellen, die wel niet volledig juist de opbouw weergaven, maar er niettemin toch een idee van konden geven ‘waar men, evenals de andere gegevens die hij in de beide rapporten te bieden had stof voor langdurige studies in zou kunnen vinden’. Het rapport eindigde met een persoonlijke verklaring van Strutt: ‘Het is of de natuur ons in dit onbekende dier een knooppunt biedt van vormen die op zich zelf iets tegenstrijdigs hebben. Ik heb genoteerd wat ik heb aangetroffen, zonder me nog wezenlijk verdiept te hebben in de betekenis van de gevonden organen en hun precieze functie. De omstandigheid dat ik te maken had met een zo ernstig beschadigd exemplaar heeft het onderzoek in ernstige mate bemoeilijkt. De punten die ik in mijn rapport naar voren breng zijn echter niet gebaseerd of verontreinigd door giswerk, maar zijn in

principe aanwezig. Dr Laeet is van mening (hoewel uit een andere discipline oordelend), dat wàt ik dan nog uit de verwoeste resten kon determineren geen andere conclusies toelaat. Het is mogelijk dat andere belangrijke details aanwezig zijn geweest, doch niet meer constateerbaar. De richting van verder onderzoek moet dunkt me gezocht worden in de tegenstrijdigheid van enkele der gegevens die eventueel zal blijken samen te hangen met het geringe voorkomen van het dier en het uiteindelijke uitsterven van de soort'.

Tenslotte vermeldde Strutt dat hij hoopte althans een bijdrage geleverd te hebben aan het verdere onderzoek en dat hij alle bij dit onderzoek betrokkenen succes toewenste bij de oplossing van het 'grote en hoogstwaarschijnlijk in de allerhoogste mate belangrijke raadsel, dat de wereld hier is voorgelegd'. In zijn slotalinea bedankte hij de burgemeester, de heer Rütlü, de geneesheer directeur en vele van diens medewerkers voor de in gulle mate verleende medewerking. Dat 'gulle' had hij er bij gezet vanwege de paar vingerhoedjes vol aquavit, waarmee hij het had moeten doen en die hem als verrekte weinig voorkwamen. Enfin, de volgende morgen vertrok hij, nagewuifd door Laeet en zeven verpleegsters. De volgende morgen in alle vroegte ook had de telefoniste Fenja haar saaie minnaar uitgelaten, een 'droog type', volgens haar, dat inderdaad in de loop van de nacht voortdurend gemelijker geworden was omdat hij zonder één enkele naam die Rudell genoemd had vernomen te hebben, de terugrit naar Borax' hoofdkwartier diende te aanvaarden. En aangezien Fenja hem de keel uithing zette hij haar niet af bij het ziekenhuis, zodat hij zelfs zonder het tweede rapport van professor Strutt terugkeerde en dan ook die hele dag door niemand

werd aangekeken en door Borax zelf bovendien nog werd uitgescholden voor ‘maffer’.

Het moet gezegd worden dat het bezoek van Ruddell aan het hoofdkwartier van Borax de zaken daar danig ontregeld had. De koerier die 's ochtends altijd de kranten haalde in..... lag nog in zijn bed toen de minnaar van Fenja alweer terug was en terwijl in alle andere hoofdkwartieren iedereen zich het hoofd zat te breken over het eindrapport van Strutt, wist men bij Borax zelfs nog niets van het bestaan van dat rapport af omdat men zich schele hoofdpijn tuurde op de monitors die tot dusverre nog in het geheel niets te zien hadden gegeven. Toen de koerier dan ook, na eerst liefdeloos gewekt te zijn, ongewassen naar ..... vertrok had hij van iedereen briefjes bij zich voor slaap- en geneesmiddelen waardoor hij zich zo verlaatte dat hij verder alleen maar kranten kocht en niet naar de information desk in het gemeentehuis ging om te kijken of daar nog iets lag voor Borax' hoofdkwartier. En het toppunt van onachtzaamheid was daarbij wel dat hij zelfs geen blik op de voorpagina's van de kranten geworpen had die hij bij zich had; anders zou hij gezien hebben dat deze zonder uitzondering in hun geheel gevuld waren met berichten en beschouwingen over de nieuwe vondsten van professor Strutt.

‘Strutt ontfutselt evolutie laatste geheim’, was wel de minst sensationele kop boven diens tweede rapport.

‘Strutt finds missing link’, stond in een ander blad over de hele pagina gedrukt en toen professor Borax die krant in handen kreeg dachten zijn helpers dat de begenadigde geleerde nu eindelijk en definitief zou exploderen. Ze hadden het mis: hij implodeerde. Hij werd krijtwit, leek ineens iel inplaats van opgeblazen, zijn hoofd viel voorover en

hij ging onhoorbaar allerlei dingen voor zich uit prevelen. Na een klein uur op die manier in een stoel gezeten te hebben, fluisterde hij zeer kalm dat de koerier het rapport moest gaan halen en omringd door zijn deskundigen bleef hij in drukkend zwijgen zitten waar hij zat, tot ineens iemand van de monitor caravan met een vinger voor de lippen als een aansporing geen enkel gerucht te maken, Borax' mobiele verblijf binnensnelde en niettemin uitschreeuwde: ‘Monitor 21 héέft hem’.

‘Wie?’, siste Borax.

‘Onze grote onbekende natuurlijk. Het dier dat wij zoeken’.

Niemand durfde het geloven en iedereen begon de bode van de blijde mare vragen te stellen met zo veel beledigende twijfel in de stem, dat die arme man plotseling sidderde van woede, zijn kostbare veldkijker van zijn nek rukte en het voorwerp met werkelijk al zijn kracht tegen de grond smeet en toen met een snik in de keel weer wegrende. Intussen ‘godverdommes stelletje kakscholieren’ roepend. Nu kwam er toch leven in de groep.

Borax stond op.

Even kalm als waardig. Het bekende licht van de ontdekking glinsterde nu tenminste weer in zijn ogen. ‘Mijne heren...’, zei hij en terwijl iedereen nu een statement verwachtte en hem met uitpuilende ogen aankeek, maakte hij het gebaar van ‘alleen kalmte is hier vereist’ en zei nog een keer ‘Mijne heren’. Zijn gelaat ontspande zich; op slag was hij weer hun eigen Borax; toen maakte hij een hoog gierend geluidje en schreeuwde: ‘Die verdomde Ruddell met zijn flikkersnoepjes... Methodiek, mijne heren. Methodiek en dan liefst de goede!’.

Vervolgens sprong hij het trapje af en holde naar de mo-

nitorcaravan, waar de wachthoudende monitor observators koel zwijgend opstonden, niets uitten en alleen naar monitor 21 wezen. Terwijl de caravan volstroomde en alle blikken zich op 21 richtten sprak Borax het verlossende woord: ‘HET IS HEM!’.

Er waren enkele dingen die dat zeker maakten. De bruine kleur in de eerste plaats, verder twee dofglanzende ringvormige dingen die even boven de huid uitstaken waarvan er een een klein slangachtig iets vertoonde dat er uitkwam en dat (en dit veroorzaakte bij alle toeschouwers een soort euphorie van geloof) *voortdurend in beweging was*. Weliswaar een flauwe beweging, maar dat deed er niet toe, want tenslotte is beweging datgene dat iets levends van een voorwerp onderscheidt. Men had dus inderdaad met leven te maken en aangezien het dier vlak tegen de camera of liever vrijwel tegen de lens zat was de zekerheid van dit leven de beslissende aanwijzing, dat het onbekende dier om wat voor reden dan ook met enig deel van zijn lichaam tegen de camera aanleunde, zonder te weten dat vele paren ogen van geleerden hem gadesloegen, in onderling gefluister, hoewel camera 21 zeker zestig meter van zijn monitor verwijderd was en het stevig waaide.

Maar dat is nu eenmaal zo met mensen: staan ze van aangezicht tot aangezicht met een wonder of iets gróóts, dan worden zij weer nederig als de eerste christenen, of als de eerste mensen in het algemeen tijdens een hevig onweer, dat liet zien dat er krachten bestaan die niet te bedwingen zijn.

Aanvankelijk was men bang dat het bewegen van het slurfachtige orgaantje op zou houden en dat het dier, hoogstwaarschijnlijk opgejaagd en gewond door andere expe-

dities, net zo belust om het levend in handen te krijgen als die van Borax, hier vlak voor de camera bezig was met sterven. Ook dan zou men nog de triomf hebben van een gaaf exemplaar te kunnen produceren, maar de wetenschap zou er oneindig meer mee gediend zijn wanneer dat gave exemplaar nog levend was, gevangen kon worden en daarna in zijn doen en laten bestudeerd.

'In zijn doen en laten gevolgd', had Ruddell de vorige dag gezegd, of althans iets van die strekking.

Borax overwoog die woorden nog eens. Zo gek waren die eigenlijk niet bij nader inzien! Maar hoe was dat te bereiken? Men zou een omheining rond zijn terrein kunnen zetten. Maar hoeveel zou dat niet kosten? De landen en universiteiten en instituten die aan het onderzoek deelnamen zouden het met zijn allen wel kunnen betalen. Maar dan kreeg je natuurlijk weer het gedonderjaag van het chauvinisme.

Trouwens... en bij deze gedachte parelde het zweet plotseling op Borax' hoge voorhoofd: zodra hij bekend maakte wat hij nu voor zijn eigen ogen zag, zou er al strijd ontstaan en voordat er van een omheining sprake kon zijn zou die strijd zonder de geringste twijfel een zodanig karakter krijgen, dat hij voor men het wist onoplosbaar zou blijken. Professor Borax stompte zich ineens voor zijn kop. Die verdomde haast! Op zijn eigen laboratorium had men er op zijn aanwijzingen wel honderd van vervaardigd. Nooit had men er gebruik van gemaakt en nu op dit moment was goddome zijn eigen uitvinding het enige dat moeilijkheden zou kunnen voorkomen en lagen die honderd thuis. Vier duizend kilometer ver!

Hydraulische netten!

Borax had het idee gekregen toen men hem had laten zien

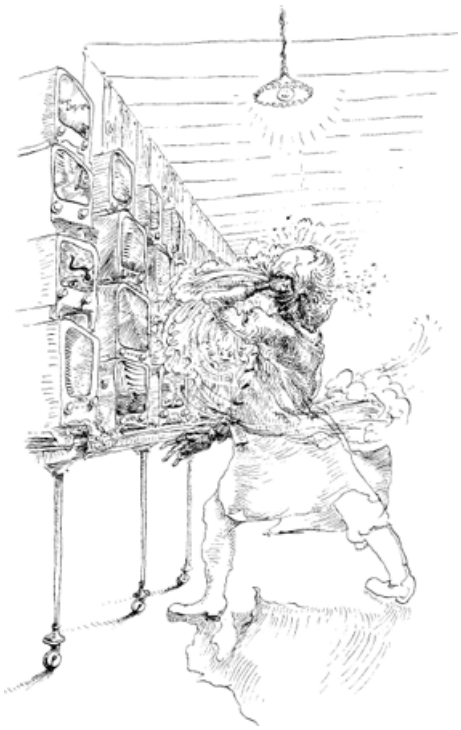

hoe een rubberreddingboot in de tijd van een seconde kan worden opgeblazen. Op grond daarvan had hij een vangnet laten construeren. Een vierkant van buizen. Twee van metaal en twee van rubber. De ene metalen buis diende verankerd te worden en droeg twee cylinders met samengeperste lucht die op afstand electronisch geopend konden worden, dan de rubberbuizen recht omhoog bliezen, die aan het andere einde raketjes droegen die afgingen als de rubberbuis in zijn volle lengte strak stond en die dan het net, dat op dat ogenblik rechtstandig omhoog stond door een zware metalen buis ook bovenaan verbonden, omlaag schoten zodat een dier dat voor een camera werd gesignaleerd gevangen was!

Bovendien, en dat was nu ook echt weer iets voor de perfectionist Borax, was er in het net enige ruimte geweven op de plaats waar het over de camera heen zou vallen, zodat die niet vernield of verplaatst kon worden, of omvallen en men dus in de monitor beeld zou houden. Als er ooit een kans was om het hydraulische net met succes te gebruiken was het nu wel, nu het te vangen dier gewoon tegen de camera aanzat en dus evenmin beschadigd zou kunnen worden als de camera en zonder kwetsuren geborgen.

Borax stompte zich nog eens voor het hoofd. Het bericht dat Ruddell naar ..... ging had tot het overhaast vertrek van zijn expeditie geleid en niemand had aan het bestaan van de hydraulische netten gedacht die nu op 4000 K.M. afstand rustig in een vergeten magazijn lagen en tot dusverre bij controles van de inventarislijst door de rijksaccountantsdienst aanwezig waren bevonden en in goede staat.

Na die twee stompen begrepen Borax' medewerkers in-

tuïtief dat er iets belangrijks vergeten moest zijn en een hunner riep zelfs uit: ‘Ja, inderdaad onze netten professor’. Borax wierp hem een vuile blik toe, want waarom in godsnaam moest *hij* altijd aan alles denken en kwam er nooit eens iemand anders op een idee.

De dienstdoende monitorbewakers werd aangezegd dat ze iedere beweging van het dier in de hoofdcaravan moesten melden en toen trok de professor zich terug met zijn staf om middelen te beramen om het dier te vangen. ‘Want die noodzaak bestaat helaas’.

Dokter Laeet en prof. Ruddell hielden na het vertrek van professor Strutt ook opnieuw krijgsraad op de kamer van de geneesheer directeur. Het onderwerp was het tweede rapport over Wappedrien uiteraard.

‘Wat vind je van die snavel?’, vroeg Laeet, ‘Want op dat punt twijfel ik toch een beetje. Je moet bij zo'n sectie toch wel durven gokken als je tot een snavel kan komen. Die uitsteeksels in de halswervels oké. Met een beetje fantasie en veel getel en geteken kon je die veronderstelling wel wagen. En wat die gekke samenbundeling van wervels in de achterrug betreft, dat is eenvoudig zéker. Ik voor mij denk dat daar de moeilijkheid van de paring in schuilt, althans bij de wijfjes’. Ruddell knikte instemmend. Er was kans dat andere expedities hun deskundigen ook nog wel over de stoffelijke resten gebogen wilden zien, al had dr. Laeet nog een apart communiquétje uitgegeven waarin vermeld stond dat het onderzoek van professor Strutt elke samenhang van het platte lijkje ‘uiteraard verwijderd had’. Toch kon er nog wel een of andere maniak zijn die nog meer hoopte te vinden, of de observaties van Strutt zou willen verifieren. Ruddel zelf bijvoorbeeld wilde best nog

wat meer weten van die strengen van de voetjes uit naar de huid en hoe het kwam dat Strutt wist mede te delen dat die strengen in ieder geval geen zenuwen waren. ‘Ik heb wel een uur door de microscoop zitten loeren, Dront,’ zei Laeet, ‘maar op dat punt ben ik het volkomen met Strutt eens’.

‘Iets vezelachtigs soms?’, vroeg Ruddell.

‘Mogelijk, mogelijk’, peinsde Henri Laeet hardop. ‘Het is allemaal zo klein en bijna onzichtbaar dat het moeilijk te karakteriseren valt. Strutt is wel geniaal hoor!’

Op dit ogenblik kwam de hoofdverpleegster binnen om te vragen of Jonas misschien even mocht binnenkomen omdat hij iets te vertellen had'. Laat die jonge onderzoeker maar gauw binnenkomen', zei dr Laeet en vlak daarop verscheen Jonas die bescheiden op de gang had gewacht in de deur. Laeet en Ruddell vroegen tegelijkertijd wat hij te melden had en schoven een stoel bij.

‘Ja ik weet niet of het iets van waarde is’, zei Jonas verlegen, ‘Ik geloof dat er op het terrein van professor Borax iets aan de hand is’. ‘En wat dan wel?’, vroeg Ruddell. ‘Eerst was daar altijd een treurige en zenuwachtige stemming, maar vanmorgen toen ik even naar mijn grootvader geweest ben op mijn brommer zei die dat het er alle schijn van had dat men daar met iets bezig was’.

‘Wel, wel’, riep Ruddell en dr Laeet zei, ‘Dront, je bent onverbeterlijk’.

‘Op de terugweg ben ik toen zo dicht mogelijk langs hun hoofdkwartier gereden en langs de berm van de weg zag ik hun koerier. Die lag daar te slapen, maar ik liet mijn motortje toen zo veel mogelijk lawaai maken; expres om hem wakker te krijgen en vroeg hem, toen hij ging zitten, of er iets aan de hand was’.

‘Ze hebben iets op de t.v.’, zei hij toen', maar ze houden het voor zich, want toen ik ook in de caravan met al die t.v's binnen wilde, hielden ze me tegen'. Daar was hij woedend over, die koerier. Ze hadden hem verder alleen maar gezegd dat hij zijn bek moest houden; maar ze konden van hem de pest krijgen al die verwaande rotkerels en daarom vertelde hij het mij ‘onomwonden’, zoals hij zei.

‘Wat ze precies op de t.v. - hij bedoelde natuurlijk monitor - zagen wist hij natuurlijk niet maar het was heel duidelijk ontzettend belangrijk. Ik denk misschien zelfs wel het mannetje van het doodgereden wijfje’.

Prof Ruddell en dr Laeet keken elkaar aan.

‘Als dat zo is dan gaat Borax hem natuurlijk proberen te vangen’, riep Ruddell. ‘Dat denk ik wel’, zei Jonas, ‘Want de koerier zei ook nog iets over besluipen als het dier daar bleef zitten tot vannacht’.

‘Dat moet tot iedere prijs voorkomen worden. Ik begrijp trouwens die Borax niet’, zei prof Ruddell, ‘want het enige slimme dat hij tot dusverre gedaan heeft is het plaatsen van al die camera's, inplaats van voortdurend met zijn mensen door het veld te lopen van en naar de schuilhutten en wie weet valkuilen. Daarmee jagen ze dat dier alleen maar op en van terrein naar terrein, tot het zich geen hemelse raad meer weet en zo angstig wordt dat het misschien de weg wel oversteekt of te water raakt’. Laeet knikte. ‘Dat heeft er van het begin af aan dik ingezeten’, knikte hij. En nu, na al die idiote sensationele krantenberichten heb je kans op een nieuwe stormloop van ‘de media en daarmee op een tweede platgereden exemplaar’. ‘Het bedonderde is dat *ik* in ieder geval niet opnieuw naar Borax kan gaan om het uit zijn kop te praten, want mijn bezoek van gisteren viel ook al zo slecht als het maar kon.

Als ik daar vandaag wéér verschijn, denken ze zo vast als een huis, dat ik ze opnieuw een hak wil zetten. Ze *moeten* dat beest ongemoeid laten en tot rust laten komen, want als het waar is dat hij vlak voor een camera zit en niet van zijn plek komt, dan zal hij er wel niet al te best aan toe zijn'. 'Ken jij professor Borax?', vroeg dr Laeet nu aan Jonas. 'Hij heeft mij natuurlijk net als iedereen gevraagd wat ik zag en wat ik dacht toen die andere onder de wals vandaan kwam', zei Jonas. 'En daarna gaf hij me twee biljetten van 25. Om alles wat ik hoorde en dat misschien van belang zou zijn aan hem te komen vertellen'. 'Dan moeten we iets bedenken dat je gehoord kan hebben en dat moet jij hem dan nog vóór vanavond gaan vertellen', riep Ruddell. 'En dan moet je erbij verhalen dat je grootvader die het terrein kent als niemand anders je gezegd heeft: als ze nou maar niet op dat beest gaan jagen, of zoiets, omdat als ze dàt doen ze nou net het stomste doen dat ze kunnen verzinnen, omdat ie dan uitgeput raakt, aangezien hij de laatste tijd natuurlijk toch al zo opgejaagd is. Je moet in geen geval mijn naam noemen, want dan doet hij het juist wèl!' 'Maar wat kan Jonas dan vertellen dat voor Borax van belang kan zijn?', vroeg Laeet zich af. 'Nou bijvoorbeeld dat Fenja toch weet wat de naam van het dier is'.

'Dat heb ik ze gisteren zelf al verteld', riep Ruddell. 'Maar ze hebben het niet opgeschreven daar, zegt Fenja', riep Jonas.

'Hoe weet je dat?', vroeg Laeet.

'Nou, iemand van hun is vannacht bij Fenja komen vragen of zij het nog wist, omdat zij voor u naar L. heeft getelefoneerd', riep Jonas, prof. Ruddell aankijkend. 'Vannacht?', vroeg dr Laeet. 'Ja iemand van professor Borax die doet of hij haar verliefde is. Maar dat is hij helemaal niet. Hij maak-

te alleen maar werk van haar, zegt Fenja, om haar uit te horen'.

'De Mata Hari van...', schreeuwde Ruddell. Dr Laeet die door zijn lange verblijf in dat ziekenhuis in dat gat zeer puriteins geworden was en hoogst ongaarne van bedavonturen van zijn verpleegsters en andere medewerkers hoorde, was zeer verontwaardigd over dit soort methoden, maar Ruddell riep vrolijk: 'Die Fenja, die wil ook wel es wat'. 'Nou', zei Jonas na enige aarzeling, 'ze vond hem nogal een "droog type", zei ze tegen mij'.

'Ja wat een weer! Voor Borax is geen type droog genoeg. Maar dat jij je hele personeel de hoer laat spelen had ik toch niet van je gedacht, Henri...'. Henri keek zeer zuinig en mompelde dat er moeilijk aan telefonistes te komen was hier.

'Kortom, Jonas gaat straks terug naar Borax' video circus om ze daar te vertellen dat het dier dat ze op die monitor hebben een goendroen is en dat die naam voorkomt in de oeroude Finse legende van "Kukka huomiseksie", het heldendicht over Turgor'. Hij nam een stuk papier en schreef het er met grote letters op. Hij overhandigde het vervolgens aan Jonas die zei: 'Heeft u nóg een stuk papier, dan schrijf ik het over, want misschien kent hij uw handschrift wel'. Daar stonden Ruddell en Laeet van te kijken. Ze wilden Jonas' lof zingen, maar hij onttrok zich daaraan door op te staan en te zeggen, dat hij nu dan maar meteen ging en verslag zou uitbrengen als hij terug was. 'Dan ga ik eerst van het geld van professor Borax nieuwe schoenen voor mijn grootvader kopen. Dan kom ik dààr vandaan inplaats van hier vandaan, dat lijkt me beter'. En weg was hij. Laeet en Ruddell vonden dat ze iets voor Jonas' toekomst moesten doen. 'Die jongen is inderdaad uitzonderlijk', zei

Laeet. ‘Ik zou hem zo als medewerker willen hebben als hij van school af is en laten studeren’, mompelde prof Ruddell en het was duidelijk aan hem te zien, dat hij meende wat hij zei.

Het was eigenlijk tekenend, zowel voor Jonas als voor diens grootvader, dat die oude peau de suède schoenen hen zo dwars zaten. De haat die de grootvader tegen die dingen koesterde kwam voort uit de afkeer die Jonas' stiefmoeder hem inboezemde. Jonas' moeder was altijd de oogappel van haar vader geweest, haar dood had hem ontzettend veel verdriet gegeven en het feit dat Jonas' vader zo snel daarna hertrouwd was met een jongere vrouw die zich vrijwel meteen als een onbeschrijfelijk sekreet ontpopte, dat Jonas het leven zuur maakte en diens grootvader pestte en zijn oude dag bedierf door haar gierigheid ten opzichte van hem en Jonas, verbitterde hem iedere dag meer. Op het laatst was hij maar in zijn woonwagentje gevlucht. Tegenover anderen deed hij altijd of hij zich daar het meest op zijn gemak voelde, maar in werkelijkheid was zijn eenzaamheid als de betonmakers vertrokken waren en hij alleen achterbleef bij de stoomwals en die kille nieuwe betonweg, verschrikkelijk. Zo verschrikkelijk dat hij vaak huilde als hij weer zijn eenzame potje stond te koken. Bijna iedere dag hetzelfde en wel spekpannekoeken met stroop. En intussen liet Jonas' stiefmoeder zijn kostgeld bij de aannemer van zijn loon afhouden; ook een rotstreek van die aannemer, maar tegen die man deed de stiefmoeder altijd lievig en uitdagend, dus die man verwachtte daar ooit best nog eens iets van.

Haar weigering om Jonas schoenen te laten kopen had al zijn wrok nog eens extra aangezet en toen Jonas dan zelf

die oude peau de suède schoenen had opgeknapt en met een gezicht, dat tegelijkertijd zielig was vanwege de oude rommel waar hij mee aankwam en toch nog de mogelijkheid open hield dat zijn grootvader verrast zou zijn, had de grootvader de stommiteit die hij zich zelf niet vergaf begaan, door overduidelijk te laten merken hoe rot hij alles vond.

Voor hem en voor Jonas; maar dit keer vooral voor zich zelf omdat hij zijn hele leven de pest had gehad aan mensen die peau de suède schoenen droegen; mannen vooral, omdat hij het zulke nuffige dingen vond.

Toen Jonas later met professor Ruddell langs was gekomen had hij gezien hoe jammer Jonas het vond dat hij die schoenen niet aanhad. Inplaats van maar weer te berusten had hij ze dus waarschijnlijk weggegooid.

Jonas had er, toen hij de oude schoenen kon bemachtigen helemaal niet aan gedacht dat zijn grootvader nu juist zo'n afkeer had van peau de suède. Pas later herinnerde hij zich, dat zijn moeder haar vader daar wel eens mee plaagde en juist haar verwachting uitsprak dat die hem heel jeugdig zouden staan. ‘Als je het maar laat’, riep hij dan. Jonas vond het stom dat hij zich dat niet had herinnerd toen hij die oude schoenen opknapte en hij was nu dus met heel wat meer verwachtingen op weg naar de stoomwals met op zijn bagagedrager precies de schoenen waarvan hij wist, dat de oude man ze prachtig zou vinden.

Wat hij niet wist was dat die oude schoenen zijn grootvader zò dwars zaten in zijn eenzaamheid met een overvloed van tijd om te zitten tobben, zò ver hadden gebracht, dat hij ze met al zijn kracht echt zo ver mogelijk had weggegooid, omdat hij ze niet meer kon zien. En dat hij later had bedacht dat Jonas mogelijk opnieuw naar die

schoenen zou vragen en zou merken dat die er al helemaal niet meer waren.

Dat wilde die oude hem nu ook weer niet aandoen en op die manier was hij de vorige dag die schoenen weer gaan zoeken. Hij zou ze dan weliswaar niet terugzetten in zijn woonwagentje, maar toch dicht erbij, zodat hij ze in ieder geval kon laten zien en Jonas dus niets te weten zou komen van zijn woedeaanval. Hij was op precies dezelfde plaats gaan staan, waar hij stond toen hij die schoenen weggooide en realiseerde zich nu dat hij nog wèl wist in welke richting hij de tweede schoen had gegooid, maar niet meer waar de eerste naartoe was gevlogen omdat hij die zo in blinde drift had weggeslingerd. De tweede, de linkerschoen vond hij inderdaad na een kwartiertje zoeken terug en hij nam het gehate ding weer op; maar zijn speuren naar de rechterschoen bleef vergeefs en het werd bovendien te donker en hij verrekte van de honger en hij zou de pannekoeken in zijn woonwagen moeten maken inplaats van buiten en dus de hele nacht in de stank van die vette olie moeten liggen en toen had hij met de tranen in zijn ogen gemompeld: ‘Vergeef het me maar, jongen’ en had de linkerschoen ook maar weer weggeslingerd, met nog meer kracht en zonder in het donker precies te weten welke kant op, zodat hij in ieder geval niet opnieuw in de verleiding zou komen om de schoen terug te zoeken. De schoen vloog in de richting van een beek en kwam zelfs aan de overkant terecht.

Inderdaad deed hij die nacht geen oog dicht vanwege zijn ergernis over de pannekoekenstank die zelfs zijn neus - waar hij vaak aan trok als hij niet kon slapen, of wanneer hij met problemen zat - vettig en zeer glad maakte van de oliedamp.

Toen hij dan Jonas aan hoorde komen wuifde hij niet al uit de verte, maar keek hij juist zeer studieus naar het peilglas van de stoommachine. Dat hielp natuurlijk niets en toen keek hij dan maar naar Jonas die met een verheven gelukkig gezicht een schoenendoos omhoog hield.

'Pak maar es uit', riep Jonas.

Inderdaad waren het precies de schoenen die de oude hebben wilde en toen hij zijn pantoffels van zijn voeten schudde en de nieuwe schoenen paste, kreeg hij zijn voeten er zonder moeite in.

'Nou kan je die oude peau de suède krengen wel weggooien oude nuf, riep Jonas. Zijn grootvader knikte en zei niets. Wel vroeg hij of Jonas vanwege de feestelijke dag 'die je me hebt toebereid' wilde blijven eten. Jonas antwoordde dat dit niet mogelijk was. 'Ik heb zelfs een beetje haast', zei hij, 'want ik ben onderweg voor professor Ruddell en de geneesheer directeur van het ziekenhuis'.

'Toemaar!', riep de oude. 'En ook naar het hoofdkwartier van professor Borax hier vlakbij met iets dat ik gedeeltelijk zelf te weten ben gekomen, en gedeeltelijk van professor Ruddell gehoord heb'. 'Je wordt zelf nog een geleerde als je niet uitkijkt', meende zijn grootvader, die er overigens aan toevoegde, 'Ik wou dat al dat geleerde spul hier es opdonderde, dat zou heel wat wijzer zijn!'

Jonas praatte ook nog wat met de betonmakers en de chauffeurs die de wonderlijkste fantasieën ten beste gaven over wat ze die dag in de krant gelezen hadden tot roem van hun vaderland en die aan Jonas vroegen of hij nu een idee had hoe zo'n dier nou uitgerekend precies op deze weg terecht gekomen was, want hoe bijzonder Wappedrien geweest moest zijn hadden ze nu ook wel in de gaten. 'In de hele wereld wordt nergens anders over gespro-

ken, denk ik', zei Jonas. 'En volgens mij staat er nog veel meer te gebeuren. Misschien hebben ze morgen al nòg groter nieuws'.

'Dat zal jij weten...!', riep een van de chauffeurs. Maar toen die Jonas' grootvader geheimzinnig zag knikken bedaarde hij meteen, om vervolgens met enige eerbied naar Jonas te kijken. 'Mijn kleinzoon schijnt er inderdaad bij betrokken te zijn', zei de grootvader. Natuurlijk wilde iedereen toen méér weten, maar Jonas voelde dat het geen zin had om over de oude Finse legende te beginnen: ze wilden feiten. 'Ze zijn bezig de zaak in elkaar te passen', zei hij, 'alle gegevens waar ze nu over beschikken bedoel ik en men verwacht daar heel bijzondere dingen van'.

Daar was niet veel mee gezegd, al maakte het duidelijk dat Jonas inderdaad omgang had met de geleerden die hier rondtrokken.

Jonas zoende zijn grootvader en groette de anderen vertrouwelijk en vertrok toen op zijn brommertje; telkens nog wuivend en zeer tevreden met de omstandigheid dat de mannen die aan de weg werkten bleven staan waar ze stonden en even lang terugwuifden!

De zekerheid dat hij informatie bij zich had die prof. Borax hebben wilde (Fenja's nacht) deed Jonas onbeschroomd de caravan van de professor en zijn staf naderen. Hij stapte lenig af, zette zijn brommer tegen een boom, liep het trapje op en klopte op de deur. Een lid van de stuurgroep van Borax' onderzoek deed hem open en vroeg wat hij wou. Jonas zei dat professor Borax hem gevraagd had langs te komen als hij iets wist in het belang van het onderzoek en daar was hij dan.

'Er is hier een jongen', riep de man die hem open had ge-

daan, doch die door in de deur te blijven staan Jonas de toegang vooralsnog belette, ‘die zegt dat u, professor Borax hem kent en dat u hem bovendien gevraagd hebt om hier te komen als hij een mededeling te doen had’. Nu kwam de professor ook naar het deurtje toe, glimlachte aangenaam en zei: ‘Inderdaad; de vinder van het kadaver. Kom binnen jongen en maak het je gemakkelijk. Wat heb je voor nieuws?’. ‘De naam van het dier en de naam van de legende uit Finland van de held Turgor’. Professor Borax keek spottend naar het staflid dat in Fenja's bed er niet in geslaagd was die belangrijke inlichtingen los te krijgen en zei tegen Jonas, terwijl hij een papier voor zich nam: ‘Brand maar los’.

‘Het dier is een goendroen. Er is sprake van goendroens in een oeroude Finse legende die de strijd verhaalt van de held Turgor. De legende heet “Kukka huomiseksie”. Er wordt daar een goendroen in gedood en de plaats waar dit gebeurde is lange tijd in ere gehouden’. Iedereen stond paf. ‘En wat betekent dat Kukka-je-weet-wel?’, vroeg Borax. ‘Bloei van morgen’ of misschien ook wel ‘Een bloem voor morgen’, zei Jonas die tijdens zijn wandeling met Ruddell over diens terrein zeer goed geluisterd had.

‘Je kent professor Ruddell zeker ook!’, sprak Borax. Jonas knikte en zei: ‘En dokter Laeet ook en professor Strutt heb ik ook ontmoet.’

‘En ontfutsel je iedereen zijn geheimen?’.

‘Ik heb gelukkig niemand iets hoeven te ontfutselen!’, zei Jonas. Maar ik ken het terrein hier goed en wijs nogal eens iemand de weg’.

‘Dan zal ik jou eens wat vertellen beste jongen. Jij hebt die platgereden goendroen gezien, maar wij hebben hier van vannacht af óók iets te zien gekregen. Oók een goendroen,

maar geen platte. Zelfs geen dode. Een springlevende! En als beloning mag jij die ook zien want hij schijnt zo moe te zijn, dat we als het donker gevallen is een poging zullen wagen om hem levend in handen te krijgen'.

Jonas keek de professor met opengesperde ogen aan. 'Ik geloof als ik het eerlijk mag zeggen, dat vangen mij gevaarlijk lijkt. U zit hier dicht op de weg en het is daar na de kranteberichten langzamerhand weer vol auto's van journalisten en fotografen. Als de goendroen merkt dat hij beslopen wordt, vlucht hij waarschijnlijk angstig weg en als hij dan op de weg terecht komt, net als de vorige, blijft hij daar misschien ook wel net als de vorige zitten en dan kan hij ook wel overreden worden. Als hij zo moe is dat hij al de hele dag stil is blijven zitten, dan komt dat vast omdat ze overal achter hem aanzitten. Hoe minder hij zich bedreigd voelt hoe meer kans heeft u, dat hij hier in de buurt blijft, zodat u hem in zijn doen en laten kan volgen met de video camera's'.

Professor Borax en de leden van diens staf wisten niet wat ze hoorden. Het ontging hen even dat de woorden 'in hun doen en laten volgen' gisteren ook door Ruddell waren gesproken, omdat ze zich eigenlijk weinig meer herinnerden van wat Ruddell gezegd had, behalve dan dat hij zich verveelde, waardoor ze allemaal waren dichtgeklapt; maar nu zei deze jongen zulke verstandige dingen die het overwegen waard waren, dat ze die eenvoudig wel in hun overwegingen *moesten* betrekken!

En leuk was dat niet, want ze hadden de hele dag al ruzie zitten maken hoe ze de goendroen zouden besluipen en van de uitkijktoren foto's gemaakt van het terrein tussen die toren en camera 21 en enkele leden hadden de vilten cirkelvormige sluipschoenen al aangetrokken en nog weer

eens geoefend door een meter of twintig in de richting van camera 21 te sluipen. In de allergrootste stilte hadden anderen de monitor in de gaten gehouden die de goendroen in het beeld had. Maar het dier had zich niet bewogen. Alleen hadden enkelen gemerkt dat het slurfje dat uit een van de juist iets boven de huid uitstekende dofglanzend ringvormige openingen tevoorschijn kwam *mogelijk iets sneller bewoog* dan daarvòòr het geval was. Anderen hadden dat ontkend of in ieder geval niet gezien, zodat - en de school van Borax was wat *feiten* betreft nu eenmaal onverbiddelijk - dit heftiger bewegen niet als een feit was vastgesteld.

'We zullen ons nader moeten beraden, heren', zei Borax met besliste stem. 'Wat onze kleine geleerde hier gesteld heeft vraagt om dat beraad'.

'Wilt u intussen, dr Muilt, hem de monitor tonen'. Een man met een nogal aardig gezicht stond op en vroeg Jonas om mee te komen naar de monitorcaravan.

Jonas volgde hem popelend.

Ze betraden de caravan, waar een halfduister heerste en even later zag Jonas met zijn eigen ogen wat de geleerden in zo'n triomfantelijke stemming had gebracht. Hij keek er wel tien minuten naar en de monitorwachters keken op hun beurt die tien minuten even gespannen naar Jonas, als Jonas naar de goendroen. De levende. Ook hij zag het bewegen van het slurfachtig orgaan, de kleur, die niet helemaal egaal was en op twee plaatsen een iets ruiger deel van de huid vertoonde, alsof er hele korte haartjes toch waren. 'God, wat wonderlijk', zei hij toen zacht en dat brak de spanning.

Want Jonas was de eerste buitenstaander wiens reactie men vers kon waarnemen en die reactie was geen andere

dan zij als insiders ten beste hadden gegeven, al hadden zij dan niet letterlijk ‘God wat wonderlijk’ gezegd, maar het wonderlijke meteen in het genie van professor Borax gelegd, die met zijn visuele methodiek als eerste een levend exemplaar van de goendroens voor hun ogen had gebracht.

Het lid van de stuurgroep dat Jonas had begeleid stelde hem voor langzamerhand maar weer eens naar Borax te gaan. Op weg daar naartoe zei hij nog dat Jonas' advies om het dier niet te besluipen vanwege het risico dat het dan mogelijk de weg op zou vluchten hem zo verstandig voorkwam, dat hij tijdens de beraadslagingen die nu zouden volgen àlles zou doen om het plan tot besluiping geen doorgang te laten vinden. Jonas reageerde daar nogal flauwtjes op, want hij zei dat wanneer men maar voorzichtig zou zijn het gevaar misschien nog wel zou meevallen; in ieder geval zou men dan op slag een heleboel meer weten. ‘Ja, jij hoopt nu zeker net als prof Ruddell dat de goendroen op diens terrein zal vluchten. Begrijp ik best hoor. Maar ik denk toch niet dat Borax daarin loopt’. Hij gaf Jonas een vrienschappelijk klapje op zijn schouder en keek hem glimlachend aan.

In de stafcaravan waren de besprekingen van de stuurgroep al begonnen toen Jonas binnenkwam om afscheid te nemen van prof Borax die hem nog eens met grote nadruk bedankte en toen zei: ‘Die geleerde Strutt en de geleerde Laeet en naar ik vermoed de zeergeleerde Ruddell hebben wel enige gegevens bekend gemaakt, maar van die ronde verhogingen op de huid en dat slurfachtig uitsteekseltje hebben ze niet gerept. En dat kon toch wel eens de sleutel tot het geheel van geheimzinnigheden zijn die men tot dusverre heeft onthuld. Het stuk huid dat wij nu waar-

nemen toont in ieder geval reeds aan, dat de huidstructuur op sommige plaatsen afwijkingen vertoont van het model dat de verpleegsters genaaid hebben'.

'Voor zo ver ze ons daar niet opzettelijk mee genaaid hebben', sprak Borax' ornithologische adviseur. En hij oogstte daarmee veel succes.

Jonas wist duidelijk niet wat hij daarop moest antwoorden. Alleen dat hij dacht dat prof Strutt alles heel eerlijk had gedaan. 'Nou het is in ieder geval mooi dat je nog zoveel geloof hebt in de mensen', zei Borax en hij gaf Jonas nu *drie* biljetten van 25 met de aansporing om terug te komen als hij weer inlichtingen had. 'Hoewel wij nu wel mogen aannemen dat alle verdere inlichtingen van òns zullen moeten komen', voegde hij er aan toe. Hij stak Jonas de hand toe en die zei 'Dank u wel professor. Ik wens u ook veel succes toe'.

Toen men hem op zijn brommertje hoorde wegrijden had men het er nog even over dat hij een slim en beleefd ventje was, dat het best eens ver kon schoppen.

Jonas reed snel naar huis en niet naar het ziekenhuis.

Er was niemand thuis, maar zijn stiefmoeder had een briefje achtergelaten waarop stond: Er staat een bord met eten in de ijskast. Warm het maar op en doe het gas uit. Dat deed Jonas en hij zat nog met lange tanden het smakeloze hapje weg te werken toen er een auto voor de deur stopte. Even later belde dr Laeet aan om te kijken of er iemand thuis was. Jonas deed hem open en toen kwam ook professor Ruddell uit de auto en volgde Henri Laeet naar binnen.

Ze feliciteerden Jonas uitbundig met zijn succes.

Jonas keek hen vragend aan.

'Weet je het dan nog niet?', vroeg Ruddell.

Jonas knikte van nee.

‘Maar je bent toch in het hoofdkwartier van Borax geweest?’.

‘Ja, eerst naar mijn grootvader en toen naar de caravan’. ‘En je hebt daar toch zeker wel iets gezegd over het gevaar dat verbonden zou zijn aan een poging om de goendroen te vangen?’.

Jonas knikte weer. Hij maakte een verlegen en enigszins schuwe indruk. ‘Ze zouden het bespreken’, zei hij toen. ‘Nou, dat hebben ze gedaan! Ze hebben zojuist een communiqué uitgegeven waarin staat dat zich een goendroen ophoudt op hun terrein. Dat ze het dier observeren en dat de gevolgde methodiek in geen geval het gevaar in zal houden, dat het dier zal worden opgejaagd en daarbij op de weg zal belanden. Vooralsnog zal men van iedere poging om het te vangen afzien’.

‘Dat heb jij dan toch maar bereikt’, zei Ruddell met enig ontzag. En dat ontzag was duidelijk: het was toch maar zo, dat twee vooraanstaande personages naar Jonas toekwamen om hem hulde te brengen.

Jonas zuchtte.

‘Voel je je niet goed? Steek je tong es uit’, zei dr Laeet en professor Ruddell vroeg of hij daarom niet was teruggekeerd naar de directiekamer van Laeet en direct naar huis was gegaan.

‘Ik had geen puf’, antwoordde Jonas.

‘Puf, wat nou puf? We hadden het toch afgesproken en je zult daar toch ook al wel gemerkt hebben dat ze aandacht schonken aan het advies om het dier niet te besluipen en te vangen?’ ‘Eerst niet, want ze dachten dat ik gestuurd was geloof ik. Maar toen hebben ze me laten zien wat zij zagen en toen heb ik daarna gezegd dat het misschien ook wel

niets gaf, als ze zouden proberen er naartoe te sluipen'. 'Waarom in godsnaam?', riep Ruddell.

Jonas keek nu zeer verlegen naar de grond.

'Hé word es wakker, boy', zei Laeet.

'Ik durfde niet', fluisterde Jonas.

'Wat niet? Nog eens zeggen dat ze niet op de goendroen af moesten gaan?', riep Ruddell.

'Nee, dat durfde ik niet', zei Jonas.

'Maar jij vond het zelf toch ook van dat gevaar op die drukke weg...!'

Jonas knikte. 'Maar niet meer, toen ik uit de video caravan kwam. Het was zo'n aardige man, die het me liet zien'. Ruddell en Laeet keken in starre verbazing naar Jonas. 'Vind je ons dan niet aardig?', vroeg Laeet.

'Oh best', antwoordde Jonas.

Het was nu even stil. De bezoekers begrepen er niets meer van. Eerst al niet toen hun jeugdige medewerker maar niet terugkwam van zijn missie bij Borax, na zijn slimme plan om eerst naar zijn grootvader te gaan en van die kant af het terrein van Borax te benaderen en nu helemaal niet meer omdat de jongen zich totaal anders gedroeg dan eerder op die dag en trouwens in het algemeen.

'Ben je geschrokken van de goendroen?'

Jonas schudde heftig ontkennend zijn hoofd.

'Wat dan? Je doet zo vreemd'.

'Het was een schoen van mijn grootvader', zei Jonas toen heel zacht en ik durfde ze het niet te vertellen, want ze hadden er allemaal al heel lang over gedacht. Maar als ze er naartoe sluipen zullen ze het zelf zien. Niet dat ie van mijn grootvader was natuurlijk, maar wel dat het een schoen is. Een linkerschoen. Van peau de suède. Mijn grootvader wilde ze niet. Hij is nog een beetje ouderwets.

Hij had ze van mij gekregen omdat ze hem thuis geen nieuwe schoenen gunden. Maar toen heeft hij ze weggegooid. En later denk ik nòg eens wat verder, want in één keer kan hij ze niet van zijn woonwagen tot voor camera 21 gooien, dat is veel te ver, al is hij nog best sterk!'

'Dus...', schreeuwde Ruddell die een storm van schaterend leedvermaak in zich voelde uitbreken, 'dus...die hele troep zit naar een oude schoen te loeren...dat kan je toch niet menen!' Jonas knikte.

Zelfs Henri Laeet, bepaald geen schateraar, veegde met de linker hand een glimlach van zijn mond.

'Ze kunnen het niet helemaal helpen', zei Jonas nu, 'want grootvader heeft die schoen per ongeluk vlak voor de lens van die camera gegooid, zodat je er maar een klein stukje van kan zien. Alleen twee ogen eigenlijk, of liever vetergaten en een klein stukje veter dat door de wind in beweging wordt gehouden. Ik had geprobeerd die schoenen nog wat op te knappen voordat ik ze aan grootvader gaf, daarom zag ik het wel, want ik had nogal ruw met een stalen borstel gewerkt en op een paar plaatsen kon je dat zien ook. Het is echt een schoen. Maar ik durfde het ze niet te zeggen omdat ze allemaal geloofden dat ze een goendroen zagen. En daarom heb ik ook later gezegd dat ze er eigenlijk best naartoe konden sluipen. Dan merken ze het tenminste zelf Nu blijven ze misschien nog een hele tijd denken dat ze een goendroen te pakken hebben en dat vind ik gewoon zielig'.

Dat vond Ruddell helemaal niet, maar dr Laeet vond het in Jonas te prijzen dat hij geluisterd had naar de stem van zijn goedheid en hij zei dan ook: 'Dront, hou op met je betoon van vrolijkheid. Leedvermaak is in het algemeen niet zo best, maar in de wetenschap hoort het helemaal niet

thuis. Van weten en wijsheid is de tweede het best en ik bewonder jou er te meer om, Jonas'.

Daar kon Ruddell het voorlopig mee doen. Hij mompelde iets onverstaanbaars en vervolgens was hij het, die verlegen naar de grond zat te kijken.

Maar toen Jonas voorstelde om nu het donker werd naar camera 21 te sluipen en de schoen weg te halen, vond hij dat toch te ver gaan. Jonas zei toen dat ze toch maar gehoor hadden gegeven aan Ruddells eigen advies. En dat hun flater al groot genoeg was en niet nog een paar dagen moest voortduren. Omdat de kans dan groot was dat ze nog meer wetenschappelijke ontdekkingen zouden doen aan die schoen en dan zou die flater de hele wetenschap in het algemeen belachelijk maken. Het verste waar Ruddell toe te krijgen was de goedkeuring van een plan van Jonas om samen met het vriendje van wie hij de schoenen had gekregen de linkerschoen voor de camera weg te halen en mee naar huis te nemen. Jonas had in de monitor caravan goed gekeken waar de andere camera's stonden en hij dacht wel bij no 21 te kunnen komen zonder al te veel camera's te passeren. Trouwens, ze keken alleen maar naar die 21 en het enige dat ze zouden zien was, dat de goendroen verderop ging. Terug zouden ze dan zo hard mogelijk naar de weg lopen, waar de snelle auto van Ruddell dan klaar moest blijven staan, zodat ze ver weg konden zijn als er in Borax hoofdkwartier alarm gemaakt zou worden en alle monitors weer bewaakt, om te zien waar de goendroen nu was.

Laeet vond het een uitnemend plan en na veel ‘vooruit nou Dront’, kwam eindelijk het verlossende ‘voor Jonas en jou dan Henri’ van Ruddells lippen en even later haalden ze Jonas' vriendje af en stoven ze de nieuwe betonweg op.

Twintig minuten later zag een van de twee monitor observators (de andere dommelde met brandende ogen van zijn getuur) een lichte beweging in de goendroen en enig wankelen. Onmiddellijk bonsde zijn hart in zijn keel, want het etmaal van onbewegelijkheid van het dier had hem aan het twijfelen gebracht of het dier werkelijk nog wel leefde. Maar nu bewoog het. Het zakte even bijna weg uit het beeld en de bewaker gaf een schreeuw die zijn collega wakker deed schrikken. Samen zagen ze de rand van de goendroenrug nu helemaal aan de onderkant op de monitor in beweging komen, sneller toen, vervolgens die rand schuin omhoog vliegen alsof er een grote sprong werd voorbereid en toen was er ineens niets meer te zien. De twee observators keken elkaar aan en toen weer naar de monitor en vervolgens naar de no's 20 en 22 die het dichtste bij waren en deden daarbij precies wat Jonas wel verondersteld had, want als ze naar no 30 gekeken zouden hebben, dan zouden ze vlak achter elkaar vier benen hebben gezien. Nu drong het nog net tot hun door dat no 30 een moment beeld gegeven had, maar determineren konden ze het niet, al leek het hun toe dat het een beeld over de hele hoogte van de beeldbuis geweest moest zijn.

Hun verwarring was zeer groot; maar toch maakte een van de wakers alarm op het hoofdkwartier dat even later weer volliep met geleerden voor wie goede raad duur was, want Borax zelf was naar..... gereden en zat met een biertje bij de information desk om toelichting te verstrekken op zijn communiqué, dat veel opzien had gebaard en evenveel jalouzie bij de stafleden van andere expedities.

Het enige dat men, nu het donker gevallen was, kon doen was intensieve bewaking van alle monitors en twintig minuten later zat de monitor caravan weer propvol met voor

zich uit starende mensen en was de koerier onderweg naar Borax, wiens komst dringend gewenst was.

De professor nam het kalm op. Er was niets gebeurd dat de goendroen verjaagd kon hebben en vermoedelijk zou hij wel spoedig en dan hopelijk wat completer voor een andere camera verschijnen. Het was aannemelijk dat het dier honger had en in de rust van de nacht op zoek was naar voedsel. ‘Eigenlijk ben ik opgelucht heren’, zei Borax dan ook, toen hij de monitor caravan betrad. ‘We zullen nu méér zien van hem dan het afgelopen etmaal’. Men toonde hem enige foto's die men van het monitorbeeld gemaakt had en inderdaad: een volgende verschijning van de goendroen voor een camera zou vrijwel zeker meer te vertellen hebben dan men nu wist, ook al zou men vergrotingen van de gemaakte foto's blijven bestuderen.

Zo bleef de hoop dus levend dat men met de visuele methodiek Bladroes in zijn doen en laten zou kunnen volgen tot het ogenblik gekomen zou zijn waarop men er zo veel van zou weten, dat men met andere onderzoekingen zou kunnen beginnen om behalve het gedrag van de goendroens van hun *opbouw* en *physieke* functies meer te weten zou kunnen komen, dan het lijkje van Wappedrien zou kunnen leren. En daarvoor zou het toch nodig zijn hem te vangen.

Het is niet te verwonderen dat de atmosfeer bij de andere expedities landerig begon te worden. Men had daar intussen zeer wel begrepen dat de visuele methodiek van professor Borax de beste kansen bood en ook dat men met het gedonderjaag met schuilhutten en tenten het beest verdreven had naar de rust die het terrein van Borax bood. Dat was evident.

Hier en daar gingen dan ook al stemmen op om - voor

de zoveelste keer - Borax de triomf te laten. Vooral toen hij via de information desk op ruime schaal de foto's verspreidde van de video opname van de letterlijk tegen de lens van de camera rustende goendroen, begreep men dat de kans om de goendroen weer van Borax' terrein weg te krijgen verwaarloosbaar was, tenzij men daar een drijfjacht zou gaan beginnen. Daarvoor had men in weerwil van alle chauvinisme te veel wetenschappelijk fatsoen en daarvoor bespeelde Borax trouwens de publiciteitsmedia te behendig. Er zou een enorm schandaal ontstaan en dat kon practisch geen van de aanwezige expedities zich veroorloven, zonder de openbare mening tegen te krijgen. En wie weet politieke repercussies!

Een week later vertrokken dan ook verscheidene expedities en versperden hun caravans de smalle straten van ..... opnieuw. De bewoners van het stadje vonden het wel jammer, want het was gedurende de tijd van al die vreemdelingen toch iets minder saai geweest dan anders. Een van de caféhouders had reeds tekeningen voor een te bouwen hotel ingediend bij het gemeentebestuur in de overtuiging dat het ‘gebied van de goendroen’ toch een trekker zou blijven en de kans dat hij een bouwvergunning zou krijgen was groot, hoewel iedereen zag dat het hotel een ongehoord misbaksel zou worden. Maar ja een lelijk hotel is toch altijd beter dan geen hotel en mogelijk zou het toch een blijvende verandering in de saaiheid teweeg brengen. Professor Ruddell wist eigenlijk ook niet meer wat hem te doen stond. Hij kende de Finse legende nu wel uit zijn hoofd en op zijn brieven naar Finse universiteiten over het eventele bestaan van meer litteratuur met verwijzingen naar de goendroen er in, kreeg hij zulke vage antwoorden, dat hij er absoluut niets mee kon beginnen. Hij had ook

gevraagd om foto's van het puntige struikje waarvan in de legende sprake is, maar hij kreeg een antwoord waarin je de afzender hóórde giechelen. Er was in heel Finland niemand meer te vinden ‘uiteraard’ (stond er) die zou weten in welk gebied precies de legende ontstaan kon zijn, laat staan dat men, zou men al een gok doen ten aanzien van dat gebied, daar nog dat puntige struikje op zou kunnen sporen, ‘aangezien’, stond er heel puntig, ‘struiken de eigenschap hebben om verder te groeien en daardoor andere vormen aan te nemen, of om dood te gaan en trouwens ook vaak verwijderd worden ten behoeve van nederzettingen’. Ruddell begreep dat hij op die manier niet verder kwam en klaagde zijn nood bij zijn vriend Henri Laeet met wie hij afsprak dat ze de volgende dag met Jonas erbij er eens over zouden zouden praten of zijn verder verblijf hier nog wel zin had. In ieder geval wilde Ruddell met stille trom vertrekken om de druiven van Borax niet nog zuurder te maken.

Van diens hoofdkwartier hoorde men overigens remarkabel weinig. Trof men al eens een medewerker van hem aan in het stadje, dan zei die dat hem helaas ‘de meest volstrekte geheimhouding was opgelegd’. Dat kon betekenen dat er volstrekt niets geheim te houden viel, maar ook dat het onderzoek met uiterst verrassende resultaten verder ging. Het eerste was het geval, maar het tweede werd vrij algemeen verondersteld. Het droeg sterk bij tot de afgunst die toch al jegens Borax en zijn mensen bestond en men hield er dan ook mee op leden van zijn expeditie op welke manier dan ook te benaderen. Fenja sliep altijd alleen en was bovendien uit de gratie bij de geneesheer directeur, die haar vroeger nog wel eens een vriendelijk woord gunde.

Door al deze dingen bleef het verborgen dat zowel Borax als zijn medewerkers psychisch gebroken waren door het kijken op de monitors zonder ook *maar ooit* eens iets te zien. Het kwam zelfs voor dat leden van de stuurgroep gillend en schreeuwend de weg op renden en ter plaatse voldoende gekalmeerd dienden om - doorgaans nog flink nahuilende - de terugtocht naar het hoofdkwartier te ondernemen. De apotheek van ..... die vrijwel nooit kalmerende middelen had verkocht kon er nu niet genoeg van aansjouwen voor de medewerkers van nog talmende expedities, maar vooral voor het kampement van Borax. En ook hier werd de verkeerde conclusie uit getrokken, dat ze zich daar overwerkten. Kranten pikten die conclusie over en Borax persoonlijk wilde geen krant meer in zijn buurt zien, gevuld met onzin over zijn nieuwe ontdekkingen, ‘die mogelijk Darwins theorieën volledig zouden logenstraffen’.

Het gesprek tussen Ruddell aan de ene kant en Laeet en Jonas aan de andere kant mondde uit in de beslissing dat professor Ruddell de volgende dag met het lokaaltreintje zou vertrekken; zijn auto voor het ziekenhuis zou laten staan om Borax en de zijnen althans nog enigszins in onzekerheid te laten en met veronderstellingen te teisteren en dat Laeet zowel als Jonas attent zouden blijven en alles wat ze te weten kwamen of ontdekten, onmiddellijk aan Ruddell's laboratorium te L. zouden doorgeven. Bij het afscheid hield professor Ruddell zich flink, maar hij stompte die nacht daarvoor herhaaldelijk zo hard als hij kon op zijn hoofdkussen.

Wie ook de pest in had was mijnheer Rütlü. Die was de laatste tijd door niemand ergens meer in betrokken, zon-

der dat hij begreep waarom. Hij was daar zo zenuwachtig van geworden dat de ruimtelijke ordening volledig stil stond en niemand hem meer te zien kreeg. Men veronderstelde zelfs dat hij een congres in Peking bijwoonde, terwijl hij in werkelijkheid de halve dag thuis in bed lag met de gordijnen dicht, of in de serre aan de achterkant van zijn huis steeds maar weer kranten zat te lezen met ‘nieuws’ over de goendroen. Uit afkeer ging hij dan maar weer naar bed, waarbij hij over steeds hogere stapels boeken met legenden stapte, in de hoop dat hij daarin dan tenminste de goendroen nog eens zou vinden.

Het is inderdaad moeilijk te zeggen waarom Rütlü, die in het begin zo voortvarend iedereen geholpen had, ineens als niet bestaand beschouwd werd. Zijn plan tot verdeling van het gebied rond ..... in percelen die geclaimd konden worden had hem mogelijk de das om gedaan, toen bleek dat Borax het kleinste en door zijn ligging de minste kansen biedende perceel erbij had geclaimd, na eerst het grootste en de meeste kansen biedende perceel toegewezen gekregen te hebben! Vooral na Borax' verbazingwekkend succes was men hier dubbel spel van Rütlü in gaan zien; hoewel het alleen maar eerbied voor Borax was geweest. Maar juist omdat er op alle andere terreinen niets te ontdekken viel en in het geheel niets gebeurde, had men alle tijd om vuige streken te beredeneren en er was een fluistercampagne tegen Rütlü begonnen die ‘ruimtelijke ordening’ ontluisterde met smeergeld alleen in tel bij op persoonlijk gewin beluste knoeiers. Aangezien de heer Rütlü, afgezien misschien van zijn vele reizen, juist een zeer integer ambtenaar was, kwam de veronderstelling dat men hem als een aartsbedrieger beschouwde niet in hem op. ‘Wat zou het toch zijn, wat zou het toch zijn, Truske?’,

riep hij avond na avond naar zijn lieve, mollige vrouw; maar zij wist het ook niet. Wist ze het maar, want ze vatte iedere dag met groter ongerustheid haar man in het oog, zag hem de vernieling in gaan door de zenuwen en wegkwijnen waar ze bij zat. Op een goede morgen toen de zon scheen wekte ze hem vroeg. ‘Weet je wat jìj gaat doen?’, riep ze naar haar man. Hij keek haar met zijn droevige ogen aan. ‘Jij gaat nù je bed uit, neemt een heerlijke frisse douche en dan ga jij naar het einde van de nieuwe betonweg, kijkt hoe het daar staat, praat met de mensen en geniet van de ruimte. Dat is wat jij gaat doen! En als je er niet onmiddellijk uitkomt, smijt ik een emmer water door je bed’. Hij keek haar aan en zag dat het ernst was.

‘Goed, ik ga!’, zei hij. ‘Je hebt gelijk: dit is geen toestand.’ De heer Rütlü nam vervolgens inderdaad die douche en toen hij er dampend een tijd onder stond deed Truske ineens de koude kraan open en riep ‘Blijf staan’. En hij deed het en giechelde ineens en riep ‘Hou op, kleine dondersteen’. Toen ontbeet hij, kuste Truske en stapte niet in zijn auto, maar op de fiets en weg was Rütlü.

De ruimte deed hem goed en na een paar kilometer begon hij te fluiten, maar tussen het fluiten door schold hij ook op de expedities die de weg zo hadden toegetakeld en toen, na nog een paar kilometer moest hij ineens uitwijken voor een heleboel caravans die met een gevaarlijk hoge snelheid hem tegemoet kwamen. Mijnheer Rütlü sprong van zijn fiets en ging in de berm staan. Het duurde een tijd voordat hij geloofde wat hij zag.

Wat zag hij?

De hele expeditie van Borax, hoofdcaravan, monitor caravan, de met universiteitsemblemen versierde auto's van de stuurgroep en midden in de groep de grote stationcar

van Borax zelf, met Borax naast de koerier die de wagen bestuurde. Rütlü bracht zijn rechterhand omhoog om te groeten, maar Borax keek recht voor zich uit en deed of hij Rütlü niet zag, of in ieder geval niet kende en toen de vertegenwoordiger van het departement voor ruimtelijke ordening weer op zijn fiets stapte, begreep hij dat de laatste expeditie nu vertrokken was en dat het afgelopen was met de droom van de goendroen die voor zovelen een nachtmerrie geworden was.

Tenzij Borax vertrok omdat hij nu *genoeg* wist!

Maar dan zou hij wèl gegroet hebben, dat begreep Rütlü wel.

Er was nog een andere mogelijkheid.

Rütlü prees zich zelf voor zijn begrip voor de tijd. De nieuwe weg was op zijn initiatief voorzien van telefoons om de zoveel honderd meter, om in geval van ongelukken het ziekenhuis of de politie te bellen. Hij stopte bij de eerste praatpaal die hij zag en met trillende handen vatte hij de hoorn. Hij hoorde gereutel en toen zei hij met rustige, ambtelijke stem: ‘De expeditie Borax dient aan de grens tegengehouden te worden en onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van een levende goendroen. Zéér scherp onderzocht. Departementaal bevel. Rütlü hier’.

Ziezo: de heer Rütlü was teruggekeerd in de wereld. Zijn departement stelde zich in verbinding met justitie en vervolgens werden alle grensovergangen gealarmeerd. Rütlü, die wist wat er ging gebeuren besteeg zijn fiets weer, met een fijn lachje dit keer en zette zijn tocht voort naar het einde van de weg. Hij passeerde het juist verlaten hoofdkwartier van Borax en de zijnen en zag een hoge opstapeling van plastic zakken met het afval van de laatste dagen. Hij wierp er een blik op en werd getroffen door het

aantal lege doosjes die kalmerende tabletten hadden bevat en waarvan er heel wat uit de volgepropte zakken waren gerold. Die waren dan ook slecht gesloten, waaruit Rütlü afleidde dat het vertrek overhaast in zijn werk was gegaan. Dat was ook zo. In de loop van de nacht hadden de observators en de staf aan de stuurgroep aan professor Borax een ultimatum gesteld: in de vroege morgen vertrekken, of ze zouden de hele apparatuur vernietigen. Het ultimatum kwam ook de leden van de stuurgroep goed van pas, maar Borax had zich met het oog op de wereldgeschiedenis en zijn optreden daarin verzet. Niet erg, want ook hij was in- en uitwendig totaal ontregeld, maar tòch genoeg om de stuurgroep schreiend te laten vragen om zich toch in godsnaam bij de situatie neer te leggen, die langer verblijf tot moord zou maken. Het gesprek werd genotuleerd en de notulen eindigden met de vermelding dat prof Borax onder protest had toegegeven. Dat wil zeggen dat hij weliswaar niet ‘Goed’ of ‘Goed dan’ gezegd had, maar alleen zijn hoofd naar voren had laten vallen en met een droge snik ‘Ik ben machteloos, beschikt u over mij’, had gefluisterd.

Die hele nacht had men gepakt. Alle video camera's van hun camouflage ontdaan en in de bijbehorende koffers geborgen en die ruw in de caravans geborgen. Maar eindelijk was alles er in gestouwd en werden de mobiele eenheden en de aanhangwagens met grote roekeloosheid de weg op gereden, waarna onmiddellijk reeds met grote snelheid de hele expeditie wegscheurde, uit vrees dat iemand op het laatst nog ineens toch de goendroen zou kunnen zien.

Borax zei tegen de koerier die naast hem aan het stuur zat dat dit gebeuren zijn leven zinneloos had gemaakt. Niet

zozeer omdat men niet méér van de goendroen te weten was gekomen dan Strutt en Ruddell hadden gevonden, maar omdat geduld de belangrijkste eigenschap van een wetenschappelijk onderzoeker hoort te zijn en zeker van een onderzoeker uit de school Borax en dat al zijn medewerkers zonder één uitzondering in dit opzicht gefaald hadden. En alsof dat nog niet genoeg was hem met dreigementen uit het belangrijkste onderzoek dat ooit was ondernomen hadden weggejaagd.

De koerier knikte maar wat en begreep met name de uitdrukking ‘school van Borax’ niet al te goed. Hij deinsde er echter voor terug om ernaar te informeren, want de professor hield de ogen gesloten en hij opende ze pas weer bij de grens; waar dan ook een heel legertje van douanebeambten de wetenschappelijke karavaan opwachtte met luid blaffende, maar tenminste nog wel aangelijnde honden (bouviers). Duidelijk om het bevel tot stoppen een passende achtergrond te geven. De karavaan trok dus niet verder.

De ijverige douaniers wisten het onderzoek een duur van twee dagen te geven, met als griezelig hoogtepunt het feit dat alle leden van de expeditie zich niet alleen moesten laten fouilleren, maar nadat het hoofd van de douane poolshoogte was komen nemen, zich ook spiernaakt dienden uit te kleden en door een arts, tot in de geheimste delen werden onderzocht op mogelijk daar verstopte microfoto's. Dat laatste bleef Borax na schreeuwende protesten tenminste nog bespaard, maar de stemming waarin men na twee dagen verder mocht, laat zich raden. En had men nu maar kunnen zeggen: dit zijn de offers die de wetenschap nu eenmaal vergt; daarbij blikkend op een berg van nieuwe gegevens, maar nee: het was al om niet geweest.

Ziekteverlof was het enige waar nog over gesproken werd.

Toen de heer Rütlü het einde van de weg bereikt had heerste daar weer dezelfde activiteit als vroeger, vóór het overlijden van Wappedrien. De opzichter was er ook weer, maar hij kreeg niet de kans om iemand aan te sporen of aanwijzigingen te geven. Iedereen werkte en bovendien nog met duidelijk plezier; kwinkslagen vlogen rond, er werd gefloten en zelfs Jonas' grootvader deed de stoomfluit van zijn wals af en toe onnodig zijn sissend gegier tot in verre omtrek horen. De chauffeurs van de vrachtauto's waren al bijzonder in hun schik want ze hadden een zeer hoog bedrag van de huismeester van Borax' expeditie meegekregen om de troep aan vuilniszakken en andere rommel op hun terugritten mee te nemen en bij de vuilverbranding van ..... af te leveren.

Jonas' grootvader had een pleister op zijn kin want hij was zonder erg te hebben in de gladheid van de zolen onder zijn nieuwe schoenen op de wals geklommen en met zijn kin tegen het stalen hekje gevallen, maar dat gaf nu allemaal niets meer en iedereen groette Rütlü als een oude vriend. Hij bleef lang toekijken en toen het schafttijd was haalde hij zijn boterhammetjes die Truske hem had meegegeven ook tevoorschijn en vroeg of hij er bij mocht komen zitten.

Daar maakte niemand bezwaar tegen en al gauw belandde men in een vrolijk gesprek over alle opwinding van de laatste tijd, en hoe eigenaardig mensen van de wetenschap zich gedragen en hoe onbegrijpelijk ze zich uitdrukken. Rütlü vertelde daar nog een aantal dolle staaltjes van, gelukkig als hij was dat er weer eens iemand met hem sprak

en toen vroeg een van de betonmakers aan hem: ‘Nou moet u toch es zeggen hoe dat beest waar ze naar zoeken er uit ziet!’

‘Het zou me verbazen als iemand dat wist!’, antwoordde Rütlü. ‘Lijkt het op een hondje?’ vroeg de betonmaker, ‘Maar dan met schubben of blaadjes zal ik maar zeggen, inplaats van haar op zijn dondertje’.

Rütlü werd bleek.

‘Dat zou best eens kunnen zijn. Hoezo?’

‘Zo'n diertje zien we hier wel eens’, zei de betonmaker knikkend. ‘Een beetje schuw, maar aardig ding. En hij is dol op worteltjes, hè jongens ...!’ De andere betonmaker beaamde het. ‘Dus jullie hebt hem van dichtbij gezien?’, Rütlü's stem trilde.

‘Ja natuurlijk’, zeiden de twee betonmakers als uit één mond. ‘Soms als hij een worteltje gehad heeft loopt hij weg op zijn korte pootjes en dan wiebelt ie soms met zijn hele achterlijf, gewoon om te laten zien dat ie in zijn sas is, geloof ik. Net als een hond hoor, een tekkel dan met korte pootjes, maar niet zo lang van rug. En dan die blaadjes of schubben dan. Dat heb ik nooit eerder gezien’.

De heer Rütlü was met stomheid geslagen.

Het kwam hem voor dat hij alles gedroomd had, dat er een tijd geleden wel eens een bijzonder dier onder de stoomwals gekomen was waarvan ze dachten dat de hele wereld er belangstelling voor zou hebben, omdat het een tot dusverre nooit gezien of ontdekt dier was; maar hier hadden ze het ineens over een soort hondje, dan weliswaar niet met haar doch met schubben... dat af en toe een worteltje kreeg, of het een konijn was. ‘Geeft u hem ook wel eens wat’, vroeg hij toen ineens aan de oude walsmachinist. ‘Ik blijf er buiten’, antwoordde Jonas' grootvader, ‘anders

blijft mijn kleinzoon er achteraan zitten en hij moet de school eerst maar eens afmaken'.

'Zou hij thuis zijn, vanavond?', vroeg Rütlü. 'Hij is 's avonds vaak bij een vriendje van hem. Ze maken samen huiswerk geloof ik. En thuis heeft Jonas het niet meer zo lollig, sedert zijn moeder er niet meer is'. Het adres van die jongen wist de grootvader niet, maar hij legde Rütlü wel uit waar het huis stond, zodat die het makkelijk zou kunnen vinden.

Ze gingen weer aan het werk en de heer Rütlü ging nog wat rondlopen in de buurt van de betonmolens, maar hij zag niets van 'een hondje, of wat daar op leek', en aan het einde van de middag nam hij afscheid. Hij kreeg zelfs een hand van de opzichter en toen fietste hij in een soort blijde verwarring terug naar ..... om in de eerste plaats Truske alles te vertellen wat hij had meegemaakt en om vervolgens Jonas te gaan zoeken na het eten.

'Het is of er iets van me af is gevallen', zei hij tegen zijn vrouw, toen hij wegging. 'Fijn lieverd', zei Truske en ze pakte hem midden in zijn idealistische ruimtelijke ordening kuif en schudde daar eens flink in. 'Ik kom gauw terug, engel', sprak Rütlü ontroerd. Hij stapte de straat op met het gelukkige gevoel van iemand die genezen is verklaard. Waarschijnlijk op weg naar de tweede versie van dit verhaal.

[7]

Jonas en zijn vriendje keken vreemd op, toen mijnheer Rütlü na een bescheiden klopje op de deur van het zolderkamertje waar ze hun huiswerk zaten te maken glimlachend binnentrad. Ze stonden allebei op en ze vroegen of hij wilde gaan zitten. Maar aangezien er slechts twee stoelen stonden bij het kleine tafeltje waar ze aan zaten te werken, aarzelde hij even en vroeg of er nog een derde stoel was. Jonas zei dat hij wel zou blijven staan en toen ging mijnheer Rütlü zitten en Jomp, de vriend van Jonas ook maar. Eigenlijk konden er niet zo goed drie mensen in het kamertje. ‘Ah,... logaritmen’, zei de heer Rütlü, een blik op de tafel werpend, ‘dat is lang geleden’. Daarna richtte hij zijn blik op Jonas en vroeg, terwijl hij hem vriendelijk, doch borend aankeek: ‘Ga jij nog wel eens naar je grootvader?’

‘Hoezo? Is er iets met hem gebeurd?’, vroeg Jonas ongerust.

‘Nee, hoor. Ik heb hem vanmiddag nog gezien en hij leek me in uitstekende conditie. De zaak is dat de betonmakers, die daar ook werken zeiden, dat ze wel eens een dier, waar zij van vonden dat het op een hondje leek en dat naar ze zeker wisten, net zo'n dier was als onder de wals van je grootvader gekomen is, gezien hebben de laatste tijd. En het zelfs wel eens een worteltje hebben gegeven. Je grootvader wilde zich daar niet over uitlaten. Maar ze deden of het iets heel gewoons was en dat verbaasde me. Daarom dacht ik: kom ik ga eens naar Jonas en vraag hem, of hij

dat dier ook wel eens gezien heeft, of dat verhaal van die betonmakers heeft gehoord. Het kan natuurlijk ook, dat ze me in de maling probeerden te nemen, omdat ik zo'n drukte heb gemaakt van dat platgereden diertje. Begrijp je wel?'

Jonas keek Rütlü verbluft aan. 'Nou, mijn grootvader heeft het er in ieder geval niet over gehad en ik ben er pas nog geweest, want ik heb hem een paar nieuwe schoenen gegeven'. De heer Rütlü knikte goedkeurend en zei: 'Wanneer was dat?'. 'Nou, vorige zondag', zei Jonas, 'En hij leefde er helemaal van op'. 'Ik denk dat hij ze al in gebruik genomen heeft en dat hij is uitgegleden op die nieuwe gladde zolen. Hij had tenminste een pleister op zijn kin'. Jonas staarde voor zich uit.

'Maar de mensen van de betonmolens zeiden toen niets over dat diertje?', vroeg Rütlü toen. 'Nee', zei Jonas, want ze zijn er niet op zondag'.

'Hè, wat een domme vraag', riep Rütlü. 'En bij een vorig bezoek aan je grootvader, hebben ze het er toen ook niet over gehad?'.

'Nee', zei Jonas, 'Ik denk dat ze u in de maling hebben genomen'.

'Ja, maar ze zeiden het op een manier ..., die bepaald niets verneukeratiefs had', antwoordde Rütlü nu, Jonas strak aankijkend.

'Dat weet je nooit bij die twee', lachte Jonas.

'Ze zijn best aardig, maar ze hebben het altijd gek gevonden dat er hier toen zo'n lawaai gemaakt werd over dat beest. Er is toch niemand op afgekomen, zeggen ze. Kan je nagaan'.

Jonas imiteerde de manier waarop ze het hem hadden gezegd heel nauwkeurig en Rütlü en Jomp moesten lachen.

‘Oh, dus zij vinden al die drukte die we toen die dag gemaakt hebben maar vreemd’, zei Rütlü toen. ‘Ze hebben het over tijdverdrijf van mensen die toch niets beters te doen hebben. Maar dat komt geloof ik vooral door de opzichter’, zei Jonas eerlijk.

‘En ik geloofde het meteen, wat ze zeiden’, mompelde Rütlü. ‘Een willig slachtoffer wat je noemt. Ja, die opzichter was meteen al kwaad op me, toen ik het lijkje liet bergen, weet je nog. Toen we een gat in de weg gezaagd hebben?’

‘Nou en of’, riep Jonas en hij voegde er aan toe ‘Ik voor mij geloof nog altijd dat ze een grote stommiteit uit hebben gehaald, die geleerden die geen nadere informatie hebben ingewonnen en niet eens zijn komen kijken!’

‘Oooh, daar ben ik ook nog steeds van overtuigd’, riep Rütlü met krachtig geluid. ‘De geneesheer directeur heeft er nog een uitvoerig schrijven over gericht naar prof Ruddell die een oude vriend van hem is...’

‘Lauw loenen zeker...!’, zei Jomp.

‘Inderdaad: geen reactie’, zei Rütlü somber.

‘Ze denken zeker: zo'n klein plaatsje wat kan dat nou zijn? Wat is daar nou te vinden? Knap stom’, zei Jomp.

Toen zei Jonas, dat hij de volgende zondag opnieuw naar zijn grootvader zou gaan om te vragen, of er iets van waar was en dat hij dan van de gelegenheid gebruik zou maken om eens een flink eind het veld in te lopen.

‘Jaaa... jaaa..., jaaa, érgens heb ik ook nog altijd het gevoel: waar er één zit, moet je altijd zoeken naar een tweede. Het kan optimistisch zijn hoor. Maar ik vraag me dan altijd maar af: waarom zat die ene er?’.

‘Om dezelfde reden waarom de tweede er zit, zou ik zeggen’, zei Jomp.

‘Logisch’, riep Jonas nu, sterk knikkend met zijn hoofd. ‘Ik kan niet mee zondag, want ik moet voetballen. Maar op een andere keer..., zullen we dan met ons tweeën gaan?’, vroeg hij aan Jonas.

‘Vind je het dan goed dat ik zondag niet bij het voetballen kom kijken en vast begin?’, vroeg Jonas aan Jomp.

‘Allicht’.

‘Misschien ga ik ook wel eens mee. En zeker als zou blijken dat de betonwerkers me niet in de boot wilden nemen’, zei Rütlü.

Ze keken elkaar aan of er nieuwe hoop gloorde.

Jonas liep een eindje op met Rütlü toen die naar huis ging en vroeg hem advies waar hij speciaal op zou letten, zondag. Mijnheer Rütlü bracht niet veel te berde, behalve ‘speciaal op sporen letten’, maar dat was Jonas natuurlijk toch al van plan.

‘Ga je nou zondag alwéér naar je grootvader?’, vroeg Jonas' stiefmoeder toen hij zijn plan aankondigde. ‘Hij stookt je zeker tegen mij op!’. Jonas haalde zijn schouders op en zei stil: ‘Helemaal niet-Dat doet hij juist nooit’, ‘Dat is maar goed ook’, zei ze.

En toen Jonas die zondag al vroeg wegreed, gaf ze hem een flesje inmaak mee, wat Jonas toch weer allemachtig aardig van haar vond.

[8]

Na het verongelukken van Wappedrien had Bladroes uiteraard zijn moeder nooit meer gehoord of gezien. Maar aangezien hij van haar weggelopen was deerde hem dat niet. Integendeel mogen we wel zeggen; want hij hoefde na een tijd niet meer stil te gaan zitten om zo geconcentreerd mogelijk te luisteren of ze in de buurt was, zodat hij de benen kon nemen als ze dichtbij zou blijken te zijn. Om precies te zijn: toen Wappedrien verongelukte had zij juist nog zo ongeveer de plaats vastgesteld waar ze Bladroes kon horen in de aller-, alleruiterste concentratie. Maar die concentratie was dan ook zo dodelijk groot, omdat Bladroes haar kort van tevoren óók gehoord had en juist bezig was zich van haar te verwijderen, uit vrees dat ze hem zou kunnen horen. Dat geeft aan haar dood iets extra tragisch alles welbeschouwd, want wanneer enig levend wezen juist blij is om een soortgenoot te horen - en zeker een moeder haar jong - en zich dermate inspant dat ze nergens anders op let en zich nog meer moet inspannen, onnatuurlijk moet inspannen om hem te blijven horen, is het wanneer de dood daarvan het gevolg is wel ongemeen treurig om te bedenken, dat die extra inspanning een gevolg was van zijn poging om haar te ontlopen.

Daar had Bladroes overigens nooit aan gedacht en het gaf hem vooralsnog niet de geringste wroeging.

Tenslotte werd hij nog niet gekweld door een vooruitziende blik en had hij nog geen vermoeden van de gevoelens die in de paartijd ontstaan, die het ontbreken van een

partner tot een gruwelijke nood kunnen maken. De zorgelijkheid van een wezen dat de laatste van zijn soort is, was bij Bladroes nog in het geheel niet aanwezig; mogelijk ook omdat een wijfjesgoendroen die haar jong ziet wegvluchten - altijd te vroeg - steeds probeert om toch ergens in de buurt te blijven om nog een tijdlang als er gevaar dreigt ineens op te duiken om het jong uit de gevaarlijke zone weg te krijgen. Een zeldzaam verschijnsel bij dieren, die als hun jongen zo'n beetje zo ver zijn dat ze voor zich zelf kunnen zorgen, ze zonder verdere complimenten laten gaan en ze al heel gauw niet eens meer herkennen, als ze er toevallig weer eens een in hun territorium tegenkomen.

Maar juist omdat er altijd zo weinig goendroens zijn geweest, hebben de goendroenmoeders die weten hoe moeilijk het is om een ander te vinden, die beschermingsdrang gekregen die op zijn beurt gemaakt heeft, dat hun jongen de moeder vlugger proberen te verlaten dan eigenlijk goed voor ze is aangezien ze nog maar zo weinig gevaren kennen omdat ze nog zo jong zijn. Zij ondergaan die ‘nazorg’ van de wijfjesgoendroen als een kwelling. En dat zal dan ook weer een factor zijn in het gehele samenstel van omstandigheden dat de goendroens van de wereld heeft laten verdwijnen.

Iets vreemds is ook, dat individuele goendroens, die solitaire dieren worden, zich vaak afvragen hoe ze zich voelen. Dat zal wel komen, omdat ze korte pootjes hebben en dus vlak op de aarde zitten en vaak onder planten en gewassen doorschuiven en in bijzondere mate gevoel hebben voor de sfeer tussen grond en de plantengroei vlak boven die grond. Die sfeer verandert voortdurend. Door de verschillende soorten grond, of planten in het algemeen al; maar

ook door de verschillen in licht. Die zijn niet alleen afhankelijk van het weer, of de stand van de zon, maar ze zijn er ook naarmate de bladergroei boven en rondom wisselt van dikte en verscheidenheid. Door dat voortdurend wisselen kan de stemming van een over de grond lopende goendroen dan ook zo vaak veranderen, dat hij soms met de stemming van een bepaald stukje terrein nog in zijn dondertje, plotseling als het nogal een lang eind zo geweest is, dat sfeertje wil proberen vol te houden als hij over grond loopt die eigenlijk een heel ander karakter heeft. En dan *merkt* hij dus, dat zijn stemming aan het veranderen is. Hoewel hij natuurlijk toch doorloopt, staat hij daar vaak bij stil. Hij vraagt zich dan af hoe het komt dat hij zojuist nog zo vrolijk was en nu ineens tamelijk droevig begint te worden, hoewel er in die tussentijd niets gebeurd is. Als het verschil erg groot is en het hem dus sterk treft, gaat hij wel eens een tijd stil zitten, snuffelt wat in het rond en gaat zich concentreren op allerlei geluiden, waar hij er dan op den duur één van uitzeeft dat hem als ongewoon voorkomt. Hij probeert op die manier na te gaan waar dat geluid vandaan kan komen. Maar een jonge goendroen als Bladroes lukt dat natuurlijk nog niet zo goed, omdat hij nog zo weinig geluiden kent of ervaring heeft van de eventuele gevolgen van dat speciale geluid. Het kan dan zijn dat hij ineens doodsbenauwd wordt en veel langer op zo'n geluid geconcentreerd blijft dan ook maar enigszins nodig is; maar intussen raakt hij dan helemaal in de ban van de minder vrolijke stemming waarin hij beland is - geheel zonder reden - en wordt hij zeer droefgeestig, hoewel daar nog minder aanleiding toe is.

Op die ogenblikken weet een goendroen zich geen raad en loopt hij geslagen verder, helemaal van de wereld af-

gesloten en er geheel van doordrongen dat het niet goed met hem gaat.

Het omgekeerde kan ook het geval zijn. Bijvoorbeeld wanneer hij een tijd door een modderig gebied heeft gelopen, daar de pest over in heeft gekregen en daarna al een tijdje op mooi droge grond loopt, terwijl er een zo sterke zon is dat de warmte door de bladeren boven hem heenkomt. Dan gaat hij vaak ook zitten uit verbazing dat hij al een tijdje alleraangenaamst rondloopt, maar nog stéédes de pest in heeft over die moddergrond. Ook dan vraagt hij zich af hoe het gekomen is dat hij niet al vrolijk is en aangenaam gestemd en dat begint hem dan vaak ook weer zo te puzzelen dat hij zich van alles gaat afvragen van hoe het komt dat er heel veel in hem verandert, zonder dat hij de reden heeft opgemerkt.

Daardoor verliezen alle goendroens veel tijd om na te denken over dingen waar eigenlijk helemaal niet over gedacht hoeft te worden.

Wel is het zo, dat wanneer zij op een gegeven ogenblik, dus bijvoorbeeld in de zon, tot het inzicht komen dat het beter is van die warmte te genieten, zij hun nagels uitsteken! En die soms in de volle lengte met een gevoel van intense lust zo diep mogelijk de grond in trachten te werken. Wanneer dan de zon verdwijnt - want ze komen dan soms in geen uren van de plaats vandaan - en daarmee de oorzaak van dat lustgevoel waarmee ze de nagels de grond in gestoken hebben, dan kunnen ze opnieuw in de grootste verwarring raken, als ze zich zelf aantreffen in de positie van hun lustgevoel, terwijl er al lang geen reden meer is voor lust. Dat betekent dat ze zich geen rekenschap hebben gegeven van de veranderende situatie, zeer duidelijk zijn gaan suffen en in zekere zin een aantal uren zomaar

hebben zitten vegeteren, zonder zich ook maar ergens rekenschap van gegeven te hebben!

Die zon!

Zo jong als hij was: die deed die Bladroes wat!

Bladroes gaf zich pas laat rekenschap van de andere sfeer en als gevolg daarvan - maar vertraagd - de andere stemming, waarin hij gekomen was. Als hij onder de planten vandaan kwam en ineens in het volle zonlicht zat, dan kwam er echter een weldadigheid over hem, die het voor iedereen duidelijk moet maken, waarom hij Wappedrien helemaal niet miste. In het begin.

Want Wappedrien die geleerd had op haar hoede te zijn, was altijd vlak voor hem gaan liggen, zodat hij niet verder kon, wanneer ze zag dat de schaduw van bladeren ophield en ze samen in de volle zon zouden belanden. Niet dat zij zelf daar bezwaren tegen had. Integendeel. Ze had het zelf voordat ze Roebrons was tegen gekomen - nou, tegengekomen is een beetje euphemistisch gezegd: ze hadden elkaar al een paar dagen gehoord in de peiling zogezegd - het heerlijkste van haar tot toen eenzame bestaan gevonden om in de zon te zitten. Op de een of andere manier was ze echter ook doodsbang geweest voor de zon, alsof het iets was dat haar nog niet toekwam. Daarom had ze wanneer ze met haar jong Bladroes in de zon terecht kwam hem altijd weer in de schaduw getrokken. Toen Bladroes door zijn moeder in niets meer belemmerd werd, vond hij het direct alleen maar heerlijk om in de zon te zitten zonder een spoor van schaduw. Op die momenten prees hij juist meer dan ooit zijn drang om haar te verlaten, want het was dan net of hij een nieuw leven begon, waarin werkelijk niets meer hem kon bedreigen.

Het dient vastgesteld dat het woord ‘bedreigen’ hem ei-

genlijk niets zei. Maar soms, waneer hij een hele diepe tunnel van planten, onkruid, takjes en donkergroen inliep dan overviel hem dat toch, dat hij dat zelf deed. Dat hij net zo goed had kunnen aarzelen die tunnel en dat donker te betreden en een omweg had kunnen maken via een lichtere en minder geheimzinnige doorgang. Wanneer hij midden in zo'n tunnel van gewas en bladeren liep, kwam er een twijfel in hem op. Hij had dan wel aandrang om terug te gaan als het een beetje al te koel werd, maar tegelijkertijd werd hij aangetrokken tot verdere diepte. Het leek hem dan dat het mogelijk was dat hij daar iets zocht. Maar telkens wanneer hij er uit kwam en weer de zon voelde, begreep hij dat hij niets gevonden had. En bovendien, dat daar iets teleurstellends in zat.

Goeie god, hij was op alle manieren idioot jong nog en hij had nog nooit iets verschrikkelijks of zelfs iets angstaanjagends meegemaakt. Maar toch.

Iedere keer dat Bladroes voor die vraag stond: verder gaan, of terug, herinnerde hij zich wel de vorige keer dat het hem was overkomen. En wanneer die herinnering enkele tientallen keren is opgetreden, dan zet die zich vast in je geheugen en dat is dan ook een ding om je te realiseren, net als de vertraagde verandering van je stemming in vergelijking tot de veranderde omstandigheden van de stemming rondom je heen als je je altijd maar tussen grond en bladeren beweegt.

Over bladeren gesproken: Bladroes kreeg steeds meer uitgesproken voorkeuren voor bepaalde gewassen om te eten en het kan inderdaad zo zijn, dat wanneer hij zich in de buurt van ..... bevond, waar volkstuintjes waren, hij met een uitgesproken intuïtie en een duidelijke intelligentie net zo lang aan wortellof stond te trekken, tot er een

worteltje uit de grond verscheen, dat hem even heerlijk als voedzaam voorkwam.

Ook de rode kleur van die worteltjes beviel hem. En soms, wanneer hij in een volkstuintje terecht was gekomen, waarvan de eigenaar ook van worteltjes hield, kon hij daar urenlang bezig zijn, zonder een moment aan gevaar te denken.

En dàt kwam nu weer doordat Wappedrien nooit gevolg had kunnen geven aan haar instinct tot nazorg, want anders zou hij alles waar mensen iets mee te maken hadden wel hebben ontlopen. Nu ging hij zich, of het nu licht was of al avond en nacht soms te buiten aan worteltjes, terwijl volkstuinders nu eenmaal doorgaans gedwongen zijn om pas tegen de avond in hun klein domein aan het werk te gaan. En verscheidene inwoners van ..... die toch wel een en ander afwisten van het bestaan van ‘een onbekend’ dier zagen Bladroes nog wel eens aan een worteltje knauwen, terwijl ze hun volkstuintje al betreden hadden! Ze dachten wel: wat een vreemd beest; maar in niemand kwam de gedachte op aan het dier dat onder de wals van Jonas' grootvader gekomen was en waarover in de kranten wel het een en ander geschreven was... Dat kwam omdat ze hem zonder opmerkelijke schuwheid in het halfduister zagen weglopen. Aan wat ze dan dachten mag de hemel weten, maar in elk geval niet aan de laatste van een diersoort!

Zo gingen de maanden voorbij. Van najaar werd het winter. En inplaats van worteltjes verscheen er boerenkool in de tuintjes. Hoewel volgens de mensen boerenkool pas goed is wanneer de winter er overheen is gegaan, bekwam deze groente Bladroes uitnemend. De winter zelf niet en 's nachts zocht hij beschutting in hoe langer hoe diepere schuilplaatsen om zich tegen de kou te beschermen.

Ook in zo'n diep hol, in de lange nachten vroeg hij zich wel af, hoe hij verder moest. Want zoals andere dieren als het zomer wordt gaan ruien, verloor hij in de winter nogal eens zo'n schub van zijn dakpansgewijs geplaatste huiddelen. Ook alweer een van de dingen die in het nadeel hebben gewerkt van het voortbestaan van de goendroens, want vooral in strenge winters hebben daar heel wat het leven door verloren.

Bladroes kwam de winter goed door. Dat was een voordeel van de omstandigheid dat Wappedrien hem niet had geleerd om bang te zijn voor mensen, want hij had een onderkomen gevonden in het huisje van de vader van Jomp, op diens volkstuintje. In een van de houten wanden hadden ratten ooit een soort poortje geknaagd en Bladroes was daar op een vriesnacht doorheen gekropen en had zich onder een hoop netten die de vogels moesten beletten om zaad te pikken een heel beschermd en uitermate comfortabel onderkomen gevonden. Vlak bij de boerenkool!

Wappedrien zou alles gedaan hebben om dat in ieder geval te voorkomen, maar Wappedrien lag in een ijskast van het ziekenhuis en kon niets meer verhinderen.

Het is best mogelijk dat goendroens in andere, des winters zeer koude landen zich hebben aangepast en een winterslaap hadden, maar Bladroes niet en in de loop van die winter vrat hij practisch alle boerenkool op, die Jomps vader met grote zorgvuldigheid had geplant en in weerwil van het volgen van alle aanwijzingen verloren zag gaan, hoewel die volgens diezelfde aanwijzingen absoluut niet verloren *kon* gaan! Maar opnieuw dacht hij, zelfs als inwoner van ..... geen moment aan het onbekende dier waarvan zijn stadje op een gegeven ogenblik wonderen van roem en welvaart had verwacht!

Het is wel jammer voor ..... geweest dat de bewoners daarvan evenmin als de wetenschap in beroering waren geraakt van de vondst van een onbekend dier. Zouden zij dat wel op zijn juiste waarde hebben geschat dan zou het toch op zijn minst waarschijnlijk geweest zijn dat ze nu en dan eens uit zouden kijken of ze niet nog zo'n ding zagen. Nadat er geen enkele reactie op het bericht omtrent Wappedrien was gekomen werd zelfs de ‘vondst’ alleen nog maar lacherig besproken en de plaatsgenoten die zo nodig de geleerde moesten uithangen kregen heel wat grappen te verdragen, wat weer tot gevolg had dat ze zich zeer kalm hielden; al hadden ze het er onderling nog wel over en dan in zeer positieve zin. En een doodenkele keer haalde dr Laeet ‘de vloermat’, zoals het platte lijkje genoemd werd nog wel eens uit de ijskast en toonde hem met een verdrietig gezicht aan een bezoeker voorzover die bioloog was, of chirurg. Maar die mensen wierpen er doorgaans alleen maar een vluchtige blik op en keken nauwelijks geïnteresseerd, wanneer Laeet ze op toch uiterst merkwaardige details wees. Verder dan even een nadere blik door een vergrootglas had Laeet nooit iemand gekregen en op een gegeven ogenblik had hij een brief gestuurd aan een vroegere studievriend die een wereldnaam had als vorser op het gebied van de evolutie, prof Ruddell om hem te bewegen toch ooit eens naar ..... te komen om daar een dag lang de gevonden bijzonderheden te bekijken en te bespreken. Er kwam echter geen antwoord op Laeets brief en die trok daar de begrijpelijke conclusie uit dat zelfs zijn vroegere vriend Ruddell niet in de zaak gemengd wilde worden. Laeet die een tijdlang iedere morgen wanneer de postbode belde nadat hij brieven in de bus had geworpen naar de deur gehold was om te kijken of Ruddell nu ein-

delijk had geantwoord, werd door die stilte zo ontmoedigd, dat hij het plan opvatte het ding uit de ijskast te halen en in de tuin van het ziekenhuis te begraven. Maar toen hij het plan wilde uitvoeren bevond hij de grond zo hard door een langdurige vorstperiode dat hij Wappedrien weer teruglegde in de diepvries. Hij sprak er met niemand over hoe ver het met hem gekomen was, want later schaamde hij zich over dat zwakke moment van ongeloof En dan te bedenken, dat op diezelfde dag de vader van Jomp eens poolshoogte kwam nemen hoe het met zijn boerenkool stond, waar de vorst nu wel goed overheen gegaan zou zijn en zag dat van al zijn koolaanplant zelfs geen stukje stronk meer boven de grond uitstak, zo grondig had Bladroes ze afgeknaagd, die twee meter van Jomps vader af op de netten tegen de vogels lag te slapen en niet werd opgemerkt; zelfs niet toen de teleurgestelde volkstuinhouder een lange mismoedige blik in het tuinhuisje wierp.

Jomps vader had, na even gekeken te hebben naar de in de winter verstilde inventaris, uit teleurstelling over zijn verdwenen kool de deur met een geweldige slag dichtgegooid en Bladroes werd daar wakker van met zo'n schrik dat hij onder de door de ratten geknaagde poort doorschoof en met een op de harde grond wat waggelend uitgevallen spurt wegholde.

Dat zag Jomps vader natuurlijk wel, maar doordat zijn bril was afgevallen toen hij die deur zo'n dreun gaf, zag hij Bladroes niet goed en dacht hij eerst aan een hele grote rat, daarna aan een haas en uiteindelijk aan een zwerfhondje. Hij nam het zekere voor het onzekere en gooide het dier een steen na, die op de grond stuitte vlak bij Bladroes en hem net even raakte.

Dat was Bladroes' eerste kennismaking met mensen en hij was dus nu ook zonder zijn moeder zo ver dat hij begreep dat die gevaarlijk zijn. Dat hij alle boerenkool van die man had opgegeten drong uiteraard niet tot hem door. Wat hij wèl begreep was dat hij niet terug moest gaan naar het tuinhuisje, of naar enig ander bouwsel van dien aard. Hij liep het veld weer in, maar het viel niet mee doordat alles bevroren was en toen het donker werd had hij nauwelijks genoeg gegeten. Nu was het wel zo dat dit niet meteen een ramp was, want de koolperiode had hem wel de nodige reserves opgeleverd.

Hij kwam in de buurt van de nieuwe weg, vlak voordat het helemaal donker was en tot zijn geluk stond daar nog een kleine hooiberg van gemaaid bermgras en daar werkte hij zich in en viel in slaap met het vrolijke voornemen om zich zelf een tunnel te eten, nog dieper in het hooi; waaruit kan blijken dat het hem niet aan overleg schortte.

Eigenlijk was er nu nog maar één die serieus naar een goendroen zocht en dat was Jonas, die bijna iedere zondag een stevige wandeling door de velden in de buurt van zijn stadje maakte. Een enkele keer, als er niet gevoetbald werd vergezeld van Jomp. De heer Rütlü was nog nooit meegeweest, maar als Jonas hem in de straten van hun woonplaats tegenkwam riep hij altijd, ‘zodra het voorjaar zich aankondigt ga ik met je mee’, en Jonas antwoordde dan ‘prima’. Maar hij moest het nog zien.

Zijn eerste bewuste speurtocht had hij die zondag gemaakt, toen hij voor Rütlü zou proberen uit te zoeken of de betonmakers hem voor de gek hadden gehouden, toen ze vertelden over het onbekende dier dat ze worteltjes hadden gevoerd. Jonas vroeg er zijn grootvader heel diplo-

matiek naar en die antwoordde even diplomatiek dat hij er in ieder geval niets van had gezien en dat de betonmakers ‘luimige kerels’ waren, die ook al eens, toen de opzichter met een hoed op bij het werk was komen kijken iedere keer hun pet afnamen als ze langs hem kwamen, zodat hij op het laatst die hoed maar had afgezet. Schaterend van het lachen vertelde de grootvader dat ze die hoed daarna, toen de opzichter even niet keek, volgestort hadden met beton. ‘Hij is er toen een hele week niet geweest en daarna in ieder geval nooit meer met een hoed op’.

Het was dus wel zeker dat de betonmakers Rütlü mooi voor aap hadden gezet die geloofde dat ze een soortgenoot van Wappedrien worteltjes hadden gevoerd en Jonas had ook veel schik in het geval. Daarna informeerde hij waarom grootvader een pleister op zijn kin had en de oude man deed nog eens voor hoe hij was uitgegleden. ‘Maar nu is het nieuwe van de zolen af’, zei hij. ‘Stom van me natuurlijk om zo van het gras op die tree te stappen, maar ja, ik wou er mee op de wals, zodat iedereen ze zou zien’. Toen vroeg Jonas of het nu maar niet beter zou zijn om de peau de suèdeschoenen mee terug te nemen. ‘Misschien kan ik daar dan iemand anders nog eens een plezier mee doen’. ‘O ja, dat zal best’, zei de grootvader, ‘Dat zal best’. Maar hij zei het een beetje schichtig.

Ze dronken een kopje drabbige koffie en toen ging Jonas op pad. ‘Dan zal ik je brommer maar es een beurt geven’, zei de oude man.

Jonas stond nu bij het woonwagentje en keek over de velden om uit te maken welke kant hij op zou gaan. Hij besloot precies rechtuit te lopen. Er liepen een paar paadjes van zwarte aarde. Jonas ging er één een eind af, om te kijken of er ergens pootafdrukken te vinden waren. Hij ken-

de die van hazen en konijnen heel goed en van honden natuurlijk ook en wezels.

Van al die soorten vond hij afdrukken en op de een of andere manier stemde dat hem meteen optimistisch. Toen het paadje eindigde tussen een paar struiken, liep hij het nog eens in omgekeerde richting en ineens hield hij zijn adem in, want opzij van het pad zag hij in een stuk hei iets bruins schemeren. Hij bleef doodstil staan en keek uit alle macht. Hij maakte een snelle beweging met zijn rechterarm om te kijken of hij daar enige schrikreacties van het bruine dier mee bewerkstelligde. Maar het bruin bewoog niet en Jonas stapte de hei in, waarbij hij veel lawaai maakte. Op het laatst zag hij het goed en hij stapte er nu heel snel naartoe om een bruine peau de suède schoen op te pakken. Een linker. Het was hem bijzonder duidelijk dat zijn grootvader die had weggesmeten. Móói was dat met diens ‘Dat zal best, dat zal best’, op Jonas' voorstel om ze weer mee terug te nemen zodat een ander er nog wat aan zou kunnen hebben. Jonas was benieuwd of hij ze al weg had gegooid vóór hij de nieuwe schoenen had gegeven, of daarna. Jonas stond met de schoen in de hand. Het moest die oude man wel diep hebben gezeten, dat paar oude schoenen voor zijn verjaardag! Hij kon er maar het beste niet over spreken en het zou pijnlijk zijn wanneer hij bij de woonwagen terugkwam met een van de schoenen en die man een betrapt gevoel te geven. Kortom Jonas deed net als zijn grootvader en nam de schoen met twee handen vast en gooide hem zo ver mogelijk in de richting van de beek. Jonas zag overigens niet waar het ding neerviel, maar hij voelde het als een opluchting dat hij er van af was. Toen hervatte hij zijn speurtocht, sloop gebukt door struikgewas, schoof lage plantenformaties voorzichtig uit

elkaar en keek zelfs in holen onder bomen. Maar hij ontdekte nergens een spoor dat hij niet kende en zag evenmin ergens iets bewegen, dat op de aanwezigheid van een dier wees. Eén keer zag hij inderdaad een wezeltje.

Intussen was hij uren bezig geweest en besloot hij maar eens terug te keren. Samen met zijn grootvader at hij spekpannekoeken en daarna stapte hij op zijn schoongemaakte en geoliede brommer en reed wuivend weg.

Onmiddellijk daarna liep de grootvader het veld in, want die had natuurlijk gezien dat Jonas een van de schoenen had gevonden en hij wilde die nu terugzoeken omdat het zo'n belabberde indruk maakte dat hij geen ogenblik er aan had gedacht, dat een ander nog iets aan die dingen kon hebben.

Het stuk hei waar Jonas de linkerschoen had gevonden had hij gauw bereikt en hij probeerde van daaruit in de richting te lopen waarin naar hij meende Jonas de schoen verder had gegooid, waarbij hij vooral benieuwd was hoe ver die jongen al gooide. Toen hij dacht dat het zeker niet verder geweest kon zijn dan daar ongeveer, begon hij net zo naar de schoen te zoeken als Jonas tevoren naar het dier had gespeurd. Op het laatst begon al dat gebuk hem zo te hinderen en bovendien een van zijn nieuwe schoenen die hij aanhad door al die onnatuurlijke bewegingen zo geniepig hard te knellen, dat de oude zoeker het bestaan van schoenen in het algemeen begon te vervloeken. Zodat hij toen hij de peau de suède schoen eindelijk vond zo driftig was geworden, dat hij die inplaats van hem mee terug te nemen in blinde woede nog een eind verder smeet. Het ding vloog nog net over de beek, kwam op de andere oever terecht, rolde nog een paar keer en kwam toen plotseling tot stilstand tegen een kluit, recht overeind in mos.

Strompelend van pijn liep de grootvader van Jonas terug naar zijn woonwagentje, wrikte de knellende schoen moeizaam los, zat nog een tijdje aan de rand die het ergste pijn deed te wrikken en ging toen maar naar bed. Even later stapte hij weer uit zijn hangmat om een flink glas van de frambozen op brandewijn te drinken die Jonas had meegebracht als een cadeau van zijn stiefmoeder. Hij dronk het snel en gulzig in weerwil van zijn plan om niets van dat mens aan te nemen en wipte toen zijn hangmat weer in, waar hij onmiddellijk de hik kreeg.

Pas na twee dagen kwam Bladroes uit zijn hooiberg. Hij had dorst en hij liep naar de rivier, zo ongeveer bij de brug waarvan Roebrons af was gesprongen uit angst voor een van de vrachtauto's van de wegenaanleg.

Bladroes daalde af naar het water, maar kwam op het ijs terecht, dat spiegelglad was. Hij begon met glijden, maar zette toen zijn voetjes zo neer (intuïtief) dat hij zonder al te veel ongemak verder kon. Waarheen wist hij overigens niet; in ieder geval op zoek naar water, want hij voelde zich na al dat hooi gegeten te hebben vrijwel uitgedroogd. Ineens ging hij zitten om niet al te ver door te glijden, want vlak voor hem was een wak, dat daar gemaakt was door een hengelaar die er de vorige zaterdag en zondag had zitten vissen tot hij zo ongeveer doodvroor. Wel had hij daarna het wak opengehouden.

Met de uiterste behoedzaamheid naderde Bladroes het water dat hij zag glinsteren. Het ijs was dik en het zou hem verbazen als hij bij het water zou kunnen komen. Hij begreep best, dat als hij in het wak zou vallen het met hem gedaan was en op die manier bleef hij stokstijf op de rand van het wak zitten, kijkend in het verlokkende water.

Hij werd daar op den duur helemaal door meegenomen. Dat wil zeggen niet door het water meegesleurd, maar door het idee van water. Het riep een soort verlangen in hem op om er in te zijn. Om er zich in te bewegen en het water langs zijn lijf te voelen, óf omdat het zo snel stroomde, of doordat hij er zich zò snel in bewoog, dat het even snel langs zijn flanken stroomde.

Dat moest heerlijk zijn. Op sommige plaatsen schitterde het water meer dan elders en hij voelde hoe zalig het juist moest zijn om dan door die schittering heen te schieten, een snelle bocht te maken en als je daar dan door bent, omlaag te schieten in die waterzuil vol lichten en helemaal beneden bij de bodem er uit te schieten en dan zéér snel omhoog te bewegen in het donkerder water daarnaast. En dan ineens op zijn alleronverwachtst boven het wateroppervlak uit te springen en er dan weer in te platsen als in een uiteindelijke beschutting die pas de ware vrijheid biedt. Want, dacht Bladroes: ademen onder water is pas vrijheid. Hij had natuurlijk nog nooit een vis buiten water zien stikken. Ja, hij had zelfs nog nooit een vis gezien, maar hij wist dat er dieren in het water moesten kunnen leven. Hij draaide in weerwil van de kou zijn nek met snelle bewegingen en ook zijn ogen bewoog hij van de ene kant naar de andere en liet ze langzaam rollen en zijn kleine snuit maakte mompelende bewegingen, die je best met die van een karper zou kunnen vergelijken. En dat alles leidde ineens tot een groot groot heimwee in Bladroes. Een gevoel dat hij nog nooit gekend had, maar dat iets van thuiskomst in zich borg van leven in een materie, die alles van je vulde en buiten tegen je aan was tegelijkertijd. En waarin alleen ademen al vanzelfsprekende vrede inhield!

Alleen ademen al. Van dat gevoel wist Bladroes af, want

toen hij zich in het volkstuintje eens vol had gegeten met een boerenkool, die met stronk en al tot zich had genomen, was hij zeer kalm naar een andere kool gelopen die tot dusverre naast de juist verdwenen kool had gestaan. Het was er toevallig een met niet zo'n lange stronk en hij was er tot in het uiterste voldaan onder die bladen gaan zitten uit een soort gehoorzaamheid aan die plant en was daar een hele nacht stil gebleven met vol verwachting gesloten ogen. Hij ademde rustig en alles wat zich in zijn lijf voltrok voelde hij als goed. Evenals een kalme wind, die over zijn eigenaardige huid streek en die hem met wat hij in beweging bracht uitstekend bekwam, zodat hij ook nu zijn nagels wat de grond in dreef en toen helemaal van bewuste kalmte en vrede op leek te gaan en dat zelfs als een permanent gevoel onderging. Hij had zo veel gegeten dat hij de volgende morgen toen hij langzaam tot zich zelf kwam nog helemaal geen honger had en vervolgens was hij zeer welbewust nog een tijd blijven zitten, omhoog kijkend in de kool. En toen was het net of er een ander gevoel zich van hem meester maakte, dat vergelijkbaar was met wat hij nu voelde, nu hij aan de rand van het wak in het water tuurde en de vissen (van wier bestaan hij niet afwist) contempleerde.

Het gevoel dat hij onder de kool had, was er een alsof hij onder een hoge struik zat met veel takken, die weer vertakt waren en allemaal samen het dak van bladeren omhoog hielden, dat de wereld onder de struik zeer definitief afscheidde van de wereld daar boven. Na een tijdje werd zijn kop getrokken in het deinend bewegen van die takken. Allemaal tegelijk en met een zeker ritme dat wel door de mate van wind werd aangegeven. Doordat er zoveel vertakkingen onder de bladeren waren bleek het erg mee-

slepend om met dat hele samenstel van dikkere en dunnere bruine takken mee te bewegen en daardoor in een wereld te komen die tegelijkertijd was afgesloten van de andere wereld en een eeuwigheid ver leek te gaan! Een eeuwigheid ver van hetzelfde deinen in gezeefd licht en ook al vervuld van een vrede, die door niets onderbroken kon worden. Op het ogenblik dat Bladroes die wereld onderging van de in alle richtingen, maar vooral in zijn geheel van elkaar kruisende en uit elkaar voortkomende takken, precies eender en precies gelijktijdig bewegende takken, had hij begrepen dat dit alles in het donker van de nacht voortduurde en dat het alleen verstoord zou kunnen worden door bijvoorbeeld een storm. Maar ook, dat alles onder de bladeren dat dan zijn gelijktijdigheid verloren zou hebben in de wilde bewegingen, zich toch al weer gereed hield om die terug te winnen en als vrede waar alleen groei uit tevoorschijn kan komen opnieuw te ondergaan zou zijn.

Bladroes had het toen heerlijk gevonden om dat visioen te ondergaan en te proberen met zijn ogen eerst, zijn kopje vervolgens en uiteindelijk met alles van hem, het ritme van dat deinen van alles en alles tegelijk om hem heen aan te nemen en er in te passen.

Het was vreemd dat hij aan die twee dingen terugdacht nu hij in de bittere kou op het ijs zat, want de vorst was hevig en bovendien zat hij daar altijd nog zeer gevaarlijk en in werkelijkheid zou hij best eens door een rukwind het wak ingewaaid kunnen worden. Maar het was net of hij zowel voor die kou als die wind gevoelloos was geworden, omdat hij zoals gezegd zo mee werd genomen door zijn gedachten in het water te kunnen leven en ademen; of zelfs dat het onder water kunnen ademen al, zò alles van het be-

staan op dat ademen en het geluk daarvan richtte, dat je bijvoorbeeld kou niet voelt. En zeker niet als een ongemak. Misschien dat dit ertoe bijdroeg dat hij zelf nu ook zo weinig van de kou merkte en zelfs tot het afzien van het gevaarlijke dat in zijn positie aan de rand van het wak en zijn kop boven water schuilde. Hij gaf zich daar natuurlijk niet met zoveel woorden rekenschap van; maar stel dat die beslissende rukwind zou komen, dan zou hij zich zonder verzet in het water laten schuiven. Toch al door en door koud en met wie weet de zekerheid dat hij het daar wel zou redden en het leven zou leiden onder water, dat onder water geleefd wordt. Bladroes keek nu nog intenser omlaag. De rood ondergaande zon gaf duizeligmakende flitsen af op de witte glimmende randen van het wak en het lichaam van Bladroes boog zich nu nog wat verder mee naar voren zodat het hoe langer hoe minder scheelde of daar ging hij! Iemand die hem op dit ogenblik zou zien, zou meteen de adem al inhouden en iemand die dan bovendien nog wist, dat het op het zwart van het ijs duidelijk groenbruine dier een goendroen was, net als de met stoomkracht overreden Wappedrien, zou helemaal vastgenageld blijven staan en vermoedelijk beseffen dat hij getuige was van een hoogst wonderbaarlijke gebeurtenis. Een dier dat hij nog nooit gezien had en dat op het punt stond voor het water te kiezen, alsof alsnog die mogelijkheid bestond, en het wak bestemd was voor die keuze. Er was niemand die het zag! Iedereen zat thuis naar de t.v. te kijken en niemand dacht zelfs maar aan de mogelijkheid van zoiets, als zich thans vlak bij het saaie plaatsje ..... afspeelde; voor zover iemand dan al dacht.

Maar Jonas en waarschijnlijk ook mijnheer Rütlü en zeker dr. Laeet zouden het moment van hun leven hebben mee-

gemaakt, wanneer ze de kleine Bladroes nu hadden aanschouwd.

Er kwam ineens eeen tamelijk smalle wolk voor de zon, die hem net bedekte en de rode schittering dus afsneed, die de verandering bracht. Bladroes die zo in trance was van verlangen om onder het water te kunnen en te zullen ademen schrok van het ophouden van het geschitter van de rode randen van het wak. Hij ontwaakte duizelig, dacht na waar hij was en bewoog toen zijn lichaam iets naar achter, of in ieder geval uit de voorover hellende stand. Toen keek hij op. Dus van het water vandaan. En toen voelde hij ook hoe door en door koud hij was. Daar zat een nieuw gevaar in na die onderbreking van het fonkelen van de grens tussen houvast en het water. Bladroes voelde zich zo koud en verlaten, dat hij tegelijkertijd het idee kreeg dat hij in het water juist warm zou worden en door en door behagelijk; terwijl hij, wanneer hij het avontuur van de terugtocht zou ondernemen eerst glijdend over het ijs en dan moeilijk de helling van de oever overwinnend weer in het hooibergje terecht zou komen zonder gedronken te hebben en dus zo dorstig als nooit tevoren weer van dat saaie hooi zou moeten eten.

Er trad nu dus droevige aarzeling in hem op. Hij bewoog zijn ogen onzeker van het water langs de witte randen van het wak en langs het zwarte ijs op de rivier en wist het niet meer. Hij zuchtte een paar keer diep en werd overvallen door twijfel - en vervolgens door angst. Door zo'n hevige en onberedeneerde angst, dat hij ineens weg wou en zich zò krampachtig wegdraaide van de rand van het wak, dat hij in zijn eigen bocht slipte zodat het nog niet eens een haar scheelde of hij was toch in het gat geplonsd.

Wat zijn einde zou hebben betekend.

Dat is wel vast te stellen.

Bladroes wilde weg, maar de behoedzaamheid waarmee hij op weg naar het water in het wak over het ijs had gelopen was verdwenen. Glijdend, steeds vallend en dan soms hele einden op zijn linker- of zijn rechterzij doorglijdend kwam hij bij de oever aan. Hijgend en volledig in paniek nog. Hij begon de beklimming zonder enig overleg, gleed telkens weer naar beneden en als hij gleed mocht hij nog van geluk spreken, want meer dan tien keer smakte hij doodgewoon naar omlaag rollend met zijn dondertje op het ijs, zodat hij nu en dan wel zo'n beetje bewusteloos raakte. Tot het al donker was. Toen vond hij, doodstil klimmend een paadje en verscheen weer op aarde. Even stil repte hij zich naar het hooibergje, groef het hooi weg voor het tunneltje, dat hij in het hooi gemaakt had af, sloot dat gat ook weer af en zonder iets van het hooi te eten kroop hij helemaal achterin die leeggegeten gang, kromp sidderend in elkaar met een naar zijn gevoel lawaaiig kloppend hart en sliep niet in. Wel werd het trillen en sidderen steeds sterker, zodat hij zich met voortdurend meer kracht tegen de wanden van zijn hol perste en ook hooi om zich heen trok, daar waar geen wand was en toen na uren van hevig getril nog, werd het minder bewegelijk sidderen waarvan in dit diepe donker voor het eerst een angst voor eenzaamheid en daarmee voor de toekomst mede oorzaak was!

Het was natuurlijk jammer voor Jonas, dat hij toen het zo koud was geworden zijn speurtochten gestaakt had. De geschiedenis van Bladroes en het wak speelde zich namelijk af op een zondag en Jonas had zijn laatste wandeling in de buurt van de brug over de rivier gemaakt. Wanneer

hij deze zondag was gegaan zou hij in ieder geval een mooie kans gehad hebben; want de laatste keer had hij een hele tijd over de leuning van de brug gehangen op ongeveer de plaats waar Roebrons in het water was gesprongen en van die plek af zou hij het wak in het ijs goed hebben kunnen zien.

Maar hij was die middag thuis en hij zat met zijn vader, zijn stiefmoeder en zijn grootvader - want er kon in die vorst niet aan de weg gewerkt worden - bij de kachel. Er was een gesprek gaande tussen zijn vader en zijn grootvader. Jonas' vader had aan zijn schoonvader gevraagd waarom die altijd toch zo vasthield aan een volkomen verouderde kleine stoomwals, terwijl er toch veel moderner walsen waren, die bovendien veel makkelijker hanteerbaar waren. Dat was een onderwerp naar het hart van Jonas' grootvader, die bijzonder graag over stoom en de uitvinding van de stoommachine mocht filosoferen. Hij noemde die altijd het begin van de vooruitgang. Industrialisatie was een beetje een moeilijk woord voor hem, maar vooruitgang niet.

‘Zonder de stoommachine zat jij nu niet naar de televisie te kijken, als je daar zin in hebt’, zei hij kalm.

‘Net of dat wat met elkaar te maken heeft’, riep de stiefmoeder smalend. ‘Als u een eerlijke vraag gesteld wordt moet u ook eerlijk antwoorden!’

‘Nou - waar loopt de t.v dan op?’.

‘Die loopt toch niet! Loopt die?’, vroeg de stiefmoeder.

‘Op elektriciteit toch’, zei Jonas.

‘Electriciteit is toch juist geen stoom’, antwoordde de stiefmoeder triomfantelijk.

‘Jawel maar electriciteit wordt opgewekt met stoom’, zei de grootvader wetend en waardig.

‘Nooit van gehoord’.

‘Nou’, zei Jonas, ‘U heeft toch een electrische lamp op uw fiets’.

‘Watnou: nou!? Dat is eerder een bewijs. Ik heb toch geen stoomfiets!’

‘Maar wel een dynamo’, zei Jonas die nu eenmaal voortgezet onderwijs genoot. ‘Een klein dynamo'tje maar, dat niet veel electriciteit produceert; maar bijvoorbeeld: de hele stadsverlichting hier die brandt op stroom die geleverd wordt door de centrale en daar zitten ze niet allemaal te fietsen. Daar hebben ze hele grote dynamo's staan, die net zo als die kleine op uw fiets aan het draaien moeten worden gebracht. En dat gebeurt door hele grote stoommachines; turbines in dit geval. Dus zonder stoom zouden we geen t.v. kunnen kijken’.

Jonas' stiefmoeder keek naar haar man of die niet ingreep. ‘Nou ja, omdat we hier goddank geen kerncentrale hebben’, zei die toen, ‘dààr komt geen stoom aan te pas’.

Nu keek de grootvader naar Jonas; toch aan het twijfelen gebracht.

‘Dat maakt niets uit’, zei Jonas (in zijn zenuwen met een heel hoge stem) ‘Dat is kernenergie en die levert de warmte om stoom te maken en die stoom gaat in stoommachines en die drijven geweldige dynamo's aan. Het is hetzelfde of je een vuur onder de stoomketel stookt zoals grootvader, of dat je die ketels verhit met de warmte die vrij komt bij atoomsplitsing. Kerncentrales hebben dan ook precies dezelfde moeilijkheden als andere centrales met hun koelwater’.

Daar ging Jonas even te ver, want de toch al twijfelende grootvader werd vervolgens schaakmat gezet door Jonas' vader die schrander voor zich uit blikkend, langs zijn neus

weg zei: ‘Ik heb nooit koelwater op die wals van jou gezien...’.

‘Eerlijk gezegd ik ook niet...’, zei de oude.

En daarmee had Jonas het debat grondig verloren, al zei hij nog: ‘Grootvader heeft dus toch gelijk, dat de vooruitgang aan stoommachines te danken is’.

‘Ja dat is zeker, maar of je verder ook gelijk hebt, dat weet ik niet’, mompelde de oude man. ‘Zeg jij nou nog es wat!’, riep de stiefmoeder boos tegen haar man. Die dacht even na en zei toen: ‘'t Is maar wat je vooruitgang noemt. Een mooie boel is het. Je kan het net zo goed de totale ondergang noemen als je es rondkijkt’.

‘Nou, maar ik doe niemand kwaad met mijn ouderwetse stoomwals en als er iemand gewaarschuwd moet worden, hoe doe ik dat dan?’.

Ze keken hem allemaal aan.

‘Met mijn stoomfluit!’, hij keek genietend van een late triomf in het rond, ‘En op die manier heb ik nog nooit iemand een ongeluk aangedaan. Laat staan de mensheid’. De stiefmoeder zette nu de t.v. maar aan, die een zogende leeuwin toonde op dat moment.

Later op de middag ging Jonas naar zijn vriend Jomp, ook wel vanwege die stoomfluit van de stoomwals die mensen altijd bijtijds waarschuwde en gewaarschuwd had. Iedere keer dat ze een klas hoger kwamen te zitten op school werden Jonas en Jomp eigenlijk een beetje treuriger, terwijl er ineens iets was, waar ze helemaal in opgingen! Bijvoorbeeld de electrische trein bij Jomp op zolder, hun schoolvereniging, Teneas (Tot een nuttig en aangenaam schoolleven) die door de directeur van de school in de ban gedaan was vanwege dat ‘aangenaam’, of enig onrecht een medeleerling aangedaan. Maar nu ze steeds verder kwa-

men op school, wisten ze niet meer of al die dingen waarover ze zich plachten op te winden wel de moeite waard waren in vergelijking tot de wereld zoals die op de televisie op hen af kwam en die steeds minder vertrouwenwekkende beelden te zien gaf, die in ieder geval nooit hun lust om tot die wereld te behoren aanwakkerde. Integendeel: ze hadden het gevoel, dat wanneer zij eindelijk aan de beurt zouden komen hun animo om daar gebruik van te maken en om eens te laten merken wie en wat zij waren best verdwenen zou kunnen zijn. ‘Als wij van school af komen...’ had Jomp wel eens gezegd, ...‘wat kunnen wij dan nog doen?’

‘Een nieuwe levensleer’, had Jonas na een tijdje gezegd.

‘Hoe dan?’.

‘Nou de zon is er toch en de aarde en de planten en dieren en de lucht. Daar maakt niemand een punt van. Ik bedoel de dingen die wonderlijk zijn. Zelfs hier in zo'n klein afgelegen stadje merk je daar niets van. Neem dat overreden beest. Wie weet is het een godswonder, maar niemand spreekt er meer over en iedereen is het al lang vergeten’. ‘Zullen we zondag weer eens gaan zoeken’, riep Jomp ineens, ‘Het schijnt nu beter weer te worden’.

‘Oké’, zei Jonas, ‘Als iedereen het vergeten is en wij beginnen opnieuw,...misschien werkt dat al tegen de versuffing’. ‘Er zit vast een groot geheim achter dat beest’, zei Jonas niet zonder geheimzinnigheid, ‘en stel je voor dat we er achter komen. Hier is het gevonden. We moeten niet net doen of het heel ergens anders is gezien. Het was hier. En hier moeten we het zoeken’.

Jomp keek zijn vriend aan. ‘Ja’, zei hij toen, stel je eens voor dat we er nog een vinden, dat kon wel eens een heel nieuw en een echt begin voor ons worden. Een nieuwe levensleer’.

‘Jezus, wat is daar een behoefte aan’, riep Jonas geestdriftig.

De volgende zondag gingen ze samen op pad en als door een wonderlijke hand geleid kwamen ze langs het hooibergje langs de kant van de weg, waar Bladroes zich een tijd had schuilgehouden en waar hij na zijn avontuur bij het wak dieper dan ooit in was gekropen. Ze waren al een paar keer om het hooi heengelopen, toen Jonas ineens dat gat zag aan het begin van de tunnel die Bladroes er in had gegeten. Ze gingen er zo diep als ze konden met hun armen in, maar van Bladroes merkten ze niets. Wel haalden ze hele stukken wand van de tunnel naar buiten om te zien of er haren tussen het hooi zaten. Maar die waren niet te vinden. Dat hoefde natuurlijk niets te zeggen, maar toch,...misschien waren ze op deze eerste tocht al warm! Bladroes had er de hele maandag nog ingezeten en de nacht daarop, maar toen was hij weer naar buiten gekomen. De weg, waar hij op zijn tocht naar en van het wak twee keer overheen gelopen was, schrok hem nu af. Hij begon van de weg af te lopen en kwam weer op bekend terrein. Het weer was inderdaad veranderd. Het dooide flink, er was meer bewolking, maar toch ook nogal wat zon en aan het einde van de weg zei een betonmaker, die een tijd op een vrachtauto had staan wachten, toen die eindelijk kwam, tegen de chauffeur: ‘Ik zou haast zeggen dat je het voorjaar kan ruiken’.

De chauffeur die de hele dag vooral benzine rook, kwam er voor uit zijn wagen en snoof diep. Daarna verklaarde hij dat hij helemaal niets rook, laat staan voorjaar.

‘Jouw neustussenschot staat zeker horizontaal’, riep de betonwerker en hij voegde er aan toe dat hij veronderstelde dat de chauffeur tijdens een hete zomernacht was verwekt.

‘Je zal je oude moeder bedoelen’, zei de chauffeur komiek en toen reed hij weer weg en gaf zo'n dot gas in de vrijloop, dat ook de betonmaker het voorjaar niet meer rook. Bladroes rook het voorjaar wel en het beviel hem op het terrein waar hij vandaan was gekomen minder dan eerst. Mogelijk kwam dat omdat hij het verlaten had om Wappedrien definitief te ontlopen en dat hij hier teruggekeerd, toch ineens weer een zekere mate van angst kreeg, dat ze hem weer zou weten te vinden. In ieder geval was het toch wel een combinatie van twee dingen die hem nu een andere richting op dreef: het mogelijke voorjaar bracht een verlangen naar ruimte en nieuwe geuren in hem, dat hem de kant van de heuvels deed inslaan en daarbij werd hij achter zijn rug aan enigszins opgejaagd door de vrees voor zijn moeder; hoewel hij daar weinig reden voor had omdat zij nu eenmaal bitter gedwarsboomd was in haar pogingen om haar jong voor gevaren te behoeden.

Hoe dan ook, Bladroes was nu voor het eerst in zijn leven echt op tocht, want het gebied van de heuvels was zeker een dag of zes lopen, maar het kon best zijn dat sommige plekken onderweg hem genoeg zouden bevallen om daar een paar dagen te blijven; want echt voorjaar was het natuurlijk niet in één klap en het kostte nog de nodige moeite ook om zoveel voedsel te vinden onderweg dat hij genoeg kreeg. Er waren wel planten die de hele winter groen bleven, maar voorzover die leerachtige blaadjes hadden at Bladroes daar nooit van. In de korte tijd dat Roebrons en Wappedrien nog samen waren geweest om de eerste gangen van Bladroes te bewaken hadden ze hem altijd verjaagd als hij aanstalten maakte om zo nu en dan zijn tanden ook eens in leerachtige blaadjes te zetten en dat betekende in die jonge dagen gewoon inprenten dat hij daar van af

had te blijven. En zelfs in de winterdagen waarop hij echt hongerig was had hij zich daar ook voor gehoed. De volkstuintjes met de boerenkool waren dan ook als een grote genade op zijn pad gekomen.

Op zijn tocht naar de heuvels leek het intussen wel of de natuur hem een handje wou helpen, want toen het terrein een beetje meer geaccidenteerd begon te worden en er al wat spleten en kleine grotten gepasseerd dienden, vond hij daar in de beschutting plekken met diep donkergroene gewassen, waar hij genoeg van kon eten en soms stonden daar bomen zo dicht langs een steile wand dat hij wel eens een boomkikker zag van vlakbij.

Daar bleef hij om redenen, die hij zelf absoluut niet zou weten te verklaren soms uren naar kijken met zo'n intensiteit dat hij vaak vergat om te ademen, tot dat zo lang duurde dat hij ineens een geweldige hap lucht moest nemen en daarna een heleboel achter elkaar om zijn ademhaling in het algemeen weer een beetje op orde te krijgen. Die kolossale aandacht voor die kikkers kwam doordat hij bij het aanschouwen van een zo tegen een boom geplakt dier het verlangen in zich op voelde komen om net zo tegen een boom op te kunnen lopen, of tegen bijvoorbeeld een stenen wand, zoals er bij de brug over de rivier een was. En dat verlangen ging dan bovendien nog gepaard met een zekere lust om zo'n kikker te proberen ineens op te happen. Daar was nu geen sprake van, want hij kon zich zelf kwalijk veroorloven om met zijn voorpootjes tegen de boom aan te gaan staan. In de eerste plaats omdat hij niet eens goed kon schatten of hij de boom dan wel haalde - als dat niet het geval was zou hij zondermeer een behoorlijke smak naar omlaag maken - en vervolgens omdat hij nog nooit iets dat leefde had verslonden. En die kikker

leefde en haalde adem, dat kon je heel goed aan een telkens bollende beweging onder zijn kop zien en hij ademde bovendien met een veel groter regelmaat dan Bladroes die het telkens vergat te doen uit verbazing van die twee verlangens om net zo in een boom te kunnen klimmen en vervolgens een ander dier te verslinden.

Toen hij op die manier enkele uren in tegenstrijdigheid van verlangens had doorgebracht (want in feite hebben goendroens altijd plantaardig voedsel tot zich genomen) liep Bladroes eindelijk weer eens door. Maar met een suffe kop. Hij voelde heel goed dat die sufheid een gevolg was van iets dat in hem bestond en dat niet tot gevolgen leidde. Hier zou eigenlijk een voetnoot geplaatst moeten worden, want in de dagen dat goendroens er nog in grotere hoeveelheden waren en zelfs wel in groepjes samenleefden, pakte een wel eens een kikker of een hazelworm en begon daarvan te eten; wat dan altijd een geweldige opschudding veroorzaakte bij de andere goendroens die het klaarblijkelijk ook wel wilden, maar het niet deden; doch nu het dan toch eenmaal gebeurd was, er ook een stukje van te pakken probeerden te krijgen. Er was dan een soort taboe doorbroken. En kennelijk had Bladroes nu die suffe kop omdat hij kennis had gemaakt met een taboe en daar niet uit was gekomen. (einde van de eventuele voetnoot.)

Bladroes had intussen zo lang naar de kikker zitten kijken dat het ongeveer al avond was en hij moest zorgen een plaatsje te vinden waar hij kon slapen. Aangezien hij door het kijken naar de kikker een geweldige honger had gekregen, vrat hij zich zelf een nachtleger. Hij sliep niet snel in, zoals anders doorgaans en de hele nacht vertoonde zijn lichaam allerlei trekkingen, een beetje stuipachtig zelfs. En toen hij de volgende morgen weer op pad ging in de rich-

ting van de heuvels had hij niet, zoals tot dusverre op zijn tocht, de angst voor Wappedrien, die hem van achteren opjoeg, maar juist een nog niet te schatten verlangen naar een andere goendroen. Niet speciaal naar een in het gebied dat hij juist verlaten had, maar geheel onbestemd wat richting betreft. Zo onbestemd dat hij de richting waarin hij tot dusverre getrokken was niet veranderde. Hij ging dus door, maar wel met grotere snelheid nu omdat het er veel toe zou doen, of hij ooit iets van de ander waar hij naar begon te verlangen, zou vinden. En dat vinden zou moeten gebeuren met zijn oren. Dat drong hoe langer hoe sterker tot hem door.

Op die manier trok hij steeds rustelozer verder en verder de heuvels in, die trouwens steeds hoger werden. Tot hij de hoogste bereikte.

Wat hij van tevoren natuurlijk niet wist, was dat deze heuvel, hoewel tamelijk steil glooiend aan de kant die Bladroes nu beklommen had, aan de andere kant een vrijwel recht omlaag lopende rotswand had.

Bladroes zat daar totaal onverwachts boven aan de rand en had een uitzicht, dat hij eerst helemaal niet als een uitzicht onderging, want hij was nog nooit zo hoog geweest, maar als het einde van de wereld! Voor zover een goendroen zich dan het einde van de wereld zou kunnen voorstellen. In ieder geval was het het einde van de grond en daarmee van datgene waar hij op en van leefde.

Hij schrok ontzettend toen hem bleek dat hij om die reden geen stapje meer kon doen, snuffelde wat rond juist op de scheiding tussen grond en ruimte en bleef toen stokstijf zitten. Vreemd genoeg had hij toen hij bij de bergwand aankwam niet eerst naar beneden gekeken, doch naar boven alsof daar het gevaar vandaan kwam. Dat kwam om-

dat er uit het landschap omlaag zoveel licht naar boven kwam dat Bladroes instinctmatig omhoog moest kijken of hem van daaruit iets bedreigde. Dat leek hem niet het geval en toen bracht hij zowel zijn ogen als zijn hele kop langzaam naar omlaag naar de ruimte beneden.

Om te beginnen maakte die hem bang, zodat hij wat achteruit ging en vooral keek naar de begrenzing door de horizon van het landschap dat voor hem lag. Dat was om te wennen aan het nieuwe vermoedelijk. Pas daarna kwam hij weer iets naar voren en zag alles: bossen, velden, akkers, beken en het stadje Fodd dat aan het andere einde van de nieuwe weg zou komen te liggen zo op het oog niet zo ver van de rotswand vandaan. Van dat stadje keek Bladroes weer naar de horizon en zo een paar keer en toen begon hij ook bijzonderheden op te nemen opzij van de rechte lijn van de horizon naar Fodd die hij aanvankelijk door de rechte beweging van zijn kop had gevolgd. De bossen waren uitgestrekt en er waren ook terreinen die plotseling rotsformaties droegen. En verder steeg er de lucht op van de aarde, die hij alleen van vlakbij kende, maar die hier - verdund - hem ineens veel nader was, dan wanneer hij, zoals hij altijd gedaan had, vlak langs de grond sloop op zijn korte pootjes.

En de aarde deed het hem, zoals hij nu ineens merkte! Want wat is de aarde? In de eerste plaats natuurlijk iets waarop je grond onder de voeten hebt. Hier staat eerst, maar het gaat nog net iets verder: het is punt één! Want alleen van de aarde af kan je de hemel bepeinzen! Of alles wat de aarde ontstijgt, ook in jezelf. En dat is denkbaar! Bladroes rook dus de aarde en het feit, dat hij hier in zijn dooie eentje die ervaring had, maakte hem, na de gedachten over de boomkikker die hij wel had willen pakken,

buitengewoon schuldig en week. Waarom? Omdat hij twee ervaringen had, kort na elkaar, die hem duidelijk maakten dat hij tot dusverre met alle andere ervaringen die hij gehad verondersteld te hebben, een schuldig gevoel kreeg tegenover zijn moeder Wappedrien van wie hij gevlucht was zonder ook maar van *iets* te weten.

Maar hoe is het in het wezen van een levend schepsel? Wanneer je je al die dingen realiseert, of maar een deel ervan, dan begrijp je pas wat je vergooid hebt. Bladroes begreep dat hij te weinig wist. Aangezien hij totaal alleen was, vermoedde hij ook, dat alle dingen die hij van Wappedrien had kunnen leren, nu zelf moest ontdekken. En aangezien zowel zijn ogen als zijn reuk tegenover de onmetelijke ruimte die hij overzag tekort schoten, schakelde hij nu zijn oren in.

Hij sloot zijn ogen en stak zijn oren - die bij goendroens tamelijk groot zijn op. Eerst was hij verrast, maar tegelijkertijd onthutst over de hoeveelheid van de geluiden, die hij hoorde als hij het wijde landschap voor hem beluisterde!

Hij merkte eigenlijk voor het eerst zijn vermogen om zich te concentreren op het ene geluid nà het andere. Hij hoorde bijvoorbeeld wanneer hij zijn kop naar het stadje Fodd richtte, dat hij om te beginnen het geluid van alle leven dat zich daar voordeed kon horen, maar dat hij allerlei geluiden die hij niet nodig had, of niet op zich zelf kon betrekken, kon uitschakelen! Maar dat hij bijvoorbeeld wèl het geluid kon horen, dat rook in een schoorsteen maakt! Nou, als je nu een stad of een stadje neemt, met *alles* wat daar te horen is, dan is het bepaald wel bijzonder als je hoog boven zo'n stadje het geluid kan horen dat rook maakt aan vuur ontstijgend, door de schoorsteen naar de

buitenlucht! Dat op zich zelf drong niet tot Bladroes door. Maar wel het feit, dat hij geluiden hoorde die van heel ver kwamen en die hij niettemin nauwkeurig hoorde, zonder de objecten of de bewegingen waar ze van afkomstig waren te kennen, of zelfs maar te kunnen vermoeden wat die geluiden betekenden. Het zal iedereen duidelijk zijn dat het iets heel bijzonders is om het geluid te kunnen horen, dat rook langs de binnenwanden van schoorstenen maakt. Daar is voor vrijwel ieder ander een schoorsteenbrand voor nodig. -

Maar Bladroes hoorde het wel. En dat betekent dus dat de opeenstapeling van zenuwen die van zijn gehoororgaan naar zijn hersens liep uitzonderlijk genoemd mag worden. Want wanneer hij daarna met zijn ogen probeerde na te gaan waar zo'n geluid vandaan kon komen, vond hij er vrijwel in geen enkel geval de oorzaak van.

Men zou dus, Bladroes waarnemend voor die geweldige ruimte, rustig kunnen stellen, dat hij niet zozeer een arendsoog had als wel iets vergelijkbaars: een arendsoor. Om het dan zo maar te noemen, want arenden hebben nu eenmaal dat oog en niet het oor!

Hoe dan ook: de omstandigheid dat Bladroes zich kon concentreren op één bepaald geluid, zonder ook maar bij benadering in staat te zijn om dat horen op enigerlei wijze in verband te brengen met wat zijn ogen konden zien of determineren, bewijst inderdaad dat goendroens naarmate ze zeldzamer werden de vermogens kregen om zich te concentreren bijvoorbeeld op het geluid dat andere goendroens, net zoals zij maakten. En ook, dat dit de reden moet zijn waarom goendroens naarmate ze zeldzamer werden, toch in staat bleken om een soortgenoot, hoe ver weg dan ook, te kunnen waarnemen.

Vinden waarom. Om die ellendige pogingen om met elkaar te paren te beginnen?

Blijkbaar toch. Want op alle manieren is Bladroes een jong van Wappedrien en Roebrons samen, die elkaar ook pas na maanden en maanden eenzaam zoeken gevonden hebben en daarna, weliswaar met zijn tweeën, maar door de langdurigheid van het paren, uiteindelijk toch zéér eenzaam die bevruchting tot stand hebben gebracht. Waarna ze nog wel een tijdje samen hebben geleefd, maar wie weet hoe erg van elkaar vervreemd door dat gedoe om Bladroes te laten leven.

Maar goed: Bladroes hoorde het geluid dat rook maakt als het langs de wanden van de schoorsteen beweegt en suist en al kon hij dat geluid niet terugbrengen tot enigerlei oorzaak, toch begreep hij dat hij wonderbaarlijk kon horen en bovendien dat hij, wanneer hij eenmaal een geluid hoorde dat hij *wilde* horen, al was het alleen ter bekroning van een poging, het geluid van een andere goendroen - hoe ver dan ook van hem vandaan - zou kunnen vernemen als hij er zich maar op concentreerde en alle geluiden die hij verder nog kon horen uitschakelde. En de slotsom van zijn ervaring van het geluid in een schoorsteen te kunnen horen was inderdaad - en hoe helpt de natuur het leven in dit opzicht! - dat wanneer hij iets hoorde van ‘levensbelang’, hij alles op alles *kon* zetten om het vast te houden door een geheimzinnige mogelijkheid tot uitschakeling van alle andere niet gewenste geluiden!

Na het geluid dat rook tegen de wanden van een schoorsteen maakt leerde Bladroes in de komende dagen het geluid van een kat die tussen zijn nagels likt; eerst het fluiten van een kanarie, dan het ritselen van het voer in zijn bakje als hij at en tenslotte zelfs het slikken van zo'n vogeltje te

horen. Dat waren geluiden die hij eerst hoorde, maar door zich te concentreren op de richting ontdekte hij ook waar ze van afkomstig moesten zijn.

Er waren er nog veel meer die hij niet thuis kon brengen bijvoorbeeld het neuspeuteren van een onderwijzer in een volle klas, de kleinste beweging van een waslijn, het geluid dat wind maakt langs scherven die in een muur gestoken zijn om inklimmers te weren, van een rups in een appel, van springende zeepbellen in een wastobbe, het klokkend geluid van een baby die de borst krijgt, van het binnensmonds tellen van de steken van een breiwerk, het barsten van vernis van een schilderij, het kraken van een rieten stoel op een oude zolder, het kammen van het haar van een heel oude vrouw, het siepelen van een klein lekje in de waterleiding, het snuffelen van een muis aan haar jongen, lichte gevallen van bronchitis in een kantoorgebouw, het vlooien van de apen in de kleine dierentuin van Fodd, het schoonmaken van de bril van de burgemeester met een zeempje, ja soms zelfs het langs elkaar wrijven met de voorpoten van een vlieg. Daar was ontzettend veel concentratie voor nodig en als Bladroes om zich te oefenen speciaal naar die vliegenpoten luisterde, moest hij zich soms met gesloten ogen zò inspannen, dat hij vergat in welke richting hij zelf zat als hij het geluid gehoord had, zodat hij als hij zijn ogen weer open deed en zich door al die inspanning wat bewogen had, soms weer overnieuw moest beginnen om zich tegelijkertijd te leren concentreren om precies in de zelfde richting te blijven luisteren om daarna te kunnen proberen of hij ook kon zien wat hij gehoord had. Daar was bij langs elkaar wrijvende vliegenpoten natuurlijk geen sprake van (bij de rook uit schoorstenen bijna altijd wèl!) maar het gaf de oefenende Bladroes

toch grote voldoening dat hij een vlieg die hij met zijn gehoor betrapt had op het wrijven met zijn voorpoten, dan ook nog wel op hoorde vliegen en weer neer hoorde komen en het wrijven hervatten. Fodd bood Bladroes een prachtig oefenterrein juist door de grote verscheidenheid van geluiden die je in het veld natuurlijk in veel mindere mate had en die oefeningen hielden hem dan ook dagenlang bezig en soms 's nachts ook wel als hij van alle kanten wekkers hoorde opwinden of horloges, bonte pantoffels hoorde aantrekken en soms schrok van het lawaai dat krakende bedden kunnen maken. En achter het behang, toch met grote behoedzaamheid, voortschuivende muizen van welke zachte kleine dieren Bladroes gedurende die nachten merkte dat ze door huizen heen telkens dezelfde route volgen.

Soms kwam er een kleine triomf in hem als hij bewegingen over een afstand kon volgen van bijvoorbeeld een kakkerlak in de kleine dierentuin, maar tegelijkertijd werd die triomf bijna altijd teniet gedaan omdat Bladroes die dingen wel precies hoorde, maar niet wist hoe de bron ervan eruitzag en wat die geluiden betekenden. Tot hij begreep dat hij zich uiteindelijk op het geluid van andere goendroens zou moeten richten. Maar voordat hij hier achter was, want dat arendsoor was toch nog nieuw voor hem, vertrouwde hij toch op zijn ogen, in weerwil van de omstandigheid dat allerlei dingen die hij hoorde niet zomaar te verbinden waren met wat hij zag. En dat was voor de eerste maal van zijn leven een stadje. Daar wist hij geen raad mee en hij wendde zijn ogen er van af. Vlak rondom de stad lagen de velden en de akkers en de bossen en vaag wilde terreinen die hij kende van de andere kant van de heuvels. Aangezien die terreinen in hun algemeenheid het

enige verschijnsel vormden dat hij echt kende, kreeg hij er onmiddellijk verlangen naar.

Het was hem echter wel duidelijk dat het niet mogelijk was om een aanloop te nemen en dan ineens op bekend terrein neer te komen. Hij vermoedde de dood die daarop onmiddellijk zou volgen. Van het beklimmen van de oever van de rivier, van het ijs af naar de veilige en stroeve vlakte had hij geleerd dat je grote smakken kon maken die flink pijn deden en met zijn ogen zag hij heel goed dat het neerstorten van zo'n oever af nog niets was vergeleken bij de val van deze hoge rotswand. Tenzij je een zodanige aanloop kon nemen, dat je naar beneden zweefde en door goed te kijken (en te luisteren) dan ongedeerd op een plaatsje terecht kon komen, dat je van boven af als veilig en interessant had horen liggen. Maar of een dier als hij daar nu werkelijk op kon vertrouwen?

Hij had in zijn prille bestaan natuurlijk wel vogels gezien die klaarblijkelijk het een of ander eetbaars van de lucht uit in de gaten hadden gekregen, die vervolgens een poos in de lucht talmden met hele snelle vleugelbewegingen en die dan ineens neerschoten en op de grond stonden en datgene waar ze op uit waren en dat volledig verbluft was door de snelle komst van zo'n vogel en geen enkel verzet meer bood en zich liet oppikken alsof dat allemaal zo was voorbestemd wegpikten en inslikten en zich ook lieten wegpikken en verslinden. Bladroes was er volstrekt niet zeker van dat dit hem ook zou lukken. Al voelde Bladroes tegelijkertijd dat hij het op de een of andere manier in zich had!

Hoe kwam dat nu?

Het zal wel zo zijn dat er geen levend schepsel is dat niet zo nu en dan droomt te kunnen vliegen. Als je naar sla-

pende dieren en zelfs naar slapende mensen kijkt kan je dat heel duidelijk zien. Nu en dan rekken ze de voorpoten uit of sidderen ze met alles wat aan hun lichaam maar in staat is om te trillen in de hoop op vleugels, om iets dat diep beneden hen is, of in de hoogte te bereiken. Of om op te eten, of om mee te communiceren; maar in ieder geval van de een uit ten opzichte van de ander, te vernietigen en in te lijven.

Bladroes had in dit opzicht nog geen enkele keuze gemaakt, behalve toen hij aan de rand van het wak zat, of probeerde te gehoorzamen aan de staat van zaligheid van een boerenkool, of om één te zijn met de bewegingen van de takken van een struik. En wat daarmee vergelijkbaar was: de plotselinge aanvechting om een boomkikker ineens in zijn bek te grijpen en die zonder er een ogenblik bij na te denken in te slikken.

Nu hij hier zo hoog op de rotswand zat was er wat dat betreft keus te over. Hij zag struikformaties waar hij zich in de diepste vrede in zou willen voegen. Hij hoorde riviertjes en beken die hem tot de bodem toe lokten en hij begreep dat daartussen een overvloed aan kleine levens was die hij zou willen verslinden en koel door zijn keelgat wilde laten glijden, al waren het regenwormen.

Hij voelde hier in de hoogte wat een vreemde triomf het moest zijn om vleugels te hebben en een scherpe snavel om onverhoeds ook het kleinste te grijpen dat hij bedekt door een bladerdak op de grond hoorde bewegen. Hoewel zijn ogen hem ontzettend veel minder informatie verschaften dan zijn oren (die hij op dat ogenblik practisch buiten werking had gesteld) zag hij ook wel degelijk beneden zich bewegingen tussen de struiken, waaraan alleen maar leven was vast te knopen. Hoe zalig moest het zijn

zich van deze hoge rotswand zomaar de ruimte in te werpen, ogen te hebben die de geringste beweging konden duiden en dan zonder een moment respijt, of zonder een schijn van onzekerheid de rots te verlaten, lucht te kiezen en vrijwel recht omlaag te storten; maar tegelijkertijd in overeenstemming met wat je beneden zag bewegen de lijn van je neerdaling te wijzigen per centimeter en eventueel per milimeter om ineens zo'n nek waar alle gangen die het leven bepalen doorheen lopen te pakken, te nemen en die beweging van zojuist stil te leggen. Dan een blik te werpen op de wanhopige ogen van dat eindigende leven en dan dòòr te bijten en vervolgens te slikken. Neutraal omdat iedere kostwinning een kostwinning is en geen een beter dan een andere!

Bladroes bepeinsde een ogenblik zijn eigen vormen. Hij had ratten gezien, fretten, een enkele keer een hondje en bij de volkstuintjes een paar katten; maar hij had ook vogels gezien. Van de onschuldigste tot exemplaren die vlak naast hem ineens een of ander gering dier meenamen of een groter dier als een konijn of een haas, of een jonge kip zelfs besprongen, er aan rukten en wrikten en dan ineens lag het op zijn rug en begon een bloederige vreetpartij die alleen veren achterliet, of niet binnen te zwelgen huid. Dat had hij gezien en het had hem altijd danig verschrikt, maar tegelijkertijd was er iets benijdenswaardigs in. Mogelijk vooral in de snelle dood van de slachtoffers, maar zeker ook in het trefzeker omlaag schieten van de vogels en het zich op het laatst maar doodgewoon omlaag laten vallen tot de poten met de verrassend sterke en bewegelijke nagels, samen met de oersterke snavel alles zo beheersten en in de macht hadden dat het *leegeten* een betrekkelijk saaie aangelegenheid was geworden: neutrale routine.

Bladroes kon dat nu wel denken van die neutrale routine, maar hij wist helemaal niet wat dit was. Alleen het eten van boerenkool was voor hem eventueel een neutrale routine; maar zelfs als men dat veronderstelt doet men toch tekort aan deze zaligheden die hem deelachtig werden wanneer hij zo'n kool at, tot en met de stronk soms tot vrij diep in de grond. Vogels hebben dat echter wel. Die kijken zo allemachtig neutraal als ze een prooi bespringen en vervolgens opeten, alsof hun gedachten nog altijd hoog in de lucht en verheven zijn, terwijl dat akkevietje van even een slachtoffer maken ze nu werkelijk helemaal niets aangaat, tenzij de prooi het in zijn hoofd zou halen zich toch daadwerkelijk en met enige succesrijke kracht te verzetten. Bladroes had dat ook wel gezien van een veilige beschutting uit en het pleit waarschijnlijk in zijn voordeel dat hij daarbij nooit gedacht heeft aan de mogelijkheid dat het hem zelf ook wel eens zou kunnen overkomen, van de zijde van een grote roofvogel. Wie dat wil verklaren, mag dat natuurlijk. Het waarschijnlijkste is dat de goendroens zo zeldzaam zijn geworden in de loop van de eeuwen en eeuwen dat er geen vogel meer bestaat die werkelijk ervaring heeft in het aanvallen van een goendroen op precies de juiste plaats waar even doorbijten onmiddellijk de dood ten gevolge heeft. Vandaar zijn onbevangenheid bij het toekijken naar de dood en de ondergang van andere dieren die van de lucht uit gegrepen werden.

Als men nu nagaat dat Bladroes urenlang naar een boomkikker had zitten kijken, diens bolle ogen had verworpen evenals de malle materie van dat beest en dan nog het zwellend, bollend en weer inzinkend ademen van het dier ten diepste had veroordeeld, omdat hij bij het kijken ernaar telkens had verzuimd om zelf ook adem te halen, aange-

zien hij dat dus zo'n onaanvaardbare vorm van leven bevonden had, dan is het op zijn minst merkwaardig dat hij nu zo'n jalouzie ten opzichte van de roofvogels ondervond vanwege de neutrale manier waarop die doden, zonder er ogenschijnlijk zelfs enige aandacht aan te besteden wat en wie ze om zeep brengen.

Op zijn minst is dat ongewoon. Het is alleen maar verklaarbaar wanneer er elementen van een dodende roofvogel in Bladroes schuilen.

Neem mensen. Die kwamen er op een gegeven ogenblik toe rechtop te lopen en daar hadden ze alleen hun voeten voor nodig. Ze kregen dus de handen vrij. Daar slingerden ze aanvankelijk doelloos mee rond, tot ze er aan gewend raakten dat ze die vrij hadden en dat ze er mogelijk iets anders mee konden doen dan ze rommelig te laten slingeren en er af en toe een blad of een tak of een vrucht mee af te rukken. Vooral die vruchten brachten hen aan het denken, aan het bewust kijken. Toen ze eenmaal zo ver waren kregen ze er erg in om die handen op de een of andere manier te gaan besturen. In de gaten krijgen houdt het begin van denken in. En aan het begin van denken lag de aandrang om vruchten te pakken met een zeker overleg. En door dat overleg begonnen ze meer vruchten te pakken dan ze tevoren toevallig hadden gedaan. En toen begonnen ze bijltjes te maken en puntige stenen te slijpen om de tot dusverre alleen met de kracht van handen en nagels te bemachtigen vruchten ook makkelijker te verwerven en voordat je het weet heb je dan een minister van landbouw en defensie, waterstaat en onderwijs.

Zover komt Bladroes niet, want hij heeft alle vier zijn poten nodig om te lopen, al zit hij een enkele keer rechtop om in diepe verwondering iets meer en iets anders te zien,

dan wanneer hij dicht tegen de aarde geplakt bijna niets kan zien. Dat is wat hem bovenop die steile bergwand tergt. Nu ziet hij nóg veel meer dan wanneer hij op zijn achterpoten zit en hij voelt een vogel in zich, die van dat méér zien veel meer maakt dan hij ooit zal kunnen. Een vogel kan iedere keer wanneer dat in hem opkomt net zo hoog stijgen als hij wil; net zo veel landschap overzien als in hem opkomt en dan, als hij eenmaal flink hoog is, net zo veel beweging op de aarde duiden, als hij nodig heeft om van te leven. Dus te doden. Bladroes had dit tot dusverre, levend op een nogal platte aarde nooit zo ondergaan als nu. In het begin van de heuvels had hij de boomkikker gezien en lust gekregen die 'op te happen'. Maar wat betekent 'ophappen' vergeleken bij hoog in de lucht te zweven, leven te zien bewegen en te weten dat het voedsel is? Planten en zelfs bloemen eten is een heel mooi iets (en boerenkool naar de ervaring van Bladroes zelfs iets verhevens) maar om van grote hoogte uit de aarde gade te slaan, alert voor alles wat daar beweegt dat niet te groot en niet te klein is om op neer te schieten, dat is pas leven. Zeker als het gevolgd wordt door een weer opstijgen met de onverschilligheid van iemand die nergens van afweet en die weer op de vleugels gaat om *direct* daarna opnieuw - zo daar aanleiding toe is - neer te schieten op een prooi. Prooi?

Wat zegt prooi nou? Leven en laten leven is iets liberaals. Daar hebben roofvogels geen boodschap aan. Die hebben maar één ding voor ogen: hun soort in stand houden. En aan alle andere soorten hebben ze geen boodschap.

Bladroes echter was de laatste van zijn soort. Bovendien volgebouwd met eigenschappen, vermoedens, instincten en aandriften van andere soorten. Die vermoedens wel;

maar de aandriften en instincten nog maar in beperkte mate omdat de goendroens als soort al zo ontzettend lang bestaan en bovendien al zo ontzettend lang naar de volstrekte eenzaamheid zijn gegroeid dat ze iets hebben ontwikkeld, dat je bij mensen relativering zou kunnen noemen. Als je daar nader op in zou gaan zou je al snel in geouwehoer belanden, de meest kenmerkende eigenschap van mensen. Bladroes ging daar dan ook niet nader op in, omdat hij nu eenmaal de laatst levende goendroen was en wel genoodzaakt was te ondergaan wat er allemaal aan soorten van leven in hem was ondergebracht.

Dat was nu, bovenaan deze rotswand met dat immense landschap voor zich: de vogel.

Hij wist het, tragisch genoeg, nu zeker. Hij diende een vogel te zijn. In nog veel sterker mate dan hij bij het wak in het ijs een vis en gehoorzamend aan de boerenkool een. plant was.

Hij *moest* eenvoudig nu een eindje achteruit gaan en de aanloop nemen en dan over het landschap zweven en zijn ogen scherp stellen op wat beneden tussen het groen, dat essentieel leven verraadt. Zoeken naar bewegen van leven, dat hij verder niet herkende, om dan de duik te nemen naar een onbekende strot vol bloed en leven af te knijpen en zich vol te eten aan de dood van onbekend, maar voor zijn voortbestaan bestemd leven.

Maar: zou het lukken?

Hij voelde dat het moest, dat het moest kunnen, dat het hem in zijn overleven zou helpen. Maar waar had hij de vleugels nog die zorgden voor de goede afloop? Ergens moesten ze zitten en duidelijk voelde hij het geluk en genot (dat zich bij hem altijd uitte door zijn nagels in de aarde te slaan!) van lucht die onder vleugels suist en langs veren

strijkt en de lenigheid van de kop die zo snel draait dat hij op honderd plaatsen bijna tegelijkertijd kan kijken.

Bladroes ging inderdaad een meter of tien terug van de rand van de rotswand. Het ging er nu om, zijn gedachten en vermoedens waar te maken en in één ren naar de rand te lopen en dan zijn vaart niet in te houden maar roekeloos en triomfantelijk de grens weer te overschrijden. Vlak voor de rand remde hij met voor- én achterpootjes af! Het was niet zo!

De vleugels waren niet gekomen of om nauwkeuriger te zijn; teruggekomen.

Hij zou doodgewoon naar beneden lazeren. Te pletter op rotsen en dat was dan definitief. Of op aarde die hem verminkt zou ontvangen, hem een langzame of een snelle dood zou bezorgen.

Weer liet hij nu op de uiterste rand zijn ogen over het landschap beneden glijden en opnieuw zocht hij de uitvlucht van de horizon door zijn kop snel omhoog te brengen.

Hij voelde nu zelf dat het een uitvlucht was, die horizon. De eerste keer had hij dat niet gevoeld. Toen was de ruimte eenvoudig te groot geweest om meteen de durf te hebben die te aanschouwen. Maar nu hij de ruimte inderdaad gezien had en er verlangens uit had geput, was het kijken naar de horizon wel degelijk een uitvlucht. Daar, daarheen te komen was een onmogelijkheid. En daarmee werd het stekend naar omlaag vliegen tot vlak aan de voet van de rotswand eveneens een onmogelijk ding, een verbeelding, een laffe vlucht van zich zelf en zijn bestaan.

God, Bladroes kent maar één taal. Die der goendroens. Maar als hij er meer kende, zou hij nu moeten jammeren: Oooh God, ik ben geen vogel. Het is niet waar dat ik kan

vliegen. Het is maar een visioen om als een pijl omlaag te schieten en om de beweging in het groen die ik hiervandaan heb denken op te merken (zeker was hij daar niet eens van) lam te leggen en de oorzaak van die beweging weg te nemen door die dode beweging te verzwelgen. Ik kan niet vliegen. Ik ben geen vogel. Ik kan niet doden, zelfs geen boomkikker, die leeft zoals ik. Ik ben een planteneter. Mijn wellust is de aarde en niet het moorden. Er is voor mij maar één ding weggelegd: bloeien voor anderen. Terugkeren van gedachten die in mij zitten. Terugkeren van de mogelijkheid om te vernietigen. Terugkeren van de blik in mijn ogen die anderen mogelijk maakt neutraal te doden. Terugkeren naar de grond, de aarde, de geur ervan en de vruchtbaarheid.

Hoe durf ik het woord vruchtbaarheid uit te spreken?

Hoe durf ik nog aan vogels te denken?

Hoe aan een vis?

Hoe aan aan tegelijkertijd en in volmaakte harmonie bewegende takken?

Hoe aan ander leven dan in mij vorm gevonden heeft? Hoe heb ik mijn luisterende moeder kunnen verlaten? Hoe moet ik verder?

Wat is eenzaamheid, uiteindelijke eenzaamheid?

Is daar geluk in te vinden en lust?

Ga ik dood zonder een ander. Eén ander?

Beneden hem lag aarde zoals hij aarde kende. Of hij nu er naartoe kon vliegen en vogel werd of niet: het was de aarde die hij kende. Weliswaar met andere geluiden dan hij ooit gehoord had en die hij dus niet kon duiden, maar naarmate hij tuurde en nu weer luisterde, zo veel te meer verlangen kwam er in hem naar de aarde die hij wel kende en waarvan hij de geluiden, hoe eenzaam hij ook al ge-

weest was nu kende, kon begrijpen, en in zijn diepste wezen beminde.

Beminde waarom?

Omdat hij daar Wappedrien gekend had en Roebrons die, hoewel hij hun doen en laten nooit begrepen had maar die in ieder geval nu hij moest toegeven niet te kunnen vliegen, vermoedelijk net zo geweest waren als hij en zelfs dezelfde ervaringen hadden gehad als hij nu, bovenaan een steile bergwand.

Hoewel het hem treurig stemde begreep hij dat hem nog maar één ding overbleef. Weggaan uit de heuvels en terug naar het terrein waar Roebrons Wappedrien dan toch in ieder geval gevonden had en daar gebruik maken van wat hij dan toch in ieder geval in de heuvels ontdekt had: het arendsoor. Want nu hij zich afwendde van de ruimte beneden hem, voelde hij het verlangen naar een andere goendroen als een even stekende als zalige pijn.

Bladroes deed heel lang over de tocht terug naar de terreinen langs de nieuwe weg, de rivier en de beek. Hij deed daar expres zo lang over. Het verlangen naar een andere goendroen wilde hij namelijk echt leren kennen. Bij mensen zou je zeggen dat hij in de afgelopen winter tot het nu beginnende voorjaar van een jongetje een jonge man is geworden. In handboeken staat dan schofterig: geslachtsrijp. Piet, Joop, Martin zijn geslachtsrijp en ze dienen nu gauw de geslachtsrijpe partners te vinden met wie ze dat kunnen aantonen.

In Bladroes ging dit alles een beetje anders. En dat kwam niet omdat zijn geslachtsdeel, hoe klein dat bij goendroens ook is, hem begon te beheersen, maar juist omdat hij uit de aarde die hij al kende, het ijs dat hem evenmin ongemerkt voorbij was gegaan en vooral uit de ruimte die hij

bovenaan de steile rotswand had gadegeslagen en ondergaan, in zichzelf elementen voelde, die hij op de een of andere manier wilde proberen tot een geheel te maken. Een geheel dat alles bijeen bond en dan Bladroes zou betekenen. Een Bladroes die een ander vond, een wijfje, dat op een vergelijkbare manier een geheel geworden was en dat net als hij nu nog maar één behoefte kende: uitwisseling. Van leven, van warmte, van elkaar herkennen, van versmelten.

Juist door de sterke ervaringen van de laatste tijd verlangde Bladroes ontzettend naar dat versmelten. Wat hij er zich precies bij voorstelde wist hij natuurlijk niet, maar het zou grootser zijn dan het landschap dat hij had gezien tot aan de afsluitende horizon; het zou meer levenwekkend zijn dan gehoorzaamheid aan een boerenkool; het zou troostrijker zijn dan eenzaam aan de rand van een wak zitten en wezenlijker en tegelijkertijd completer, lichamelijker, dat de contemplatie van eender bewegende takken die allemaal uit de aarde tevoorschijn kwamen, maar dit deden alsof ze toch vrij zweefden.

Het was niet zo dat Bladroes als hij de andere zou ontmoeten los zou barsten in lyriek. Hij zou eerst lange tijd, mogelijk wel dagenlang van een afstand naar haar zitten kijken en luisteren en pas dan een stukje dichterbij komen om te kijken of hij in haar ogen spiegelde. En hoe groot moest die kans wel zijn, gezien het gegeven dat hij de laatste goendroen op de wereld is. Dus wanneer hij een wijfje *zou* ontmoeten, dan waren zij de laatste twee en zouden ze reeds door dat feit gedwongen zijn het laatste verschijnen van hun soort in elkaars ogen terug te vinden.

Nu is het de vraag of dit met de liefde niet altijd het geval is. Ook met mensen en ratten en mussen, waarvan er nog

milliarden voorhanden zijn, maar die door de liefde toch momenten kennen van de enige twee te zijn. De liefde kan door zijn aard, om te beginnen nu eenmaal niet verder tellen dan tot twee. En op zijn tocht terug door de heuvels was Bladroes zo jammerlijk en verloren maar één. Dat was de reden waarom hij zo lang deed over die tocht zodat het voorjaar zich completeerde op die weg; alles van een verrassend lichtgroen terugkwam en zo veel licht ving van de zon, dat het zich ook mateloos aankondigde. Die mateloosheid had een verschrikkelijke invloed op Bladroes. Toen hij na de ruimte aanschouwd te hebben besloot terug te gaan was er nog een sterke werking van licht en donker overdag, maar naarmate hij verder van de rotswand kwam - vaak gulzig etend van jonge blaadjes en stengels - werd het licht meer veelbelovend, zekerder, weldadiger en nieuw leven wekkend. Het ontging Bladroes totaal dat, toen hij weg was gelopen van Wappedrien zèlf ook nieuw leven was geweest.

Zeer nieuw leven zelfs. Maar die periode telt niet zo. Pas wanneer er zich verlangen in mengt naar ander nieuw leven begint het te tellen en dan zijn er al zo veel dingen gebeurd, die de onbevangenheid tegenover dat andere leven in de weg staan. Ervaringen hebben tot conclusies geleid en de kans is zeer groot dat die conclusies volkomen er naast zijn omdat ze bepaald zijn, of in ieder geval mede bepaald door omstandigheden, die bij de een volkomen anders kunnen zijn dan bij de ander en daardoor ook tot andere overwegingen kunnen leiden.

En dat was nu ook juist veel betekenend voor het steeds sneller groeiende verlangen van Bladroes naar die ander, die waarschijnlijk blijk zou geven door haar omstandigheden ook verder strekkende of nauwere conclusies te heb-

ben getrokken en daarvan in haar gedrag wel blijk zou geven.

De verwachting maakte Bladroes gelukkig. Het was eigenlijk voor het eerst dat hij een duidelijke verwachting had. Van wat? Van wat?

Hij begon nu wat haast te maken om die beantwoord te zien. En de laatste heuvels en dalen beklom hij vlug en snelde hij af en toen het terrein vlakker en vlakker werd begon hij te begrijpen dat hij nu pogingen moest gaan doen om de ander te vinden - te localiseren mogen we bij zijn superieur gehoororgaan wel zeggen. Dat stelde hij echter uit.

Uit vrees dat hij geen enkele andere zou horen?

We kunnen wel doen of hij die vrees niet had. Maar dat is onzin!

Op het helemaal vlakke terrein waar hij nu op belandde deed hij zelfs of hij helemaal geen oren had en draafde rond naar alle kanten alsof het wijfje dat hij daar zocht alvast verstoppertje met hem speelde en zich kirrend en giechelend achter bomen verborg of in uithollingen of... zelfs in haar nachtleger. Dat duurde dagen en het had op Bladroes hetzelfde effect als verstoppertje spelen dat te lang gaat duren en de zoekers uitroepen: ‘Verrek zeg, kom nou maar es te voorschijn! Nu is het niet leuk meer’.

Na dat dagenlange heen en weer gedraaf overviel Bladroes een treurig gevoel van vergeefsheid. Het afschuwelijke was, dat hij eigenlijk meteen al wist dat dit zou beklijven. Soms, als je vergeefs zoekt naar iets of iemand, weet je zeker dat je die tòch zult vinden. Een enkele keer zelfs, dat je niet eens zo erg veel verder hoeft te zoeken, omdat de gezochte het ook niet meer uithoudt en plotseling tevoorschijn springt en lief zegt: ‘Kon je me echt niet vinden?’.

Dan is degeen die al die tijd zo stom heeft lopen zoeken wel de sukkel, maar de animo om hem te troosten is dan ruimschoots aanwezig en de ongelukkige zoeker kan dan zelfs ook nog wel teder beklaagd worden, omdat de gezochte zich zelf ook waarlijk al te goed verstopt vond. Maar die verstopte moet er wèl zijn!

En hoewel Bladroes zijn beste instrument om te vinden nog niet eens gebruikt had - zijn arendsoor - wist hij, ja wist hij gewoon, dat hij haar niet zou vinden. God, als hij zijn moeder Wappedrien kon vinden, hoeveel soulaas zou hem dat nù al bieden!

De weken daarna doorkruiste hij zijn oude gebied tot aan de nieuwe weg en zelfs een enkele keer aan de overkant van de weg met zenuwslopende hardnekkigheid.

Maar niets hoor - hij was nu eenmaal de laatste goendroen. Nu zijn er allerlei soorten van eenzaamheid. De eenzaamheid als gevolg van een duidelijk gemis, naar de invulling waarvan te zoeken is. En de eenzaamheid die volstrekt niet als bevredigend wordt ervaren, maar die toch een innerlijke activiteit met zich meesleept naar de beëindiging ervan; op welke manier dan ook... Dat was wel zo ongeveer die van Bladroes. Hoewel hij op dat ‘op welke manier dan ook’ geen enkele kijk had. Dan is er nog die welke men aan de schuldige afwezigheid van de ander of anderen kan wijten en die leidt dan tot rancune en algehele verzuring, die zich het wegblijven van de ander op den duur tot een verdienste rekent. En tenslotte is er die ongeneselijke eenzaamheid die weet uit zich zelf tot een harmonie te moeten komen, die vertrouwd is met de dood; die in het geluk van anderen geluk kan vinden, omdat ze nog niet bewust leven met de uiteindelijke eenzaamheid van het sterven, die al begonnen is met de schrikbarende eenzaamheid van het geboren worden.

Het is, wanneer men Bladroes' omstandigheid in aanmerking neemt niet vreemd dat hij na wekenlang zoeken, naar opheffing van zijn eenzaamheid 'op welke manier dan ook' probeerde te streven.

En op een morgen toen hij het nachtleger verliet waar hij de laatste nachten in had geslapen ging hij op een rustige plaats zitten luisteren. Hij schakelde alle zenuwen van zijn gehoororgaan eerst tegelijkertijd in, maar daarna de ene groep na de andere weer uit en tenslotte al die zenuwen die stuk voor stuk op een ander geluid reageerden afzonderlijk.

Hij hoorde echter niets van enig geluid van een goendroen. De jachterigheid van zijn eerste zoekpogingen verdween. Hij legde dat zich zelf op. Nu nog niet uit wanhoop, maar uit overleg. Hij zat een tijd zeer ernstig met zijn snuit te snuffelen om uit te maken uit welke richting de wind nu precies kwam, liep toen wat verder, beklom een mosachtige verhoging en begon opnieuw. Eerst met die hele bundel, toen met een paar groepen en uiteindelijk met die ene zenuw, uitsluitend vatbaar voor het geluid van zijn soort. Het hielp niet. En die hele dag wisselde hij steeds van plaats, vergat te eten, vergat ook weer vaak adem te halen en ging, toen het donker werd zeer angstig en mistroostig terug naar het nachtleger dat hij die morgen niet zonder hoop verlaten had.

Hij moest er de volgende dag iets op vinden, want anders zou de situatie nijpend genoemd dienen te worden.

Allemachtig, geile beesten van soorten waar maar al te veel exemplaren van rondstruinen hoeven die moeite niet te nemen! Die zien een wijfje, ze snellen er op af en boems de biggenknijpers komen aan hun gerief. Anderen gaan heel selectief te werk.

Weer anderen doen er dagen over en de gelukzalige slakken die tweeslachtig zijn hebben het al heel makkelijk. Maar zo'n arme, voor een goendroen voortreffelijk geschapen Bladroes, die zelf weg is gelopen van zijn moeder, nadat vlak tevoren zijn vader verdronken was, altijd toch nog maar in het misverstand levend dat hij ook eens een keer niet alleen zal zijn, ligt in deze nacht, terwijl het niet zo'n beetje regent half beschut in dat nachtleger en tobt zich murw.

Het enige is de volgende dag wat verder te trekken naar een plaats die echt mooi open ligt voor de wind en het dan opnieuw proberen met zijn oren en zich eindelijk eens zò te concentreren dat hij werkelijk ieder geluid dat in verre verte aan een goendroen kan doen denken uit de omringende wereld er uit zal zeven.

Ook deze dag leverde echter geen enkel resultaat op. Het is natuurlijk jammer dat Bladroes de enige is die *niet* weet dat hij de laatste is. Andere dieren die hem die dag passeerden en die hij ook bijzonder goed voorbij hoorde gaan wisten dat ook niet, maar al degenen die kennis hebben genomen van zijn geschiedenis en de diverse levensfeiten, weten het dan in ieder geval wel. En daarmee kennen ze de hopeloosheid van zijn pogingen, die hij zelf niet kent; al begint hem nu wel iets te dagen. Want ook de volgende dag leverde niets op en verder de hele week niet. Terwijl alles in de natuur riep om vermenigvuldiging. De vogels paarden in gênante mate; met de duiven als domme bodybuildende voorgangers en met de insecten ging het net zo toe; de spitsmuizen dienen daarbij ook niet over het hoofd gezien te worden, om dan nog maar te zwijgen over de konijnen.

Na nog een tijd kreeg Bladroes iets verstards in de ogen.

Hij bewoog zich trager, at langzamer, keurde wat hij at langduriger en verloor meer en meer aan spontaneïteit. Dat je zijn blik nu uitgesproken treurig kon noemen is niet zo. Het was of er een ander element bijgekomen was. De triomfantelijke verwachting was er uit verdwenen; iets van mateloos geduld was ervoor in de plaats gekomen. Het kwetsbare lieve had plaatsgemaakt voor, ja, misschien is het overdreven: een hardstenen poort voor wijsheid. Wijsheid is goed voor een wezen dat weet bepaalde dingen niet te zullen bereiken of te kunnen bereiken. Er zit altijd een element van berusting in. Maar dàt was met Bladroes nog niet het geval. Wanneer de allerstomste overweging is: het zal mijn tijd nog wel duren, dan zit er wijsheid in een handhaven van verwachting, hoe flauw die ook kan worden.

En toen het al begon te zomeren gebeurde er iets.

Bladroes was al net zo ver in het zich concentreren op een bepaald geluid als Wappedrien vlak voor haar dood, die juist een gevolg was van die onmatige concentratie. Het spelen met de mogelijkheden van zijn gehoororgaan was toen eigenlijk al een ding op zich zelf geworden bij Bladroes, waarbij hij toch nog wel met enig genot alle registers kon opentrekken, toen hij ineens in totale, maar zich uit dat totale nog versterkende concentratie op het goendroengeluid, toch werkelijk wèl iets hoorde!

Hij zat toen dicht bij de nieuwe weg, die geheel ledig en verlaten was, want het was op een zondagmiddag en dan kwam bijna nooit iemand over. Door de wand van een paar andere zenuwen hoorde hij een zich steeds herhalend, zij het wat onregelmatig tikkend geluid. Nu was dat tik-

ken tot daar aan toe; maar het was het tikken dat hij kènde van verblijven onder struiken wanneer er bijvoorbeeld een stukje tak tegen zijn huid tikte. Juist in de periode van uiterste eenzaamheid had hij daar wel behagen in geschept, in zo'n dood stukje dunne tak dat tegen hem aankwam, omdat er dan nog een zekere verstandhouding uit te construeren was tussen hem en iets anders.

Het tikken dat hij nu hoorde had net zoiets: het was een harder ding, dat telkens raakte tegen iets zachts als zijn eigen huid met de enigszins leer-achtig aandoende, aan cameliablaadjes herinnerende en dakpansgewijs over elkaar geplaatste schubachtige huidfragmenten.

Het ongemeen scherpe gehoor van Bladroes kon er niets anders van maken dan het tikken van het uiteinde van een afgebroken of doorgebroken stukje dode tak tegen een goendroenhuid. En daardoor dacht hij ineens, nee wist hij plotseling zeker dat de ander er was, dat hij haar (hij dacht geen moment aan hèm) horen kon en dat het er nu om ging zich nog juist iets dieper te concentreren om uit te maken waar hij haar - de enige! - zou kunnen vinden. Hij schakelde een paar andere zenuwen in, hoorde gekabbel van water, hoorde ruisen door boomtoppen van een zoele wind, hoorde gras net tot een bundel gewaaid en hoorde het nooit genoeg te beluisteren zuchten van wind over mos en het treurig geluid van wind over kaal zand.

De richting kende hij. De afstand nog niet precies. Mogelijk moet je daar een goendroen met een jong voor zijn. In ieder geval begon hij in die richting te lopen. Niet hard, niet bedachtzaam, niet bevreesd voor een tegenvaller; maar eerder als een die vast loopt na te denken wat er aan hem kan ontbreken. Ineens stond hij voor een beek. Het water was niet hoog want het had de laatste dagen bijna

niet geregend. Maar toch wel zo hoog dat de beek te breed was om overheen te springen. Hij had nu echter helemaal niet de vrees die hij bij de boomkikker had gehad, dat hij met zijn voorpootjes de boom niet zou halen en dus zou vallen in een onbekende diepte. Hij sprong zo ver als hij maar enigszins springen kon vooruit, kwam in het water terecht, maar zo dicht bij de overkant, dat hij met wat geploeter toch al meteen bodem onder zijn voetjes voelde, de rest kon lopen en vervolgens de andere oever kon beklimmen.

Hij hoefde nu niet meer alleen op luisteren af te gaan. Hij zag. Hij zag een bruin, zo te zien zacht lijf, dat rustig op het zand stond aan de kant van de beek en met de andere helft nog juist in heel zacht en veelbelovend mos. Bladroes die in het geheel niet wist hoe hij er zelf uit zag, wist ook niet of het lieve, bruine zachte dat hij nu vlak voor zich zag een wijfjesgoendroen was. Maar eigenlijk zag hij alleen het zachte en hij liep er onhoorbaar naartoe en streek toen de linkerzijkant van zijn kopje, daar waar ook zijn zachtste plekje zat, tegen het zachte van het lieve bruine zachte aan. Het kantelde een beetje zodat hij er niet zo intens tegen aan wreef als hij eigenlijk wel zou willen. Maar voor die voorzichtigheid werd hij volledig beloond, want het lieve, bruine zachte was even zacht terug, als zijn zachte plekje, zacht deed tegen het lieve bruine zachte. Dat dit toebehoorde aan de linker peau de suède schoen die Jonas aan zijn grootvader gegeven had en die zo ver weg was gegooid toen de rechterschoen onvindbaar bleef, wist Bladroes natuurlijk niet en eigenlijk is het ook maar beter dat niemand het weet want het moment waarop Bladroes het deed en beantwoord werd door de zachtheid

van de schoen, was het gelukkigste en veiligste van zijn hele leven. Voltrokken aan het einde van een zomermiddag en een verlangen bekronend waar hij nu al maanden beantwoording op zocht.

De uitdrukking van zijn ogen veranderde op slag. Die waren niet langer hardstenen poorten om wijsheid door naar binnen te laten: die waren olijvig en verdroomd, gevuld met liefde, doortrokken van verlangen en vol weten van een gelukzalige toekomst. Ze waren dat in nog veel sterkere mate dan die van Roebrons toen hij na twee jaar zoeken eindelijk Wappedrien had aangetroffen. Want die twee waren ook wel ontzettend gelukkig geweest dat ze elkaar gevonden hadden, maar vervolgens meteen begonnen om een paring te proberen en dat is nu eenmaal onverstandig in een juist beginnende liefde.

De schemering kwam en het donker en het tikken tegen de huid aan de andere kant werd wat sneller. Bladroes die al één beantwoording van zijn verlangen gevoeld had in de zachtheid van de huid van de ander, beluisterde in dat iets verhevigde tikken een nader antwoord. Het gaf iets te kennen! Uit wat hij zelf voelde begreep hij dat antwoord en hij legde zijn wat snuitachtige neus tegen de grond zodat zijn grote warme oor nu tegen de huid van de ander lag en hij het tikken aan de andere kant door alles van die ander heen hoorde gonzen. Hij barstte nu bijna van vervulling; haalde zeer diep adem en voelde een snikje in zijn keel, dat merkwaardigerwijs net zo'n snikje was als er gekomen was toen hij Wappedrien was ontvlucht en hij voor het eerst alleen was (‘eindelijk’, had hij toen gedacht!) Nu kon hij dat weer denken: eindelijk... Hij bleef de hele nacht zo zitten. Vlak voordat het helemaal donker was had hij geprobeerd een paar stappen weg te doen van de ander

in de zeer gedurfde verwachting dat die hem zou volgen. Maar aangezien de ander geen aanstalten bleek te maken was hij achteruitlopend weer naast haar gekomen, zij het dat hij nu in zijn volle lengte tegen haar aan kwam. Van slapen kwam aanvankelijk niets, want dat kan niet bij zo'n opgetogenheid. Maar later won de vermoeidheid van al die tijd zoeken het toch en viel hij in slaap. En in zijn slaap kroop hij nog dichter tegen de ander aan, zodat die ondersteboven viel en nu met zool en hak tegen Bladroes rustte; die sliep toen al te diep om dat te merken.

Toen hij de volgende morgen wakker werd door een kraai die rakelings over het paar heenvloog en bovendien zeer luid kraste, moest Bladroes eerst even nagaan waar hij was en wat er aan de hand was. Doordat hij daarbij wat opzij ging, viel de schoen weer terug op zijn hak en zijn zool en toen Bladroes het weer wist dat hij een ander gevonden had en er nu naar keek, zag die er weer net uit als de vorige middag toen Bladroes tegen de oever van de beek geklommen was, gekeken had en gezien.

Er gebeurde iets in hem dat nieuw was! Hij moest eenvoudig hard om haar heen gaan lopen. Eerst in nauwe kringen en toen - steeds harder- in wijdere cirkels. Eigenlijk had de ander toen nog hij nog vrij nauwe kringen maakte, wel op de plaats blijvend, mee moeten draaien met fonkelende ogen zoals de zijne fonkelden. Er gebeurde niets van dien aard en om die reden maakte Bladroes de cirkels steeds wijder. Op het laatst was hij tamelijk ver af en toen begon hij langzamer te lopen en op een gegeven ogenblik zelfs stil te staan, onderzoekend in de richting van de ander kijkend, die volgens hem nu wel eens iets had mogen doen. Nu hij zo uit de verte keek zou hij ook iets van ogen moeten zien, maar hij zag niets glinsteren dat op ogen leek. Bla-

droes ging zitten. Na een tijd wendde hij de blik van de ander af en keek het bos in. Dat zou hij ook gedaan hebben als hij wèl de glans van ogen gezien had, maar dan als een soort demonstratie van verlegenheid, die dan gevolgd moest worden door een snel en vrolijk terugdraaien van de kop met onmiddellijk daarna een allemachtig snelle sprint naar de ander toe en die naar gelang van de omstandigheden ondersteboven lopen om enig tegenwerk uit te lokken; of juist grondig en behendig snel af te remmen vlak voor de ander, zodat hij precies met zijn vochtige neus tegen haar huid zou kunnen aaien. Hij stond op, keek inderdaad niet langer het bos in, maar zeer scherp naar de ander en overlegde wat het beste zou uitpakken.

Hij koos voor de neus tegen de huid, startte direct, holde als een bezetene, remde met vier poten en de nagels uitgestoken op haar af en kwam vlak tegen de huid aan, die hij eerst wat aaide met de neus en vervolgens twee voorzichtige likjes gaf. In ieder geval volgde er geen protest tegen, maar verder ook niet iets anders. Wel zag hij een zeer kort moment enige ringvormige verhogingen op de huid van de ander en uit een van die verhogingen hing iets dat in beweging was en waarvan hij de vorige avond terecht had verondersteld dat dit het getik veroorzaakte dat je, als je aan de andere kant tegen de ander aanzat helemaal door haar heen hoorde gonzen.

Met een lichte sprong wipte Bladroes over de ander heen en in één ruk snelde hij door naar de beek. Precies op de rand van de oever draaide hij zich om. Hij wilde opnieuw gaan zitten, maar door dat te doen zou hij iets ontzettend treurigs over zich afroepen, voelde hij plotseling. Het moest nù gebeuren, het ondersteboven lopen. Hoe teleurstellend de afloop mogelijk ook zou zijn: hij moest weten!

Dus zette hij zich in beweging, maar nu voelde hij zich loodzwaar en na iedere meter zwaarder, totdat hij bij de ander aangekomen al ongeveer barstend van drachtigheid van ellende zich afzette, niet omhoog kwam, de schoen ondersteboven liep, zodat die een paar keer doorrolde; samen met Bladroes overigens, want die struikelde even zwanger als hij er aan was komen waggelen en bleef met dichte ogen in het mos liggen. Toen hij zijn ogen weer open durfde te doen zag hij de ander onderste boven liggen met zijn rug omhoog, maar verder zonder enige beweging.

Bladroes bleef in het mos liggen. Met zijn voorpootjes naar voren en zijn achterpoten naar achteren gestrekt. Hij had natuurlijk op zijn tochten vaak dode dieren zien liggen al dan niet voor een gedeelte opgevreten, of gewoon maar dood en in staat van ontbinding.

Maar de ander had toen hij er tegenaan lag en aaide en zelfs likte, niets van een dood dier gehad. Dus moest er iets anders aan de hand zijn. In ieder geval iets dat het begrip van Bladroes te boven ging.

Wat moest hij doen? Niet eens meer naar haar omkijken en zijn zoektocht hervatten, of toch nog een nader onderzoek beginnen? Na het geluk en de opgetogenheid van de vorige dag en nacht moest hij er niet aan denken helemaal overnieuw te beginnen met zoeken. Tenslotte was het tikken tegen een huid als van een goendroen het enige signaal geweest dat de wereld had opgeleverd van tenminste iets van zijn soort. Als hij dacht aan al die dagen van zoeken en van mateloos geconcentreerd en daardoor vermoeiend luisteren kon hij een opnieuw beginnen van *die* wanhoop eenvoudig niet overwegen. Hoe eigenaardig het ook gesteld was met de ander die hij dan uiteindelijk gevonden

had, in ieder geval had hij het geluk van de zachtheid ervan meegemaakt.

Viel er nu iets te besluiten?

Bladroes liep een flink eind het bos in. Dat was een manier om na te gaan wat het verschil was in wat hij voelde toen hij de laatste keer door een bos liep en wat hij nu zou blijken te voelen. Geen zuivere graadmeter, want toen hij de vorige keer door een bos liep was hij op weg naar een groot stuk open terrein om daar de uiterste concentratie van zijn gehoor te gaan beproeven. Dus met een zekere verwachting. Terwijl hij er nu liep boordevol gevoelens die al een gevolg waren van de vervlogen en bedrogen verwachting. Hij had er een grote teleurstelling van overgehouden, maar ook - en dat was het nieuwe - een vermoedelijk niet te stillen heimwee naar het zachte van zijn huid tegen die andere. Die andere huid had wel niets teruggedaan, maar in ieder geval wèl iets toegelaten. En voor wie uit een zelfgekozen eenzaamheid - zoals Bladroes die gekozen had door Wappedrien te ontvluchten - terugkeert is toelaten al veel, als er niet een ‘iets terugdoen’ voorhanden is. Dat het er niet was had hij met zijn rare struikelpartij over de schoen echt wel grondig gemerkt. Bladroes liep zeer bedrukt door het bos, maar zijn slotsom was toch, dat wat hij gisteren gevonden had dan weliswaar niet was, wat hij had verwacht ooit te zullen vinden, maar dat het toch meer was dan helemaal niets. Want op de een of andere manier had die zachte huid van die ander (of dat andere!) toch iets, dat met leven te maken had en door leven was ontstaan. Mos is natuurlijk ook zacht en een nachtleger is met afgevallen blaadjes of desnoods afgescheurde blaadjes ook wel zacht te maken, maar die huid van de ander was een huid en ook Bladroes had een huid.

Net als een konijn er een heeft of een haas; maar je zou eens moeten zien wat er gebeurde als hij daar tegenaan zou gaan zitten! Nee, wat dat betreft had hij het misschien nog wel getroffen. En als die huid hem begon te vervelen en het er helemaal op aankwam, kon hij altijd nog opnieuw geweldig gaan zitten luisteren naar een andere goendroen. Daarna dacht Bladroes een hele tijd niets.

Toen dacht hij echter aan wat hem vlak daarvoor door het hoofd was gegaan: ‘en als die huid hem begon te vervelen!’ Als die huid hem begon te vervelen, wat belette hem dan om terug te keren naar de rijke boerenkool? Of zelfs naar een nachtleger dat hij voorgoed zou betrekken en waarin hij zich mogelijk zou kunnen proberen zich helemaal te vereenzelvigen met de blaadjes en het mos die hij aan zou slepen om er een volmaakt leger van te maken?

Toen hij weer aan de rand van het bos belandde zag hij in de verte de schoen liggen - nog steeds met de rug omhoog - en hij wist dat hij een besluit genomen had. Of genomen? Dat er een besluit in hem gegroeid was. En zeer kalm liep hij naar de schoen toe, wipte die met zijn neus weer overeind en ging er juist als de vorige dag tegenaan zitten. Eerst nog met een tamelijk starre blik, vervolgens een tijd met de ogen dicht en daarna toen hij zijn ogen weer open deed waren ze fluwelig geworden en vervuld, mogelijk nu niet zozeer van realiteiten als van dromen en begon hij zijn zachtste plekjes weer tegen de huid te strelen en de huid liet het zich gehoorzaam doen en was eigenlijk net zo gehoorzaam aan Bladroes als hij zelf in de barre winter gehoorzaam wilde zijn aan een boerenkool.

Het was echter wel zo dat toen de zon begon onder te gaan, hij de ‘ander’ verliet en een klein eindje het bos in begon met de aanleg van een nachtleger, waarvan hij wist dat

hij het heel lang zou gaan gebruiken en dat hij steeds meer zou gaan vervolmaken.

Overigens at hij zeker de helft van de blaadjes op, die hij aansleepte voor die eerste nacht en toen hij - best merkend hoe kaal het daardoor nog was - er in kroop, had hij voor het eerst na lange tijd een zekere joligheid. Precies de joligheid die hij had terugverwacht van de ander toen hij er hard omheen was gaan lopen en twee keer uit alle macht er op afwas gesneld.

[9]

Er kwam nu een tijd waarin een zekere monotonie optrad. Bladroes lag overdag vaak tegen de schoen aan. Op warme zomerdagen likte hij die wel eens helemaal schoon en als het erg heet was probeerde hij ook wel zijn kop zo diep mogelijk in de schoen te werken. Er was daar een eigenaardige lucht in. In werkelijkheid die van de sokken van Jomp's vader, met een zéér, zeer licht vleugje van de sokken van Jonas' grootvader er in gemengd; in ieder geval mensenlucht. Die kende Bladroes niet uit anderen ervaringen, of deftiger gezegd uit anderen hoofde en de geur schrikte hem af als een ongewenst voorkomen, verbonden aan een ongewenst bestaan. Maar de zon brandde in die schoen in ieder geval niet zo onbarmhartig op zijn kop. Een vergezellend verschijnsel was een vliegensvlugge stijging van zijn behoefte om te paren. Nu heeft paren bij goendroens weinig vooruitzichten, maar Bladroes' pogingen in dit opzicht werden door de schoen óók toegestaan. Na afloop concentreerde Bladroes zijn gehoor dan nog wel eens om na te gaan of er toch niet tòch..., maar hij deed dat met steeds minder overgave. Hij voelde trouwens dat hij ouder werd en hij bleef vaak langer in zijn nachtleger en zat van daar uit dan wel uren het bos in te kijken, naar het mos vlak voor hem of naar de blaadjes die hij binnenbracht, als hij de oude die geen veerkracht meer hadden, zo nu en dan eens ververste. Soms werd hij daar zo dromerig van dat hij voelde de situatie maar weer eens in handen te moeten nemen en dan liep hij regelrecht naar de

schoen. Op die manier kreeg hij nog maar heel weinig beweging en dat bevorderde zijn levendigheid niet.

Het zal sommigen vreemd voorkomen dat Bladroes in al die tijd niet werd ontdekt. Maar zo vreemd is dat niet. De nieuwe weg was in de tussentijd al een heel eind gevorderd en de mensen die met de aanleg ervan bezig waren kwamen dus niet meer in de buurt van de beek en de plek waar de peau de suède schoen terecht was gekomen. Trouwens, niemand dacht meer aan die schoenen. Verder was dit gebied door Jonas van te voren al zo vaak afgezocht, dat hij er nooit meer kwam. Hij had een aantal zondagen nog aan de andere kant van de rivier lopen zoeken, vooral na het verhaal van Jomp's vader die zo'n eigenaardig dier had gezien in zijn huisje op het terrein van zijn volkstuin. Zijn boosheid over het opeten van al zijn boerenkool overtrof echter verre zijn belangstelling voor dat vreemde dier. Trouwens, al was de wetenschap er dan ook niet op aangeslagen, dat dier was in de ogen van alle bewoners van ..... nog altijd zoiets bijzonders en met een zekere glorie omkleed, dat het in niemand kòn opkomen dat het zich zou voeden met boerenkool.

Jonas maakte die zondagswandelingen ook niet meer, want hij zat voor zijn eindexamen net als Jomp. En ze wilden het allebei halen ook en dan zo gauw mogelijk wegwezen uit ..... aangezien ze met de dag meer gevoel kregen voor de verbijsterende saaiheid van hun stadje. Zowel mijnheer Rütlü als dokter Laeet hadden nog altijd veel verwachtingen van Jonas en trouwens ook wel van Jomp en Rütlü raadde de jongens aan, om eerst wat te studeren en dan bij de ruimtelijke ordening te komen. En Laeet liet Jonas zelfs een keer bij zich komen om hem te bepraten

om medicijnen of biologie te gaan studeren. ‘God weet dat die vakken in de eerste jaren zo vervelend gegeven worden dat het haast niet is uit te houden, maar later kan je er als je goed uitkijkt echt belangstelling voor krijgen’. Hij voegde er niet aan toe dat je dan nòg in zo'n saai rotgat als ..... terecht kan komen met niets dan vervelende neusgaten, droge kelen en dove oren voor je neus en waar je diep begraven raakt in een totaalgebeuren van nul komma nul, zodat niemand er aan denkt om er heen te gaan, ook al is er iets heel bijzonders aan de hand! Dat wilde hij er wel bij zeggen, maar waarom zou je zo'n jongen vlak voor zijn eindexamen zulke ontmoedigende dingen meegeven? Jonas wilde alles wel studeren als het maar ver weg gebeurde. Hij zou zich zeker schuldig voelen tegenover zijn grootvader, wiens stoomwals binnenkort afgedankt zou worden en die dan wel naar een bejaardentehuis zou gaan en hij had zich al lang voorgenomen om hem dan vaak te schrijven, maar wèg wilde hij. Dr. Laeet had zelfs gezegd, dat als Jonas biologie zou gaan studeren, hij best nòg eens de moeite wilde nemen om aan professor Ruddell in L. te schrijven of die Jonas tot steun wilde zijn, ‘al verwacht ik daar helaas niet veel van, want tot dusverre laat hij me deerlijk in de steek. Terwijl we ons dochterje nog wel naar zijn moeder genoemd hebben: Hiske’.

Die dingen waren natuurlijk voor Jonas en ook voor Jomp opwindend genoeg en ze maakten dat ze het bijna nooit meer over Wappedrien hadden, hoewel ze wisten dat die brave Laeet haar lijkje nog steeds in de ijskast van het ziekenhuis had staan.

De uitroeiing van de goendroens, gedeeltelijk door mensen, gedeeltelijk door verjaging van terreinen waar ze zich happy voelden, doch die nodig waren voor vestigingen,

gedeeltelijk door roofvogels, maar zeker ook voor een gedeelte door hun schadelijke hang naar eenzaamheid, leek gestopt vlak voor het laatste exemplaar.

God, die aarde draait maar. Het wordt dag en het wordt nacht, de zon schijnt, het regent, het stormt, er zijn seizoenen en er zijn gebieden zonder seizoenen (heel saai!) er zijn ontzettend veel mensen die elkaar het leven verzuren en het leven nauwelijks waard zijn; er is van alle soorten leven volop, maar er is nog maar één goendroen die meedraait op de aarde. Hij kan zich niet vermenigvuldigen en hij leeft met een schoen. Maar hij voelt het niet aan als een sprookje.

Nee - dat doet Bladroes niet. Hoewel hij voor een goendroen eigenlijk niet oud is, begint hij door die routine van 's ochtends alleen maar naar die schoen lopen en 's avonds terug naar zijn leger langzamerhand te stikken van eenzaamheid. Het zou hem niets aangaan om ook eens niet wakker te worden op een morgen. Zelfs niet om vervolgens nooit meer wakker te worden. Naast de schoen gezeten is hij terecht gekomen in een wereld waarin niets sneller gaat dan het groeien van een plant bijvoorbeeld. En dat is met het blote oog niet te zien. Hij kijkt echter nergens anders meer naar en dat begint langzaam aan de functie van zijn ogen te verkleinen. Met zijn prachtige gehoor is het al niet anders. Hij heeft er van afgezien om te proberen een andere goendroen te horen. Nou, dat gebeurde met zijn allerfijnste gehoorzenuw. Daarmee is het ook wel duidelijk hoe het met de rest van zijn gehoor gesteld is. Hij heeft het zelfs wel eens gedacht: wat moet ik er mee, met die oren? Ermee langs de schoen aaien. Maar als het flink waait hoeft hij daar zelf eigenlijk nauwelijks meer iets voor

te doen, want zijn oor wààit dan langs die schoen, net als de veter tegen die schoen tikt.

Bij elkaar is dit wel wat je aftakeling zou kunnen noemen. Bladroes voelde dat niet zo. Daar zou je heel prekerig over kunnen worden in die zin, dat de grenzen van het leven zich bij een iegenlijk vernauwen, tot eindelijk de goede dood... ontfermt... toeslaat... zacht en kalm... het lijden beeindigt... stof tot stof... enz. Het vreemde bij Bladroes was dat hij een verwachting had. Hij sjokte als een trouwe verraadloze klerk iedere dag op en neer van de schoen naar zijn bed, bij wijze van spreken; hij was zijn moeder ontkomen, hij had visioenen gehad en maar twee maal had hij het diepste genot ontmoet: het leegeten van die volkstuin met boerenkool en die eerste nacht tegen de zachte andere. Daar tussendoor waren natuurlijk wel andere interessante gebeurtenissen en visioenen geweest en ook wel een paar allerjoligste dingen van vreemd dwars lopen en onverhoedse sprongetjes, maar met die twee zéér hooggaande ervaringen was het toch eigenlijk gebeurd. En in het enige waar hij echt naar gezocht had, *de* andere, had hij gefaald, al lag dat dan zeker niet aan hem. Hij voelde het, iedere dag heen en weer lopend, wèl zo. En vooral toen het meer en meer tot hem doordrong dat zijn ogen sterk achteruit gingen, zijn gehoor nauwelijks een punt meer was (positief punt) en zijn hang naar voedsel steeds minder werd en hij het gevondene bovendien steeds trager at.

Wel ontwaarde hij nu, alsof hij mollenogen had steeds vaker de zwarte of donkergrijze aarde onder de planten die hij at en zelfs door het mos heen. Hij rook die aarde ook sterker dan iets anders. Wanneer hij bijvoorbeeld toch nog eens zo ver mogelijk in de schoen kroop ging die mensenlucht van die twee paar sokken hem niets meer aan; die

deed hem ook niets meer en bracht hem het minst van alles tot een poging tot paren met de schoen. Maar wel, ook al kwam hij juist uit de schoen gekropen, besnuffelde hij op weg naar zijn leger dat langzamerhand weer groter geworden was en verschillende slaaphoeken had, de aarde. Zelfs met een zekere hartstocht. Hij begon nu zelfs kleine omwegen te maken om meer variaties van de geur van grond te ontmoeten en in te snuiven. Het was net of het ademen, dat hij vroeger al wel vergat, wanneer hij volledig in een visioen zat ingepakt, hem vooral gegeven was om er grond, aarde mee op te snuiven. En alsof hier nu een genot begon samen te hangen, als de diepste ervaringen van zaligheid die hij gekend had.

Dat had trouwens ook wel degelijk gevolgen, in weerwil van zijn aftakeling. Op een avond, toen het wat laat geworden was met het vertrek van de schoen, omdat hij over die schoen hangend nu, zo'n diepe, ja allerdiepste staat van versuffing had bereikt, begon hij in het zwart van zijn nachtleger gekomen alle blaadjes en bladeren die daar in waren en waarop hij altijd sliep naar buiten te werken. Vroeger zou dat een karweitje van een kwartier geweest zijn, en dan zou er ook geen spoor van zelfs een bladnerf zijn overgebleven. Hij was langzamerhand echter zo verzwakt dat hij na één van zijn ‘bedden’ eruit te hebben gewerkt, doodmoe neerzeeg op een ander, zonder echt te kiezen.

Dit herhaalde zich de volgende dag. De avond daarna was hij te moe om een derde bed weg te graven. Maar wel maakte hij de zwarte grond bloot aan de ingang van zijn leger. Alle drie die dagen verzuimde hij om te eten en ontwaakte hij naast of op de schoen uit zijn suffen door ademnood, omdat hij meer en meer van ademen als iets natuur-

lijks afzag en er echt bij moest denken om het te doen. Dat merkte hij natuurlijk wel en aangezien hij het 's nachts in zijn slaap klaarblijkelijk nog wel met een bepaalde regelmaat deed, dat ademen, ging hij vroeger dan anders naar zijn leger en at onderweg zelfs achteloos iets, zonder er overigens op te letten of hij wel het smakelijkste en meest voedzame koos. Er was nog een donker schemerig licht in zijn leger dat meer en meer naar aarde begon te ruiken en in die schemering ruimde hij met knipperende ogen, die nog het liefst openstonden in diepe duisternis, drie bedden op. Er waren er daarna nog maar twee over en de geur van aarde was langzamerhand bedwelmend. Hij sliep rustig en zelfs met een zeker lustgevoel dat zijn nagels, zoals altijd wanneer hij dat lustgevoel had, de grond indreef. Het is misschien best mogelijk dat hij vroeger, wanneer hij in de schoen gekropen was en door de mensenlucht sterke behoefte kreeg om te paren, dit juist door het feit kwam dat hij dit lustgevoel niet kwijt kon omdat zijn nagels niet door de bodem van de schoen heenkonden, en hij dan maar gevolg gaf aan die paardrift door het bespringen van de schoen, (die overigens door alle gebruik dat Bladroes ervan gemaakt had en alle manieren, langzamerhand zijn model verloren had en nogal zo tamelijk begon te vergaan). Na die nacht en al op weg naar de schoen keek hij nog eens om naar zijn leger. Hij zag er eigenlijk tegen op om naar de ander te gaan die zo versleten was en op nog maar een paar plaatsen de zachtheid had, die hij een enkele keer nog wel met zijn wangen zocht. Hij ging toch en at onderweg zelfs nogal wat. Mogelijk in de verwachting dat wanneer hij die avond de laatste bedden er uit had gewerkt wel een tijd niet overdag naar de schoen zou gaan. In ieder geval werd hij die hele dag door iets bewogen. Hij

had eigenlijk iets van een schipbreukeling die vlak voordat zijn boot zinkt, toch nog even probeert of er echt niets meer werkt. Het roer niet, de motor al helemaal niet, het kompas is stuk, de zeilen zijn verspeeld, er ontbreken een paar planken aan de boorden, alleen de bodem lijkt intact, maar zelfs de roeiriemen zijn versplinterd en het enige dat de schipbreukeling nog tot verlangen kan bewegen is het land. Voor zo'n schipbreukeling betekent dat het einde. Maar zoals gezegd betekende het bij Bladroes verwachting. En toen hij de dag kort maakte en hij op hetzelfde ogenblik waarop de zon zeer rood onder de horizon verdween de schoen verliet, wist hij en met een gevoel van geluk bovendien (waardoor hij toch nog even een paar twijgjes wegknabbelde) dat hij de kracht had de laatste twee bedden naar buiten te schrapen en zelfs om alles wat er nog aan ongerechtigheid in zijn leger was overgebleven met zijn achterpoten van zich te trappen of te schuiven desnoods.

Dat lukte ook inderdaad en toen kon de nacht komen. De maan was er niet en van sterren was ook niet veel te ontwaren omdat er enige bewolking was. De zwarte grond was onder, opzij en boven Bladroes en achter hem. Hij lag weliswaar met zijn kop in de richting van de uitgang; maar wat het zwart betreft maakte dat niet veel uit, want ook buiten was het pikkedonker. Bladroes ging niet liggen, maar bleef zitten. Af en toe haalde hij heel diep adem en van de geur die hem omringde was de meeste die van de aarde. Hij gaf voor het eerst sedert lange tijd een klein geluidje. Niet van angst, maar van verrukking. En van voltooiing? Nee, daar niet van, maar hij wist dat die nu zou kunnen beginnen.

Hij dreef zijn nagels nu dieper dan ooit in de grond, die

jammer genoeg niet zo vochtig was als hij wilde. Maar toch diep en hij kon zich met weinig moeite voorstellen hoe het zou voelen, als die grond wel vochtig genoeg was voor wat nu een diepe lust in hem werd. Het was alleen jammer en afleidend dat hij teken voelde op zijn rug en in zijn hals en zelfs achter op zijn rug waar die neerboog. Hij had daar al wel eens eerder last van gehad, maar toen was hij nog iedere dag en zelfs ook nog wel een stuk van de nacht op pad en hij had een zeer speciale techniek ontwikkeld om met zijn rug of zijn hals, of zelfs zijn achterste tegen bomen te schuren, of als het daar niet lukte zelfs expres braamstruiken op te zoeken en die teken aan hun doornen kwijt te raken. Hij verlangde nu heel erg naar een braam, vlak in de buurt om hem te bevrijden van het boren van de teken die hij voelde, dwars door zijn toch leerachtige huid heen op zoek naar zijn bloed. In beginsel kon hij daar alleen maar minachtend over denken. Teken staan toch al niet zo hoog in aanzien, laat staan op de maatschappelijke ladder omdat ze te in het oog vallende parasieten zijn; maar Bladroes minachtte ze nu in het bijzonder omdat ze op zoek waren naar bloed van hem. Wat kon daar nog van over zijn?

Inplaats van zijn geluk te ondergaan nu geheel door aarde omringd te zijn, behalve dan die voorkant van zijn leger, kwam er een zekere schamperheid in Bladroes op. Vanwege die stommiteit van die teken die ineens in zo groten getale op hem plaats namen. Die verstoorders van zijn hoop om nu deze nacht voor het eerst zijn uiteindelijke eenzaamheid werkelijk te ondergaan wekten nieuwe teleurstelling bij hem, na alle tekorten die ‘de ander’ buiten al had aangetoond. Als dit zou voortduren zou hij toch weer naar buiten moeten. En dit keer niet alleen maar om bij de

schoen te komen, maar met een eventueel ver verwijderd doel voor ogen: bramen, die bezeten vermenigvuldigers. Kortom, de veelbelovende nacht werd een rottige met al die jeuk en dat voelen van ander leven dat zich van het zijne trachtte meester te maken. In het diepst van de nacht trachtte hij zelfs omhoog te springen om ze tegen de aarde die het plafond vormde van zijn leger plat te drukken. Maar daar waren zijn krachten nu niet groot genoeg meer voor; trouwens het zou onbegonnen werk zijn: voor deze hoeveelheid had hij stekelige braamstruiken nodig en geen lapmiddelen. Alles welbeschouwd heeft het er veel van of er geen eind komt aan het lijden van Bladroes, de laatste goendroen. Hij wist op weg te zijn naar een mateloze vrede, die alhoewel hij bijna stervende was, vervuld zou zijn van verwachten en nu werd hij bezocht door een plaag van teken, of die bloedzuigers eindelijk hun bestemming gevonden hadden en omgekeerd Bladroes dààrvoor zijn eenzame en goeddeels moeizame leven geleefd had.

Inplaats zoals hij zich gedacht had die nacht maar één enkele keer, en dan een zeer diepe teug adem te halen, zat hij toen de zon opkwam te hijgen onder de dracht van die teken. Hij voelde hoe ze zijn bloed wegzogen, hoe hij van binnen verschraalde, uitholde, zijn organen die met zijn bloedsomloop te maken hadden verdorden en hoe hij eigenlijk practisch in één nacht een holle rug werd, een holle huid die zo weggeblazen zou kunnen worden als hij niet krampachtig zijn nagels zo diep mogelijk de grond indrong om althans nog enig houvast te hebben en een zekere verbinding met zijn leven.

Toen de zon warmer begon te worden werd Bladroes wanhopiger. Hoe zou het hem nog lukken om straks naar buiten die hitte in te gaan en dan - zonder twijfel nog

weer overvallen door de kracht van de zon en die warme gloed - nog op pad te gaan, op zoek naar bramen? Hij wist dat die niet dichtbij te vinden zouden zijn. Hij wist dat zijn ogen niet goed genoeg meer waren om ze uit de verte te ontdekken. Hij begreep dat hij het geluid dat bramenblaadjes maken niet meer zou kunen onderscheiden als hij zou proberen ze dan toch in ieder geval nog te horen, hij wist kortom dat ze te ver waren voor hem, te ver, echt te ver om zich te ontdoen van zijn teken, die nu hij toch maar vast naar buiten stapte, een wit-rose kleur hadden, sterk contrasterend met zijn langzamerhand nauwelijks meer bruine en vrijwel volledig van ouderdom en aftakeling groen geworden huid.

Waarom zó veel ongeluk?

Waarom zo veel tegenslag?

Waarom zoveel gebeuren, dat Bladroes niet kon verdragen?

Hij zou *niet* naar de bramen gaan. Hij zou zijn teken dragen als een doornenkroon die de onbereikbare bramentakken symboliseerde, hij zou...

Kortom, hij strompelde naar de enige andere. De vervallen, uitgezakte, versleten enige andere, die hem dan tenminste ooit de hoop had gegeven bij iemand te horen, bij iemand te blijven en samen met iemand...nieuw leven... Ja dat is gemakkelijk gezegd: nieuw leven.

Toch vervulde dat idee Bladroes zo met lust, toen hij zich in totale wanhoop overigens, tegelijkertijd met die lust over de ander heenwierp, alsof die door Bladroes' dood alsnog tot een teken van leven was te bewegen. Doordat hij zich met zijn uitgeholde borst precies op de achterrand van de schoen wierp, wipte de neus van de schoen aan de voorkant even op tijdens dat laatste moment.

Het teken van leven en antwoord was er dus nu eindelijk en de glans in wat er van Bladroes' ogen over was brak nu. Maar langzaam!

Even langzaam als zijn nagels de zachte grond ingingen en dat bleven doen, al zou iedere deskundige op het gebied van de diergeneeskunde nu al de dood hebben geconstateerd en trouwens iedere leek ook.

Dus, als die dan niet weggelopen zouden zijn, omdat er aan een lijk verder niet veel te doen is, als die dus niet weggelopen zouden zijn, dan zouden ze gezien hebben dat in weerwil van hun vaststelling dat de laatste goendroen op aarde gestorven was en daarmee de soort van de aarde verdwenen, dan zouden ze gezien hebben hoe de nagels van Bladroes toch dieper de aarde in bleven gaan.

Maar wel met de snelheid, zoals hij in de laatste periode van zijn leven geen andere gezien had: die van het groeien. De zon was heet die dag. Heter nog dan het hele jaar al was de zomer bijna afgelopen. Maar ja, er zijn ook laatbloeiers. De volgende dag was de zon iets minder fel, maar toch zeer nodend tot ontbotten, of hoe moet je het noemen? In ieder geval te warm voor een lijk om zich in te handhaven en niet snel het kleine gekruip over zich heen te krijgen van de opruimers. Maar net warm genoeg om... Nee, daar is een andere aanloop voor nodig.

Te warm voor een lijk dus van het dier Bladroes, van wiens leven we nu zoveel weten en wiens dood we ons op passende wijze kunnen aantrekken; al is het gewenst dat de kleine opruimers zich nu snel over hem ontfermen en hun taak beginnen.

Maar het godswonder is dat ze er niet aan komen marcheren! Bij voorbaat al kauwend en zuigend en elkaar in marsorde in de gaten houdend.

Geeneen is er te zien; hoe aandachtig en nauwkeurig er ook gekeken wordt. En dat aandachtige kijken naar het naderend bederf leidt de aandacht af van iets anders dat er gebeurde. De bovenste van de wit-rose teken op de rug van Bladroes sprong ineens open. Over het hele oppervlak tussen het ene tekenpootje en het andere met de tekenzuigsnoet in het midden. En men kon zien wat niet mogelijk is en tot dusverre niet denkbaar zelfs. Als je in de spleet van de gezwollen en nu opengebarsten teek keek, kon je tot geen andere conclusie komen, dan dat er een bloem op komst was.

En iedere andere teek die daarna opensprong vertoonde hetzelfde beeld en na een paar dagen een snel ontluikende wezenlijke bloem, pluimvormig en met een tros van hele kleine, mateloos liefelijke en zich onmiddellijk in het geheugen dringende bloemetjes, die nog wat later zich tot waarachtige bloemen samenvoegden.

Er bestaan geen planten waar teken op leven. Want teken zijn op bloed uit, zoals planten op bloei uit zijn.

Dus geen teken.

Knoppen.

Zon.

Bloemen.

Bladroes moet veranderd zijn, na voorbereiding en inkeer, in een plant.

En als dat zo is, dan waren de teken die hem zijn laatste nacht bedorven hebben, helemaal geen teken, maar knoppen. Knoppen die openden en ontloken tot bloemen. Nog net in de zomer. De huiddelen van Bladroes die aan cameliavormige blaadjes deden denken en op een enigszins schubachtige manier dakpansgewijs over elkaar geplaatst de huid vormden, die de weinige deskundigen die in .....

voorhanden waren zo bijzonder vonden toen ze het platte lijk van Wappedrien onder ogen kregen, krulden reeds een dag nadat de knoppen open waren gesprongen steeds verder om, als in verbeten pogingen om zich los van elkaar te maken en van de huid. Dat ging langzaam in zijn werk; evenals het verschijnen van aanvankelijk witachtige groei uit de gaatjes in Bladroes' nagels, die in de grond geslagen werden in diepe lust toen hij zich over de schoen geworpen had en voor het eerst een levensteken terug kreeg omdat de neus van de schoen opwipte. Waardoor zijn eenzaamheid in zijn laatste moment beloond werd met antwoord en verwachting, toch!

Een maand later was er van de vorm van Bladroes niets meer te zien, behalve mogelijk de ronde rug die zijn laatste houding markeerde toen hij zich met zijn uiterste kracht over de ander stortte. Wie er langs zou komen, zou de plant niet opmerken. Het was er een als een ander. Er kwamen echter nooit mensen langs.

Behalve op de zondag, waarop dr. Laeet zijn vrouw en zijn dochter voorstelde om eens te kijken hoe de weg naar Fodd opschoot. Ze reden tot het einde. Het eerste dat zij zagen was dat de stoomwals vervangen was door een kleinere, zo op het oog veel makkelijker hanteerbare en dat het woonwagentje van Jonas' grootvader ook verdwenen was. Ze zagen dat Fodd liggen, niet ver meer. Ook vroegen ze zich af wat er met Jonas' grootvader gebeurd was. (Jonas en Jomp waren sociologie gaan studeren, welk vak best toepassing kan vinden in de ruimtelijke ordening). Laeet besloot om er toch eens naar te informeren en toen stelde hij vrouw en dochterje voor de terugweg naar ....., weer te aanvaarden en mogelijk nog een kleine wandeling

te maken zo ongeveer door het terrein waar Wappedrien vandaan gekomen moest zijn, toen ze de dood onder de wals gevonden had.

De plaats waar een gat gezaagd was in de weg en haar resten geborgen waren stond gemarkeerd met een bordje, daar geplaatst door de zorgen van de heer Rütlü. Op het bordje in de berm stond een kleine vermelding van het gebeuren, maar die was al helemaal verweerd.

Dr. Laeet stopte en vroeg: 'Die kant of de andere kant?' 'Die', wees Hiske en ze holde vooruit het veld in. Haar vader en moeder volgden haar langzamer en bedachtzamer en spraken er over, dat Hiske zo 'uitgroeide', de laatste tijd. 'Kleine kinderen worden groot', zei Laeet een beetje mismoedig, want hij zag al aankomen dat ook zij eindexamen zou gaan doen over een paar jaar en dan ..... ook wel zo gauw mogelijk de rug zou toekeren.

Hiske was intussen bij de beek beland. Ze riep vrolijk dat het water niet hoog stond en of ze er over mocht springen. 'Ja, maar voorzichtig hoor!', riep Laeet. Het lukte klaarblijkelijk, want direct na de sprong zagen ze Hiske aan de andere kant de oever beklimmen en daarna in draf naar de rand van het bos gaan. Maar halverwege stopte ze ineens en knielde plotseling neer.

Bij een plant.

Haar vader en moeder waren intussen ook bij de beek aangekomen, maar zagen niet zo goed kans om er overheen te springen. Ze bleven dus staan waar ze stonden en keken naar hun dochter.

'Is daar wat?', vroeg Laeet en toen ze niet reageerde riep hij het luid.

Ze gaf geen antwoord. Ze leek volledig in beslag genomen door de plant en bekeek die van alle kanten.

‘Zie je iets bijzonders?’, vroeg haar moeder toen en ze schraapte meteen haar keel om het luider te herhalen.

‘Wat heeft dat kind?’, vroeg ze toen aan haar man.

‘Ze houdt van planten’, antwoordde die, ‘Misschien is biologie dan iets voor hààr!’.

Toen zagen ze hoe Hiske haar twee handen in de plant stak om onder de bladeren te voelen. En toen, hoe ze nog dieper naar voren boog. En vervolgens dat ze ineens opstond en krijtwit geworden was en toen als in een geweldige angst naar hen toe kwam lopen, met een haastige sprong over de beek kwam en bij haar vader en moeder was, die duidelijk konden zien, dat ze overstuur was.

‘Wat is er schat?’, vroeg Laeet.

Ze keek hem en haar moeder met grote weerloze ogen aan en zei: ‘Ik weet het niet. Iets heel engs, of misschien wel iets zieligs. Vooral toen ik er met mijn handen in ging was het of ik met mijn hele lichaam in een heel groot en diep geheim getrokken werd. Laten we gaan. Ik ben bang’. En plotseling zagen de Laeets dat er grote tranen uit die weerloze, maar nu zeer gespannen ogen welden.

‘Nou, laten we dan maar gaan’, zei haar moeder.

‘Zal ik es gaan kijken?’, vroeg Laeet.

‘O, nee vader, alsjeblieft, alsjeblieft niet’, riep Hiske en ze pakte hem bij een hand en trok hem mee in de richting van de weg.

Ze stapten in en geen van drieën zei een woord onderweg, 's Zondags aten ze altijd van de ziekenhuiskeuken en ze vonden dat ook deze keer niet lekker en vlak na het eten wilde Hiske al naar bed. Ze kwam in haar pyama nog even beneden om nachtzoenen te geven en ging toen naar haar slaapkamertje.

‘Wat zou er toch gebeurd zijn bij die beek?’

‘Ik weet het niet’ zei Laeet, ‘Maar vind je goed dat ik nog even naar boven ga. Misschien slaapt ze nog niet en dan is het goed dat ze het kwijt is voordat ze slaapt en wie weet afschuwelijk droomt’.

‘Ja, doe dat maar’.

Dr Laeet liep naar boven en veegde even met zijn hand langs de deur van de slaapkamer van Hiske. Als ze dan nog klaarwakker was, zei ze dan altijd iets. Ze wàs klaarwakker en ze riep: ‘Ja, kom maar’.

Henri Laeet stapte het slaapkamertje binnen en ging op de rand van het bed zitten. ‘Vertel het maar eens’, zei hij, ‘Waar schrok je zo van, of liever: wat schokte je zo?’ ‘Ik vond die plant meteen al zo bijzonder. Ik dacht dat het een skimmia was, maar hij zag er toch heel anders uit dan we op school geleerd hebben. En toen ging ik es goed kijken en zag dat hij andere stengels had. Dikkere. Vleziger zou je haast zeggen. En het was zo raar stil om die plant heen. Maar niet een stilte die naar binnen ging. Eerder werd er een soort stilte uitgestraald. De plant was zo gezond als wat, maar...’

‘Maar...?’, Laeet keek gespannen naar Hiske.

‘Ach het is natuurlijk aanstellerij van me en misschien komt het ook wel door die droom van me, weet je wel die nacht nadat je die ijskast hebt opengemaakt en me hebt laten kijken...’

‘Maar...?’, herhaalde haar vader.

‘Maar’, zei ze zacht, ‘er was iets van dood in. De dood. Iets dat me gewoon deed vergeten om adem te halen’.

Ze keek haar vader aan en hij keek precies zo terug, alsof er een niet aan te raken geheim tussen die vier ogen leefde. ‘Toen dacht ik dat ik kinderachtig was’, fluisterde Hiske, ‘en ineens stak ik toen mijn handen in die plant. En ik voel-

de iets. Iets van peau de suède. Daar deed het meteen aan denken. En toen boog ik de blaadjes opzij en zag ik in het halfdonker van àl die blaadjes iets van een vergane schoen. Maar werkelijk zò'n schoen vader, zò vervallen en kromgetrokken en zo treurig...natuurlijk schoenen kunnen niet doodgaan, maar dit was net een gestorven schoen en daardoor was het net of die plant de dood bedekte, bedekt hield en alsof ik het deksel had opgetild en er in keek. En vader,... dat is ook zo. En daarom schrok ik zo ontzettend en holde ik naar julie toe. Wat zou het geweest zijn?'

'Ik denk dat het zo is!', zei dr Laeet en zijn ogen waren vochtig.

'Ik denk dat het zo is, lieveling'.

'Weet jij dan wat het was?'

'Nog niet, nog niet. Maar dat ik het zal weten lijkt me zeker. Ik zal het precies zo opschrijven zoals je het verteld hebt. Woordelijk'.

'Weet je dat dan nog?'

'Ja', zei dr Laeet, 'Voorgoed'.

'Ik ben blij dat ik het verteld heb', zei Hiske en ze keek nu op een andere manier in de ogen van Laeet. 'Denk je dat het iets te maken heeft met wat in de ijskast...?'

Laeet zei niets, maar Hiske kon zien dat hij heel langzaam ja knikte.

'Spannend, hè?', zei Hiske.

'Ontzettend'.

'Is het stom van me om mijn handen in die plant te steken?'

'Dat denk ik niet en zeker niet als je het goed onthoudt', zei haar vader.

'Nou brrr, ik zal het heus niet vergeten'.

'En ga je nu slapen?'

‘Ja vader’.

‘En je hoeft niet naar te dromen. Die plant bloeit wel’. ‘Misschien kunnen we hem wel uitgraven en meenemen en in de tuin zetten. Maar de schoen niet, hoor’, zei Hiske. ‘Dat is wat we nu net niet zullen doen’, zei Laeet.

‘Waarom niet vader?’

‘Uit eerbied!’, antwoordde hij. ‘O’, zei Hiske en toen ‘Mag ik dan nu gaan slapen’. Hij knikte.

Een brief

Een paar jaar later kreeg de geneesheer directeur van het ziekenhuis te Eisted, want zo heette het plaatsje, dr Laeet een brief van een oude studievriend van hem, professor Ruddell uit L.

Deze brief had de navolgende inhoud:

L.

Vrydagavond.

Beste Henri,

als je mij nog weet, (we studeerden destijds samen), dan doe ik uit oude vriendschap een beroep op je om over het volgende na te denken. Enige jaren geleden heb je me een brief geschreven waarin je je verontwaardiging uitte over de wetenschappelijke wereld, die totaal niet gereageerd had op een vondst van een platgereden kadaver van een naar jouw inzicht totaal onbekend dier. Je schreef me toen ook een aantal bijzonderheden die het onderzoek van jullie plaatselijke deskundigen had opgeleverd. Nu is mijn vraag: zijn jullie later nog meer dingen te weten gekomen en is er wel eens iets voorgevallen dat op de aanwezigheid van meerdere exemplaren wees?

Een en ander wekte destijds mijn belangstelling op en telkens opnieuw speelde het krantenbericht, later gevolgd door die brief van jou met een nadere beschrijving van het kadaver en enkele supposities jouwerzijds, me door het hoofd. Mij viel toen een keer het bestaan van een Finse legende in, waarin sprake is van een krijger, die na een verloren strijd in wanhoop zijn speer in een hem onbekend dier dat hij aantrof op een veld, plantte. Hij kreeg toen van een andere krijger een nieuwe (vermoedelijk juist-geslepen) speer, die hem klaarblijkelijk ook nieuwe moed gaf. Hij betrapte zijn overwinnaars in dronkenschap achter struikgewas, maakte gebruik van die situatie, doodde met de zijnen alle vijanden en bevrijdde daarmee zijn gebied van toekomstige onderdrukkers

Later werd de plaats waar hij het hem onbekende dier gedood had een soort bedevaartsplaats, waar men in ongunstige tijden de plaatselijke goden gunstig trachtte te stemmen; door het brengen van offers vermoedelijk. Op die plaats was toen *een puntig struikje* gegroeid. Wat zegt zo'n legende nou?, hoor ik je zeggen.

Inderdaad: misschien niets! Maar vergeet niet dat jullie berichten me al die jaren niet met rust gelaten hebben. En tijdens een recente studiereis naar Finland en de Scandinavische landen heb ik - voor zover de tijd het me toeliet - naspeuringen gedaan naar de herkomst van die legende. Met weinig resultaat overigens. Wel heb ik in Finland afgelegen gebieden bezocht die in zekere zin inspiratie opleverden, al was er weinig wetenschappelijke steun voor. Behalve dan dat ik daar enkele keren een plant heb waargenomen met camelia-achtige blaadjes en van een leerachtige materie.

Er waren er bij met rose knoppen, die als ze opengingen

pluimvormige trossen van rose-witte bloemetjes deden ontluiken, die in vele opzichten deden denken aan de Skimmia. Maar er waren verschillen. De hierboven beschreven bladeren waren zeer dichtbij elkaar geplaatst, zodat je kon denken dat ze, als de plant jong is, enigszins schubvormig elkaar gedeeltelijk bedekken. Bovendien hadden de stelen die de bloemen droegen een ongewone dikte die tot een stevigheid leidde dat je zo'n steel nauwelijks met je vinger in kon drukken. In Finland sprak ik een botanicus die er wel eens van gehoord had, doch die de door mij beschreven plant zag als een variant op de bekende Skimmia.

Welnu de betreffende Finse legende heet vertaald, ‘Een bloem voor morgen’, of ‘bloei voor morgen’. Nadat de krijger in de legende het hem onbekende dier gedood had (goendroen), kwam er op die plaats dus een puntvormig struikje. De exemplaren die ik van de mij onbekende plant gezien heb waren niet gevormd op een manier die men zou kunnen aanduiden als een ‘puntvormig struikje’. Maar beste Henri, denk nu eens aan de mogelijkheid dat er een plant in die krachtig in de grond geplante speer omhoog gegroeid is! ‘So what’, hoor ik je bedachtzaam mompelen. Nu komt de gedachte die me niet met rust laat: de met de speer gedode goendroen veranderde zèlf in een plant! En ik maak me sterk dat tijdens het bestaan op aarde van de goendroens, die klaarblijkelijk de grootste moeilijkheden hadden met de voortplanting - maar niemand zegt, dat dit van het begin van hun ontstaan af zo geweest is - op het laatst zo ver waren dat hun bouw voortplanting vrijwel uitsloot. Wat gebeurde er toen? Na de dood van die laatste honderden of duizenden exemplaren, veranderden de meesten in planten.

En wat ik nu maar niet kan nalaten te veronderstellen is, dat de goendroens het punt vormden waarop de evolutie aan zich zelf begon te twijfelen en een terugweg zocht. Hier in mijn tuin heb ik zo'n plant. Meegenomen uit Finland en telkens als hij bloeit gonst de naam van die legende 'Een bloem voor morgen' door mijn hoofd. Die krijgers die later het puntige struikje zijn gaan vereren moeten ook iets vermoed hebben van die metamorphose van het dier dat op het pad van de strijders kwam. Ze wisten dat het door hun held gedood was; maar een intuïtief gevoel dat de dood van het dier 'een bloem voor morgen' betekende moeten ze blijkens de titel van de legende gehad hebben. Ik weet dat je vroeger graag wandelde. Doe je het nog wel eens? Zou je mij dan het plezier willen doen om eens wat wandelingen te maken in de buurt van de plaats waar jullie geheimzinnige dier doodgevonden is?

Mocht je dan de door mij beschreven variant van de skimmia ergens aantreffen, dan ben ik nieuwsgierig of dat je iets zegt.

'Twijfel van de evolutie aan zich zelf', zal je wel niet aanspreken, evenmin als een poging tot terugkeer in de evolutie, die al aan zijn point of no return toe was, zodat de goendroens de mensen nog aanschouwd hebben en de mensen een doodenkele keer de goendroen.

Jij bent een van die gelukkigen. Ik heb altijd voor jou gehoopt dat je nog eens een levend exemplaar zou zien ook. Ik heb echter begrepen dat dit niet het geval is, want anders zou je het me zeker hebben gemeld. Maar misschien zie je - als mijn ingeving juist is - er wel ooit een die in dodelijke eenzaamheid plant is geworden en die voor ons de eenzaamheid van denken zin geeft door na zijn dood te bloeien en bloemen te dragen. Tot... tot wij mensen als

eindpunt van de evolutie, ook de planten zullen hebben uitgeroeid en de bloei op aarde.

Ik moest je dit eenvoudig even schrijven. Niet uit trots over mijn ‘ontdekking’, want die zal ik niet verder wereldkundig maken: het zou er mee gaan als met jullie publicatie van de vondst achter de stoomwals en niemand zou een vin verroeren.

Ik neem nog een laatste whisky en ga dan naar bed. Aan de wetenschap doe ik weinig meer. Poëzie is beter, vooral sedert ik vermoed dat de evolutie ooit heeft getwijfeld... Met mijn hartelijkste en meest vriendschappelijke gevoelens voor jullie allen,

t.a.t. Dront

Toen dr. Laeet, geneesheer directeur van het ziekenhuis in Eisted kort daarna een stuk grond kocht langs de nieuwe weg naar Fodd, dacht iedereen dat hij ging speculeren in grond. Toen hij er wat later een oersterk rasterhek omheen liet zetten, nam men aan dat hij andere bedoelingen had dan rijk te worden en vond men hem een zonderling. Had dat trouwens bij nader inzien altijd al gevonden.

Toen Hiske haar eindexamen had gedaan gaf hij haar de brief van Ruddell ten geschenke om mee te nemen naar L. nu ze daar biologie ging studeren. Ze las hem en begon midden in haar geluk over haar slagen te huilen.

Ze keek wanhopig in de snel vochtig wordende ogen van haar ouders, maar haar vader had geen troost als op de avond toen hij bij haar op het bed was gaan zitten en ze hem had verteld van het ‘deksel’ dat ze geopend had. Ze was nu een mens en begon aan haar eigen leven: met alles ervan, de dood en de bloei.